

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ARKEOLOJİ ANA BİLİM DALI
KLASİK ARKEOLOJİ BİLİM DALI

LYKAONİA SİKKELERİ

Nizam ABAY

DOKTORA TEZİ

Danışman
Prof. Dr. Asuman BALDIRAN

Konya-2018

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ARKEOLOJİ ANA BİLİM DALI
KLASİK ARKEOLOJİ BİLİM DALI

LYKAONİA SİKKELERİ

Nizam ABAY

DOKTORA TEZİ

Danışman
Prof. Dr. Asuman BALDIRAN

Konya-2018

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Bilimsel Etik Sayfası

Öğrencinin

Adı Soyadı Nizam ABAY

Numarası 144103011001

Ana Bilim / Bilim Dalı Arkeoloji/Klasik Arkeoloji

Programı Tezli Yüksek Lisans ☐ Doktora ☒

Tezin Adı Lykaonia Sikkeleri

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Öğrencinin imzası
(İmza)

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Doktora Tezi Kabul Formu

Öğrencinin

Adı Soyadı	Nizam ABAY
Numarası	144103011001
Ana Bilim / Bilim Dalı	Arkeoloji/Klasik Arkeoloji
Programı	Tezli Yüksek Lisans ☐ Doktora ☒
Tez Danışmanı	Prof.Dr. Asuman BALDIRAN
Tezin Adı	Lykaonia Sikkeleri

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan Lykaonia Sikkeleri başlıklı bu çalışma 25/04/2018 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından Doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

Ünvanı, Adı Soyadı	Danışman ve Üyeler	İmza
Prof.Dr.	Asuman BALDIRAN	Danışman
Prof.Dr.	Güngör KARAUĞUZ	Üye
Doç.Dr.	Osman DOĞANAY	Üye
Dr. Öğr. Üyesi	Deniz SEVMEN	Üye
Dr. Öğr. Üyesi	Savaş ALTUN	Üye

ÖNSÖZ

"Lykaonia Sikkeleri" başlıklı bu tez çalışması, Lykaonia Bölgesi'nde darp edilen Antik Dönem sikkelerini bir bütün halinde incelemeyi hedeflemektedir. Türkiye'deki arkeoloji müzelerinde korunan, bölgede önemli buluntu gurubu oluşturan sikkelerin araştırılmasını içeren bu tez çalışması, sikkeler üzerinden Antik Dönem siyasi, ekonomik ve kültürel konular hakkında önemli bilgiler sunmaktadır.

Doktora tezimde konu materyallerini çalışmama izin veren, konunun seçilmesinde beni yönlendiren, tezle ilgili önerileri ile danışmanlığımı yürüten hocam Sayın Prof. Dr. Asuman BALDIRAN'a teşekkür ederim.

Her konuda desteklerini aldığım, bu çalışmada da önerilerini esirgemeyen beni sürekli çalışmaya sevk eden ve yönlendiren hocam Sayın Prof. Dr. Güngör KARAÜĞÜZ ve Dr. Öğr. Üyesi Deniz SEVMEN'e teşekkürlerimi sunarım.

Tezimin konusu ile bağlantılı olarak, depolarında bulunan sikkeleri çalışabilmem için izin veren Konya Arkeoloji Müzesi Müdürü Yusuf BENLİ ve müze personeli Hasan OĞUZ'a, Karaman Müze Müdürü Abdülbari YILDIZ ve müze personeli Bünyamin AKBULUT'a teşekkürü bir borç bilirim.

Bu günlere yetişip gelmemde en büyük paya sahip olan sevgili ailem ve her zaman desteklerini hissettiğim eşim Çiğdem KAYMAK ABAY'a şükranlarımı sunarım.

Nizam ABAY

Konya, 2018

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin

Adı Soyadı Nizam ABAY

Numarası 144103011001

Ana Bilim / Bilim Dalı Arkeoloji/Klasik Arkeoloji

Programı Tezli Yüksek Lisans ☐ Doktora ☒

Tez Danışmanı Prof.Dr. Asuman BALDIRAN

Tezin Adı Lykaonia Sikkeleri

ÖZET

Klasik Çağ'da, Konya ve Karaman'ı içine alan bölgeye Lykaonia denilmektedir. Lykaonia adının ise, Hititler dönemindeki Lukka'dan kaynaklandığı kabul edilir. Antik kaynaklarda Lykaonia'ya ilişkin olarak çok değişik sınır tanımlamaları verilmektedir. Bunun en önemli sebebi, bölgenin Dağlık Klikia'ya, İsauria, Pisidia ve Kappadokia gibi yönetilmesi güç bölgelerin merkezinde yer almış olmasıdır. MÖ I. binden günümüze kadar kesintisiz yerleşime sahne olan bölge Hellenistik Çağ'da "polis" şeklinde teşkilatlandırılmıştır. Bölge, MÖ 25 yılında Galatyalı Amyntas'ın ölümü sonucu Roma tarafından Asia eyaletinin oluşturulmasıyla Roma egemenliğine girmiştir.

Doktora tez çalışmamızın konusu, Türkiye'deki arkeoloji müzelerine bilimsel kazılarla veya satın alma ve müsadere yolu ile kazandırılmış, sikke teşhirinde sergilenen ve deposunda bulunan Antik Dönem'e ait Lykaonia sikkelerinin incelenmesidir.

Lykaonia Bölgesi'nde sikke basan kentlerin, başlangıcından Roma Dönemi'ne kadar olan sikke gelişimi gözlemlenerek bölgede bulunan sikkelerin envanterleri yapılarak grafik verilere ulaşılmıştır. Bu veriler "Grek Sikkeleri" ve "Roma Sikkeleri" başlıkları altında toplanmıştır. Bu başlıklar altında verilen katalogların ardından sikkelere dair değerlendirme yapılmıştır.

Bu bilgilerin bir araya getirilerek değerlendirilmesi sonucunda kentlerin darp etmiş oldukları sikkeler üzerinde betimlenen konuların yorumlanması ile o kent hakkında bilgi sahibi olunmuştur. Bu sikkeler Lykaonia Bölgesi üzerine ilerde yapılacak bilimsel araştırmalara katkı sağlaması açısından da önemli birer belge niteliğindedir.

Anahtar Kelimeler: Lykaonia, Sikke, Grek sikkeleri, Roma sikkeleri

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin

Adı Soyadı	Nizam ABAY
Numarası	144103011001
Ana Bilim / Bilim Dalı	Arkeoloji/Klasik Arkeoloji
Programı	Tezli Yüksek Lisans ☐ Doktora ☒
Tez Danışmanı	Prof.Dr. Asuman BALDIRAN
Tezin İngilizce Adı	Lykaonia Coins

ABSTRACT

In The Classical Age, it is called Lykaonia, which includes Konya and Karaman. Lykaonia is acceptable to have originated from Lukka during the Hittite period. In ancient sources, there are many different definitions of boundaries concerning Lykaonia. The most important reason for this is that the region is located in the center of the power-managed regions, such as Mountainous Cilicia, Isauria, Pisidia and Kappadokia. The region that has interruptedly been settled in since 1st century BC till today was organized as "police" in Hellenistic age. The region entered into the domination of Roma by being created of Asia State by Roma as the result of Amyntas from Galatia in 25 BC.

The subject of our doctoral thesis study is to review the Ancient Period's Lykaonia coins which have been brought in archeological museum in Turkey via scientific excavations or purchasing or confiscation and also exhibited for coin display.

The graphics data were reached by taking inventory of the coins in the region by observing the coin progress of cities in Lykaonia region from the beginning to Roma period. These data were collected under the titles of "Greek Coins" and "Roma Coins". Evaluations were performed on the coins after the catalogs given under these titles.

After evaluating all these data, we are knowledgeable about the city by commenting the subjects represented on the coins minted by cities. These coins are accepted as significant records regarding the contribution for future scientific works about Lykaonia region.

Keywords: Lykaonia, Coin, Greek coins, Roma coins

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa no</u>
BİLİMSEL ETİK SAYFASI.....	i
TEZ KABUL FORMU.....	ii
ÖNSÖZ.....	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
KISALTMALAR.....	xi
HARİTALAR, TABLOLAR, GRAFİKLER LİSTESİ.....	xiii
LEVHALAR LİSTESİ.....	xiv
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Çalışmanın Amacı ve Kapsamı	2
1.2. Uygulanan Yöntem	2
2. LYKAONİA BÖLGESİ.....	5
2.1. Coğrafi Konumu.....	5
2.2. Tarihi Coğrafyası.....	8
2.3. Antik Dönem Yolları.....	13
2.4. Lykaonia Bölgesi Antik Sikke Darbı.....	18
3. LYKAONİA BÖLGESİ'NDE SİKKE DARP EDEN ŞEHİRLER..	22
3.1. Grek Dönemi Sikke Darbı.....	22
3.1.1. Laranda.....	22
3.1.2. Iconium.....	24

3.2. Roma Dönemi Sikke Darbı.....	27
3.2.1. Kuzeydeki Bağımsız Şehirlerin Sikke Darbı.....	27
3.2.1.1. Laodikeia Combusta.....	27
3.2.1.2. Savatra.....	30
3.2.2. Koloni Sikkeleri.....	31
3.2.2.1. Iconium.....	32
3.2.2.2. Lystra.....	35
3.2.3. Koinon (Birlik) Sikkeleri.....	36
3.2.3.1. Barata.....	42
3.2.3.2. Dalisandos.....	43
3.2.3.3. Derbe.....	44
3.2.3.4. Ilistra.....	46
3.2.3.5. Laranda.....	47
3.2.3.6. Hyde.....	47
4. LYKAONİA SİKKELERİ ÜZERİNDE YER ALAN	49
BETİMLEMELER.....	
4.1. Sikkelerin Ön Yüzünde Görülen Mitolojik Betimlemeler.....	49
4.1.1. Herakles.....	49
4.1.2. Baal.....	50
4.1.3. Zeus.....	53
4.1.4. Tyche.....	54
4.1.5. Dionysos.....	55
4.1.6. Perseus.....	56
4.1.7. Medusa.....	57

4.2. Sikkelerin Ön Yüzünde Görülen İmparatorluk veya Yönetici Betimlemeleri.....	57
4.2.1. Satrap Mazaïos.....	57
4.2.2. Augustus.....	59
4.2.3. Claudius I.....	60
4.2.4. Marcus Annius Afrinus.....	61
4.2.5. Nero.....	62
4.2.6. Vespasian.....	62
4.2.7. Titus.....	63
4.2.8. Domitian.....	64
4.2.9. Hadrian.....	64
4.2.10. Antoninus Pius.....	65
4.2.11. Marcus Aurelius.....	67
4.2.12. Faustina II (Genç Faustina).....	68
4.2.13. Lucius Verus.....	69
4.2.14. Lucilla.....	69
4.2.15. Gordian III.....	70
4.2.16. Furia Sabinia Tranquillina.....	71
4.2.17. Philippus Arabs	72
4.2.18. Otacilia Severa.....	73
4.2.19. Gallienus.....	74
4.3. Sikkelerin Arka Yüzünde Görülen Betimlemeler.....	76
4.3.1. Mitolojik Betimlemeler.....	76
4.3.1.1. Zeus / Jupiter.....	76
4.3.1.2. Herakles / Hercules.....	77

4.3.1.3. Athena / Minerva.....	79
4.3.1.4. Nike / Victoria.....	81
4.3.1.5. Tyche / Fortuna.....	82
4.3.1.6. Dionysos / Bacchus.....	83
4.3.1.7. Perseus.....	84
4.3.1.8. Medusa.....	84
4.3.1.9. Marsyas.....	85
4.3.1.10. Kybele.....	86
4.3.1.11. Nehir Tanrısı.....	87
4.3.2. İmparatoriçe Betimlemeleri.....	90
4.3.2.1. Agrippina.....	90
4.3.2.2. Poppaea.....	90
4.3.3. Koloni Betimlemeleri.....	91
4.3.3.1. Çift süren rahip.....	92
4.3.3.2. Lejyon Sancağı.....	93
4.3.3.3. Romus ve Romulus.....	94
4.3.4. Personifikasyon Betimlemesi.....	95
4.3.4.1. Aequitas.....	95
4.3.5. Propaganda Betimlemeleri.....	95
4.3.5.1. Kartal.....	95
4.3.5.2. Çelenk içinde yazı.....	96
4.3.5.3. Kurt protomu.....	96
4.3.5.4. Quadriga.....	98
5. LYKAONİA SİKKELERİNDE GÖRÜLEN LEJANTLAR VE KISALTMALAR.....	99

5.1. Ön Yüz Lejantları.....	99
5.2. Arka Yüz Lejantları.....	100
DEĞERLENDİRME VE SONUÇ.....	102
KAYNAKÇA.....	107
KATALOG	129
HARİTALAR, TABLOLAR, GRAFİKLER	192
LEVHALAR	207
ÖZGEÇMİŞ.....	241

KISALTMALAR

Teknik Kısaltmalar

AE	Bronz
AR	Gümüş
AY	Arka Yüz
Bkz.	Bakınız
Fig.	Figür
gr	Gram
Kat. No.	Katalog Numarası
km	Kilometre
Lev.	Levha
m	Metre
mm	Milimetre
MÖ	Milattan Önce
MS	Milattan Sonra
ÖY	Ön Yüz
Res.	Resim
s.	Sayfa
Taf.	Tafel
vd.	Ve Devamı
yy.	Yüzyıl

Standart ve Süreli Yayın Kısaltmaları

BMC	Catalogue of the Greek Coins in the British Museum (London 1873–)
CIL	Corpus Inscriptionum Latinarum
IGCH	An Inventory of Greek Coin Hoards
LIMC	Lexicon Iconographicum Mythologiae Classicae
Nat. His.	Natural History
RE	Real Encyclopadie

RGTC	Repertoire Geographique des Textes Cuneiformes
RIC	Roman Imperial Coinage
RPC	Roman Provincial Coinage
SNG	Sylloge Nummorum Graecorum

HARİTALAR, TABLOLAR, GRAFİKLER LİSTESİ

- Harita 1: Lykaonia Bölgesi kentleri (Aulock 1976, 110)
- Harita 2: Lykaonia Bölgesi (Hall 1968, AnatSt Vol:XVIII)
- Harita 3: MS 1. yy'da Lykaonia ve çevresi (Kurt 2015: Harita 1)
- Harita 4: Lykaonia Bölgesi (Ramsay 1890, 330)
- Harita 5: Lykaonia Bölgesi ve kentleri (Bahar 2000)
- Harita 6: MS VII. yy'da Lykaonia Bölgesi (Ramsay 1890, 197)
- Harita 7: Lykaonia Bölgesi'nde bulunan antik yollar (Bahar 2000)
- Harita 8: Lykaonia Bölgesi'nde sikke darp eden kentler
- Harita 9: Iconium ve çevresi (McLean 2004, s: XVI)
- Harita 10: Lystra ve çevresi ([www.wingsofeaglesct.com / Pauls_Missionary_Journeys/](http://www.wingsofeaglesct.com/Pauls_Missionary_Journeys/))
- Harita 11: Derbe ve çevresi (<http://holylandphotos.org/browse.asp?s>)
- Harita 12: Laranda ve çevresi (Ballance 1957, 148)
- Tablo 1: Sikkelerin ön yüzünde bulunan betimlemelerin kentlere göre dağılımı
- Tablo 2: Sikkelerin arka yüzünde bulunan betimlemelerin kentlere göre dağılımı
- Tablo 3: Lykaonia sikkelerinde görülen tanrı ve tanrıça betimlerinin kentlere göre dağılımı
- Tablo 4: Lykaonia sikkelerinde görülen imparatorluk tiplerinin kentlere göre dağılımı
- Tablo 5: Lykaonia sikkelerinde görülen koloni tiplerinin kentlere göre dağılımı
- Grafik 1: Sikkelerin yapım maddesine göre dağılımı
- Grafik 2: Sikkelerin dönemlere göre dağılımı
- Grafik 3: Lykaonia sikkelerinde betimlenen tanrılar
- Grafik 4: Lykaonia sikkelerinde betimlenen tanrıçalar
- Grafik 5: Lykaonia Bölgesi'nde sikke darp eden kentler
- Grafik 6: Lykaonia sikkelerinde görülen mitolojik betimler
- Grafik 7: Lykaonia Bölgesi'nde darp edilen koinon kent sikkeleri

LEVHALAR LİSTESİ

Levha I	Laranda Kenti Sikkeleri, Klasik Dönem (MÖ 361-334)
Levha II	Laranda Kenti Sikkeleri, Klasik Dönem (MÖ 361-334)
Levha III	Laranda Kenti Sikkeleri, Klasik Dönem (MÖ 361-334)
Levha IV	Laranda Kenti Sikkeleri, Klasik Dönem (MÖ 361-334)
Levha V	Laranda Kenti Sikkeleri, Klasik Dönem (MÖ 361-334)
Levha VI	Laranda Kenti Sikkeleri, Klasik Dönem (MÖ 361-334)
Levha VII	Laranda Kenti Sikkeleri, Klasik Dönem (MÖ 361-334)
Levha VIII	Laranda Kenti Sikkeleri, Klasik Dönem (MÖ 361-334)
Levha IX	Laranda Kenti Sikkeleri, Klasik Dönem (MÖ 361-334)
Levha X	Laranda Kenti Sikkeleri, Klasik Dönem (MÖ 361-334)
Levha XI	Laranda Kenti Sikkeleri, Klasik Dönem (MÖ 361-334, Kat. No. 61-65); Satrap Mazianos Dönemi (MÖ 361-334, Kat.No. 66)
Levha XII	Iconium Kenti Sikkeleri, Hellenistik Dönem (MÖ 1 yy)
Levha XIII	Iconium Kenti Sikkeleri, Hellenistik Dönem (MÖ 1 yy)
Levha XIV	Iconium Kenti Sikkeleri, Hellenistik Dönem (MÖ 1 yy)
Levha XV	Iconium Kenti Sikkeleri, Hellenistik Dönem (MÖ 1 yy)
Levha XVI	Iconium Kenti Sikkeleri, Hellenistik Dönem (MÖ 1 yy)
Levha XVII	Iconium Kenti Sikkeleri, Hellenistik Dönem (MÖ 1 yy, Kat. No. 97- 101); Laodikeia Combusta Kenti Sikkeleri, Vespasian Dönemi (MS 69-79, Kat. No. 102)
Levha XVIII	Laodikeia Combusta Kenti Sikkeleri, Vespasian Dönemi (MS 69-79, Kat. No. 103), Titus ve Domitian Dönemi (MS 70-79, Kat. No. 104, 105); Savatra Kenti Sikkeleri, Antoninus Pius Dönemi (MS 138-161, Kat. No. 106-108)
Levha XIX	Savatra Kenti Sikkeleri, Antoninus Pius Dönemi (MS 138-161, Kat. No. 109- 112); Iconium Kenti Roma Dönemi Koloni Sikkeleri, Claudius Dönemi

	(MS 41-54, Kat. No. 113,114)
Levha XX	Iconium Kenti Roma Dönemi Koloni Sikkeleri, Claudius Dönemi (MS 41-54, Kat. No. 115), Marcus Annus Afrinus Dönemi (MS 41-54, Kat. No. 116, 117), Nero Dönemi (MS 54-68, Kat. No. 118-120)
Levha XXI	Iconium Kenti Roma Dönemi Koloni Sikkeleri, Nero Dönemi (MS 54-68, Kat. No. 121-126)
Levha XXII	Iconium Kenti Roma Dönemi Koloni Sikkeleri, Nero Dönemi (MS 54-68, Kat. No. 127-129), Vespasian Dönemi (MS 69-79, Kat. No. 130-132)
Levha XXIII	Iconium Kenti Roma Dönemi Koloni Sikkeleri, Titus Dönemi (MS 79-87, Kat. No. 133-138)
Levha XXIV	Iconium Kenti Roma Dönemi Koloni Sikkeleri, Domitian Dönemi (MS 81-96, Kat. No. 139), Hadrian Dönemi (MS 117-138, Kat. No. 140-142), Antoninus Pius Dönemi (MS 138-161, Kat. No. 143,144)
Levha XXV	Iconium Kenti Roma Dönemi Koloni Sikkeleri, Antoninus Pius Dönemi (MS 138-161, Kat. No. 145-150)
Levha XXVI	Iconium Kenti Roma Dönemi Koloni Sikkeleri, Antoninus Pius Dönemi (MS 138-161, Kat. No. 151-156)
Levha XXVII	Iconium Kenti Roma Dönemi Koloni Sikkeleri, Antoninus Pius Dönemi (MS 138-161, Kat. No. 157-162)
Levha XXVIII	Iconium Kenti Roma Dönemi Koloni Sikkeleri, Gordian III Dönemi (MS 238-244, Kat. No. 163-165), Tranquillina Dönemi (MS 238-244, Kat. No. 166), Gallienus Dönemi (MS 253-268, Kat. No. 167, 168)
Levha XXIX	Iconium Kenti Roma Dönemi Koloni Sikkeleri, Gallienus Dönemi (MS 253-268, Kat. No.169-174)
Levha XXX	Iconium Kenti Roma Dönemi Koloni Sikkeleri Gallienus Dönemi (MS 253-268, Kat. No. 175-180)
Levha XXXI	Lystra Kenti Roma Dönemi Koloni Sikkeleri, Augustus Dönemi

- (MÖ 27- MS 14, Kat. No. 181), Titus Dönemi (MS 79-81, Kat. No. 182), Marcus Aurelius Dönemi (MS 161-180, Kat. No. 183,184), Faustina II Dönemi (MS 161-180, Kat. No. 185);
 Barata Kenti Koinon Sikkeleri, Marcus Aurelius Dönemi (MS 161-180, Kat. No. 186)
- Levha XXXII Barata Kenti Koinon Sikkeleri, Philippus Arabs Dönemi (MS 244-249, Kat. No. 187-189);
 Dalisandos Kenti Koinon Sikkeleri, Antoninus Pius Dönemi (MS 138-161, Kat. No. 190), Marcus Aurelius Dönemi (MS 161-180, Kat. No. 191,192)
- Levha XXXIII Dalisandos Kenti Koinon Sikkeleri, Lucius Verus Dönemi (MS 161-169, Kat. No. 193), Otacilia Severa Dönemi (MS 244-249, Kat. No. 194);
 Derbe Kenti Koinon Sikkeleri, Marcus Aurelius Dönemi (MS 161-180, Kat. No. 195);
 İlistra Kenti Koinon Sikkeleri, Marcus Aurelius Dönemi (MS 161-180, Kat. No. 196), Lucilla Dönemi (MS 164-182, Kat. No. 197,198)
- Levha XXXIV Laranda Kenti Koinon Sikkeleri, Faustina II Dönemi (MS 161-180, Kat. No. 199, 200), Otacilia Severa Dönemi (MS 244-249, Kat. No. 201), (?) Dönemi (Kat. No. 202)

1. GİRİŞ

Nümizmatlar sikke terimini dillere, dönemlere göre çeşitli adlarla anmışlar ve tanımlamışlardır. Klasik Çağ'da "*kanun*" anlamında kullanılan ve Yunanca *nomos* sözcüğünden türetilmiş olan *nomisma* ve Latince *nummus*, sikke demektir¹. Sikke; ticarete ve günlük alışverişlerde ödeme aracı olarak kullanılan, ağırlığı ve içindeki değerli maden miktarı devlet tarafından üzerine konan resim ve yazılarla garanti altına alınmış küçük madeni bir parçadır².

Bu açıklamalardan sonra sikke için "çeşitli metallerden yapılmış alışverişlerde kolaylıkla kullanılabilen, üzerinde kendisini yapan ya da yaptıranın, istendiği zaman tekrar geri almayı garanti eden devletin arma veya işaretini taşıyan, basıldığı dönemin ya da öncesinin kültürüne, tarihine, inancına, askeri, sosyal ve siyasi yaşantısına ışık tutan, taşınabilme ve kullanma kolaylığından dolayı genelde yuvarlak (disk şeklinde) olarak darp edilen bir ödeme aracıdır" tanımı yapılabilir.

Ödeme aracı olarak kullanılan sikke ile para arasındaki farkı, her sikkenin bir para olduğu, fakat her paranın sikke olmadığı şeklinde açıklayabiliriz. Çünkü sikkenin icadından öncede para vardı. Tahıl ürünleri, aletler, üç ayaklı kazanlar, baltalar, hayvanlar hep para olarak kullanılabiliyordu. Sikke bu çeşitliliğe son verip, standart bir şekilde işlem görmeyi başarmıştır³.

Sikkeler aynı zamanda birer tarihi belge olan küçük madeni verilerdir. Sikkeler bir kentin ya da devletin yalnızca ticari ve ekonomik durumunun aydınlatılmasına değil, aynı zamanda dönemin siyasi olaylarının aydınlatılmasına da katkıda bulunur. Sikkelerin yardımıyla her dönemdeki günlük yaşamı, inançları, tapınılan tanrı ve tanrıçaları, tapınakları, kentte yapılan festivalleri, spor karşılaşmalarını ve neticesinde verilen ödülleri, şehirlerde inşa edilen köprü, su yolu, deniz feneri gibi yapıları, kutsal hayvanlar ile av hayvanlarını, mitolojik hikâyeler ve kahramanları, şehri ziyaret eden imparatorlar gibi yüzlerce konuda en kesin ve doğru bilgileri öğrenebiliriz.

¹ Tekin 1997, 21.

² Atlan 1976, 1.

³ Tekin 1997, 19.

1.1. Çalışmanın Amacı ve Kapsamı

Lykaonia ve çevresinde Klasik, Hellenistik ve Roma Dönemleri'ne tarihlenen yerleşim yerleri ve buluntular tespit edilmiştir. Bu buluntuları Klasik Dönem'den Roma Dönemi'ne kadar geniş bir sürece yayılan ve Laranda, Iconium, Lystra, Laodikeia Combusta, Savatra, Barata, Dalisandos, Derbe, Hyde ve Ilistra gibi farklı kentlere ait sikkeler oluşturmaktadır. Sikkeler bölgeler arası ilişkiler konusunda önemli ipuçları sağladığından bu doğrultuda Lykaonia Bölgesi'nde sikke darp eden kentleri ve gelişimini tanımak gerekmektedir.

Çalışmamızda, tarihi, arkeolojik, ekonomik değeri olan ve çeşitli dönemlere tarihlenen antik dönem içinde Lykaonia olarak adlandırılan bölgedeki kentlerin darp ettikleri sikkeler üzerindeki tiplerin tespit edilmesi, tipleri tespit edilen bu sikkelerden yola çıkılarak genel olarak tipolojilerinin oluşturulması ve yine bu sikkeler üzerinden bölgenin ekonomik, kültürel, inanç yapısı ve siyasal gelişimi ile ilgili bilgilerin yorumlanması amaçlanmaktadır.

Bu çalışmanın kapsamını ise Türkiye'de arkeoloji müzelerinde bulunan Lykaonia bölge sınırları içerisindeki kentlerin Klasik, Hellenistik ve Roma Dönemleri'nde darp ettiği sikkeler oluşturmuştur. İnternet üzerinden tanıtılan ve satışa sunulmuş sikkeler sağlıklı bir arkeolojik veri sağlamadığından bu çalışmaya dahil edilmemiştir.

1.2. Uygulanan Yöntem

Türkiye'de özellikle Konya il sınırlarında ve çevre illerde bulunan arkeoloji müzelerindeki Lykaonia sikkeleri araştırılmış ayrıca bölgede günümüze kadar yapılmış olan çalışmalar da literatür taraması ile irdelenmiştir. Müze araştırması ile elde edilen veriler diğer bölgelerdeki örneklerle kıyaslanarak çalışma detaylandırılmış ve arkeolojik materyaller ışığında bilimsel temeli kuvvetlendirilmeye çalışılmıştır.

Çalışma ise 5 ana bölüm altında ele alınmıştır.

Birinci bölümde, sikke teriminin tanımı, işlevi ve kullanım amacı hakkında bilgi verilip çalışmanın amacı, kapsamı ve yöntemi ele alınarak konunun çerçevesi çizilmiştir.

İkinci bölümde Lykaonia Bölgesi ve Lykaonialılar hakkında antik kaynakların bize bildirdiği ve modern araştırmacıların yaptığı kazı ve araştırmalardan yararlanılarak Lykaonia'nın tarihi coğrafyası konusunda genel bir değerlendirme yapılmıştır.

Üçüncü bölüm Lykaonia Bölgesi'nde, Klasik Dönem'den Roma Dönemi'ne kadar sikke darp eden kentlerin sikke basımları hakkında genel bilgileri içermektedir. Çünkü sikkeler arkeolojik veri anlamında ortaya çıkarılan önemli bir buluntu grubunu oluşturmaktadır. Ancak genel olarak bakıldığında kent, eyalet, koloni sikkeleri hakkında fazla çalışma yapılmamıştır. Lykaonia Bölgesi'ndeki kentlerde darp edilen sikkeler için de durum aynıdır. Lykaonia Bölgesi'nde sikke basan birçok kentte nümizmatik konusunda ayrıntılı çalışma görülmemektedir. Ancak sikke kataloglarında rastlanmaktadır. Bu konuda yapılan araştırmalar daha çok sikke kataloglarından yararlanılarak, Lykaonia Bölgesi'ndeki sikke gelişimi değerlendirilmesi şeklindedir.

Dördüncü bölümde ise Lykaonia Bölgesi'ndeki kentlerin darp ettiği sikkeler, imparator ve imparatoriçelere, yöneticilere ve ikonografiye göre sınıflandırılmış ve ele alınan her tipin portre anlamında detaylı irdelenmesi ve Lykaonia bölge politikaları içerisinde ne amaçla tercih edildiği ve kullanıldığı araştırılmıştır. Bu bağlamda ikonografide önem verilen nokta her tipin gelişi güzel seçilmesi değil, bölgenin şehir, eyalet ve kolonize ettiği kentlerde tercih ettiği bir özellik olan tipler ön plana çıkarılmıştır.

Beşinci bölümde sikkenin basıldığı dönemde egemen olan ve varsa sikke üzerinde tasviri bulunan imparatorun adının ve sikkelerin öncelikle ön ve arka yüz lejantları, monogramları ve betim isimleri okunabildiği kadarı ile verilmiş, başlıklar halinde sıra ile sunulmuştur. Katalogda bulunan yer ve şahıs adları, kökenlerinin eski Yunanca ya da Latince oluşu göz önünde tutularak yazılmıştır. Eksik ya da silik

lejanın görünmeyen fakat o şekilde olması gereken harfleri köşeli parantez ([]) içinde gösterilmiştir.

Kataloglar tarandıktan sonra, teknik bilgilerine ve görsel malzemesine ulaşılan dönemin tüm sikkeleri kronolojik olarak tasnif edilmiş ve tek bir katalog haline getirilmiştir. Sikkeler 1'den başlayarak numaralandırılıp toplamda 202 adet sikkeye ulaşılmıştır. Sikkeler üzerindeki ikonografiye ve kentte adına sikke darp edilen imparatorların isimleriyle ve darp edildiği kentlerle birlikte kronolojik sırasıyla verilmiş olup eserlerin değerlendirilmesi yapılırken grafiklere başvurulmuştur.

2. LYKAONİA BÖLGESİ

2.1. Coğrafi Konumu

Lykaonia, genel olarak doğuda Kapadokia, güneyde Kilikia, batıda Pamphylia ve Psidia, kuzeyde Phrygia ve Galatia ile çevrili, bugünkü Konya ve Karaman ilinin büyük bir kısmını içine alan antik bölge ismidir⁴. Lykaonia adı İlk Çağ kaynaklarından tanınan bir bölgenin adıdır⁵. Lykaonia Bölgesi'nin idari durumu tarihi süreç içinde değişiklikler gösterdiğinden, bölgenin sınırlarını kesin çizgiler ile tanımlamak oldukça zordur⁶. Xenophon, bölge hakkında en iyi bilgiyi 4. yy'da İskender'in Darius'a karşı yaptığı seferinin konu edindiği Anabasis adlı eserinde anlatır. Xenophon bölgeyi; Phrygia'nın en son şehri Iconium'un doğu tarafından başlatır ve beş günlük yürüyüş mesafesindeki Dana'ya⁷ kadar uzandığını ifade eder⁸.

Strabon ise, bölgenin sınırlarını ve şehirlerini belirlemek yerine, batısı Phrygia'ya, doğusu Kappadokia, kuzeyi Galatia, güneyi Toroslarla çevrili bölgedir diye sadece komşu bölgelerden söz eder⁹. Isauria Bölgesi'nin bazı şehirlerini Lykaonia Bölgesi içerisinde göstermesine rağmen, bölgeyi ilk defa Strabon'un sınırlandırdığını söyleyebiliriz¹⁰. Plinius, Tetrahia ex Lykaonia= Lykaonia Prensliği'nden söz ederken Iconium ve Toroslardaki Thebase ve Galatia ile Kappadokia hududundaki Hyde'yi de içine alan 14 şehirden bahseder¹¹.

Örnekleme çalıştığımız antik kaynaklardan da anlaşılacağı gibi Plinius şehir sayısını da belirtmesi açısından bölge hakkında en iyi tanımlamayı yapmış diyebiliriz. Plinius'un tanımladığı eyalet sistemi (Tetrahia ex Lykaonia) Galatia ve Lykaonia MS I ve II. yy'da bir eyalet kabul edilirken, aynı Galatia ve Lykaonia Bizans Dönemi'nde ise Anatolikon Theması içerisinde yer alırdı. Hiorecles, Galatia ve Lykaonia Bölgesi'ndeki şehir listelerini verirken, bu bölgeleri Galatia I, Galatia II

⁴ Göktürk 1996, 53.

⁵ Xenophon Anabasis I, 19. Daha sonraki antik yazarlardan Strabon (Strabon XII, 11,6) ve Plinius (Nat. His.V, 95) de Lykaonia bir bölge ismi olarak geçmektedir.

⁶ Ruge 1927, 2253-2265.

⁷ Dana, Niğde civarında bulunan Kilisehisar/Kappadokia şehridir.

⁸ Xenophon, Anabasis I, 11,19.

⁹ Strabon XII, 11,10.

¹⁰ Strabon XII, VI, I; Bahar 1991, 3.

¹¹ Plinius Nat. His. V, 95.

(Galatia Salutaris veya Galatia Salutaria) ve Lykaonia bölgeleri diye tanımlamıştır. Thema düzeni kurulduktan sonra bu eyalet sınırlarının siyasi durumu MS 7. yy'da önemini yitirir. Fakat "Kilise Eyaletleri" olarak bütün Bizans Dönemi'nde, hatta daha sonra da kalmaya devam ediyor ve söz konusu olan üç eyaletin sınırları (Galatia I, Galatia II ve Lykaonia) kuzeyde Patnos Dağları'na, güneyde Toros Dağları'na, batıda yukarıda üst ve orta Sakarya Nehirleri'nden başlayarak, aşağıda Beyşehir Gölü'ne doğuda yukarıda Kızılırmak'ın (Halys) ilerisinden aşağıda Tuz Gölü'ne (Tatta Limne) ve Lykaonia Ovası'nın doğusuna kadar uzanmaktaydı¹².

Belke-Restle "Galatia'nın Kappadokia ile olan doğu sınırını I Tabian= Tavium (Yozgat'ın ilçesi Büyük Nefes köy)'un doğusundan başlatır; oradan güneybatı istikametine doğru Şedit Höyük (Aspona) ile Parlason (Parnessos) şehirleri arasındaki Tuz Gölü (Tatta Limne)'nün kuzey ucundan geçirir"; yalnız bu bölgenin kesin sınırları tanımlanamamıştır. Tuz Gölü'nün (Tatta Limne) güney kıyısındaki (Lykaonia-Kappadokia sınırı) Lykaonia sınır şehri ise Aksaray (Konoeia) arasından, güneye doğru ulaşır ve Arsama Dağı'nın doğusunda Karacadağ'ı geçerek Akgöl'e uzanıyordu. Dolayısıyla Akgöl'ün güneyinde bulunan Divle Ovası'nı (bugünkü Oçharman) Kappadokia ile sınır olarak verebiliriz. Daha doğuda bulunan Kappadokia-Kilikia sınırı gibi Lykaonia'nın İsaoria ile olan güney sınırı da genelde Torosların sırtını takip ediyordu. Yani Divle Nehri'nin kaynaklarından Kocadere'den sonra bugünkü modern vilayet Konya ile Mersin (İçel) arasındaki sınırlarını aşağı yukarı izleyerek Karaman (Laranda)'ın güneyinde Sertavul Geçidi'nde en uç noktasına varıyordu, buradan kuzeybatıya doğru bükülüp Torosların kuzey sırtını Bozkır'a kadar izleyip, Suğla Gölü (Trogitis Limne)'nü dolanıp Gidengelmez Dağı'na (Geyik Dağları) uzanıyordu. Lykaonia Pamphylia ve Psidia ile olan batı sınırı Geyik Dağları ve Küpe Dağları'nı izleyerek Lykaonia'nın sınırındaki şehirleri olan Vassada ve Amblada'yı geçip Beyşehir Gölü'nün güney kıyısına kadar ulaşıyor. Batıda ise Psidia Bölgesi'nin doğu sınırı olan Beyşehir Gölü'nün doğusundan başlayıp, kuzeyde Galatia Bölgesi'nin güneyi ile sınırlanan ve doğuya doğru uzanan bir koyun içerisinde Bizans Devri'nde Yunuslar (Pappa Tiberiopolis), Adaras

¹² Belke-Restle 1984, 39,

(Adrianupolis), Ilgın (Tyraion) ve Ladik (Laodikeia-Katakekaumene) şehirleri bulunurdu (Harita 1).

Psidia ile Lykaonia'nın sınırı ise Beyşehir Gölü'nün kıyısında bulunan Kuşluca köyünden Eflatunpınar'ın kuzeyi arasından geçmekteydi. Lykaonia'nın şehirlerinden Mistheia şehri arazisini Beyşehir Gölü'nün kuzeyinde bulunan devlet arazilerinden (Psidia) ayıran bugünkü Beyşehir-Konya karayolu üzerindeki Sarıköy'ün yakınında bulunan antik mil taşlarıdır. Erenler (eski ismi Elengirif) Dağı'ndan sonra kuzeydoğuya bükülerek Kızılören'i geçtikten sonra Konya Ovası'nın batısındaki dağları izleyip Lâdik (Laodikeia-Katakekaumene) ve Sarayönü'nün güneyinden bir sınır hattı oluşturmuyordu.

Bölgenin batı sınırının kuzey kısmının doğal sınır çizgileri hiçbir zaman belirlenememiştir. Zaten Erken Bizans Dönemi'nde de sınırlar sürekli değişiyordu; bu sınırın Psidia veya Phrygia tarafları ancak şehirler yardımıyla belirginleşiyordu. Ceşmelisebil (Gulan-ma), Turgut (Klaneos), Hisar (Amorion, Emir Dağı'nın doğusunda), Alikel (Orkistos, Ortaköy), Koymaz (Troknada) ve Sarıcalar (Lulipolis, Eskişehir'de) Lykaonia veya Galatia tarafından; Ilgın (Tyraion), Akşehir (Philomelion), Bolvadin (Polybotos), İscehisar (Dokimeion), Çifteler (Kabarkion), Karahöyük (Midaion, Porsuk Çayı'nın vadisinde) ise Psidia ve Phrygia tarafında; yani Porsuk Çayı (Tembros)'nın Alpulu-Akköprüküy arasında Sangarious'u bugünkü Gökçekaya Barajı'ndan geçiyordu. Hacı yolundaki tek sabit nokta durak olan Fines Bithynia ile Galatia arasındaki sınır olarak söz ediliyordu. Yeni araştırmalara göre de Fines Nallıhan'ın 34 km batısında bulunan Ericek köyünde yer alıyordu¹³.

Kısaca Lykaonia Bölgesi'nin sınırlarını çizmek gerekirse; en geniş konuma göre Beyşehir Gölü'nün doğu kıyısı sınır olmak üzere güneye doğru Beyşehir (Mistheia)'e, oradan Gorgoreme'ye oradan da yine güneydoğuya doğru Suğla Gölü (Trogitis Limne)'nün kuzey kıyısı sınır olmak üzere Sedasa'ya uzanır. Güney sınır zaman zaman Lykaonia şehirleri arasında dahil edilen İsauria'dan başlamak üzere güneydoğuda Dülgerler (Artanada)'e, buradan Göksu Irmağı (Kalykadnos) sınır olmak üzere doğuya doğru gidilerek, buradan Karaman (Laranda)'a bir yay çizilir.

¹³ Belke-Restle 1984, 40-42.

Doğu sınırı Karaman (Laranda)'dan başlayarak kuzeye doğru Karaman Karadağ'daki Barata'ya ulaşır. Barata'dan kuzeydoğuya doğru Karapınar Kesmez köyü (Thebase)'nden Gölören (Hyde)'e, oradan kuzeydoğuya doğru Gene köyü (Kanna)'ne, Kanna'dan Tuz Gölü (Tatta Limne)'nin batı kıyısı sınır olmak üzere Perta'ya, oradan da kuzeye doğru Verinepolis'e uzanır. Kuzey sınırı ise, Verinepolis'ten başlamak üzere batıya doğru Yağlıbayat (Savatra) ve oradan Lâdik (Laodikeia-Katakekaumene)'e buradan da güneybatıya doğru Beyşehir (Mistheia)'e ulaşır (Harita 2).

2.2. Tarihi Coğrafyası

Lykaonia Bölgesi Hitit imparatorluk dönemi kaynaklarında Tarhuntassa/Hulaya Nehri ülkesi olarak adlandırılıyordu. Bölge IV. Tuthaliya döneminde Kurunta tarafından idare edilmiştir. Bu dönemde Lykaonia siyasi sınırları dahilinde Fırtına Tanrısı'na ithafen pek çok tapınağın inşa edildiği bilinir. Eflatunpınar, Fasıllar, Yalburt ve Hatip kaya anıtı bu dönemin ürünleridir. Bronz tablette Ikuwaniya¹⁴ şeklinde geçerken II. Şuppiluliuma' ya ait Boğazköy Südburg yazıtında ise Ikuna şeklinde geçer¹⁵.

Demir Çağı'nda Batı-Kuzey Anadolu ve Akdeniz kültürlerinin etkisi altında kalan¹⁶ Lykaonia Bölgesi Phryglerin siyasi gücünü kaybettiği MÖ 695 yılından sonra ise Lydia egemenliğine girmiş ve Lydia'nın sınırlarının da güneyde Karapınar yakınlarındaki Kıcıkışla (Yağmapınar) höyüğüne¹⁷ kadar genişletildiği anlaşılmaktadır.

Anadolu'nun Pers işgalinden sonra (MÖ 546) Lykaonia Bölgesi'nin siyasal durumu hakkında en erken bilgi MÖ 401 yılında Pers Kralı Kyros'un Sardes'ten başlayıp Phryg -Lykaonia Bölgesi sınırında kalan Iconium'a uğrayıp buradan doğuya bir sefere giriştiğinin Xenophon tarafından aktarılmasıdır¹⁸.

¹⁴ RGTC VI 1978, 137.

¹⁵ Karauğuz 2005.

¹⁶ Mellink 1991, 152; Karauğuz vd. 5, 2004.

¹⁷ Zoroğlu 1994, 1; Karauğuz vd. 5, 2004.

¹⁸ Xenophon, Anabasis I, 19.

Pers Devleti'nin İskender tarafından yıkılmasına kadar Lykaonia, Kappadokia ile aynı satrabin idaresi altında kalıp yönetilmiştir. Daha sonra Seleukos krallığına bağlanılmış olup Antiochos'un yenilmesinden sonra ise Romalılar Lykaonia'yı Bergamalı II. Eumenes'in idaresine bırakmışlardır¹⁹. MÖ 160 sıralarında Bergama'nın tesiri Amblada'da (Asardağı-Beyşehir) etkisini iyice göstermiştir. MÖ 129'da III. Attalos'un ölümünden sonra Lykaonia Romalılar yanında Aristonikus ile yaptığı savaşta tutsak düşen Kappadokialı IV. Ariarathes'in çocuklarına verilmiştir.

Lykaonia Bölgesi'nde MÖ 103 yılında Antonius tarafından düzenlenen seferler sonucunda Kilikia eyaleti kurulur.

MÖ 92 yılında Lucius Sulla eyalet valisi olmasına karşın süren huzursuzluklar MÖ 64 yılında Pompeius'un Kilikia Eyaleti'nde yaptığı düzenlemelerle, eyalet Kilikia Pedias, Kilikia Tracheia, Pamphylia, Psidia, İsauria ve Lykaonia olmak üzere 6 bölgeye ayrılır²⁰.

Büyük Mithridates zamanında Lykaonia'nın Mithridates tarafından işgal edilmiş olduğu düşünülmektedir. MÖ I. yy ortalarında Lykaonia batıda Laodikeia'ya kadar bütün arazisiyle Kilikia kralının bir şehri olarak görülmüş olup aynı zaman içinde Lykaonia'nın güneyinde bulunan Derbe temsilcisi idaresinde bulunuyordu. Bu tarihte Iconium ilk defa Lykaonia ve Laranda da Antipater'e aittiler.

Polemo, Marcus Antonius'tan Iconium'u MÖ 39 yılında aldı. Antonius, Galatia ile Lykaonia'nın bir kısmı MÖ 36'da Amyntas'a verdiğini ve MÖ 31'de Augustus bu hediye teyit etmiştir. Amyntas sonraları Antipater'den Isauria ve Derbe'yi aldı²¹. Isauria Bölgesi'nin günümüze kadar ayakta kalabilen kentin mimari kalıntılarından ise Roma ve Bizans Dönemleri'nde de iskan gördüğü anlaşılmaktadır²². O hâlde bütün Lykaonia'yı kendi idaresi altına almış olması ihtimaller içindedir. MÖ 25'te ölünce devleti Augustus tarafından eyalet yapıldı²³. Augustus, Lystra ve Parlais'e koloniler yerleştirmiştir. MÖ 6'da Via Sebaste'nin inşa edilmiş olması da bu

¹⁹ Magie 1950, 19.

²⁰ Karauğuz vd. 2004, 6.

²¹ Pauly – Wissowa 1949, 8.

²² Doğanay 2012, 98; 2013 97-104; Doğanay-Köker 2014 207-213; Doğanay - Sunay 2015, 431-433.

²³ Strabon XII, VI, 3.

kolonilerin mevcut olduğuna işaret etmektedir. Ne Lystra'nın ne de Parlais'in bu dönemde Lykaonia'ya ait olmadığı düşünülmektedir. Bu bilgiye Augustus'un vergilere ait vermiş olduğu raporunda Psidia'da koloniler tesis ettiğini söylediği hâlde, Lykaonia'dan hiç bahsetmemiş olmasından anlıyoruz²⁴. Iconiumlu "Epithropos Galatikis Eparhias"²⁵ için dikmiş olduğu şeref kitabesinde olduğu gibi, Iconium Neron'un idaresinde iken bile Galatia Bölgesi'nde yer alıyordu.

Bölge MS 37 yılında Kilikia Trakheia ve Lykaonia'nın bir kısmı ile birlikte Caligula Germanianus tarafından IV. Antiochos ile Iotape Philadelphos'a verildi. Derbe, Laranda, Musbanda'yı içine alan Strategia Antiokhiane'ye, 4. Antiokhos'a izafeten bu isim verildi. Bölgede koloniler kuran Augustus hiç şehir kurmamıştır. Bu bölgenin kentleşmesi daha sonraki Roma İmparatorları Tiberius ve özellikle de Claudius zamanında olmuştur. Şehirlerin Kappadokia'dan Lykaonia'ya nakledildikleri tarih bilinmemekle birlikte Claudioderbe adının Claudius (MS 41-54) tarafından hakimiyetinin ilk yılında bu değişikliği yaptığı zaman verilmiş olması olasıdır. Zira Homonadlarla mücadelelerinden önemli dersler çıkaran Roma, böyle sorunlarla yeniden karşılaşmak istemediği için daha önce başlamış olan yol şebekesinin yapımına da hız vermiştir (Harita 3).

Üzerinde Lykaonion yazılı sikkeler²⁶ Kommageneli IV. Antiochos (MS 38-72) ve iki çocuğunun sikkeleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sikkeler Laranda'da darp edilmiştir²⁷. Iconium, Derbe, Laranda, Olbasa ve Musbanda şehirleri de bu dönemde "Stratia Antiocheias" adı altında birleştirilmiş ve Caligula'nın Kilikia sahilindeki arazisinden bir parça almış olan IV. Antiochos'un Lykaonia'nın dört şehrini topraklarına dahil ettiği kabul edilir. Ramsay, Derbe'nin kuzeyinde Konya-Karaman demiryolu yakınında bir süre uzayan taş işaretler bulunduğunu, bunların Roma eyaletiyle Lykaonia Antiochia arasında bir hudut olduğu hemen tahmin edilebilir olduğunu dile getirir²⁸. Dolayısıyla Derbe Antiochos'un sınırları içinde olmadığını kesin olarak söyleyebiliriz. Bu nedenle Ramsay, Ptolemaios'un bir eserinde Derbe'nin ona ait olduğu ifadesini bir yanlışlık olarak ifade eder (Harita 4).

²⁴ Calder – Cormack 1962, 177.

²⁵ Strabon XII, V, 1.

²⁶ Usman 1949, 56.

²⁷ Cronin 1902, 339-376.

²⁸ Pauly-Wissowa 1949,9.

Claudioderbe ismi ise Claudius'un idaresi altında Roma eyaletine bağlı olduğunu göstermektedir. Bu durumun daha akılcı olacağı kabul edilmektedir. Çünkü Claudius şerefine mal ederek ona bu ismi verebilir. Bergama kitabesinde²⁹ Lykaonia Antiochia ismine rastlanmıştır. Gerçi isim tahrip olduğundan dolayı bu ismin tamamlanmış şekli kesin olmamakla birlikte yine de büyük bir dikkatle tamamlanmalıdır. Lykaonia, Antiochiana IV. Antiochos'un hükümdarlığının bitiminden sonra Kappadokia'da Ptolemaios'un işaret ettiği yerlere kadar uzanmıştır.

Provincia Galatiae, Kappadokia, Psidia, Paphlagonia, Lykaonia, Armaenia eyaletleri, MS 80-151 yıllarına ait olan birer kitabede söz ediliyor; daha sonra Domitian zamanından kalan ve dönemi kesin olarak saptanamayan bir yazıtta aynı şekilde Provinc(ia) Gal(atiae), Psid(iae), Phryg(ia), Lyk(onia), Isaur(iae), Paphlag(oniae), Ponti Galat(ici), Porrtipolemeniani, Arm(aenia)'nın bir elçisinden ve Traian'ın hükümdarlığının sonunda yine Provinc(ia), Galat(iae), Phryg(iae), Lykonium(iae), Paphlag(oniae) yazıtta da bahsediliyor ve Hadrian zamanından kalma bir yazıtta da Lykaonia Galatia'ya bağlıdır şeklinde ifade ediliyor. Buradan da çıkarılan sonuç Lykaonia'nın bir zamanlar, Galatia'ya bağlı olduğu Ptolemaos'taki (V, 4; V, 6) eyalet paylaşımının da doğru olmadığı açıkça kanıtlanmaktadır.

Antoninus Pius'un idaresinde Lykaonia'nın güney sınırları ayrıldı. Lykaonia, Isauria ve Kilikia üçlü eyalet olarak birleştirildi. Bu durum Isauria'daki bir kitabede, Arhitratigos Eparhion Kilikia, İsaurias, Lykaonios'tan şeklinde söz edilir. Her üç eyalet de kendi idari durumunu muhafaza eder. Bunu Antoninus Pius'tan Philippus Arabs'a (MS 244-249) kadar sikkeler üzerinde yazılan "Koinon" ifadesinden anlamaktayız. Hükümet merkezi ise Tarsos idi.

III. Gordian (MS 238-244) için belki Zosta'da yaptırılan şeref kitabesindeki "Provincie İsauria" kelimelerine göre diğer iki eyaletin isimlerini de tamamlayabiliriz³⁰. Bu çıkarıma Commodus zamanından kalan bir kitabe üzerindeki "Antipatos Lykias ke Pamphiliaskes Isaurias"³¹ yazı ile birisine söylenen sözden varıyoruz. Clarc'ın kabul etmiş olduğu fikir İsauria'nın kısa bir zaman için diğer iki

²⁹ Ramsay 1906b, 2.

³⁰ Head 1911, 2733.

³¹ Sterret 1888a, nr.20; Ramsay 1906a, Derbe, 545.

eyaletten ayrılmış olabileceğidir³². Bu üç parçalı eyalet olan Kilikia, İsauria, Lykaonia'nın Antoninus Pius (MS 138-161) zamanında birleştirildiğini biliyoruz.

Bölge MS 3 yy'da Sasani hükümdarı Shapur tarafından bir akına maruz kalmıştır³³. MS 260 yılında İmparator Valerian Dönemi'nde düzenlenen ikinci akında Persler, Romalıları yenilgiye uğratmıştır. Shapur Suriye ve Kilikia'dan Kappadokia ve güney Lykaonia'ya kadar uzanan geniş bir alanda atağa geçmiş ve ancak İmparator L. Domitius Aurelianus bölgeyi MS 272'de geri alabilmiştir³⁴.

MS 3. yy'ın sonlarına doğru Lykaonia'nın kuzey kısmı tahminen Galatia'ya bağlıydı. Burada Vasada, Lystra ve Antiocheia evvelce Galatyalılara ait olduğu da ortaya çıkar³⁵. Diocletian'ın eyalet taksimatında da MS 3. yy'ın sonunda Lykaonia adı karşımıza çıkmamaktadır. Çünkü Lykaonia Psidialılarla Isaurialılar arasında pay edilmiştir³⁶.

Constantinus Magnus (MS 306-337) zamanında, MS 325 Nikaia Konsili kayıtlarında Lykaonia'nın kuzeyi Galatia eyaletlerinin sınırları içerisinde kalmaktadır.

MS 354 yılında politik olarak Isauria Eyaleti içinde görülen Lykaonia'nın güneyi³⁷ Isaurialı çeteler tarafından talan edilmiştir.

İmparator Valens (MS 364-378) zamanında, Kappadokia'nın bölünme sürecinde Lykaonia özerk bir eyalet konumunu almıştır. Bu durumu, Kaisareia metropolitlerinden olan Basileios'un mektuplarından öğrenmekteyiz³⁸.

Diocletian zamanında eyaletlerde büyük çaplı değişiklikler yapıldı. Psidia Bölgesi, Konya Ovası'nı geçerek Karadağ'a kadar uzandı ve Antiokh Metropolitliğine yükseltildi. Theodosius (MS 379-395) zamanında Roma İmparatorluğu ikiye ayrılınca Lykaonia Bölgesi Doğu Roma İmparatorluğu sınırları içerisinde kaldı.

³² Lykias ve Pamphilias ve Isauria'nın Antipatos'u olarak bilinir.

³³ Magie 1950, 694-698.

³⁴ Belke – Restle 1984, 53-54.

³⁵ Ramsay 1906c, 195-215; Ramsay 1960, 290 vd.

³⁶ Ramsay 1902-1903, 249 vd.

³⁷ Ramsay, 1906c, 59.

³⁸ Ramsay, 1906c, 59.

Notitia Dignitatum³⁹ ile Polemius Silvius (MS 400 civarında) prensiplerinden öğrendiğimize göre Lykaonia Diocesis Asiana'da tekrar serbest bir eyalet olarak düzenlenmiş olup Lykaonia Bölgesi'ndeki Iconium, Lystra, Misthia, Amblada, Vasada, Homonada, Derimi, Barata, Hyde, Isaurapolis, Korna, Gabatra, Perta, Kanna, Glauama, Ringnon şehirlerinde de piskoposlar vardı (Harita 5). Geç Bizans Dönemi'nde ise Lykaonia tamamıyla Anatolia theması içerisindeydi (Harita 6). Bunu Constantine theması ve başka bir vesika olan Anatolia theması da Kilikia ile sınır olduğunu kaydederek tasdiklemektedir⁴⁰.

2.3. Antik Dönem Yolları

Başlıca tarihi doğal yolların kesiştiği bir coğrafyada yer alan Anadolu, Eski Çağ'dan günümüze kadar önemli bir geçiş noktasına ve yerleşme yerine sahne olmuştur⁴¹.

Anadolu, dönemlere göre, Hitit-Arzava, Phryg-Assur-Kimmer, Grek-Pers, Bergama-Seleukos, Roma-Galat, Roma-Part, Bizans-Sasani, Bizans-Arap ve Bizans-Türk mücadelelerinde önemli bir cephe olması homojen bir halktan çok hareketli heterojen bir nüfusa sahip olduğunu göstermektedir. Bu yelpazeye ticaret yollarının geçmesi sonucu tüccarların yerleşmeleri ayrı bir özellik katmaktadır.

Küçük Asya'da Hititler'den beri bir yol ağının varlığı bilinmektedir. Bu bölgelere egemen olan uluslar zamanında gereksinime göre ordu ve ticaret yolları kurmuştur⁴².

Bölge, İç Anadolu ile Batı Anadolu arasında, geçiş yolları üzerinde stratejik bir öneme sahip olduğundan Anadolu'da önemli bir uygarlık olan Phrygler'in Orta Anadolu ile ilişkilerinde de önemli bir yol güzergâhı olmuştur. Phrygler'in bu güzergâhtan Akdeniz'e indiği savını Konya çevresindeki Phryg Dönemi eserleri ve Asur belgeleri kanıtlamaktadır.

³⁹ Notitia Dignitatum, Roma İmparatorluk kayıtlarından günümüze ulaşabilmiş ender örneklerden biri olan, Doğu ve Batı Roma İmparatorluklarının askeri ve idari yapılanmaları, İmparatorluk saraylarında ve eyaletlerde bulunan resmi görevler hakkında detaylı bilgi veren resmi İmparatorluk dökümanıdır.

⁴⁰ Ramsay 1960, 361.

⁴¹ Koçak-Şahin 2002, 346.

⁴² Özsaıt 1982, 409.

Anadolu'nun merkezinde bulunan Lykaonia Bölgesi doğudan, batıdan, kuzeyden ve güneyden gelen yolların merkezi bir konumda bulunan İkonion Kenti'nde birleşmekteydi. Kuzeybatıda, Dorylaion'dan başlayan yol Amorion ve Laodikeia'dan geçerek Iconium'a ulaşmakta, oradan Herakleia'ya uzanmaktadır. Bu yolun güneyinde bulunan Antiocheia'dan başlayan yol sistemi "Via Sebaste"⁴³ olarak bilinmekte Antiocheia'dan⁴⁴ çıkış noktası sağlayan bu taş döşemeli yol Apollonia yolu ile daha batıya Comama'ya uzanıp oradan da Parlais'e geçmekteydi. Yolun doğu kısmı Neapolis'e ulaşmakta ve Karalis⁴⁵ Gölü'nün kıyısından dolanmaktaydı. Bir kol doğuya dönerek Pappa Tiberiopolis'e varırken diğer kol daha doğuda Kızılviran⁴⁶ Iconium ve Lystra'ya uzanmakta olup güneydoğu uzantısı ise Trogitis Gölü kıyısından Sedasa'ya oradan da daha ileriye Isaura'ya gidiyordu⁴⁷. Ayrıca, Iconium⁴⁸ Lystra⁴⁹ ve Isaura⁵⁰'yı bağlayan bir yol da güneyden, Pamphylia ve Kilikia'dan önemli vadi ve geçitlerden Lykaonia Bölgesi'ne yollar bağlanmaktaydı. Pamphylia'da, Side'den başlayan yol Mistheia ve Pappa üzerinden Iconium'a bağlanmaktaydı, Iconium üzerinden daha doğuda bulunan Koloneia'ya uzanmaktaydı⁵¹.

Lykaonia Bölgesi'ne üç ana yol ise Dağlık Kilikia'dan ulaşmaktaydı. Anemurion'dan başlayan ilk yol Germanikopolis'e kadar uzanmakta ve buradan yol iki kola ayrılmaktaydı. Batıya yönelen kol, Leontopolis, Lystra üzerinden Iconium'a⁵² ulaşmakta olup doğuya yönelen kol ise Laranda⁵³ (Karaman) üzerinden Iconium'a kadar ulaşmaktaydı⁵⁴. İkinci yol Kalykadnos⁵⁵ (Göksu) Vadisi'nden,

⁴³ Via Sebaste, Roma Dönemi'nde Psidia ve Lykaonia'da kurulan kolonilerin irtibatı ve askeri operasyonların daha rahat yapılması için MÖ 6. yy'da kurulmuştur.

⁴⁴ Özsait 1985, 96.

⁴⁵ Özsait 1985, 96.

⁴⁶ Ballance 1962, xi.

⁴⁷ Magie 1950, 1314-1315.

⁴⁸ Ruge 1927, 2.2256 (Lykaonia maddesi).

⁴⁹ Zgusta 1964, 92.

⁵⁰ Ruge 1916, 2055-2056 (Isaura maddesi).

⁵¹ Belke-Restle 1984, 102.

⁵² Özsait 1985, 92-93; Zgusta 1964, 92.

⁵³ Sterret 1888b, 19.

⁵⁴ Belke-Restle 1984, 109; Bahar 1991, 46.

⁵⁵ Beaufort 1818, 222.

Claudiopolis (Mut)⁵⁶ Laranda üzerinden Lykaonia'ya, uzanmaktaydı. Seleukeia ile başlayan üçüncü yol ise Olba, Laranda üzerinden Iconium'a bağlantı sağlamaktaydı.

Lykaonia Bölgesi Klasik Dönem'de Pers ordularının önemli geçiş yollarından biriydi. Antik kaynakların aktardığına göre Pers seferlerinin birinde, Kyros'un orduları Tyriaion (İlgın)⁵⁷ şehrinde konaklamış ve ovada bir geçit töreni yapmıştır. Bunlara dayanarak İlgın'ın o dönemde şehir konumunda büyük bir yerleşme olduğu sonucunu çıkarabiliriz. Üç günlük bir yürüyüşle Kyros, Phrygia'nın son kenti olan Iconium şehrine gelmişti. Ayrıca Pers komutan Kyros, Kilikia kapılarını Tarsos'a geçmek için kullanmıştı⁵⁸.

Bölge Orta Anadolu ve Akdeniz arasında bir köprü gibidir. Hitit Dönemi'nde Konya Ovası ile Akdeniz arası Tarhuntassa idi⁵⁹. Mil taşları bölgedeki yol bağlantısı hakkında en iyi bilgiyi veren kanıtlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Silifke ilçesinin kuzeyinde, Ağaderesi mevkiinde bulunan bu mil taşı (MÖ 79-81) Seleukeia'yı Mut (Klaudiopolis) üzerinden Lykaonia'ya bağlayan antik yol üzerine dikilmiştir⁶⁰.

Kilikia eyaleti, Lykaonia'dan Kappadokia'ya kadar uzanmaktaydı⁶¹. Kilikia - Lykaonia sınırı Laranda olarak geçmektedir⁶². Isauria'nın Lykaonia ile ilişkisi Kilikia ve Lykaonia⁶³ arasında tampon bir bölge olmasıyla⁶⁴. Dolayısıyla bu dönemde bölgeden Akdeniz'e bağlanan bir başka yol daha bulunmaktaydı. Akdeniz'i Orta Anadolu'ya bağlayan bu yolları düzenli bir şekilde verirsek:

-Seleukeia (Silifke) - Diocaesareia (Uzuncaburç) - Laranda (Karaman) - Iconium (Konya).

-Pompeipolis (Soloi Mersin) - Tetrapyrgia - Laranda (Karaman). Bu yollar arasında Iconium hep kilit nokta olmuştur⁶⁵.

⁵⁶ Sterret 1888b, 8-12.

⁵⁷ Hamilton 1842b: 200; Ramsay 1890, 42; Magie 1950, 1313.

⁵⁸ Bahar 1991, 44.

⁵⁹ Bahar 1991, 15.

⁶⁰ Sayar vd. 1994, 146.

⁶¹ Özşait 1985, 71-72 -74.

⁶² Bahar 1991, 23.

⁶³ Ammianus 1935 I.XIV. 2.2-6.

⁶⁴ Bahar 1991, 24.

⁶⁵ Ünal - Girginer, 2007, 44.

Eski Çağ tarihinde önemli geçiş noktalarından birisi ise Konya-Karaman Bölgesi'dir. Çarşamba ve Göksu Havzaları, Lykaonia Ovası (Orta Anadolu) ile güneyindeki İsauria ile giriş-çıkış görevini üstlenirler. Toros Dağları bu bağlamda Lykaonia ve Isauria için aynı görevi yapar⁶⁶.

Antik Çağ'da da Homonadeis ve Katanneler'le⁶⁷ sınırı oluşturan bir bölge, Konya ve Karaman Bölgesi'ydi. Bu durum da daha çok dağların aşılabilecek yerlerindeki geçitlerle Anadolu'nun iç kesimlerine ve Asya-Avrupa gibi kıtalara ulaşılmasına olanak sağlamıştır.

Birçok antik kaynak⁶⁸ tarafından Lykaonia - Isauria sınırı olarak Güdelesin köyü gösterilir⁶⁹ (Harita 7).

Konya'nın 80 km güneyinde bulunan Belören⁷⁰ ise French'in bölgede yaptığı değerlendirmeler sonucunda Dalisandos'u Belören'e konumlandırmış olup burasını İsauria ve Lykaonia arasında bir sınır şehri olarak ifade etmiştir.

Strabon⁷¹ 'a göre Trogitis Gölü (Suğla Gölü)'nün güneyinde yer alan Homanadeis Bölgesi Lykaonia, İsauria ve Psidia arasındaki yer olarak da gösterilmektedir⁷².

Provincia Asia⁷³ eyaletinin sınırları, Lykaonia'ya kadar uzanmaktaydı⁷⁴. Strabon'un, başlangıcını Ephesos'tan gösterdiği antik yol, Lykaonia'nın yakınında bulunan Philomelion'a (Akşehir)⁷⁵ gelip, oradan Laodikeia'yı (Lâdik)⁷⁶ geçerek bölgeyi dolanmaktaydı. Hristiyan azizlerinden St. Paul'un⁷⁷, Derbe⁷⁸, Lystra⁷⁹ Konya, Psidia Antiochia (Yalvaç)⁸⁰ arasında Hristiyanlığı yayma girişimlerinde

⁶⁶ Bahar 1991, 4,6,25.

⁶⁷ Strabon, XII.7.1.

⁶⁸ Ramsay W. M. 1906c, 60. Calder - Cormack 1962, 35.

⁶⁹ Bahar 1991, 5.

⁷⁰ Freely 2004, 144.

⁷¹ Broughton 1975, 730.

⁷² Bahar 1991, 5.

⁷³ Sterret 1888a, 144.

⁷⁴ Bahar 1991, 90.

⁷⁵ Magie 1950, 1313.

⁷⁶ Ramsay W. M. 1906c, 5; Calder 1956: xvii; Baykara 1988, 16 (Laodikiye); Çelebi 1999, 15.

⁷⁷ Gurney 1961, 22; Ramsay 2001, 98-101.

⁷⁸ Hamilton 1842a, 320.

⁷⁹ Hamilton 1842a, 320.

⁸⁰ Sterret 1885, 9; Ramsay 1890, 396; Özsaıt 1982, 409.

bulunması da Konya ulaşım güzergahlarını belirlemesi açısından bir kaynak olarak karşımıza çıkmaktadır. Örneğin Peutinger tablosunda, Efes'ten başlayarak Seleukeia'ya kadar uzanan yol güzergâhının üzerinde Konya'nın (Iconium)⁸¹ olduğu görülmekte⁸². Bu yol Magnesia (Manisa), Tralles (Aydın), Antiokheia (Yalvaç), Laodikeia, Apameia (Dinar), Philomelion (Akşehir), Tyriaion (Ilgın)⁸³ - Amorion'a bağlıyordu⁸⁴. MS IV. yy mezar kitabelerinde, Akşehir-Konya arasında Menderes Vadisi boyunca görülen "Eumeneion Formula" olarak bilinen kitabelerde, ünlü mezar taşı kitabesi formülü "Srooei Xöyoyoero" Lykaonia'da⁸⁵ ismi Philomelion'dan Iconium'a kadar yaygın olduğu tespit edilmiştir. Bu güzergâhta özellikle Laodikeia Combusta'da⁸⁶ keşif bir şekilde görülür. Bunlardan bir örnek Philomelion'da, iki örnek Pessinus'ta⁸⁷ bulunmuştur. Lykaonia grubunun yan kolu Phrygia Paroreios'un kuzeyine yayılmıştır⁸⁸. Kuzeyde Iconium'dan Ankara'ya⁸⁹ uzanan önemli bir yol⁹⁰ güzergâhı Lykaonia'nın kuzeyindeki bölgelerle bağlantısını oluşturduğu anlamına gelir⁹¹.

Kuzeye doğru uzanan bir yol güzergâhı ise Sarayönü-Gözlü-Çeşmelisebil⁹² ve Kadınhanı⁹³ - Atlantı (Dokuzatlı) üzerinden geçtiği görülür. Ilgın⁹⁴ Kadınhanı, Doğanhisar ve Sarayönü⁹⁵ kesiminin önemli tarihi doğu- batı yol güzergâhı üzerinde olduğu gibi, kuzey kesimle de irtibatı sağlayan bir konumda yerleşimler olduğu da anlaşılmaktadır. Bu alandaki yerleşmeler, Konya-Sarayönü-Kadınhanı-Ilgın-Akşehir bağlantısı yönünde yoğunluk göstermektedir. Ayrıca kuzey ve güney ile bağlantılı

⁸¹ Freely 2004, 134.

⁸² Ramsay 1960, 50.

⁸³ Calder 1956, xviii.

⁸⁴ Ramsay 1890, 49; 1967, 228.

⁸⁵ Plutarch's 1926, II, 410 (Lycaonia-index).

⁸⁶ Ramsay 1890, 40; Bosch 1949, 179; Calder 1956, xiv,1-4; Ballance 1958, 223, 229; Sarre 2002,401

⁸⁷ Calder 1956, xxii.

⁸⁸ Haspels 1971, 206.

⁸⁹ Ramsay 1890, 50.

⁹⁰ French 1981, 25.

⁹¹ Belke-Restle 1984, 109.

⁹² Calder 1956, xvii.

⁹³ Calder 1956, 6.

⁹⁴ Sarre 2002, 401.

⁹⁵ Drew vd. 2004, 107.

yollar da harita üzerinde izlenebilmektedir. Bölgenin doğu bağlantısını ise Iconium, Koloneia üzerinden Kaisareia'ya uzanan yol güzergâhı sağlıyordu⁹⁶.

2.4. Lykaonia Bölgesi Antik Sikke Darbı

Antik bölge Lykaonia halkının Klasik ve Hellenistik Çağ'da kendilerine özgü kullandıkları ödeme aracı olan sikkeler hakkında 1973 yılında yayımlanan "An Inventory of Greek Coin Hoards" adlı kitaptan bazı sonuçlar çıkarılabilir⁹⁷. Lykaonia'da ortaya çıkarılan Grek sikkeleri buluntuları hakkında bazı bilgiler kaydedilmiştir. Ana hatlarıyla bahsedilirse Klasik Çağ'da Tarsos, Aspendos ve Selge kentlerinin tetradrahmi ve stater sikkeleri basılırken, Hellenistik Çağ'da Suriye'de Pergamon krallarının, Lysimachos'un ve Büyük İskender'in tetradrahmi sikkeleri söz konusu olmuştur.

Lykaonia, Lysimachos'un ölümünden sonra (MÖ 281) Seleukoslar arasında pay edilmiş ve Magnesia savaşına kadar ise bu bölge kendilerine ait olduğu için tarihi gelişimleri paralellik göstermiştir. Daha sonra Romalılar MÖ 129 yılına kadar hüküm sürdükleri bu yeri Pergamon krallarına bırakmışlardır. Lykaonia halkının kendine özgü sikke basımını MÖ 1. yy'ın muhtemelen ikinci yarısında gerçekleştirmiş olduğu söylenir⁹⁸. Tüm bu söylenenlerin aksine yaptığımız bu tez çalışması sayesinde Lykaonia'daki sikke basımının bilinenden çok daha geriye gittiğini görmekteyiz. Pers hâkimiyeti Anadolu'da MÖ 546'dan itibaren etkisini göstermeye başlamıştır. Bu etkiyle beraber Pers kültürünün ve inancının kendini göstermesi sonucunda Pers tanrıları ve yöneticileri Anadolu'da tanınmaya başlamaktadır⁹⁹. Karaman Müzesi'nden ele geçen Kat. No. 1-65 nolu sikkeler bu durumu kanıtlar niteliktedir. Bu sikkelerin birinin ön yüzünde "Λ" monogramlı, Herakles başlı, tahta oturmuş Baal ve sakallı erkek Baal başlı betim bulunmakta, arka yüzünde ise kurt protomlu tasvir görülmektedir. Diğer sikkenin ise Pers hakimiyeti sırasında Satrap Mazaios dönemine (MÖ 361-334) tarihlenen obolleri¹⁰⁰ olması

⁹⁶ Belke-Restle 1984, 103.

⁹⁷ IGCH 1973, 1243-1245.

⁹⁸ IGCH 1973, 1395-1414.

⁹⁹ Hakman 2015, 69-70.

¹⁰⁰ Obol "demir şiş" anlamına gelen Grekçe "Obelos"dan türemiştir (Carradice – Price 1988, 91). Güvenilir antik kaynaklardan sikkenin icadından önce bazı kap, kazan gibi aletlerin değişim aracı

Laranda kentinin muhtemel Klasik Dönem'de sikke darp ettiğinin en önemli kanıtı olarak karşımıza çıkmaktadır. Sonuç olarak Lykaonia Bölgesi'ndeki bu kentler Klasik Çağ'ın ortalarından Roma Dönemi'nin sonuna kadar gümüş ve bronz¹⁰¹ sikke basmıştır (Grafik 1). Anlaşılır olması için bu sikkeleri 4 gruba ayırmak daha uygun düşmektedir.

1. Klasik Dönem ön yüz Herakles, Baal ve Satrap Mazaïos, arka yüz kurt protom betimli Laranda sikkeleri,

2. Lykaonia birliğindeki (Koinon)¹⁰² 6 katılımcı kentin sikkeleri. Bunlar; Barata, Dalisandos, Derbe, Hyde, Ilistra ve Laranda kentlerine aittir. Bu 6 kentte İmparator Marcus Aurelius ve İmparator Lucius Verus (MS 161-169)'un bir arada hüküm sürdükleri zamanda sikke basmışlardır. 80 yıl aradan sonra Barata, Dalisandos, Ilistra ve Laranda kentleri tekrar Philippus Arabs (MS 244-249) hükümdarı tarafından yönetilmiştir.

3. Kuzeydeki bağımsız kentlere ait sikkeler;

a. Laodikeia Combusta. Bu kentten şimdiye kadar sadece İmparator Vespasian ve sezarlar olarak bilinen oğulları Titus ve Domitian'a ait sikkeleri vardır.

b. Savatra. MS 2. yy'ın ortalarında İmparator Antoninus Pius ve L. Verus sikkeleri gibi tarihi belli olan, özerk sikkelerden sadece bazıları bilinmektedir. Yani MS en erken 138'den en geç 169'a kadar olan süre içerisinde.

4. Grek şehir devleti olarak arkasında uzun bir geçmişe sahip olan Roma kolonileri Iconium ve Lystra sikkeleri;

A. Eikonion/ Iconium. Bu kent hem Yunan şehir devleti olarak hem de Roma kolonisi olarak yani kısmen ikisinin de özelliklerine sahip bir şekilde sikke basmıştır.

olarak kullanıldıklarını öğrenmekteyiz. Şişlerin de bu anlamda kullanıldıkları düşünülür. Grekçe Drahmi teriminin "avuç dolusu" anlamına gelen "Draks" kelimesinden türetildiği göz önüne alınırsa bu iki terim asında bir ilişki kurmak hiç de zor olmaz. Zira bir avuca normal olarak 6 adet şiş sığmakta dolayısıyla 1 Drahmi 6 Obol'e eşit olmaktadır (Göktürk 1996, 68).

¹⁰¹ Roma İmparatorluk döneminde altın, gümüş sikkeler ile birlikte bakır bronz ve pirinç sikkelerde basılmıştır. Roma İmparatorluk döneminin belli başlı bakır/bronz sikkeleri olarak *as*, *dupondius*, ve *sestertius*'u gösterebiliriz. Bunlardan *as*, bakırdan; *dupondius* ve *sestertius*, pirinçten (*orichalcum*) basılmışlardır. *As*, bakır olduğundan, kızılımsı ya da kiremit rengi; *dupondius* ve *sestertius* da pirinç olduklarından sarı bir görünüme sahiptirler (Tekin 2000, 14).

¹⁰² Eyalet kentlerinin kurduğu dinsel birlik.

Grek sikkesi Olarak; MÖ 1. yy'ın ikinci yarısında küçük ve orta nominal değerlere sahip sikkeler: Muhtemelen Augustus zamanında basılmıştır¹⁰³.

Roma Kolonisi Olarak;

a. Augustus'tan dolayı kolonilerin ilk çekilmesinden sonra, yani MS 69-81 Vespasian, Titus ve Domitian yönetimi altında basılmıştır.

b. Antoninus Pius yönetimi altında, MS 138-161 yılları arasında, Hadrian'dan dolayı kolonilerin ikinci çekilmesinden sonra basılmıştır.

c. Gordian III (MS 238-244) yönetimi altında basılmıştır.

B. Lystra. Augustus tarafından kurulan koloniler "Augustus, Titus, Antoninus Pius, Marcus Aurelius ve Lucius Verus" imparatorlarının yönetimi altında en erken MÖ 25 en geç MS 180 (belki 169) de basılmıştır. Göze çarpan durum ise, bu zaman içerisinde Lykaonia'da hiçbir şehrin sikke basmamasıdır. Tahminen kent bu zaman içerisinde 70 yıl sikke basma hakkını kaybetmiştir.

Özet olarak ön ve arka yüzlerdeki betimlemelerin de verildiği Tablo 1 ve 2'de Lykaonia Bölgesi'ndeki her şehrin darp ettiği sikkeler ayrı ayrı dağıtıldığında toplam 202 sikke bulunabilmiştir (Harita 8). Bu çalışmamızda da Lykaonia Bölgesi'nde Klasik, Hellenistik ve Roma Dönemleri'ne ait sikkeler darp edildiği görülmüştür (Grafik 2).

Çalışmamıza konu olan tüm sikkelerin yarısından çoğu da Eikonion/Iconium kentinden gelmektedir. Tek tük sikke darp eden diğer çoğu kentlerin sikkeleri az rastlanan türdendir. Iconium sikkelerinde sanatsal ve mitolojik bakış açısı vardır. Lykaonia sikkeleri üzerinde bulunan tanrıların kentlere (Tablo 3) ve cinsiyetine göre dağılımına baktığımızda tanrı olarak Zeus, Herakles, Baal, Perseus, Dionysos, nehir tanrısı, Marsyas; tanrıça olarak ise Athena, Tyche, Nike, Kybele ve Medusa betimi karşımıza çıkmaktadır (Grafik 3 ve 4). Sikkeler betimsel olarak değerlendirildiğinde

¹⁰³ Sikke üzerinde Romalı yöneticilerin resmedilmesini, Helen yönetim aristokrasisinin Roma ile yeni ilişkiler kurma ve bu ilişkileri kuvvetlendirme çabalarının bir göstergesi olarak düşünmekteyiz. Başarılı yöneticilerin varlığı yerel betimlerden ziyade Romalıların resmedildiği tiplerin basımının kentler arasında yaygınlaşmasına olanak vermiştir. Roma ise kendi siyasi ideolojisi doğrultusunda, fethettiği bölgelerdeki şehirlere kendilerine ait sikkeleri darp etme izni vererek, özgür olduklarını hissettiren bir yol izlemiştir (Butcher 1988, 18).

ise baş tanrılar; Zeus, Herakles, Athena, Tyche ve ayrıca Iconium kentindeki Perseus'dur. Bunlara ek olarak isimlendirilmeyen nehir tanrıları daha büyük nehirlerin eksikliğinden dolayı sadece küçük sularla ve sayısız bataklık gölleri ile ilişkilendirilmiştir¹⁰⁴.

¹⁰⁴ Aulock 1976, 31-32.

3. LYKAONIA BÖLGESİ'NDE SİKKE DARP EDEN ŞEHİRLER

3.1. Grek Dönemi Sikke Darbı

Arkaik, Klasik ve Hellenistik Dönem'lerde Cebelitarık Boğazı'ndan Hindistan'a kadar Akdeniz dünyasının çeşitli bölgelerinde basılan sikkeler Grek sikkeleri adı altında ele alınmıştır. Grek sikkeleri denmesindeki en büyük neden sikkelerin üzerindeki lejantın Grekçe olmasıdır. Ancak bazı kentlerin sikkelerinde kendi yerel dilleriyle yazılmış yazılara da rastlamak mümkündür. Dolayısıyla bu sikkeleri de Grek sikkeleri olarak kategorize etmek tartışmalıdır ancak bu sikkeler de Grek kültürü etkisinde yani Grek modeline göre basıldığı için bu adla anılmışlardır¹⁰⁵. Dolayısıyla MÖ 4. ve 1. yy'da Laranda ve Iconium'da darp edilen Grekçe lejantlı sikkeler "Grek sikke" tabiri adı altında değerlendirilip kategorize edilmiştir.

3.1.1. Laranda

Laranda, Karaman il merkezinde İç Anadolu'nun güneyinde yer alır. Bizanslı Stephan, Laranda'yı Lykaonia'da konumlandırmaktadır¹⁰⁶. Laranda, Perdikkas ve Philippos tarafından her iki İsaoria ile birlikte yağmalanan İsaoria kentlerindendir¹⁰⁷. Strabon, Laranda şehrini, Derbeli Antipatros'un krallığı içerisinde vermektedir¹⁰⁸. Yine onun zamanında Kappadokia ile Lykaonia arasındaki sınır, Lykaonialılara ait Koropassos köyü ile Kappadokialılara ait Garsarua (Aksaray) kenti arasında gösterilmektedir. Koropassos'u, Ramsay'ın önerdiği şekilde Aksaray ile Sultanhanı arasında kabul ettiğimizde¹⁰⁹, Lykaonia sınırının Aksaray yakınlarına kadar uzandığı anlaşılmaktadır. Bu durumda Laranda'nın da Lykaonia sınırları içerisinde yer alacağı açık ve nettir.

Laranda şehri, MÖ 7. yy'da Phryglerin, 6. yy'da Lidyalıların, 6. yy'ın sonlarında ise Pers egemenliğinin işgaline uğramıştır. Klasik devirlerde Lykaonia Bölgesi sınırları içerisinde yer alan Karaman'ın adının Laranda olduğu anlaşılmaktadır. Laranda MÖ 322 yıllarında Hellenistik Devirde Büyük İskender'in

¹⁰⁵ Tekin 1995,

¹⁰⁶ Ramsay 1961, 366.

¹⁰⁷ Diodoros 1947, XVIII 22, 1-8.

¹⁰⁸ Strabon XII, 6.

¹⁰⁹ Ramsay 1961, 380.

haleflerinden Perdikkas ve Philippos'un talan ve tahribatına maruz kalmıştır. Bundan sonra Antigon'un ve daha sonra Seleukos'un eline geçen Laranda MÖ 1. yy'a kadar Anadolu'daki Hellenistik krallıkların hakimiyetine girmiştir. Dolayısıyla birçok uygarlığa ev sahipliği yapan Laranda kenti kendi merkezine ait bir darphane sistemi de oluşturmuştur. Kentte yapılan yüzey araştırmalarında da bir arkeolojik veri olarak ele geçmiş buluntulardan en önemlilerinden bir tanesi de sikkelerdir. Laranda'ya ait sikkelere baktığımızda Satrap Mazaios¹¹⁰ dönemine ait sikkelerin ön yüzünde sakallı diademli çift erkek büstü, Baal ve Herakles büst tasviri, arka yüzünde ise kurt protomu betimlenmiştir. Ayrıca ön yüzde; oturan, sola doğru dönmüş Baal, sol elinde asa, sağ eliyle başak demeti ve üzüm salkımı tutmaktadır (Lev. I-XI, Kat. No. 1-66)¹¹¹. Darp edilen bu sikkelerin çapları ise 10-11 mm arasında değişmektedir. Ağırlıkları ise her zaman çaplarıyla doğru orantılı olmamakla beraber 0.50-0.67 gr arasında değişmektedir.

Genel olarak bölgede MÖ 1. yy'dan önce sikke basımı hakkında bilgi sahibi değiliz¹¹². "ΑΥΚΑΟΝΩΝ" lejantlı sikkeler Komagene kralı Antiochos IV tarafından muhtemelen Laranda'da oğulları Epiphanes ve Callinicus'un aynı lejantlı sikkeleri de yine muhtemel MS 72'de onun ölümünden sonra aynı yerde darp edilmiş olduğunu düşündürmektedir. Fakat yaptığımız bu çalışma sayesinde Lykaonia'daki sikke basımının bilinenden çok daha geriye gitmekte olduğunu görmekteyiz. Ön yüzünde sakallı ve diademli çift erkek büstü, arka yüzünde kurt protomu ve monogram, yıldız ve "ΑΑΡΑΝ" lejantı bulunan Laranda basımlı bir obol¹¹³, bölgenin Pers hakimiyetinde (Satrap Mazaios dönemi MÖ 361-334) iken bile sikke bastığını bir

¹¹⁰ Krallık tacı koruyucuları (Satraplar), emrinde bulunan mahalli kral ve yöneticileri, büyük kralın temsilcisi olarak denetim altında tutar, vergilerini toplayarak saraya gönderir en büyük yargıç olarak da adalet işlerini organize ederdi (Göktürk 1996, 70).

¹¹¹ Kilikia'daki satrap sikkelerinde görülen ikonografik betimlemeler, bölge halkının yerel inanışlarını açıklar niteliktedir. Özellikle Tarsos Baal'i olarak tanımlayacağımız Baal Tarz ikonografisi satrapların sıklıkla kullandığı bir betimdir ve yerel halk ile ilişkilerin geliştirilmesi için bir strateji olarak düşünülmüştür. Sikkeler ve kazı buluntuları ışığında Dağlık Kilikia'daki yerel halkın inanç sistemlerine dair bir makale ayrıca hazırlanmaktadır. Baal-Tarz Luvi tanrısı Tarhunzas ya da Karatepe'deki Luvice yazıtlarda görülen Fenikeli Baal Shamem (cennet tanrısı) olarak düşünülmektedir (Bing 1987, 69). Tabal krallığının tasvir sanatı incelendiğinde üzüm salkımı ve başak demeti Fırtına Tanrısı Tarhunzas'a özgü bir simgedir. Özellikle Luvilerin güney ve güneybatı Anadolu'ya yayılmış olduğu göz önüne alınırsa; coğrafi, iklimsel, topografik yapının, aynı zamanda farklı kültürlerle girilen ilişkiler nedeniyle bütünlükçü bir din anlayışından ziyade yerel özellikler içeren bir inanç yapısının ortaya çıktığı düşünülmelidir (Akçay 2011, 192).

¹¹² BMC Lycaonia, 1964, 29.

¹¹³ SNG Paris III 1994, 2311, CCXXVII/661.

veri olarak ortaya koymaktadır. Göktürk'e¹¹⁴ göre aynı arka yüz düzenlemesiyle, yani kurt protomu, monogram, yıldız ve şehir lejantı ile basılmış, ön yüzünde cepheden sakallı bir baş (Herakles başı) bulunan başka bir obol ise ilk defa geçen yılki yıllığında yayınlanarak bu veriyi kuvvetlendirmiş, ayrıca o zamana kadar "Bilinmeyen Kilikia" olarak tanımlanan bu obolün monogramsız ve lejantsız arka yüz tipli örneklerinin de Laranda'ya ait olduklarına açıklık kazandırılmış olduğunu görmekteyiz. Ayrıca buradan hareketle monogramsız ve lejantsız arka yüz dizaynı ile basılan (kurt protomu ve yıldız) ön yüzünde cepheden omzunda sopası ve aslan postu ile beraber tasvir edilmiş Herakles büstü oboller ile bölgeden ele geçirilen (Ermenek-Mut-Karaman) çok sayıda ve farklı kalıptaki gerek ön gerekse arka yüz tiplmesi bakımından yukarıda bahsettiğimiz obollerle aynı katogoride olan "Λ" lejantlı obollerin de şüphesiz Laranda'ya ait olduğu kesinlik kazanmıştır¹¹⁵.

Böylece kurt protomlu, yıldız motifli obollerin Laranda'da basılmış oldukları fikri bir kez daha net bir şekilde açıklık kazanmıştır. Fakat bununla beraber asıl önemli olan nokta bölgedeki sikke basımının bilinenden daha önceye MÖ 4. yy ortalarına kadar uzanmış olduğunun netlik kazanmasıdır.

3.1.2. Iconium

Günümüz Konya il merkezidir. Genellikle Hitit belgelerinde İkuwaniia olarak geçen şehir olduğu kabul edilmektedir¹¹⁶. Konya adının diğer yandan Phryg dilindeki Kawana'dan geldiği de kabul edilmektedir¹¹⁷. Bu isim, Luwice Kawa sözcüğü ile ilişkilendirilmiş, Khawa(s) kelimesine koyun anlamı kazandırılmıştır. Kelimenin İkonion ile ilişkisiyse Kawana adının bazı yerlerde Konana şeklinde geçtiği ve Hellen dilinde İkonion'a dönüştüğü şeklinde ifade edilmesidir. Bu görüş, Phryg dilindeki bir yazıtta şehrin Kaoania şeklinde geçmesiyle kanıtlanmaya çalışılmaktadır. O halde Luwice Kawana şeklinde olan isim, Kaonion şekline dönüşmüş ve daha sonra Roma-Bizans devrinde İkonion-İkonium olarak söz edilmiştir. Bu bakımdan mevcut bilgi ve bulgular ışığında Konya adının ilk şekli

¹¹⁴ Göktürk 1996,85.

¹¹⁵ Göktürk 1996, 86.

¹¹⁶ RGTC VI 1978, 137 vd.

¹¹⁷ Buğdaycıoğlu 1973, 2; Umar 1993, 410 .

olarak eski Yunanca'daki İkonion'dan önce Kawania adının kabul edilmiş olduğu söylenmektedir¹¹⁸.

MÖ 334 yılındaki İskender hâkimiyeti ve daha sonra generalleri döneminde sık sık el değiştirmesine rağmen İkonion adı bütün Antik Çağ boyunca süregelmiştir. Antik yazarlardan Strabon İkonion şehri olarak ifade ettiği Konya için Geographika adlı ünlü eserinde: "Büyüğü Koralis, küçüğü de Trogitis olmak üzere iki de göl bulunur"¹¹⁹ gibi ifadelerden bahseder. Şehir, MÖ 25 yılında Galatyalı Amyntas'ın ölümü sonucu Roma tarafından Asia eyaletinin oluşturulmasıyla Roma egemenliğine girmiştir.

Kentin Hellenistik Dönem'de (MÖ 1. yy'da) sikke darp ettiğini çalışmamızdaki Kat. No. 67-101 olan 35 sikke örneğimizden anlıyoruz (Lev. XII-XVII, Kat. No. 67-101). Iconium şehrinde Hellenistik Dönem'de darp edilen bu sikkelerin çapları ise 12 - 23.8 mm arasında, ağırlıkları ise her zaman çaplarıyla doğru orantılı olmamakla beraber 2.1-8.10 gr arasında değişmektedir.

Sikkeler, "HK" "EIKONIEΩN, IKONIEΩN ve EIKONIEWN" lejantlı olup sikkelerin ön yüzlerinde bulunan Zeus başının sakallı ve ürkütücü bir şekilde durduğunu söyleyebiliriz. Arka yüzde ise genelde Perseus betimi yer almaktadır. Sikkelerin tarihlenmesi tam olarak bilinmemektedir. Kentin ve eyaletin tarihi aşağıda tasvir edildiği gibi Eikonion kentinin MÖ 1. yy'da çok değişken bir kadere sahip olduğu çıkarılabilir. MÖ 103-39 Kilikia eyaletinin bir parçası oldu. MÖ 36-39 Polemon'un, MÖ 36-25 Amyntas'ın hükümdarlığı altında varlığını sürdürdü. MÖ 25 MS 3. yy'ın sonunda Galatia eyaletinin bir parçası oldu¹²⁰. Ama sikkelerin tarihi olarak bu konu aslen Waddington'un "*Numusmatique de l'Isaurie et de la Lycaonie*" adlı makalesine dayanmaktadır¹²¹. Yayınında aynı periyot içerisinde farklı sikke basım zamanlarının olduğunu ve Amyntas yönetimi zamanından birkaç yıl önce basıldığı yazmaktadır. BMC Lykaonia, SNG Copenhagen ve SNG Aulock kaynaklarında da, sikke basım tarihinin MÖ 1. yy'da olduğu söylenmiştir.

¹¹⁸ Zoroğlu 1984,138.

¹¹⁹ Strabon XII, 6, 1.

¹²⁰ Aulock 1976, 53.

¹²¹ Waddington 1883, 50.

Tarihlendirme durumunda bir başka ilginç gelişme Epsilon yazımıdır¹²². Epsilon ise tüm sikkelerin üzerinde daima italik "ε" ile yazılmıştır. Bu yazı şekli mezar stelleri üzerinde her ne kadar tanınmış olsa da MÖ 4. ve 3. yy'da sikkelerin üzerinde görülmez. Aulock'a göre resmi belge niteliği taşıyan sikkeler üzerinde MÖ 1. yy'ın ikinci yarısından önce italik epsilon hiç rastlanmaz¹²³.

Omega ise Iconium sikkeleri üzerinde "Ω" ve "ω" olarak her iki biçimde yazılmış olsa da birinci seçenek daha yaygındır. Fakat tarihlendirmeye ilişkin çıkarımlara sadece bu harflerle ulaşılmaz. Aynı şekilde tek memur ismi olan "Meneahm Timooehoy" dan da tarihlendirme çıkarılamaz. Kat. No. 70, 73, 75, 82, 91 olan sikkelere baktığımızda "H" ve "K" harfleri de Münsterbergin'in çalışan memurlar listesinde de görülmemesine rağmen muhtemelen sikkeyi basan bir magistratın isim kısaltmaları olabilir. Dolayısıyla bu sikkeler MÖ 101 yılında Lykaonia'nın Kilikia eyaletine bağlanmasıyla ya da Galatia kralı Amyntas'ın ölümünün ardından MÖ 25 yılı İmparator Augustus dönemi ile de ilişkilendirilebilir.

Tarihsel gerekçelerden de bahsedersek Iconium MÖ 103-39 yıllarında Kilikia eyaletine aitti. Bu eyalette yer alan sayısız kent tarihi belli olmayan sikkeler darp etmişlerdir. Polemo, Lykaonia ve Iconium üzerinde Anadolu'nun bir parçası olarak sadece 3 yıl hüküm sürmüştür ve arkasında sikkelere dair hiçbir iz bırakmamıştır. Ancak bu zaman aralığında birçok sikke basımının gerçekleştiğini söyleyebiliriz. Polemo kralının hangi eyaletlerde ikamet ettiği de tespit edilememiştir. Ondan sonra gelen Kral Amyntas kendi portresi olmadan, kral ismi ve monogramıyla sikke basmıştır. Onun tetradrahmi ve drahmi sikkeleri Side'de basılmıştır. Kralın 4 ismini taşıyan bronz sikkelerin hangi kentte basıldığı hakkında kısmen bilgiye sahibiz. Son bilgiler Kremna kentinin şehir sikkesi ile bir kral sikkesi arasında yapılan araştırmaya dayanmaktadır. Ön tarafında Hermes büstü, arka tarafında ise Kerykeion vardır. Kremna kenti MÖ 39 yılında Amyntas'ın yönetimi altında kalmıştır. Bu durum bize önceden adı geçen şehir ve kral sikkelerinin aynı olabileceğini gösteriyor. Lejant olarak da baktığımızda Amyntas'ın sikkelerinin üzerinde italik "ε" harfinin

¹²² Özellikle "*sigma*, *omega* ve *epsilon*" harflerinin formları genellikle en çok başvurulan tarihlendirme unsurudur. MS I. yy.'da bu harfler sırasıyla Σ, Ω ve Ε şeklinde görülürken, I. yy. sonundan itibaren C, W ve Ε biçiminde görülmeye başlamıştır (Johnston 1985, 98).

¹²³ Aulock 1976,53.

olmadığını tespit etmiştir. Ayrıca Iconium kentinin, bağımsız sikkelerinin tarihlenmesi hakkında edindiğimiz bilgiler de vardır. Fakat MS 1. yy'a kadar süren Augustus'un yönetimi hesaba katılamaz. Sebep olarak ise, Augustus'un şehrin bir bölümünü sikke darp etmek için takas ettiği düşünülebilir. Üzerinde "H" ve "K" harfi olan sikkelerin tarihlerinin de Augustus zamanına denk geldiği söylenebilir¹²⁴.

3.2. Roma Dönemi Sikke Darbı

3.2.1. Kuzeydeki Bağımsız Şehirlerin Sikke Darbı

Savatra ve Laodikeia Combusta kentinin Lykaonia koinonuna ait olmadığını söyleyebiliriz. Bu durumu kanıtlayan iki örnek karşımıza çıkmaktadır. Birincisi emin olduğumuz 6 Lykaonia kenti, sikke basımına Marcus Aurelius ve Lucius Verus'un ortak hüküm sürdükleri zamanda başlamışlardır. Savatra ve Laodikeia Combusta sikke basım tarihi ise farklıdır. İkincisi Savatra kentindeki sikkelerin arka yüzlerinde yalın bir şekilde her zaman "CAOYATPEON" lejantı yazılmıştır. Ancak bu durum Lucius Verus'un ve Marcus Aurelius'un Koinon zamanında çıkarılan sikkeleriyle uyum sağlamamaktadır¹²⁵. Nedeni Koinon döneminde çıkarılan sikkelerin üzerindeki lejantların karmaşık bir şekilde daha çok Grekçe ve Latince harflerinden oluşmasıydı.

3.2.1.1. Laodikeia Combusta

Iconium'un kuzeyinde Taurus (Toros) Dağları'nın devamı sayılan Laodikeia Dağı'nın yola bakan yamacında kurulmuştur. Şehrin güneyi sıra dağlarla çevriliyken doğu ve batısında küçük dağlar yer alır. Eski yerleşim alanlarının varlığı tespit edilmiş şehrin güneybatısında ve MÖ 1. binyıla tarihlenen Geç Hitit Şehir Devletleri'ne ait yazılı eserler, aslan heykelleri, kabartma eserlere rastlandı. Bu eserler bugünkü yerleşimin hemen her yerinde dağınık halde görülmektedir.

Antik yazarlar, Laodikeia'nın, Hellenistik Dönem'de askeri hat üzerindeki yolların güvenliğini sağlamak için kurulmuş bir Seleukos kolonisi olduğunu iddia

¹²⁴ Aulock 1976, 54.

¹²⁵ Aulock 1976, 50.

etmektedir¹²⁶. Strabon'un Laodikeia Combusta adıyla belirttiği şehir, Hellençe'de *Laodikeia tês katakekaumenês* (Laodiceia Catacecaumene'den-Laodikeia Kekavméni) olarak anılmış olduğu düşünülmektedir¹²⁷. Catacecaumene, "yanık" anlamına gelmektedir. Augustus döneminde de şehre Roma kolonisi yerleştirilmiş ve muhtemelen MS 41 yılında Claudius tarafından yeniden yapılandırılarak şehre imparatorun sülale adı olan "Claudius" eklenerek Claudio Laodiceia adı verilmiş ve imparator tarafından onurlandırılmıştır¹²⁸.

Jones, bazen Lykaonia, bazen de Phrygia'da gösterilen Laodikeia şehrinin daha çok Phrygia'da olması gerektiğini ifade etmektedir¹²⁹. Antoninus Pius döneminde Lykaonia'nın bir kısmı *provincia* Kilikia'ya, bir kısmı da *provincia* Galatia'ya bağlanınca; Laodikeia, Galatia hakimiyetine girmiştir. Laodikeia, bölgedeki üç büyük şehirden birisi olup diğer ikisi gibi sikke basan şehirlerdendir¹³⁰. Çalışmamızda Laodikeia Combusta'ya ait toplam 4 adet sikke bulunmaktadır (Lev. XVII-XVIII, Kat. No. 102 – 105).

Şehrin karşımıza çıkan ilk sikkeleri "ΚΛΑΥΔΙΟΛΑΟΔΙΚΕΩΝ" lejantlı olup bu şehir sadece Vespasian (MS 69-79) ve Sezarlar olarak bilinen oğulları Titus ve Domitian yönetiminin altında sikke basmıştır. Toplamda 4 adet sikke bulunmuştur. Bunlardan ikisinin arka yüzü "CEBACTH NIKH" lejantlı olup farklıdır (Vespasian yönetimi altında Nike, Sezarlar yönetimi altında Kybele). Nike'nin hangi zaferden sonra sikkelerin üzerine basıldığı kesin olarak söylenemez. Fakat Yahudilere karşı kazanılan savaştan sonra var olduğu kabul edilebilir. Bu büyük başarıyı Vespasian ve oğulları MS 70 yılının yazında Roma'da kutlamıştır. Kralların tüm hakimiyetleri zamanında Nike'nin sikkelerin üzerinde olması dikkat çekmektedir. Ayrıca prenslerin sikkelerinden yola çıkarak imparatorluk sikkelerinin zamanlarıyla ilgili bazı bilgiler

¹²⁶ Cohen, Radet'in Laodikeia'yı Seleukos I. Nikator'un kurduğu ve annesi Laodikeia'nın adıyla onurlandırıldığı görüşü Niese ve bazı tarih araştırmacıları tarafından kabul edilmişse de bunun ancak bölgede Seleukos hakimiyetinin sağlamlaştığı II. ya da III. Antiochos zamanında olmasının daha kuvvetli bir ihtimal olduğunu belirtmektedir. Bkz. Cohen 1995, 346 vd.

¹²⁷ Walpole Ladik isminin, antik adından geldiğini ve buranın kendisinin bölgeden geçtiği dönemde "Yorgan Ladik" adıyla anıldığını ifade etmektedir. Walpole 1820, 205, 226; Cramer 1832, 33 vd; Hill 1900, XXII. Şehrin adının anlamları hakkında ayrıntılı değerlendirmeler için ayrıca bkz. Cohen 1995, 346.

¹²⁸ Ramsay 2010, 303, 373; Hill 1900, XVIII; Jones 1998, 136.

¹²⁹ Jones 1998, 128.

¹³⁰ Jones 1998, 136.

çıkarılabilir. RIC II'den alıntı yapılarak sikkelerin zamanlarıyla ilgili bilgileri aşağıdaki maddelerle kanıtlamaya çalışacağız;

1. İmparator sikkelerinde, sikkelerin ön yüzlerinde birbirlerine bakan Sezarların baş kısımları yokmuş gibi gözükmeleri,

2. MS 69-71 yılında basılan sikkelerin ön yüzünde başında defne çelengi bulunan Vespasian, arka yüzünde ise iki çocuğunun birlikte tasvir edilmesi diğer arka yüz betimlemelerinde ise her iki Sezarın birbirine bakan baş kısımları¹³¹, karşı karşıya duran Sezarlar¹³², yan yana oturan Sezarlar¹³³, beraber ata binen Sezarların görülmesi¹³⁴,

3. MS 72 yılı 1 Ocak 1 Temmuz döneminde ön yüzünde başında defne çelengi bulunan Vespasian, arka yüzünde ise oturan Sezarlar,

4. MS 1 Temmuz 72-73 yılında darp edilmiş olan sikkelerin arka yüz betimlemelerinde yüzleri bir birine bakan Sezarlar¹³⁵, karşılıklı oturan Sezarlar¹³⁶,

5. MS 1 Temmuz 72-73 yılı ön yüzünde başında defne çelengi bulunan Titus, arka yüzünde ise at sırtında Domitian betimi vardır.

Tüm bu veriler ışığında üzerinde Sezarların birlikte görüldüğü imparatorluk tipi sikkelerin büyük bir bölümünün MS 69-71 yılları arasına denk geldiği bu listeden anlaşılıyor. MS 72-73 yılının ortalarından sonra Sezarların artık bir arada sikkelerin üzerinde bulunmadığı bilinmektedir. Benzer bir oluşum koloni sikkeleri için de söz konusudur. MS 70 ve 73 yılları arasında basılan üzerinde Sezarların birlikte gösterildiği sikkeler Laodikeia Combusta kenti için önemli olabilir. Bu kentte Sezarların babalarıyla karşılıklı olarak basılan sikkeleri söz konusu değildir. Ayrıca daha önceden bahsettiğimiz gibi Vespasian sikkeleri de aynı zamana denk geldiği için, Nike'nin Yahudi savaşlarıyla ilişkilendirildiği söylenilebilir¹³⁷.

¹³¹ RIC II 2, 283, 313, 314, 321, 330, 386, 412,

¹³² RIC II 3, 270, 315, 322, 331, 413-415.

¹³³ RIC II 23-26 a, 393, 404, 404a.

¹³⁴ RIC II 27, 292, 292a, 390, 391.

¹³⁵ RIC II 358.

¹³⁶ RIC II 738.

¹³⁷ Aulock 1976, 47.

3.2.1.2. Savatra

Savatra, komşuları Perta ve Kana gibi Lykaonia bozkırının kenarında Boz Dağları'nın eteğinin üzerinde modern Yağlıbayat köyünde yer alıyordu. Strabon, bu kasabadan geçerken, Savatra'dan su kaynaklarının az olduğu bir yer olarak bahseder¹³⁸ ve burada su bulmanın mümkün olmadığını, dünyanın en derin kuyularının olduğunu ve suyun satıldığı durumuna işaret eder. Şehir Ramsay tarafından 1901 yılında ziyaret edildiğinde antik yerleşim kalıntıları hala görülebiliyordu. Cronin'e göre Yağlıbayat'a sadece doğudaki yamaç üzerinde bulunan kısa bir yol ile gidilebilirdi¹³⁹. Bu tepe önemli arkeolojik kalıntılarla kaplıydı. Maltepe olarak adlandırılan batı ucundaki tepe üzerinde tapınak kalıntıları vardı. Maltepe'nin doğusunda yaklaşık yarım mil Yağlıbayat'ın batısında küçük bir tiyatro kalıntısı görülmektedir. Bölgenin uydu fotoğraflarından tiyatronun caveası ve diğer kalıntı izleri hala görülebilmektedir¹⁴⁰.

Katologda Savatra'ya ait toplamda 7 adet sikke bulunmaktadır (Lev. XVIII-XIX, Kat. No.106-112). Savatra şehrinde Roma Dönemi'nde darp edilen sikkelerin çapları 21-27 mm arasında, ağırlıkları ise her zaman çaplarıyla doğru orantılı olmamakla beraber 6-10.05 gr arasında değişmektedir. Bu kentin imparatorluk zamanından öncesine ait tek bir örnek bulunmaktadır. Sikkelerin hepsi imparatorluk dönemine aittir. İmparatorluk zamanı "CA(O)VATPEΩN KOI ΛYKAONIAC" lejantlı sikkeleri Antoninus Pius döneminden gelmektedir. Sikkelerin arka yüzlerinde Athena, Tyche, ismi belli olmayan nehir tanrısı (?) gibi tanrılar betimlenmiştir. Tanrı, sol tarafında topraktan yükselen bir ot tutuyor, arkasında ise iki küçük ot daha yetişmektedir. Sağ elinde ise iki tane kamış tutuyor ve ayak diplerinde büyük bir balık yüzüyor. Waddington, bu balığın bir fok balığının kafa şekline benzediğini düşünmektedir fakat bu varsayım doğrulanamaz¹⁴¹. Savatra'nın hemen yakınlarında aslında bir nehir yoktur, buna karşın şehrin doğusunda kısmen bataklık olan bir yer, hatta Orta Çağ'da dağlara bitişik yerlerde olan akıntılar sayesinde oluşan sulak alanlar olabilir. Imhoof-Blumer, çalışmasında nehir ve deniz tanrılarının asıl tanrı

¹³⁸ Strabon XII, 6.1.

¹³⁹ Cronin 1902, 371.

¹⁴⁰ Mama XI, 343-354.

¹⁴¹ Aulock 1976, 49.

olmadıklarını göz önünde bulundurmıştır¹⁴². Belki de bu tanrılar sadece kendi bölgelerinde bulunan yerel tanrılar olabilir.

3.2.2. Koloni Sikkeleri

Koloni¹⁴³ kelimesi, muhtemelen yeryüzünün bir çiftçisini ifade eden *colonus* kelimesi ve çift sürmek anlamına gelen *colere* fiilinden türemiştir. Tarih boyunca kolonilerin kuruluş nedenleri de çok çeşitli olup ihtiyaçlara göre şekillenmiştir. Fakat bu sebepler ne kadar çeşitli olursa olsun birbirini tamamlayan unsurları da içermektedir. Bu durum Roma İmparatorluğu'nda ise Greklere göre biraz daha farklılık göstermektedir. Düzenli ve teşkilatlı kurulmuş koloniler Roma'nın şehir devletinden büyük bir imparatorluk haline gelmesinde çok önemli bir fonksiyon göstermiştir. Dolayısıyla Roma İmparatorluğu'nun gelişmesinde Roma kolonizasyon tarihi de önemlidir. Roma İmparatorluğu'nda koloni, 500 yıldan daha uzun bir süre varlığını sürdüren ve sürekli ihtiyaç duyulan bir kurum olma özelliği göstermiştir¹⁴⁴. Roma kolonileri kural gereği, ele geçirilmiş ya da Roma İmparatorluğu'na bağlanmış topraklar üzerinde Roma vatandaşlarının, görev süresini tamamlamış askerlerin ya da Latin müttefiklerin yerleştirilmesi ile ortaya çıkan devlete ait yerleşme mekanlarıdır¹⁴⁵.

MÖ 25 yılında Lykaonia Bölgesi'ndeki kolonizasyon faaliyetlerine baktığımızda Augustus döneminde onun "Pax Romana (Roma Barışı)"yı yerleştirmek amacıyla uyguladığı şehircilik politikasının eseri olarak bu bölgede Roma kolonisi inşa edilmiş ve Hellenistik polisle birlikte hayatlarını devam

¹⁴² Imhoof-Blumer 1923, 49.

¹⁴³ Roma kolonizasyonu başlangıçta askeri nitelikli ortaya çıkmıştır. Kartaca Savaşları sonuna kadar temel amaç olarak Roma imparatorluk topraklarının savunmasına öncelik verilmiştir. Roma İmparatorluğu'nda MÖ 123/124 yıllarında yeni bir koloni fikri ortaya çıkmıştır. Bu fikir, halk *Tribunu Gaius Sempronius Gracchus*'un müttefikleri ve Roma'da yaşayan yoksul halkı yerleştirmek için koloniler kurulması için yapılan girişimlerdi. Fakat bu girişimler politik nedenlerle engellenerek *Gaius Sempronius Gracchus*'un da ölümüne neden olmuştur. Ama *Gaius Sempronius Gracchus*'un ölümünden sonra da bu fikir akıllardan silinmemiştir ve bu koloni fikrinden ilk önce Marius daha sonra da L. C. Sulla, görev süresi dolmuş askerler için yararlanmaya çalışmıştır. Bu gelişmelerin akabinde G. Julius Caesar'ın koloni kurma çabaları yeni bir düzen fikrini ortaya çıkarmaktadır. Caesar'da G. S. Gracchus ile aynı koloni siyaset fikrini devam ettirmiştir. Caesar'ın kurduğu koloniler iki guruba ayrılmaktadır. Birincisi; emekli askerlerin ihtiyaçlarını karşılamak için kurulan askeri kolonilerdir. İkincisi; Roma'nın yoksul halkına olanak sağlayan vatandaş kolonileridir (Özsait 1999, 123).

¹⁴⁴ Levick 1970, 1.

¹⁴⁵ Özsait 1999, 124.

ettirmişlerdir. İmparator Hadrianus döneminde kent kolonist hareketlerine sahne olmuştur. Sikkeler üzerindeki "Colonia" ünvanı ve "*Colonia Hadriana Augusta*" yazıtları bu durumun en önemli kanıtıdır¹⁴⁶. Bir süre ara verildikten sonra İmparator Antoninus Pius döneminde tekrar koloni sikkeleri darp edilmiş, bu durum İmparator Gallienus dönemine kadar devam etmiştir.

Yukarıdaki değerlendirmeler ışığında Roma kolonisi olarak;

a. Augustus'tan dolayı kolonilerin ilk çekilmesinden sonra, yani (MS 69-79) Vespasian ve Titus yönetimi altında basılmıştır.

b. Antoninus Pius yönetimi altında (MS 138-161) yılları arasında, Hadrian'dan dolayı kolonilerin ikinci çekilmesinden sonra basılmıştır.

c. Gordian III (MS 238-244) yönetimleri altında basılmış olduğunu anlıyoruz¹⁴⁷.

Çalışmamızda 72 adet Roma Dönemi koloni sikkesi darp edilmiş olduğunu görüyoruz (Lev. XIX–XXXI, Kat No. 113-185). Bu bölgede koloni sikke darp eden iki kentimiz bulunmaktadır. Bu kentlerden biri sikkelerin büyük çoğunluğunu darp eden Iconium, diğeri ise Lystra olarak karşımıza çıkmaktadır. Sikkelerin ön yüzlerinde imparatorluk betimi, arka yüzlerinde ise Roma kolonisi için gösterilen tipik tasvirler vardır. Bunlar toprağı çift süren rahip, dişi kurt ile Romus Romulus ve iki lejyon sancağı betimlenmiştir. İlk iki tasvir sık sık, son bir tasvir ise nadir kullanılmıştır. Tanrı olarak ise; Herakles, Marsyas, Perseus, Athena, Aequitas ve son olarak kaya üzerine oturmuş Tanrıça Tyche ve onun ayaklarının dibinde yüzen ismi belli olmayan nehir veya su tanrısı betimlemesi de bulunmaktadır. Koloni sikkelerinde kullanılan lejantlar ise: "COLONEA, COLONIA[E] LVSTRA, COL. ICONIENSIVM COL. COL AEL. ADR. ICONIEN" şeklindedir.

3.2.2.1. Iconium

Anadolu'nun merkezinde bulunan bugünkü Konya il merkezidir (Harita 9). Iconium kentinin Hadrian yönetimi altında Roma kolonisi olduğu kabul edilmiştir.

¹⁴⁶ Iconium kenti ile ilgili daha detaylı bilgi için bkz. S. Pilhofer, "Konya/Ιxόνιον", Vom Orontes zum Hellespont, 2001, 27- 34; Head 1911, 713- 714; Özsaıt 1999, 128.

¹⁴⁷ Aulock 1976, 53.

Bununla ilgili tarih tam olarak bilinmemektedir fakat İmparator Hadrian yönetiminin son zamanlarına denk gelmiş olabilir. Çünkü sikkelerin üzerinde hâlâ Grek alfabesi bulunmaktaydı ve koloni olma durumuyla ilgili hiçbir iz taşıymıyordu. Ramsay'ın¹⁴⁸ çıkarımına göre bu durum 1 Ocak 138 tarihinde meydana gelmiştir. Fakat bu varsayım "COL AELIA HADRIANA AUG" ünvanına sahip olan şehirde bulunan, aynı tarihli Grekçe yazıtlı onur ünvanı¹⁴⁹ yazıtlarına ters düşmektedir. Kornemann'a¹⁵⁰ göre ise "COLONEA ΚΑΛΥΔ ΕΙΚΟΝΙΕΩΝ" olarak adlandırılan şehirde bulunan bir yazıt, Iconium kentinin çok önceden koloni olduğunu göstermektedir. Bu yazıtı dayanarak Iconium'un Claudius zamanında koloni edildiğini söylemektedir. Ruge¹⁵¹ ise, şimdiye kadar yayımlanmayan 3 sikkeye dayanarak bu durumu başka bir şekilde, yani Iconium'un Augustus yönetimi altında koloni olduğunu ifade etmiştir. Çünkü sikkeler üzerindeki "COL IUL AUG" ünvanları, sikkelerin Titus döneminden gelmesine rağmen şehrin Augustus yönetimi altında koloni edildiğini gösteriyor. Kat. No. 139 olan sikkemizin üzerinde "COL E Q ICONIEN" yazması, Ruge'nin dediklerini ispatlamakla birlikte bu sikkenin Titus'un hâlâ hayatta olduğu döneme denk gelmesi demektir. Sikkenin sol ve sağ tarafında "E" ve "Q" harfleri bulunmaktadır¹⁵². "E" harfi Ex, "Q" harfi ise Quintanın kısaltmasıdır. Bu durum koloni sırasında lejyonların bir bölümünün Iconium'da yerleştiği 5. lejyon ile ilişkilendirilebilir. 5. lejyon Galicia hakkındaki bilgilere sadece yazıtlardan ve Titus'un sikkelerinden yola çıkılarak ulaşılabilir.

Ayrıca kurulan farklı koloniler hakkında da kısmi bir bilgiye sahibiz. Augustus'un¹⁵³ kurduğu koloniler kuruluş çeşitliliklerinden (lejyonerlerden ayrılan Roma vatandaşlarının yerleşimi) dolayı farklılık gösteriyordu. Iconium'a ait sikkeler, Augustus'un bölgenin belli bir bölümünü alması ve oraya eski askerleri yerleştirmesinden dolayı söz konusu olabilir. Geri kalan yerler ise, muhtemelen sikke basımının daha büyük olduğu yerler, Grek şehri olarak kalmıştı. Çalışmamızda

¹⁴⁸ Ramsay 1941, 11.

¹⁴⁹ CIL III, 12136.

¹⁵⁰ RE IV 551, 263.

¹⁵¹ RE IX 991.

¹⁵² Ashton-Hurter 1998, 137.

¹⁵³ Doğudaki ve Orta Anadolu'daki hemen hemen bütün Augustus kolonileri sahil kolonileriydi ya da sahile yakındı. Bu nedenle Augustus'un Orta Küçük Asya'da kurduğu askeri kolonilerin de özel bir yeri vardı (Tekin 2008, 254).

koloni Iconium kentine ait 67 sikke bulunmaktadır (Lev. XIX –XXX, Kat. No. 113-180). Iconium şehrinde Roma Dönemi'nde darp edilen koloni sikkelerin çapları 17-34 mm arasında, ağırlıkları ise her zaman çaplarıyla doğru orantılı olmamakla beraber 1.07-20.85 gr arasında değişmektedir. Şehrin ilk koloni sikkelerinden biri ise Claudius dönemine dayanmaktadır. Claudius egemenliğindeki bu basım Hadrian yönetimi altında son bulmuştur. Bu durum bize o zamanlar büyük bir sikke basımının söz konusu olduğunu göstermektedir. Çünkü bu sikkelerin arkasında farklı damgalar kullanılmıştır. Claudius yönetimi altında Iconium kenti, eski adlarıyla bağlantılı olan "ΚΛΑΥΔ" onur ünvanını almıştır. Iconium kentinde var olan Claudius, Nero, Vespasian, Titus ve Hadrian imparatorlarının yönetimleri altındaki sikkelerde istisnasız "EIKONIEON" yazmaktadır. İmparator Antoninus Pius döneminde Yunanca yazı kaybolmuş onun yerini sikkelerin üzerinde Latince yazılar almıştır¹⁵⁴. Kayda değer diğer bir konu ise İmparator Claudius idaresi altında basılan 2 sikkedir. Bu sikkelerden Marcus Annus Afrinus'un portresinin betimlendiği sikkelerin basımının az olduğunu anlıyoruz. Marcus Annus Afrinus, Claudius hükümetinin egemenliği altında Galatia eyaletinin elçisidir. Onun adını, aynı şehrin sikkelerinden ve yazıtlardan dolayı bilmekteyiz. Biz onu Pannonia Bölgesi'nde¹⁵⁵ Vespasian yönetimi altında elçi olduğu zamanlardan biliyoruz.

İmparator Hadrian¹⁵⁶ zamanında ise (MS 117-138) tam bir Roma kolonisi durumuna geldiği anlaşılan kent, "Colonia Selie (H) Adriana Augusta Iconium" ünvanını almıştır. Yerli "polis"i de içine alıp "Colonia Aelia Hadriana" ya da "Coloni Iconium" adıyla anılmaya başlandığı anlaşılmaktadır¹⁵⁷.

¹⁵⁴ Aulock 1976, 56.

¹⁵⁵ Antik Pannonia eyaleti toprakları, günümüzde çoğunluğu Macaristan'da olmak üzere, Avusturya, Hırvatistan, Sırbistan, Slovenya ve Bosna-Hersek sınırları içerisindedir.

¹⁵⁶ Hadrian'ın politikası, Roma'nın sınırlarını Augustus'un belirlediği şekilde kuzeyde Ren ve Tuna Nehirleri'nden doğuda Fırat (Euphrates) Nehri'ne kadar korumaktı. Babası Traian yayılmacı bir politika izleyerek Fırat'ın ötesine ulaşmış, Armenia, Parthia ve Mezopotamya'yı fethetmişti. Tabi imparatorluğun sınırlarının bu kadar genişlemesi denetimi zorlaştırıyordu. Bu nedenle Hadrian, Doğu'daki askerleri Fırat'a kadar geri çekerek Fırat sınırını güçlendirmiştir. Traian'ın fethettiği yerleri de oraların yerli krallarına bırakarak Roma'nın yasal kralları olarak kalmalarına imkan vermiştir¹⁵⁶. Hadrian, Caesar ve Augustus gibi direkt olarak koloni kurmamış, var olan kentlerin statülerinin devam etmesine izin vermiştir (Tekin 2008, 255).

¹⁵⁷ Mitchell 1993,77.

Şehir Septimus Severus yönetimi altında da kolonileştirilmiş ve Caracalla tarafından koloni başlığı ve Latin alfabesiyle sikke basılmıştır. Iconium kentinin sikke basımı, büyük bir zaman boşluğuna işaret etmektedir. Söylendiği gibi ilk koloni kuruluşu Augustus tarafından şehrin bir bölümünü içine alacak şekilde yapılmıştır. İlk sikke basımı Vespasian, Titus ve Domitian yönetimlerinin altında meydana gelmiştir. Daha sonra Antoninus Pius'un sikke basımına kadar yaklaşık 50 yıl bir boşluk olmuştur. Antoninus Pius döneminden İmparator Gallienus dönemine kadar bir yüzyıl yine koloni sikkesi darp edilmiştir.

Iconium sikkeleri, ön yüzde Claudius'dan Hadrian'a uzanan imparator portreleri ve "ΚΛΑΥΔ(Ε)ΙΚΟΝΙΕΟΝ" lejantı ile betimlenmiştir. Arka yüzde ise Perseus, Athena, Medusa ve Marcus Annius Afrinus'un başının yer aldığı sikke betimlemeleri görülmektedir. Hadrian'dan Gallienus'a kadar portreli ve portresiz bu sikkelerin arka yüz tiplerinde ise Perseus, Athena, Herakles, Tyche, dişi kurt ve Romus Romulus, Gordion III'ten sonra basılan sikkelerde Roma senatosunun onayını gösteren "SR" harfleri görülmektedir. Koloni sikkelerinde kullanılan lejantlar ise: "COLICONIENSIVM (ADRIA) COLAELADRICONIEN" şeklindedir.

3.2.2.2. Lystra

İmparator Augustus, MÖ 6'da Lystra'da koloniler kurmuştur. Via Sebasta'nın inşa edilmiş olması da bu kolonilerin mevcut olduğuna işaret eder (Harita 10). O zamanlar Lystra, Lykaonia Bölgesi'nde bulunmuyordu. Bu bilgiyi Augustus vergilere ait vermiş olduğu raporunda, Psidia'da koloniler tesis ettiğini söylediği halde Lykaonia'dan söz etmemiş olmasından anlamaktayız.

Lystra, Notitia Dignitatum ile Polemius Silvius (MS 400 civarında) prensliklerinden öğrendiğimize göre Lykaonia Diocesis Asiana'da tekrar serbest bir eyalet olarak bulunmaktadır. Lykaonia Bölgesi'ndeki Iconium, Lystra, Misthia, Amblada, Vasada, Homonada, Ilistra, Derbe, Barata, Hyde, Isaura Polis, Korna, Gabatra, Perta, Kanna, Glauama, Ringnon şehirlerinde piskoposlar görünmektedir.

Rivayete göre Lystra, Hristiyanlıkta ilk iki müjdecî elçi olan Paulus ve Barnaba'nın, Iconium'dan sürülüp kaçtıktan sonra geldikleri ve bildiri yapmaya başladıkları kenttir. Bugün Konya'nın güneybatısına 35 km uzaklıkta olan antik

kentten günümüzde çok az eser kalmıştır. Paulus ve Barnaba Lystra'ya gelince orada doğuştan bir kötürümü iyileştirmişlerdir. Bunu gören halk tanrılar insan kılığına girmiş diyerek onları Zeus ve Hermes'e benzetip onların adlarını vermişlerdir ve bu şehirde bir de Zeus tapınağı yer almaktadır. Paulus'un en büyük destekçisi olan Timeteos da Lystralı'dır.

Roma kolonisi bu kent, muhtemelen Amyntas'ın ölümünden sonra MÖ 25 yılında Augustus tarafından kurulmuştur. Augustus tarafından kurulan Lystra koloni kenti "*ColoniaIulia Felix Gemina Lystra*" adını almıştır¹⁵⁸. Sikke basımı çok önemli olmayan bir kenttir. Beş tane örnek kaydedilmiştir. Bunlar imparator hanesinin katılımcılarına aittir. Augustus, Titus, Traian, Marcus Aurelius ve Faustina II dönemine ait sikkeler Lystra'da basılmıştır. Lystra koloni sikkelerinde (Lev. XXXI, Kat. No. 181- 185) kullanılan betimlemelere baktığımızda Tyche, çift süren rahip, dişi kurt ile Romus Romulus ve Marsyas görülmektedir. Koloni sikkelerinde kullanılan lejantlar: "COLIVL LVSTRA, CERERIS COL[LVSTRA], COL I[V]L LVS" şeklinde yazılıdır.

3.2.3. Koinon (Birlik) Sikkeleri

Düzenli bir basımı olmayan, sayıları bazen binleri bulan ve karmaşık bir tasvir seçimleri olan Koinon (Birlik) sikkeleri, sanat, mimarlık, mitoloji, din, yerel ve imparatorluk tarihi konularında ayrıntılı bilgi veren, çoğunlukla imparatorun onayını gören, fakat her şekilde ufak bir alanda dolaşımı olan kistophorik tetradrahmillerde olduğu gibi ait oldukları kent ile ilgili bir işaret taşıyan sikkelerden meydana gelmektedir. Koinon sikkelerinin basımında izlenen esas yol düzensiz ve uzun aralarla yapılan büyük ölçekli emisyonlar şeklindeydi. Muhtemelen bunun nedeni de halk için önemli bir ihtiyaç olan sikkenin festivaller, oyunlar, ödülleri, imparatorun ziyareti ve orduların geçişi gibi her tür fırsat değerlendirilerek basılmış olmasıdır¹⁵⁹.

Çalışmamıza konu olan bu sikkeleri ise imparatorluğun doğusundaki eyalet birlikleri veya bölgesel birlikler tarafından basılan, temelinde imparator kültüne ilişkin bir işlev barındıran ve basımı düzensiz "Koinon"da denen birlik sikkeleri

¹⁵⁸ Pilhofer 2001, 30- 31; BMC Lycaonia 1964, XXV.

¹⁵⁹ Howgego 1985, 90.

oluşturmaktadır. Adından da anlaşılacağı üzere Koinon sikkeleri, muhtemelen Romalı Koinon yöneticilerinin ya da doğrudan imparatorluk merkezi kontrolünde darp ettiği sikkelerdir. Bu darpların en bilinen özelliği ön yüzünde sıklıkla ismi ile beraber imparator portresi ve arka yüzünde ait olduğu kent ya da vatandaşlar hakkında açık bir şekilde referans veren, "ethnikon" betimlemeleridir. Arka yüzlerinde sikke darbından sorumlu otoritenin adının yer aldığı sikkelerin Anadolu ve Yunanistan yerleşimlerinde yer aldığı da görülmüştür¹⁶⁰. Bu darplar çoğunlukla drahmi ve katları gibi gümüş birimlerden olduğu gibi daha çok bunlara eşlik eden bronz sikkelerden oluşmaktadır.

"Lykaonia Koinon"u ile ilgili direk bir bilgiye ulaşamasak da Roma imparatorluk döneminin Koinon sikkeleri hakkında oldukça kapsamlı yazılı eserler bulunmaktadır. Adı geçen yerlerde, hangi sikkelerin "KOINON AYKAONIAN" yazıtıyla ve ilgili şehir adlarıyla sikke basımının yapıldığı hakkında tam olarak doğru olmasa da var olan şehir listesiyle bilgi edinilebilir. "Lycaonian Koinon"un tarihi Geç Cumhuriyet Dönemi'ne kadar dayanmaktadır. MÖ 39'da Antonius, Polemon'a Kilikia'nın bir kısmını vererek, Polemon'u kral ilan etti. MÖ 36 veya 37 yılının sonuna doğru Polemon; kendisine Antonius'un verdiği, Antonius da Pharnaces'in oğlu Darius'tan zorla almış olduğu Pontus'a gider ve Polemon'un Trakya'sı Cleopatra'ya kalır. Dio bu olaydan; Polemon'un MÖ 39 yılında aldığı Appian'ın "Kilikia'nın bir kısmı" şeklinde bahsettiği bölge, MÖ 36 yılında "Lykaonia ve Pamphylia'nın parçaları olarak Amyntas'a geçmiştir" şeklinde bahseder¹⁶¹.

Polemon'un Kilikiası, böylelikle Iconium'dan Trakya'ya kadar genişleyerek, Cicero'nun *provincia Cilicia*'sına benzedi. Ancak, Polemon'un Kilikiası Phrygia'nın bazı bölgelerini (Laodicea, Apamea ve Synnada) içermiyordu ki, nihayetinde bu bölgeler MÖ 49 yılında yani Cicero'nun valiliğinden hemen sonra C. Fannius'un valiliği altında *provincia Asia*'ya dahil edildi¹⁶². Aynı zamanda Polemon Pontus'a gittikten birkaç yıl sonra Amyntas tarafından öldürülen Antipater'in yönettiği beylik ve Tarcondimotus krallığı da Polemon'un Kilikiası'na dahil değildi¹⁶³. Başka bir

¹⁶⁰ Burnett 1993, 146.

¹⁶¹ Dio 1961, 49.32.3; Syme 1995, 142.

¹⁶² Sherk 1969, 49, No.52; Magie 1950, I, 383-384.

¹⁶³ Robert 1980, 1943; Mitchell 1993, I, 38.

deyişle Polemon eski büyük Kilikia'nın tüm bölgelerine hükmetmemiştir. Appian'ın Polemon'un krallığından "*Kilikia'nın bir kısmı*" olarak bahsetmesi de bu yüzdendir. Son Ariobarzanes'in MÖ 42 yılında ölmesiyle onun kardeşi olan Ariarathes X'un bu bölgede yönetimi sağlayamayacağı ve Polemon'a da kuzeyde ihtiyaç olması nedeniyle Antonius, bahsedilen küçültülmüş Kilikia'nın bile bir hükümdar için çok büyük olacağını ve bu bölge için birden fazla hükümdarın daha verimli bir yönetim sağlayacağını fark etti. Nihayetinde Antonius MÖ 36 yılında eski büyük Kilikia'dan kalanları Amyntas, Archelaus ve Cleopatra arasında bölüştürdü.

Lykaonia, Isauria ve Kilikia'yı bir araya getirme yoluyla, Kilikia'yı "*Tres Eparchiae*" adı altında birleştirmek için iki girişimde bulunulabilirdi¹⁶⁴. Bunların ilki Antoninus Pius'un (MS 138-161) hükmü sırasında muhtemelen Partlara karşı bir savaş ihtimali düşünülerek yapıldı¹⁶⁵. Bu birleşme Pius'un hükmünün sonlarına doğru zaten dağılma eğilimindeydi ve Marcus Aurelius ile Commodus'un hükümleri ve Septimus Severus'un (MS 161-211) hükmünün ilk zamanlarında dağıldı. Bu dağılma da Lykaonia, Isauria ve Kilikia'nın farklı birleşik yönetim birimleri oluşturmasıyla gerçekleşti. Ancak İmparator Severus (MS 193-235) Lykaonia, Isauria ve Kilikia'yı "*Tres Eparchiae*" adı altında birleştirerek, ki bu isim geçmişi anma niteliğinde ilk birleşme için de kullanılır, bahsedilen ikinci girişimde bulunmuştur.

Lykaonia'nın bu ilk dönemlerde Galatia ve Kappadokia olarak ikiye ayrıldığı ve son dönemlerde de Lycaonian Koinon'u oluşturduğu düşünüüyordu¹⁶⁶. Bu *Koinon*'un sikkeleri MS 161-169 yıllarında (Derbe, Hyde, Barata, Ilistra, Dalisandos ve Laranda) ve MS 244-249 yıllarında kullanılan bronz sikkelerden bilinmektedir¹⁶⁷. İki farklı dönemin farklı şehirlerin ürünü olması gerçeği, *Koinon*'un yapısını koruyamadığı veya belli bir zaman sonra hayata döndürülmüş olduğu anlamına geliyor olabilir¹⁶⁸.

¹⁶⁴ Syme 1995, 141-148.

¹⁶⁵ Habicht 1959-60, 110, No. 1.4-5.

¹⁶⁶ Ramsay 1960, 21; Ruge 1927, 2253.

¹⁶⁷ Aulock 1976, 25-32

¹⁶⁸ Aulock 1976, 35.

Lykaonia neden eski büyük Kilikia'yı andıracak şekilde parçalanıp düzenlenmeliydi? Çünkü Koinon'un ilk periyodunun tarihlemesi gösteriyor ki Koinon, Tres Eparchiae'nin oluşumundan ziyade dağılması nedeniyle ortaya çıkmış bir oluşumdur. Bu da bize Tres Eparchiae'nin Antoninus Pius'un hükmünün sonlarına kadar dayandığını gösteriyor. Dolayısıyla Koinon'un sikke basımının ikinci dönemi, ikinci "*Tres Eparchiae*"nin Philippus Arabs (MS 244-249)'ın hükmü sırasında dağılmasına kadar devam etmiş olabilir. Philippus iktidara geldikten hemen sonra ve Roma'ya gitmesinden önce Sasaniler ile barış yapması ile tanınır. İlkbaharda sonuçlanan barış anlaşmasından sonra Philippus'un MS 244 yılında Roma'ya gittiği süre içerisinde bölgeye yeni düzenlemeler getirecek kadar vakti vardı. MS 244'ten sonra Sasaniler ile bir süreliğine ilişkisi bulunmamaktadır. Philippus'un MS 245 yılının bahar ayları ya da MS 245 yılının ilk yaz aylarında Roma'daki ünvanı "*consulor dinarius*" idi ve daha sonra aynı yıl içinde Danube'ye baskı yapan Carpi'ye karşı savaşıyordu. Bu nedenle, Septimus Severus'un muhtemelen Parthlara karşı savaş için kurmuş olduğu birleşme MS 244 yılında önemini yitirdi. Lykaonia MS 244 yılında Galatia ve Kappadokia arasında bölüşülmüş olabilir. İki durumda da farklı yönetici birimler içerisinde Lykaonia şehirleri "Lycaonian Koinon" üyeleri olarak etnik birlikteliği sağlamaya çalıştılar.

Yapılan literatür çalışmasıyla tespit ettiğimiz kadarıyla da üzerinde Koinon damgası olan sikkeler özel sayılıyordu. Şimdiye kadar müzelerde bulduğumuz 17 sikke aşağıdaki 6 kentin Lykaonia birliğine ait olduğunu gösteriyordu (Lev. XXXI-XXXIV, Kat. No. 186-201). Bunlar; Barata, Dalisandos, Derbe, Ilistra, Laranda ve Hyde'dir.

Tüm bu 6 kent sadece iki dönem içerisinde imparatorlar Marcus Aurelius ve Lucius Verus'un MS 161-169 yılları arasındaki yönetimi altında sikke basmışlardır. Bu kentlerden Barata, Dalisandos ve Laranda 80 yıl aradan sonra yukarıda bahsettiğimiz gibi tekrar İmparator Philippus Arabs ve oğlu Philippus II yönetimi

altında da sikke basmıştır¹⁶⁹. Philippus ile birlikte antik dünyadaki Koinon sikkelerinin hükmünün tümüyle sona erdiği görülmüştür.

Koinon kentlerinden biri olan Derbe'de bu iki dönem içerisindeki sikkelerin günümüze kadar bilinmemesi ve az görülmesi rastlantı olabilir (Derbe'den yalnızca 1 sikke bilinmektedir). Çünkü genel olarak Koinon'un asıl faaliyetleri eyalet krallarını korumak, festivalleri düzenlemek, iç yönetimin düzeni ve meseleleri ile ilgilenmektir. Ayrıca dış politikada da sınırlı haklar üzerine, yani Roma'ya elçilerin yollanması ya da Roma eyaletlerine dava açılması gibi konular hakkında bilgiye sahiptirler. Eyalet meclisi, eğer belirli bir metropol şehrinin önceliği yoksa farklı kentlerde sıralı bir şekilde yaz sonunda veya sonbaharda kural dahilinde yılda bir kez olmak üzere bir araya geliyorlardı. Lykaonia Koinon'ları hakkındaki bilgiler yeterli olmasa da her şeyden önce Koinon'un en önemli meselesi olan krala tapma ile ilgili sikkeler hakkında kaynaklarımız çok eksiktir¹⁷⁰. Koinon sikkeleri üzerinde imparator tapınağı betimlemesi hiç görülmemektedir. Sikkeler üzerinde genelde Grek tanrıları ve kahramanları bulunmaktadır. Sadece Barata kentindeki Kat. No. 187'de bir zafer sikkesinin üzerinde Marcus Aurelius soyundan gelen İmparator Lucius Verus betimi vardır.

Koinon sikkelerine baktığımızda dikkat çeken şey bu sikkelerin üzerindeki monogramlardır. Bu monogramlar sadece İmparator Marcus Aurelius ve Lucius Versus yönetimi altındaki Koinon katılımcılarının sikkeleri üzerinde bulunur. Sikke tarihi açısından elimizde iyi kanıt olarak görülmektedir. Her şeyden önce bu monogramların sadece İmparator Marcus Aurelius ve Lucius Verus sikkelerinin üzerinde bulunması dikkat çekici bir diğer konudur. Fakat sikkelerin arka yüzündeki lejantların aynı olmasından dolayı ve imparatorların sikkeleriyle aynı zamanda koruma altına alındığı bilinen imparator eşlerinin sikkelerinin üzerinde monogram

¹⁶⁹ Darp edilen yeni bronz sürümlerin dolaşıma sokulmasının bir yolu da kent ödemeleridir. Kentler, yiyecek maddesi ve malzeme satın alımından, inşaa projeleri, tazminatlar, mali yardımlar, fidyeler, armağanlar ya da rüşvetler gibi bir dizi dış ödeme yapmak durumundaydı (Howgego 1998, 107). Dolaşıma bu şekilde giren sikkeler aksi bir durum olmadığı müddetçe ait olduğu kentin teritoryası dahilinde ya da yakın çevresinde kalmaktadırlar. Eyalet sikkelerinin varlıklarının tek sebebi olarak askeri seferleri, ordulara yapılacak ödemeleri ele almak mantıksız görünmemeli. Olasılıkla yerel darplar ile askeri hareketlerin esas ilişkisi, kente alışveriş amaçlı olarak uğrayabilecek orduların pazardaki taleplerini karşılanması şeklindeydi (Howgego 1985, 24-25).

¹⁷⁰ Aulock 1976, 25-26.

bulunmamaktadır. İlk bakışta bu monogram metropolisin kısaltması gibi görünse de "M" ve "H" harflerinin yan yana basılmış olması bu monogramların aslında imparatorların ünvanı olduğunu kanıtlamıştır¹⁷¹. İlk varsayımlar doğru olarak kabul edilmiştir. Çünkü 6 kentin sikkelerinde bulunan monogramlarda Armeniakos, Parthikos ve Medikos zafer ünvanları başarılı bir şekilde çözümlenmiştir. Bu durum katalogda adı geçen sikkelerde kayıt edilmiştir.

Anadolu sikkelerinde genel olarak imparatorların zafer ünvanları bilinmiyordu. İmparatorlar Marcus Aurelius Aurel ve Lucius Verus'un portrelerinden dolayı sikkelerin ön yüzlerinde bulunan "AY KA AP IIA MH M A ANTONINOC K OYHPOC" lejantı kayda değer bir varsayım oluşturunuyordu. İmparatorların bu 3 ünvana Armenikos, Parthikos ve Medikos'a nasıl sahip olduklarına dair bilgilere hem imparatorluk sikkelerinden hem de yazıtlar sayesinde ulaşabiliyoruz. Örneğin Mattingly'e¹⁷² göre Lucius Verus Ermenistan'a yaptığı başarılı taarruzdan sonra ve başkent Artaxata'nın fethiyle birlikte MS 163 yılının sonbaharında Armeniacus ünvanını aldı. Marcus Aurelius ise tereddütle ve açıkçası gecikmeyle 164 yılının ortalarında bu ünvana sahip oldu. MS 165 yılının yazında (muhtemelen Ağustos veya Eylül ayında) Lucius Verus Parthicus ve Maximus ünvanlarını da aldı. Marcus Aurelius ise bu ünvanın kendisine eklenmesine bir süre sonra izin verdi. 166 yılının yazında ise Lucius Verus'a Suriye'de ordusu tarafından Medicus ünvanı verildi. Lucius Verus, Armenicus ve Parthicus Maximus ünvanlarını taşıırken, Marcus Aurelius'un MS 166 yılı 30 Nisan tarihli askeri belgede sadece Armenicus ünvanına sahip olduğu bilinmektedir. Fakat Roma şehrinde, MS 166 yılı 23 Ağustos tarihli bir yazıtta iki imparatorun da o zamanlar üç ünvana sahip oldukları yazmaktadır. Muhtemelen Marcus Aurelius "Parthicus Maximus ve Medicus" ünvanlarının yanında "Triumphs" ünvanını da almış olmalıydı. Yazıtlardan dolayı bu iki imparatorun da Lucius Verus'un ölümüne kadar bu üç ünvana sahip olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca Medicus ünvanı MS 166 yılının sadece ikinci yarısındaki

¹⁷¹ Aulock 1976, 28.

¹⁷² RIC III, 1962.

imparatorluk sikkelerinde bulunmaktadır. Aşağıda bu bilgiler bir kez daha açık ve net şekilde özetlenmektedir¹⁷³.

Marcus Aurelius için;

-Armeniacus: MS 164 yılının ortalarında,

-Parthicus Maximus: MS 166 yılının ortalarında,

-Medicus: MS 166 yılının ortalarında,

Lucius Verus için;

-Armeniacus: MS 163 yılının sonbaharında,

-Parthicus Maximus: MS 165 yılının Ağustos / Eylül aylarında,

-Medicus: 166 yılının yazında verilmiştir.

Bu bilgiler Koinon sikkelerinin tarihlenmesi hakkında olanaklar sağlamaktadır. İmparatorluk hanesine bağlı olan Marcus Aurelius ve Lucius Verus, eşleri Faustina II ve Lucilla betimli Koinon özerk kentlerinin her defasında aynı sikkeleri basması söz konusudur. Bu durum, dört önemli kişinin sikkelerinin arka yüzlerindeki monogramların aynı olmasından dolayı kısmen kanıtlanabilir.

3.2.3.1. Barata

Muhtemelen Hitit hiyeroglif kaya anıtlarında Barrneta, Klasik Çağ'da Baretta olarak adlandırılan merkez, Geç Antik Çağ'da Barata ismine çevrilmiştir¹⁷⁴. Antik kaynaklardan elde edilen bilgilerden Barata'nın Tyana (Kemerhisar) ve Iconium arasında ve Hyde (Karapınar)'den uzak olmayan bir yerde bulunması gerektiği sonucuna varılmaktadır. Öte yandan Bizans listelerinde Laranda, Derbe ve Hyde ile aynı sırada gözükmektedir. İşte bütün bu bilgiler ve "Kuyudaki Yahya" adlı bir azizin Kybistra (Ereğli)'dan yaşadığı kuyuya geliş yolunu dikkate alan Ramsay, Madenşehir köyünü Barata olarak düşünmüş¹⁷⁵ ve bu öneri daha çok kabul

¹⁷³ Aulock 1976, 29.

¹⁷⁴ Ramsay 1890, 86; Hrozny 1936, 209.

¹⁷⁵ Ramsay 1890, 331.

görmüştür¹⁷⁶. Madenşehir köyü, Karaman'a 37 km uzaklıkta bulunur ve halk arasında Binbir Kilise olarak adlandırılır. Burası, Kılbasan kasabasına bağlı olup, Karadağ'ın kuzey eteğinde yer alır ve Karaman-Kılbasan-Dinek köyü üzerinden ulaşılır. Burada IV. ve IX. yüzyıllar arasında yapılmış çok sayıda kilise, bazilika, manastır, mezar yapısı, sarnıç ve askeri yapı görülmektedir. Çok sayıda eseri barındırdığı ve önemli bir dini merkez olduğu için birçok araştırmacı Lystra, Hyde, Barata, Sideropolis gibi önemli fakat yeri bilinmeyen birçok merkezi burada aramıştır. Madenşehir'deki eserlerin büyük çoğunluğu Bizans sanatına ait olmakla birlikte, bu eserler Geç Antik Çağ Derbe ve Barata yerleşimlerinin lokalizasyon çalışmaları açısından büyük önem arz etmektedir. Binbir Kilise harabeleri, çevredeki münferit eserler dışında temel olarak Madenşehir, Yukarı Ören ve Değle Öreni olmak üzere üç ana bölümde değerlendirilir¹⁷⁷. Kalıntılar, çok geniş bir alana yayılmış olup Madenşehir köyü bu harabelerin içerisinde bulunmaktadır.

Barata'ya ait Athena tipli "BAPATEWN KOI veya (KOINON) LYKAONIAK" lejantlı 4 adet sikke Marcus Aurelius döneminden Philippus Arabs'a kadar uzanır (Lev. XXXI –XXXII, Kat. No. 186-189). Bu kentin sikke basımı İmparator Marcus Aurelius ve Lucius Verus zamanında gerçekleşmiştir. Fakat 80 yıl aradan sonra Barata, Ilistra ve Laranda kentleri sikkelerini Philippus Arabs yönetimi altında basmıştır. Barata kentinde üç tane ünvan bulunmaktadır. Bunlar Armeniakos, Parthikos ve Medikos'dur. Buradan da anlaşılıyor ki sikke basımı MS 166 yılının ikinci yarısında muhtemelen yaz sonuna denk gelmektedir. Ermenistan ve "Parth" savaşlarının başarılı olmasından ve Roma'daki kralların ortak zaferlerinden dolayı sikkelerin bir bölümü zafer sikkeleri olarak kullanılmaktadır.

3.2.3.2. Dalisandos

Belören¹⁷⁸, Konya'nın 80 km güneyinde konumlandırılmaktadır. Konya'dan gelen kara yolu Hadim ve Bozkır ilçelerine buradan ayrılır. Özellikle yol ayrımının doğusunda yer alan sarnıcın tamamıyla antik mezar stellerinden yapılması buranın ne kadar önemli bir yerleşme yeri olduğunu göstermektedir. Ayrıca Toroslar ile İç

¹⁷⁶ French 1996, 93.

¹⁷⁷ Eyice 1971, 12.

¹⁷⁸ Hamilton 1842b, 47.

Anadolu'yu birleştiren önemli bir yol kavşağında bulunur. Burası özellikle Hadim-Taşkent-Ermenek-Anamur ve Akseki ya da Göksu Vadisi ile çıkış yaparak Orta Toroslar'dan Alanya-Gündoğmuş'a giden yolların büyük çoğunluğunun başlangıç noktasını oluşturmaktadır.

French bölgede yaptığı değerlendirmelerle son olarak Dalisandos'u Belören'e yerleştirmiş ve burasını İsauria ve Lykaonia arasında bir sınır şehri olarak belirtmiştir¹⁷⁹. Dalisandos, Fasıllar ve Mut'un kuzeyine olmak üzere farklı yerlerde de lokalize edilmiştir. Dalisandos İsauria'ya ait sayılıyordu. Kaynaklardaki coğrafi tanımlar, ufuk ve alan tarifleri, kuşkusuz Belören'den çok Sinabiç'a uyduğunu gösteriyordu. Mut'un (Klaudiopolis) 6 km. kuzeyindeki bugünkü Sinabiç'ın bulunduğu yer büyük olasılıkla Dalisandos'tur. Ayrıca Dalisandos adını taşıyan bir değil, iki yerleşimin olması da düşünülebilir¹⁸⁰.

İncelenen 5 sikkeden 3'ü İmparator Antoninus Pius ve Lucius Verus'a, (MS 138-169 zamanından) geri kalan 2 sikke de (MS 244-249) İmparator Philippus Arabs'ın yönetim zamanından gelmektedir (Lev. XXXII- XXXIII, Kat. No. 190-194). Sikkelerin ön yüzünde genelde "ΔΑΛΙΚΑΝΔΕΩΝ ΚΟΙΝΟΝ ΛΥΚΑΟΝΙΑΚ" lejantı olup sikkelerin arka tarafında ise Zeus ve Athena betimi vardır. Katalog numarası 192 ve 193 olan Lucius Verus sikkelerinde ise arka yüz monogramları görülmektedir.

Sikkelerin sağ tarafında bulunan "KA" harflerinin "LYKA" hecesinden geldiği kabul edilebilir bir varsayımdır. Fakat sikkenin üzerinde olan bu olay çok da alışıl gelmiş bir durum değildir.

3.2.3.3. Derbe

Strabon, Derbe'nin Laranda'ya da sahip olan Tiran Antipatros'un idare merkezi olduğundan bahseder. Daha sonra da Antipatros'un Amyntas tarafından

¹⁷⁹ French 1984, 85. Sarıoğlu üzerinden geçtiğini, burada on hanelik köy olduğu, armut ağaçları ve arpa tarlaları bulunduğunu belirtir. Bkz. Hamilton 1842, 29'da belirttiği gibi höyükte yaptığı incelemede MÖ 3 ve 2 bin keramiklerinin yanı sıra Demir Çağı keramiklerinin olduğu da saptanmıştır.

¹⁸⁰ Ruge IV. 2. 1900, 2023-2024; Ramsay 1960, 39.

öldürüldüğünü anlatır. Buradan Laranda ve Derbe'nin MÖ 31 yılından önce Antipatros'un hakimiyeti altında olduğu sonucuna varılır. Cicero ve Strabon'un Derbe krallığı konusundaki tanıklıkları, Antipatros'un bölgedeki gücünü ve etkisini kanıtlamaktadır¹⁸¹. Taşıdığı önemden dolayı Claudius'un yeni şehirleşme modeline öncülük etmiş, muhtemelen onun hakimiyetinin ilk zamanlarında Claudio-Derbe olarak onurlandırılmıştır¹⁸².

Derbe'nin konumu kısa süre öncesine kadar tartışmalıydı. Antik kaynaklarda Derbe, İsaoria ve Kappadokia bölgeleri arasındaki Güney Lykaonia'da yer almaktadır (Harita 11). Kendi adına sikke bastıran şehir sürekli olarak Laranda ile birlikte anılır. Laranda'nın Karaman olduğu konusunda hiçbir tereddüt olmadığına göre Derbe, Karaman'a çok yakın bir yerde aranmalıydı. Hall tarafından, Aşiran (Ekinözü) köyünün kuzeydoğusundaki Kertihöyük'te, Roma imparatoru Antoninus Pius (MS 138-161) dönemine ait bir yazıt ele geçmiştir¹⁸³. MS 157 yılına tarihlenen yazıt, bir heykel kaidesidir. Sözü edilen yazıtta eyaletin valisi olan Cornelius Dexter'in Claudio-Derbe halkı tarafından heykeli dikilerek onurlandırılması ifade edilmektedir¹⁸⁴. Kertihöyük'te bulunmuş yazıtta, Derbe adı geçmekteydi ve bir tonun üzerindeki ağırlığı nedeniyle başka yerden getirilmiş olma ihtimali de son derece düşüktü. Bütün bunlar, Derbe'nin yerinin Aşiran köyü yaylasındaki Kertihöyük olduğu konusunda önemli bulgular olarak karşımıza çıkmaktadır. Daha sonra eski adı Sıdrova, Sidivre ya da Sıdırva olan Sudurağı köyünde bir piskoposun mezar kitabesinin üzerinde aynı şekilde Derbe kentinin ismi yazılı olan ikinci yazıt bulunmuştur. Köylülerin beyanına göre "Devri Şehri" kasabası vatandaşları tarafından bulunan bu taş bloklu yazıtın 2 m yüksekliğinde ve 5 m çapında olduğudur. Bu araştırma üzerine Ballance (yazarın 1973 yılı ilkbaharında Karaman Müzesi'nin sorumlusuyla yaptığı görüşme ile) Demir Çağ'ından Erken Bizans Dönemi'ne hatta Selçuklular Dönemi'ne dayanan taşlar ve seramikler bulmuştur.

¹⁸¹ Syme 1939, 311.

¹⁸² Ramsay 1892, 55-17.

¹⁸³ Ballance 1957, 147-151, lev. IX.

¹⁸⁴ Uysal 1990, 20.

Ballance bundan böyle açıkça Devri Şehri'nin, Derbe'nin konumu olduğunu söylemiştir¹⁸⁵.

Derbe'ye ait toplamda bir sikke örneği bulunmaktadır (Lev. XXXIII, Kat. No. 195). Bu "ΚΛΑΥ ΔΕΡΒ ΚΟΙ ΛΥΚΑΟΝΙΑΚ" lejantlı Marcus Aurelius'tan kalma sikkedir. Sikkenin arka yüzünde ortada sol elinde thyrsos, sağ elinde kantharosuyla ayaklarının önünde kutsal hayvanı panter olan Dionysos tasviri yer almaktadır. Sikkenin ortasındaki "M" monogramı Marcus Aurelius'un Ermenistan ve Part savaşları sırasında aldığı zafer sikkesine işaret etmektedir. Bundan dolayı sikke MS 164 yılının ilk yarısına tarihlendirilmektedir.

3.2.3.4. Ilistra

Karaman ilinin 17 km batısında bulunan merkez Yollarbaşı (Eski İlisıra) kasabasında yer almaktadır. Lykaonia şehirlerinden olan Ilistra, İlisıra olarak antik ismini devam ettirmektedir. İlisıra adı, 1961 yılında Yollarbaşı'na çevrilmiştir. Burada yapılmış araştırmalar, şehrin Hellenistik, Roma ve Bizans döneminde önemli bir koloni olduğunu da gözler önüne sermektedir. Yine Antik Çağ'da kendi adına sikke bastırmasından önemli bir merkez olduğu anlaşılmaktadır. Marcus Aurelius ve Philippus Arabs dönemine kadar sikkeleri, komşu şehir sikkelerine ve özellikle de Barata'nınkilere benzemektedir¹⁸⁶.

Ilistra'ya ait toplamda 3 adet sikke örneği bulunmaktadır. Ilistra'nın "ΙΑΙCΤΡΕΩΝ ΚΟΙΝΟΝ ΛΥΚΑΟΝΙΑΚ" lejantlı sikkeleri İmparator Marcus Aurelius ve Lucius Verus'un ortak yönetimi döneminde basılmıştır (Lev. XXXIII, Kat. No. 196-198). Sikkelerin arka yüzlerinde ise Zeus ve Athena betimi ve imparatorluk ünvanları Armeniakos ve Parthikos monogramları yer almaktadır. Marcus Aurelius ve ailesine ait olan sikkeler de açığa kavuşturulmuş olup bu sikkeler MS 166 yılının sonbaharına tarihlenmiştir.

¹⁸⁵ AnatSt (14) 1964, 139.

¹⁸⁶ Hill 1900, 21.

3.2.3.5.Laranda

İç Anadolu'nun güneyinde yer alan Laranda, Karaman il merkezidir (Harita 12). Laranda Roma devrinde mahalli krallardan Derbe hakimi Antipatros'un idaresinde kalmış, Galatia kralı Amyntas'ın Antipatros'u yenmesi sonucu Galatlar'ın idaresine girmiştir. Laranda bu devirde Lykaonia birliğine bağlı önemli bir ticaret merkezi olma özelliğine sahiptir. Kralın ölümünden sonra (MÖ 25), yaklaşık MÖ 31 yılında Augustus tarafından yeni kurulan eyalet Galatia eyaletine katılmıştır. MS 1. yy'da Lykaonia'nın bir parçası olan Kommagene kralı Antiochos IV'e devredilmiştir.

İmparatorluk döneminde ise Marcus Aurelius'tan Otacilia'ya kadar "ΛΑΡΑΝΔΜΗΤΡΟΠΟΛΙΟΚΟΙΝΟΝ" lejantlı, Herakles, Tyche ve kurt tiplmeli sikkeler darp edilmiştir. Üzerinde "AYKAONON" yazan sikkelerin basım yerinin Laranda olduğu sanılmaktadır. Toplamda üç sikke örneği bulunmaktadır (Lev. XXXIV, Kat. No. 199-201). Laranda şehrinde Roma Dönemi'nde darp edilen sikkelerin çapları ise 20-23 mm arasında değişmektedir. Ağırlıkları ise her zaman çaplarıyla doğru orantılı olmamakla beraber 6.1- 8.20 gr arasında değişmektedir. Roma İmparatorluğu zamanında bu kent Lykaonia'nın Koinon'una aitti. Faustina II ve Otacilia Severa'nın hakimiyeti zamanındaki sikkelerin üzerinde onur ünvanı "Sebaste ve Metropolis" bulunuyordu¹⁸⁷. Sikkelerin üzerinde "Metropolis" ünvanı olması Faustina II ve Otacilia Severa döneminde çok az sikke basıldığını göstermektedir. Fakat buna rağmen Laranda, Lykaonion kentleri içerisinde Eikonion/Iconium'dan sonra en fazla sikke basan kent olarak göze çarpmaktadır. Sikkelerden birinin arka yüzünde Tyche bir nehir tanrısı ile birlikte tasvir edilmiştir. Nehir tanrısının ismi bilinmemektedir. Fakat bugün Gödet Çayı olarak adlandırılan ve o zamanlar şehrin içinden geçen bu önemli akarsu ile ilişkilendirilmiş olabilir.

3.2.3.6. Hyde

Kentin konumu bilinmemektedir. Antik yazarlar tarafından kent hakkında bilgiyi az da olsa Plinius ve Hierokles¹⁸⁸ tarafından elde edebiliyoruz. İncelediğimiz kadarıyla Lykaonia katılımcısı olarak bulunduğu MS 2. yüzyıldaki sikkelerinden

¹⁸⁷ Aulock 1976, 44.

¹⁸⁸ Plinius V 95; Hierokles 675,11.

tanınıyordu. Ramsay¹⁸⁹, Hydenin bugünkü Karapınar (eski adıyla Karabunar) da olduğunu tespit etmiştir. Calder ve Bean¹⁹⁰ bu kentin şimdiye kadar Barata için geçerli olan Madenşehir bölgesinde de olma ihtimalini göz önünde bulundursa da Ramsay'ın bu önerisine katılmışlardır. Karapınar ilçesi Konya yolundan 99 km, Ereğli yolundan 46 km uzaklıktadır. Bu şehir 1973 yılında yaklaşık 18.000 nüfusa sahipti. Şehrin sınırındaki büyük tepede bulunan seramik parçaları çok eski yerleşimlere aittir. Bu parçalar tunç çağından, demir çağından, Hellenistik ve Roma dönemlerine kadar dayanmaktadır. Karapınar'da sadece bir tane yazıt bulunmuştur ve Calder buranın bir şehirden daha ziyade köy yerleşimi olabileceğini söylemiştir¹⁹¹.

Hyde kentinin sikkeleri oldukça nadirdir. Çalışmamızda toplamda bir sikke örneği bulunmaktadır (Lev. XXXIV, Kat. No. 202). Bu sikkeler büyük ihtimalle imparatorlar M.Aurelius ve L.Verus'un beraber hüküm sürdükleri zamandan gelmektedir. Sikkenin ön yüzünde "ΦΑΥΚΤΕΙΝΑ ΣΕΒΑΚΤΗ" lejantı, ortada sağa dönük İmparatoriçe Faustina II portresi vardır. Arka yüzde ise "ΥΔΗΚ ΙΕΡΑΚ ΚΟΙΝ ΛΥΚΑΟ" lejantı, ortada sola dönük kline üzerine dayanmış sakallı bir nehir tanrısı betimlenmiştir. Sağ elinde kamış tutmuş olan betimin ayaklarının üzerinde içinden su akan yan yatmış bir amphora tasvir edilmiştir. Bu nehir tanrısı da bize Hyde'nin sulak alanlara yakın yerde bulunduğunu işaret ediyor. Şehrin güneybatısına doğru yaklaşık 20 km uzaklıkta bugünkü adı Hotamış olan antik dönemde var olan şimdi ise kuruyan büyük bir göl başlıyordu. Göl özellikle balık avlanmalarıyla ünlüdür. Karapınar'ın 5 km kuzeyinde aşağı yukarı 6 km uzunluğunda 1 km genişliğinde içinde hemen hemen hiç balık yaşamayan bir bataklık bölgesi vardır¹⁹².

¹⁸⁹ Ramsay 1890, 339.

¹⁹⁰ Calder- Bean 1958.

¹⁹¹ Aulock 1976, 40.

¹⁹² Aulock 1976, 41.

4.LYKAONİA SİKKELERİ ÜZERİNDE YER ALAN BETİMLEMELER

4.1. Sikkelerin Ön Yüzünde Görülen Mitolojik Betimlemeler

4.1.1. Herakles

Perseus'un soyundan gelen Alkmene'nin ve Tanrı Zeus'un oğlu olan Herakles güç ve cesaretin sembolüyle özdeşleştirilmiştir. Olymposlu tanrılar arasına öldükten sonra katılmış olduğu söylenir¹⁹³. Hem tanrı hem de kahraman olarak tapınım görmüştür.

Herakles, insanın doğaya karşı yenilmez saldırma ve dayanma gücünü simgeleyen biri olarak karşımıza çıkar. Doğanın insanın başına saldırdığı felaketleri yok ederek insanlığa sonsuz iyilikleri olmuştur. Fakat kendisiyle ilgili trajik bir yönü vardır. Kahraman olmayı kendisi seçmemiştir. Tanrı vergisi olarak kabul edilen gücünden, kuvvetinden hiç haz duymamıştır. Gücünü dizginleyemediği zamanlarda kendinden geçerek çıldırmıştır. Herakles'e bütün işler ve kahramanlıklar zorla yaptırılmaya çalışılmıştır. Herakles'in kara kaderinde, ömrü boyunca insafsız bir efendinin boyunduruğu altında çalışmak vardır. Herakles, Roma'da Hercules ile özdeşleştirilmiştir. Hercules, Herakles'e göre daha yumuşak bir kahraman olarak verilmiştir¹⁹⁴.

Kent sikkeleri üzerinde genellikle Herakles tek başına görülür. Atribütleri, sadak içinde yay ve ok, lobutu ve aslan postu yanında betimlenir. Katalogda Laranda sikkeleri üzerinde Herakles'in 2 tip olmak üzere 7 tane gümüş sikkesi bulunmaktadır (Kat. No. 1- 7).

Tip 1: Sikkenin ön yüzünde cepheden sakallı Herakles başı betimlenmiştir. Tarih olarak da MÖ 4 yy'a (MÖ 361-334) tarihlenir (Lev. I, Kat. No. 1, 2).

Tip 2: Sikkenin ön yüzünde boynunda aslan postuyla sol omzunda ise lobutuyla beraber geniş bir "H" harfi ile cepheden sakallı Herakles başı

¹⁹³ Homeros 2008, XV, 1-10.

¹⁹⁴ Herakles ile ilgili daha detaylı bilgi, yaptığı işler ve mitolojik hikâyeler için bkz. Couch 1997, 79-84; Grimal 1997, 251- 279; Cömert 1999, s. 66- 71; Erhat 2002, 137- 140; Strabon, XII, 1, 56, XIII, 1, 117, 149; Bonnefoy 2000, 393- 399.

betimlenmiştir tarih olarak da MÖ 4 yy'a (MÖ 361-334) tarihlenir (Lev. I-II, Kat. No. 3-7).

4.1.2. Baal

Fırtına, yağmur ve verimlilik tanrısı olarak karşımıza çıkan Baal¹⁹⁵, semitik kökenli bir tanrıdır. MÖ 2. binyıldan itibaren Suriye – Fenike bölgesinde yaygın bir tapınım görmüştür. Baal'ın kelime kökeninin, Sami dillerinde ortak bir ad olarak, sahip veya efendi anlamına geldiği söylenmektedir. Bu kelimenin, dinsel anlamda bir yerin veya bir nesnenin tanrısı anlamında kullanıldığı düşünülmektedir. Baal, giderek evrensel bir bereket tanrısı halini almıştır. Bölge, kent ve kültürler göre tanrının ikonografisi farklılıklar göstermektedir. Katalogda Laranda kentinde tanrının 2 tip olmak üzere 48 tane gümüş sikkesi karşımıza çıkar (Kat. No. 8- 65).

Tip 1: Sikkenin ön yüzünde sakallı erkek Baal başı karşımıza çıkmaktadır (Lev. II-IV, Kat. No. 8- 24).

Tip 2: Sikkelerin ön yüzünde görülen bu ana tipte, çift sıra noktalı kenar ile çevrili bordür içerisinde arkalıksız bir taht üzerinde oturmuş sola dönük yarı giyimli Baal tasviri yer alır. Sol eli ile asasına dayanırken ileri uzattığı sağ elinde buğday başağı ve üzüm salkımı tutuyor. Başak ve üzüm salkımı tutan tanrı ülkede büyük fırtına tanrısı Tarhunt'u simgeler (Lev. V-XI, Kat. No. 25- 65). MÖ 400'lerde Pers satrapları (Tiribazos, Pharnabazos) döneminden sonra ortaya çıkan bu tasvirler yaklaşık MÖ 323 yılına kadar varlığını sürdürür.

Sikkemizdeki her iki tip Baal'in benzerleri Kilikia Bölgesi'nde yaygındır. Baaltars olarak adlandırılan, Tarsos kentinin Baal'ına¹⁹⁶ yakın benzerlik gösterir. Bu bölgede ana tiplerde ise tahtta oturan Baal, asasına yaslanmış Baaltars tasvirleri yer alır. Tarsos kentinin tanrısı olan Baaltars dışında, bir örnek Nagidos'ta da görülür. Dolayısıyla Laranda'ya ait sikkeler üzerindeki Baal (Tarsos'un Baal'i) betimi, Güney Lykaonia ve Kilikia arasındaki ilişkileri de gözler önüne sermektedir. Çünkü Kilikia sikke darbı MÖ 5. yüzyılın geç dönemlerinden başlayıp Hellenistik Dönem'e kadar uzanmakta ve özellikle Tarsos'ta yeni bulunmuş sikkelerde Fenike-Kenan Baal

¹⁹⁵ Ayrıntılı bilgi ve kaynaklar için bkz. Meyer 1886-1890, 2867 vd.

¹⁹⁶ Kilikia Bölgesi'ndeki Baal tasvirleri konusunda ayrıntılı bilgi ve kaynaklar için bkz. Pohl 2004, 63-73.

tanrısıyla göze çarpmaktadır. Bu şaşırtıcı olmamalıdır. Çünkü Fenike'den Kenan ve Kilikia yakınlığı doğal olarak bu bölgeler arasındaki bir bağı işaret etmektedir. Açıkçası Ras Shamra antik kentinde bulunan tabletler –eski ugarit- Baal'a dikkat çekmektedir. Kenan pantheonun zirvesinde yer almamasına rağmen Baal yine de Ras Shamra yazıtlarındaki en önemli tanrıdır.¹⁹⁷

Kilikia sikkeleri üzerindeki Baal'a dair birçok tasvir Ras Shamra'da bulunanlarla uyumaktadır. Özellikle bir stel üzerinde boynuzlu miğfer takmış olan sağ elinde lobut ve sol elinde stilize edilmiş asa bulunan ve bir dağ üzerinde dikilmekte olan Tanrı Baal'e rastlanmıştır.¹⁹⁸ Bu bileşenlerin birçoğu ya hep beraber ya da farklı kombinasyonlar içerisinde Kilikia sikkelerindeki Baal tasvirlerinde bulunmaktadır ve Baal'ın sol veya sağ elinde asa tutması en yaygın öğelerden birisidir. Hiçbir sikkede dağ üzerinde dikilen Baal tasviri bulunmamasına rağmen, onu tahta çıkarken tasvir eden betimlemelerle ilişkilendirilebilir ki bu da Ras Shamra yazıtları içerisinde Zaphon Dağı'na tahta çıkmış ve oradan hükmetme tasvirine gönderme yapmış olabilir.¹⁹⁹

Kilikia sikkeleri üzerinde geç Baal tasvirlerinde yaygın olan başka bir nokta ise üzüm, arpa/mısır demetidir. Satrap Tiribazos'un yönetimi altındaki dönemde olmamasına rağmen bu semboller Satrap Datames'in yönetimi döneminde görülmeye başlamış ve Satrap Mazaios ile Satrap Arsames döneminde de devam etmiştir. İskender'in bölgeyi fethinden sonra atadığı Balakros isimli yönetici de bu düzeni devam ettirmiştir.²⁰⁰ Bu yaygın semboller Baal'ın ölüm ve yaşamın mevsimsel dönüşümüne hükmeden bir tanrı olarak betimlenmesiyle ilişkilendirilebilir, tıpkı Ras Shamra tabletlerindeki "Baal Döngüsünün" son parçalarında tasvir edilmiş olduğu gibi.²⁰¹ Dahası bu semboller Kilikia'nın verimli düzlüklerine ve bundaki rolüne spesifik bir gönderme yapıyor olabilir²⁰². Soloi şehrinde ortaya çıkan sikkelerde²⁰³ yer alan üzüm ve mısır yaprakları betimi sadece soyut Baal'ın inanç durumuna

¹⁹⁷ Finegan 1997, 139.

¹⁹⁸ Finegan 1997, 144.

¹⁹⁹ Finegan 1997, 143.

²⁰⁰ Kraay 1976, 284.

²⁰¹ Finegan 1997, 144-146.

²⁰² Kraay 1976, 282.

²⁰³ Özellikle, 5600-5603, 5606-5609, 5613-5614 tiplerinde ve 5632 tipinde. Tip 5587 Nagidos'a aittir, Dionysos sola durmuş şekilde elinde üzüm salkımı tutar (Sear 1979, 509-512).

(verimlilik yönünden) göndermede bulunmayabilir aynı zamanda Kilikia'nın verimli topraklarını da yansıtır olabilir. Soloi ve İssos'tan toplamda iki örnek²⁰⁴ olmasına rağmen bu verimlilik sembolleriyle Baal'ın ilişkisi Tarsos'ta bulunan sikkeler ile tasvir edilmektedir. Bu da Tarsos bölgesi içerisinde Baal tapınınının yapıldığına işaret etmektedir. Baal'ı resmeden, çoğu Kilikia üzerine olan konu Tarsos'la ilişkilendirilmektedir.²⁰⁵

Çalışmamıza konu olan sikke Satrap Mazaios dönemine aittir. MÖ 361'de Satrap Mazaios Kilikia yönetimine satrap olarak atanmıştır. Onun otoritesi altında Tarsos'taki sikkelerde Baal tasviri en üst noktaya çıkmıştır. Çalışmamıza konu olan Baal sola doğru tahta oturmuş fakat bu sefer sağ elinde bir asa bulunur, sol eli ise boşta. Solundaki boşlukta üzüm salkımı ve mısır koçanı bulunur.

İlgi çekici bir nokta ise Athena, Afrodit veya Baal'ı tasvir etsin ya da etmesin Kilikia sikkeleri üzerindeki birçok oturan figür aynı yaygın stilistik özelliğe sahiptir. Afrodit, Kilikia sikkeleri üzerinde yer alan, oturan figürler arasında kısmen iyi şekilde tasvir edilmiştir. Afrodias ve Nagidos'ta bulunan 5523 ve 5587²⁰⁶ tipli sikkeler görece olarak figürlerin üzerindeki süslemelerin akışını ve bacakların konumuna işaret eden benzer bir stile dikkat çekmektedir; her iki figürde sola oturmuş, profilden işlenmiş ve Tarsos'taki oturan Baal gibi sağ kollarını uzatmışlardır.

Greklerde, Hellenistik tanrıların ve kahramanlarının Kilikia sikkeleri üzerinde resmedilmesi yaygındır. Yukarıda belirtildiği gibi Afrodit ve Athena bunların iki örneğidir. Buna ilaveten Herakles, Hera ve Demeter hatırı sayılır bir bölümünü oluşturmaktadır ve çoğu Tarsos'ta bulunmamıştır. Açıkçası Baal, sikke türleri üzerinde sayıca varlığına rağmen Hellenistik olmayan tanrılardan sadece bir tanesidir²⁰⁷ ve İskender'in Küçük Asya'yı fethinden önce yayılmış olan Hellenistik

²⁰⁴ Sear 1979, 511. Tip 5617 Soloi'ye atfedilir. 5556 ise İssos şehrine ait mısır koçanı ve üzüm salkımı tutan Baal tipinin kesin bir örneğidir.

²⁰⁵ Tip 5554, Sear 1979, 505. Elinde asa tutan sola durmuş Baal figürü, İssos'a aittir.

²⁰⁶ Sear 1979, 502, 508.

²⁰⁷ Sear 1979, 512. Tip 5633 sola doğru durmuş Mezopotamya tanrısı Nergal'ı temsil eder, aslanın üzerinde elinde mızrak ve yay bulunur.

kültürün etkileme seviyesine dikkat çekmese de bu Kilikia'da Baal tapınmasının baş şehrinin Tarsos olduğuna dikkat çekmektedir.

Hellenistik tanrılar açısından ise Zeus, Baal'a eşdeğerdir. İlk kez İskender'in döneminde ortaya çıkan MÖ 2. yy'a kadar devam eden Herakles'i aslan postuna bürünmüş, Baal'ın tahta oturmuş tasvirini andıran Attika dönemi tetradrahmi sikkelerindeki benzerlik haricinde kesin bir kanıt yoktur. Herakles'in üzüm salkımı ve mısır koçanı ile bezenmiş tasviri Tiribazos dönemindeki Baal tasvirini andırmaktadır, İskender'in Mazaios'la olan arkadaşlığı Zeus'un²⁰⁸ bu şekilde tasvir edilmesinin benimsenmesinde büyük bir paya sahip olmuş olabilir.

MÖ 4. yy'da, Küçük Asya'da yer alan tanrılar içerisinde farklı bir karakter olarak yer alan Baal bölgenin kültürel tarihinin çalışılması açısından ilginç bir odak noktası oluşturmaktadır. Laranda sikkeleri üzerine yapılan bu çalışma, bölgenin bir taraftan Geç Pers İmparatorluğu altında Kenan ve Fenike bölgesine ait eski gelenekler diğer taraftan batıdan yükselerek gelen Helen etkisi arasında sıkışmış kültürel bölgenin çoğulculuğuna göz atmayı sağlamaktadır.

4.1.3. Zeus

Yunan pantheon'unun baş tanrısı Zeus'tur²⁰⁹. Yunan mitolojisinde bilgeliğin doruğundaki tanrı olup Titanlardan Rheia ve Kronos'un oğludur²¹⁰. Bir çok Antik Çağ kültürünün baş tanrılarında olduğu gibi gökyüzünün hakimi²¹¹, tanrıların ve insanların babasıdır²¹². Zeus antik kaynaklarda ışık saçan, şimşek atan; kar, dolu ve yağmur yağdıran bir tanrı olarak karşımıza çıkmaktadır. Zeus, Demeter'le birlikte yeraltına ve ölüme de hükmeder²¹³. Ayrıca dağ, bereket, kefare, ahlakın ve devlet düzeninin de koruyucusudur. Tanrı yerel tapınımlarında ise, birçok epithetonla birlikte anılır.

²⁰⁸ Sear 1979, 622-623. Özellikle 6712-6725 tipleri. Her ne kadar İskender Tetradrahmilerinin büyük çeşitliliği içerisinde küçük ayrıntılar olsalar da.

²⁰⁹ Ayrıntılı bilgi ve kaynaklar için bkz. Schwabl 1978, 994 - 1481; Voutiras vd. 1997, 310 – 374; Şahin 2001, 33.

²¹⁰ Baldıran 2012a, 88.

²¹¹ Voutiras vd. 1997, 310.

²¹² Homeros 1999, I ,581; XIV, 213; Homeros 2000, 397; Hesiodos 1991, 49.

²¹³ Karayaka 2007, 184.

Katalogda Zeus'un tek tip olmak üzere 25 tane bronz sikkesi bulunmaktadır (Kat. No. 67- 91). Sikkenin ön yüzünde sağa dönük sakallı başında diademi bulunan Tanrı Zeus başı betimlenmiştir (Lev. XII- XVI, Kat. No. 67-91). Waddington'a²¹⁴ göre sikkelerin farklı basım zamanlarının olduğu ve Amyntas yönetim zamanından birkaç yıl önce basıldığını yazdığı düşünülmektedir²¹⁵. Buda yaklaşık olarak MÖ 38-37 yıllarında darp edildiğini göstermektedir.

4.1.4. Tyche

Antik Yunan'da şans ve kader tanrıçası²¹⁶ olarak geçen Tyche²¹⁷, Hesiodos'a göre Okeanos ve Tethys'in kızıdır²¹⁸. Homeros destanlarında adı geçmeyen ve mitosu olmayan tanrıçadır. Tyche ilk önce iyi talihi, olumlu kaderi simgelemekteydi²¹⁹. Antik Çağ'da Tyche'nin kralların, devletlerin ve şehirlerin kaderlerine hakim olduğuna da inanılırdı.

Kent tanrıçası karakterinde atribütler; başında corona muralis, elinde genellikle başak veya saz kamışı (bazen aphlaston, haşhaş, çelenk, ödül vazosu), ayaklarının altında nehir tanrılarıdır. Tanrıçanın Roma'daki karşılığı olan Fortuna ise, İtalya'da Latium Bölgesi'nde eski bir kültü olan, önceleri bereket daha sonra şans, baht tanrıçasıdır²²⁰. Genellikle şehir tanrıçası olarak bir "corona muralis" giyer. Kültü Roma'ya Kral Servius Tullius tarafından götürülmüştür²²¹.

Katalogda Tyche'nin 1 tip olmak üzere 1 tane bronz sikkesi bulunmaktadır (Kat. No. 92). Sikkemizin ön yüzünde sağa dönük corona muralisli şehir tanrıçası Tyche başı betimlenmiştir (Lev. XVI, Kat. No. 92). Piramidal şekilde yükselen figürün başlığı sur duvarlarını gösteren bir uzun stephane ile betimlenmekte²²², bu durum kurulan şehrin yani Antiokheia'nın konumunu bize göstermektedir²²³.

²¹⁴ Waddington 1883, 50.

²¹⁵ Aulock 1976, 53.

²¹⁶ Herzog – Hauser, Ziegler 1943, 1646.

²¹⁷ Ayrıntılı bilgi ve kaynaklar için bkz. Villard 1997, 115 – 125; Balty 1981, 840 – 851; Herzog – Hauser, Ziegler, 1943, 1643 – 1696; Waser 1916-1924, 1309 – 1380; Drexler - Peter 1886 – 1890, 2074 – 2139.

²¹⁸ Hesiodos 1991, 346 - 362.

²¹⁹ Cömert 1999, 58.

²²⁰ Erhat 2002, 289.

²²¹ Karayaka 2007, 227.

²²² Smith 2002, 78

²²³ Broucke 1994, 40.

Sikkemizde bulunan bu tipin benzerleri daha çok Kilikia Pedias kent sikkelerinde görülmektedir. Tanrıçanın "Kent Tanrıçası" olarak literatüre girmiş olan kent kişileştirmesi olup bu tip, ilk kez Büyük İskender döneminde ortaya çıkar ve Roma İmparatorluğu dönemine kadar varlığını sürdürür.

4.1.5. Dionysos

Dionysos, Zeus ve Semele'den değildir. Büyük tanrılar arasında annesi ölümlü olan tek tanrıdır²²⁴. Dionysos, Latince "Bacchus" adı ile adlandırılır. Bir doğa tanrısı olan topraktan fışkıran bitkileri ve bu bitkiler arasında insanı en çok etkileyenleri, yaşamına yön verenleri simgelediği gibi üzüm ve şarap tanrısı olarak da bilinir. Dionysos onuruna gösterişli geçit alayları düzenlenmiştir. Bu geçit alaylarında bereket ve toprak cinleri maskelerle canlandırılmıştır. Bu geçitler daha düzenli bir şekil alarak tiyatro mimari formun oluşmasına neden olmuştur. *Thiasos* denilen Dionysos alayı, Silenos'lar, Satyr'ler, Nympha'lar ve Bakkha²²⁵'lardan oluşmaktadır. Pek çok değişik isim ve biçimde tapınım görmüştür. Antik kaynaklardan öğrendiğimiz kadarıyla Anadolu olduğu söylenir. Örneğin Euripides'in tragedyasında açıkça Dionysos'un köken olarak Lydia-Phrygia tanrısı olduğundan bahsedilir. Homeros destanlarında Dionysos'u Anadolu kökenli bir tanrı olarak ifade eder. Bazen ayaklarının dibinde panter/panterler vardır ve başında asma yapraklarından bir taçla da görülür. Dionysos'un tasvirleri yüzyıllar boyunca değişikliğe uğramıştır.

Katalogda Dionysos'un 1 tip olmak üzere 2 tane bronz sikkesi bulunmaktadır (Kat. No. 93, 94). Sikkemizin ön yüzünde sağa dönük saçları kurdele ile bağlanmış Dionysos başı betimlenmiştir. Sikkemizde görülen bu Dionysos betimi bazen bağıcılık bazen de bölgedeki kült alanlarıyla ilişkili bir Grek etkisi olarak yer

²²⁴ Baldıran 2012a, 98.

²²⁵ Dionysos'un dinsel törenlerini kutlayan kadınlar alayıdır. Dionysos gibi çıplak bedenlerini *nebris* denilen benekli ceylan postları ile örterek, başlarına sarmaşık çelenkleri takarak, ellerinde thyrsos ve Prometheus'un insanlara ateşi taşıdığı narteks kamışı ile tanrının peşinden koşarak, geceleri dağda, bayırda, ormanda kendilerinden geçerek tanrıya karışırlar (Erhat 2002, 71- 72).

almaktadır. Anadolu'da ise Lykaonia Bölgesi'nde Dionysos kült alanları oldukça azdır²²⁶.

4.1.6. Perseus

Argos Kralı Akrisios'un kızı Danae ile Zeus'un oğludur. Bir kâhin, krala kızı Danae'nin bir oğlu olacağını ve bu çocuğun kendisini öldüreceğini söylemiştir. Bunun üzerine Kral Akrisios, kızı Danae'yi yeraltına bronzdan yapılmış bir odaya kapatmıştır. Fakat Zeus, altın yağmur damlaları biçiminde gelerek Danae ile birleşmiştir. Bu birleşmeden Perseus dünyaya gelmiştir. Perseus'un kahramanlıkları ise annesi Danae ile bir sandığa konulup denize atılmasıyla başlar. Daha sonra, annesine göz koyan Seriphos Kralı Polydektes'in verdiği görevle Medusa'yı öldürür ve asıl yurdu olan Argos'a geri döner²²⁷. Perseus Grek sanatında, erken dönemlerden itibaren, genellikle khylamis giymiş, çıplak, genç bir erkek olarak tasvir edilir. Başında, Hades'in görünmezlik şapkası, ayağında Hermes'ten aldığı kanatlı sandaletler, elinde ise harpa ile betimlenir. Yalnız tasvir edildiği gibi, yaygın bilinen tiplerinde Medusa ile tasvirleri vardır.

Katalogda Perseus'un tek tip olmak üzere 5 tane bronz sikkesi bulunmaktadır (Kat. No. 94-99). Sikkemizin ön yüzünde başının arkasında harpa ve Medusa başı olan sağa dönük Perseus başı betimlenmiştir (Lev. XVI- XVII, Kat. No. 94-99). Iconium sikkelerinin arkasında yer alan bu tasvirin anlamı Konya'nın adı, Brown'a²²⁸ göre "kutsal tasvir" anlamındaki IKON sözcüğünden gelen Deukalion tufanından sonra Prometheus'un yaptığı insan biçimli kalıplara veya evvelce Danaia kentine eziyet eden ejderin kafasını kesen Perseus'un anısına dikilen anıta bağlanmakta olup sikkemiz üzerinde Perseus ile Medusa'nın resimlerinin bulunması da bu görüşü destekler niteliktedir.

²²⁶ Amblada yakınlarında Yeniceköy'deki bir yazıtta Ambrosia adı geçmektedir. Hall, bu terimi Etymologicum Magnum'a göre Dionysos festivalinin adı olarak ifade eder. Sterrett 1888a,184, No. 302; Swoboda vd. 1935,32, Res. 26; Karayaka 2007,113-114.

²²⁷ Agizza 2001, 165.

²²⁸ Brown 2000, 113.

4.1.7. Medusa

Antik Yunan mitolojisinde Deniz Tanrısı Phorkys ile Keto'nun kızları olan Gorgon'lar²²⁹, Stheno, Euryale ve Medusa'dır. Bu Gorgon'lar ejderha kanatlı "korkunç" dişi canavarlar olarak görülmektedir²³⁰. Gorgon'lar içerisinde en bilineni olan Medusa, erken dönem vazo resimlerinde, başından yılanlar çıkan, korkunç köpek dişleri olan bir canavar olarak tasvir edilir. MÖ 5. yy'dan itibaren ise saçlarının arasından yılanlar çıkan, güzel ama soğuk yüzlü bir kadın olarak tasvir edilmiştir. Medusa ölümsüz olan diğer kardeşlerin aksine ölümlüdür²³¹. Ölüm mitosunda, Perseus tarafından öldürülen Medusa'nın kesilen boynundan, Poseidon'un çocukları olan Pegasos ve Khrysaor çıkmıştır. Medusa'nın kesik kafasını alan Athena ise, onu "*aigis*"inin ortasına yerleştirerek, düşmanlarını taşa dönüştürmüştür²³².

Katalogda Medusa'nın tek tip olmak üzere 2 tane bronz sikkesi bulunmaktadır (Kat. No. 100, 101). Sikkemizin ön yüzünde genelde başında kıvrırcık bir halde yılanlar bulunan, ağzı açık, dili dışarı çıkmış soğuk bir yüz tasviri olarak betimlenmiştir (Lev. XII, Kat. No. 100, 101). Sikkemizin üzerinde de tasvir edilmesi Iconium kentinin anlamı olan "IKON" tasviriyle bağlantılı olabilir²³³.

4.2. Sikkelerin Ön Yüzünde Görülen İmparatorluk veya Yönetici Betimlemeleri

4.2.1. Satrap Mazaios

Pers Kralı Kyros MÖ 546'da Lydialı'ları yendikten bir süre sonra o zamanlar Asia olarak anılan tüm Anadolu'yu imparatorluğuna ekledi. MÖ 521-485 yılları arasında İmparator I. Dareios döneminden itibaren Anadolu'nun birçok yerleşiminde olduğu gibi Kilikia Bölgesi merkezi Tarsos'ta olmak üzere *satraplık* sistemine geçildi ve bölge Tiribazos, Pharnabazos, Datames ve Mazaios gibi Pers krallarının atadığı satraplar tarafından Büyük İskender'in hâkimiyetine kadar yönetildi. Mazaios'tan

²²⁹ Ayrıntılı bilgi ve kaynaklar için bkz. Furtwängler 1886-1890, 1701-1727; Krauskopf 1988, 285 - 330.

²³⁰ Aiskhylos 1956, 800.

²³¹ Hesiodos 1991, 274

²³² Grimal 1997, 218.

²³³ "Kutsal tasvir" anlamındaki "IKON" sözcüğünden gelen Deukalion tufanından sonra Prometheus'un yaptığı insan biçimli kalıplara veya evvelce Danaia kentine eziyet eden ejderin kafasını kesen Perseus'un anısına dikilen anıta bağlanmaktadır (Brown 2000, 113).

önceki satraplar daha çok güneydeki Mısır ve Kıbrıs gibi ülkelere yapacakları seferler için Kilikia'yı bir üs olarak yönetirlerdi. MÖ 361 yılında satrap ayaklanmasının bastırılmasından hemen sonra Mazaïos doğrudan Kilikia Satrabı olarak atanmıştır (MÖ 361-334). MÖ 351 yılında ise Kilikia'nın söz sahibi olarak Suriye Satrabı Beleys ile birlikte ayaklanan Fenikelilere karşı görevlendirilmiştir. Büyük kral tarafından bu görev için başkomutan olarak atanmıştır. Ancak bu hareket maalesef başarısız olmuştur ve her ikisi de Sidon Kralı Tenes ve onun Yunan generalleri tarafından geri püskürtülmüştür²³⁴. Kilikia'da 27 yıl görev yapan Mazaïos, Kilikia Bölgesi'nde basılan sikkelerin arka yüzünde, Aramice²³⁵ *Mazdai zi al Ebernahara vu Khilik* = Kilikia ve Fırat ötesi satrabı olarak ifade edilirdi²³⁶. Büyük İskender'in bölgeyi ele geçirmesinden sonra Babil'e kaçıp İskender'in gözüne girmeyi başarmış ve Babil satraplığına atanmıştır. Lehmann'a²³⁷ göre Hellenistik Çağ'da Mazaïos'un, Dareios yönetimi altında artık Kilikia'nın satrabı olmadığını aksine Arseses'in yanında yer aldığını söylemiştir. Bunun aksine Leuze²³⁸, Mazaïos'un Suriye vilayetini Büyük İskender'in işgaline kadar elinde bulundurmuş ve Darios III'ün yanında büyük bir kazanım elde etmiş olabileceğini söylemiştir. Leuze aynı zamanda Diador ve Curtius'un yanında sürekli bulunan filozof, tarihçi Arrian'nın ilgili pasajlarını incelemiş Arseses'in Kilikia Satrabı olarak anıldığı verilerin tarihsel değerini reddetmiştir. Buna ek olarak Leuze, Granikos'ta savaşan ve Issos'ta düşen Arseses'in kimliğini açıklama gereği duymuştur. Arseses'in Darios III hükümdarlığı altında Kilikia'nın Satrabı olduğu düşüncesi Arrian ya da diğer inanılması muhtemel yazarlar tarafından doğrudan aktarılmadığı için kendince bir sonuca varmış ve şu şekilde aktarmıştır: "Mazaïos'un MÖ 334 yılına kadar Kilikia ve Suriye vilayetlerini yönetmiş olduğunu, fakat Arseses'in ne onun yönetimi altında olduğu ne de Tarsos'un garnizon komutanı olduğu ne de Kilikia'ya ait garnizon birliklerinde görev yapmış olması mümkündür"²³⁹.

²³⁴ Erzen 1940, 125.

²³⁵ Sami dillerinin Kuzey veya Kuzeybatı koluna bağlı bir dil. MÖ 7. ve 6. yy'da Yakındoğu'da farklı diller konuşan halkların birbirleriyle anlaşmak için kullandıkları bir ortak dildir. Daha sonraları Pers İmparatorluğu'nun resmi dili olmuştur. Aramca da denir.

²³⁶ Sear 1979, 515.

²³⁷ Lehmann 1971, 23-36.

²³⁸ Leuze 1935.

²³⁹ Erzen 1940, 126.

Katalogda Satrap Mazaios'un 1 tip olmak üzere 1 tane gümüş sikkesi bulunmaktadır (Kat. No. 66). Sikkenin ön yüzünde noktalı bordür içerisinde sakallı ve diademli çift erkek büstü Satrap Mazaios betimlenmiştir (Lev. XI, Kat. No. 66). MÖ 361-334 yıllarına tarihlenen bu obol sikkeden hareketle yapılan araştırmalar, daha önce basılan ve Tarsos atölyesine mal edilen bir takım sikkelerin Laranda'da basıldığını ortaya koymuştur²⁴⁰. Xenophon'un²⁴¹ verdiği bu bilgilerden açıkça anlaşılıyor ki Iconium, Phrygia ile Lykaonia arasında sınırdır. Bu durumda Karaman'ın Lykaonia içerisinde yer alacağı açıktır. Dolayısıyla Kilikia ve Laranda sikkelerinin benzer sikke tipleri, bu gerekçenin yani coğrafi yakınlığın doğurduğu sonucu açıkça desteklemektedir.

4.2.2. Augustus

Octavius Julius Caesar'ın büyük yeğeni olup MÖ 63 yılında Roma'da dünyaya gelmiştir. Annesi Atia, babası Gaius Octavius'tur. Caesar'ın öldürülmesinden ve mirasının kendisine kaldığının açıklanmasından sonra devletin en güçlü yöneticisi olmuştur. MÖ 43 yılında ikinci triumvirliği M. Antonius ve Lepidus ile birlikte oluşturmuştur. MÖ 31 yılında Actium Savaşı'nda Marcus Antonius'u saf dışı bırakarak Roma'nın tek hakimi olmuştur. Kendisine "Augustus" ünvanı ise MÖ 27 yılında senato tarafından verilmiştir. Bu tarihten sonra sikkeler üzerinde bu adla yazılmaktadır²⁴². MS 14 yılında Napoli'den Roma'ya dönerken hastalanıp ölmüştür²⁴³.

Katalogda Augustus'a ait tek tip olmak üzere 1 tane sikke bulunmaktadır (Kat. No. 181). Sikkenin ön yüzünde "IMPE AVGVSTI" lejantı, ortada sola dönük başının arkasında cornucopiae bulunan İmparator Augustus portresi görülmektedir (Lev. XXXI, Kat. No. 181).

Augustus Pax Romana'yı ilan ederek Anadolu'da eyaletler oluşturmuştur. Bu dönemde Parlais, Lystra ve Iconium kentinde yoğun kolonizasyon faaliyetlerine

²⁴⁰ Casabonne 1999, 82.

²⁴¹ Xenophon Anabasis I, 19.

²⁴² AVGVSTVS, AVGVSTVS DIVI F, CAESAR AVGVSTVS, CAESAR AVGVSTVS F PATER PATRIAE, Baydur 1998,30.

²⁴³ Tekin 1995, 36.

girmiştir. Augustus tarafından MÖ 6'da Via Sebaste'nin inşa edilmesi bu kolonizasyonlara lojistik desteği sağlamak içindi. Dolayısıyla Lykaonia sikkesi üzerinde görülen Augustus figürü rastlantı değildir.

Katalog numarası 181 olan sikkemizin ön yüzündeki Augustus portresi İmparator Augustus'un erken dönemine ait Perugia'da bulunmuş olan "Octavian tipi" portreleri grubuna girmektedir. Bu portre tipinin karakteristik özelliği oval baş, kalın bir boyun, belirginleştirilmiş etli yuvarlak bir çene, hafif kemerli bir burun ve dar ince bir burun kökü, hafif etli dudaklar gibi hususların yanı sıra en çarpıcı özellik ise saç buklelerinin yerleşik düzenidir. Yarım ay görünümlü saç bukleleri tepeden itibaren yanlara ve kulaklar üzerine doğru sanki deriye yapışık gibi düzenli yerleştirilmiştir. Bu betimleme tipi imparatorun gençlik yıllarına ait Octavian tipi sikkeleri katagorisinde ele alınmaktadır²⁴⁴.

4.2.3. Claudius I

Tam adı Tiberius Claudius Caesar Augustus Germanicus olan Claudius MÖ 10 Ağustos 10 yılında Antonia Minor ve Drusus Major'un çocukları olarak Lugdunum'da (Lyon) dünyaya gelmiştir²⁴⁵. Claudius doğuştan fiziksel özürlü olduğu için devlet yönetimine pek katılmamıştır. Bu yüzden yeğeni Caligula imparator ilan edilmiştir. Caligula'nın eşi ve çocuklarıyla birlikte öldürülmesiyle hanedanda kalan tek aday olarak ordunun yardımıyla birlikte imparator ilan edilmiştir. Erken dönemde Roma'da yapılaşma ve imar faaliyetlerine girişmiştir. Britania'nın fethi ile imparatorluk sınırları iyice genişletilmiştir. MS 49 yılında Agrippina ile evlenip Nero'yu evlatlık almıştır²⁴⁶.

Katalogda Claudius'a ait tek tip olmak üzere 3 tane sikke bulunmaktadır (Kat. No. 113-115). Sikkenin ön yüzünde "ΚΛΑΥΔΙΟC ΚΑΙCΑΡ CΕΒΑCΤΟC" lejantı olup ortada sağa dönük Claudius'un başında defne yapraklı taç görülmektedir (Lev. XIX-XX, Kat. No. 113-115). Sikkemizde görülen Claudius betimi temel portre tipi olarak Almanya Braunschweig kentindeki Herzog Anton Ulrich Müzesi'nde sergilenen portre tipi olarak karşımıza çıkmaktadır. Yuvarlak bir kafatası, bulunduğu

²⁴⁴ Özgan 2013a, 156-157, Res. 101b-c.

²⁴⁵ Özgan 2013a, 246.

²⁴⁶ Özgan 2013a, 247.

yaşın gereği gevşek yağlı yüz derisi, hafifçe içe çekik yanaklar, yumuşak orbital şekilli göz çukuru, yumuşak sarkık gerdan ve uzun boyun yapısı imparatorun fizyonomik özellikleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Saç kısmına baktığımızda yarım ay bukleleriyle baş, ense ve alın üstünü doldurmuştur²⁴⁷.

4.2.4. Marcus Annus Afrinus

Marcus Annus Afrinus Roma'da senatör iken Galatia Bölgesi'nin MS 49 ve 54 yılları arasında Claudius yanlısı eyalet valisi oldu. MS 66 yılında ise konsüllüğe seçildi. Vespasian hükümdarlığı döneminde ise Pannonia Bölgesi'nin eyalet valisi oldu.

Katalogda Annus Afrinus'a ait tek tip olarak 2 tane bronz sikke bulunmaktadır (Kat. No. 116, 117). Sikkenin ön yüzünde "ANNIOC A[ΦPEINOC]" lejanti olup ortada sağa dönük Eyalet Valisi Annus Afrinus portresi yer almaktadır. Iconium sikkeleri üzerinde Galatia eyalet valisinin betimlenme durumunu şöyle açıklayabiliriz. Lykaonia Bölgesi, Amyntas'ın ölümü üzerine bir kez daha karışıklık içerisinde kalmıştır. Amyntas, çok büyük bir toprak bırakmıştı. Onun beklenmedik ölümü üzerine Roma'da Principatus (İmparatorluk) döneminin kurucusu Augustus, krallığı Amyntas'ın çocuklarına bırakmadı ve Provincia Galatia (Galatia Eyaleti)'ya dönüştürülmesine karar verdi²⁴⁸. Galatia'dan Pamphylia'ya kadar çok geniş sınırlara sahip eyaletin sınırları sık sık değişmekle birlikte, Lykaonia daima eyalet sınırları içerisinde kalmıştır²⁴⁹. Dolayısıyla bu türden eyaletlerin hepsinde olduğu gibi, yeni eyaletin başına da doğrudan imparatora bağlı bir eyalet valisi atanırdı. Bu yüzden Lykaonia Bölgesi o dönem Galatia Bölgesi'ne dahil edildiği için o bölgeye atanan Galatia Valisi Annus Afrinus'un Iconium sikkeleri üzerinde görülmesi bu durumu kanıtlayan en güzel örnek olarak karşımıza çıkmaktadır.

²⁴⁷ Özgan 2013a, 250-251.

²⁴⁸ Dio 1927, XLIII 26.3; Levick 1967, 29.

²⁴⁹ Kaya 2005, 229.

4.2.5. Nero

Tam adı Claudius Caesar Augustus Germanicus, MS 37 yılında Tiberius'un ölümünden 9 ay sonra Antium'da dünyaya gelmiştir²⁵⁰. MS 50'de annesinin Claudius ile evlenmesinden sonra devlet kademesinde yükselmeye başladı. MS 53'te Octavia ile evlendi. MS 54'te imparator oldu²⁵¹. Nero'nun devlet yönetiminden çok sanat ve müzikle uğraştığı görülmüştür. Nero döneminde iki büyük ayaklanma olmuştur. Biri Filistin'deki Yahudi ayaklanması diğeri ise Britania'daki isyandır. Bu isyanlar bastırılmış olup diğeri bir önemli olay olan Roma'daki yangın vakasıdır²⁵². Roma'daki bu büyük yangının sebebi olarak Nero görülmüştür. Senato tarafından ölüme mahkum edilen imparator intihar etmiştir.

Katalogda İmparator Nero'ya ait tek tip olarak 2 tane bronz sikke bulunmaktadır (Kat. No. 118, 129). Sikkenin ön yüzünde "NEPWN KAICAP CEBACTOC" lejanti, ortada sağa dönük İmparator Nero portresi görülmektedir (Lev. XX-XXII, Kat. No. 118, 129). Katalogdaki bronz sikkelerdeki Nero portresi 4. tip olarak belirlenmiştir. Yuvarlak bir yüz, kalın bir boyun, burun kısalması, alnın dar ve küçük olması ayrıca iyice kilo aldığından dolayı gözlerin küçülmesi artık imparatorun son dönemlerine ait (MS 62-64) karakteristik portre özelliği olmalıdır²⁵³.

4.2.6. Vespasian

MS 9 yılında Roma yakınlarında Titus Flavius Vespasianus bir çiftçi ailesinin çocuğu olarak doğmuştur. Roma tarihinde "Flaviuslar Dönemi" Vespasian'ın MS 69 yılında tahta geçmesiyle başlar²⁵⁴. Vespasian imparatorluğunun ilk yıllarında Yahudi isyanları ile uğraşmak zorunda kalmıştır. Oğlu Titus'un MS 70 yılında Kudüs'ü ele geçirmesiyle isyan tamamıyla bastırılmıştır²⁵⁵. Vespasian zamanında yapılan en

²⁵⁰ Özgan 2013a, 256.

²⁵¹ Tekin 1995, 37.

²⁵² Özgan 2013a, 256.

²⁵³ Özgan 2013a, 262, Res. 173a-b.

²⁵⁴ Özsait 1982, 334.

²⁵⁵ Tekin 1995, 37.

önemli idari değişiklik Küçük Asya'da, Galatia ile Kappadokia eyaletlerinin birleştirilerek yönetimin tek bir imparatorluğa bağlı hale gelmesidir²⁵⁶.

Katalogda İmparator Vespasian'a ait 3 tane bronz sikke bulunmaktadır (Kat. No. 130-132). Sikkenin ön yüzünde "AYTOKPATWP KAICAP OYECPIACIANOC" lejantı, ortada sağa dönük İmparator Vespasian portresi yer almaktadır (Lev. XXIII, Kat. No. 130-132). Sikkemiz üzerinde yer alan Vespasian portresine baktığımızda imparatorun Kopenhag tipi belirleyici olmuştur. Burada imparator sağlam, basık ve kuvvetli bir kafatası, kuvvetli ve geniş bir alın, uzun kuvvetli kemerli kökü çökük iri burun, kuvvetli yağlı yuvarlak bir çene ve küçük bir ağza sahiptir. Gevşek sarkık yüz derisi ve yoğun deri kırışıklıkları göze çarpmakta olup saçlar dökülmüştür. Hem antik kaynakların bildirdiği hem de tüm fizyonomik özelliklere bakılırsa öldüğü yıl ya da ölümünden birkaç yıl önce (MS 77-79) sikke bastırıldığını anlıyoruz²⁵⁷.

4.2.7. Titus

Titus Flavius Vespasianus adıyla bilinen İmparator Titus MS 39 yılında dünyaya gelmiştir. MS 79 yılında ise babası Vespasianus'un ölümünden sonra Roma İmparatoru olarak göreve başlamıştır. Dönemindeki önemli olaylar arasında MS 79 yılındaki Vezüv Yanardağı'nın patlamasını, babası Vespasianus (MS 69-79) zamanında çıkan Yahudi isyanını bastırarak Roma'da Titus takını yaptırması, ayrıca yine babası tarafından inşasına başlanılan Colosseum yapısının açılışı da sayılabilir²⁵⁸.

Katalogda İmparator Titus'a ait 6 tane bronz sikke bulunmaktadır (Kat. No. 133-138). Sikkenin ön yüzüne baktığımızda "AYTOKPATWP TITOC KAICAP" lejantı, ortada sağa dönük İmparator Titus portresi yer alır (Lev. XXIII, Kat. No. 133-138). Sikke üzerindeki İmparator Titus'un fizyonomik özelliklerine bakacak olursak en yakın portre tipi olarak Herculaneum ören yerinde bulunmuş mermer eser gösterilebilir. Basık kuvvetli bir kafatası, oldukça geniş bir yüz ve geniş bir alna sahiptir. Dalgalı kaşlar altında ise açık ve büyük gözleri, dolgun ve kalın göz

²⁵⁶ Özsaıt 1982, 335, Res. 6a-b.

²⁵⁷ Özgan 2013b, 24-25.

²⁵⁸ Tekin 1995, 37.

kapakları ile çevrelenmiş olup burun kalın ve kısa, dudaklar ise kalın ve etlidir. Kalın deri yapısı yüzün kemik yapısını örtmekle birlikte boyun kısa ve yağlıdır²⁵⁹.

4.2.8. Domitian

Roma'da MS 24 Ekim 51 tarihinde Vespasian'ın ikinci oğlu olarak dünyaya gelmiş, ağabeyi Titus'un MS 81 yılında ölümü üzerine imparator olmuştur. İmparator olur olmaz yolsuzlukların ve rüşvetlerin üzerine gidip kalıcı yasaklar getirmiştir. Nitekim bu durum kısa sürede sonuç vermiştir. Elde edilen gelirlerle Mars meydanına stadyum inşa etmiştir. MS 82'de Domitia Longia ile evlendikten sonra Augusta ünvanı almıştır. MS 83 yılında Germania'da isyanların bastırılmasıyla ilgilendiği için ordunun bizzat yanında olmuştur. MS 96 yılında ise saray hizmetkârları ve gladyatörleri tarafından öldürülmüştür²⁶⁰.

Katalogda Domitian'a ait bronz tek sikke bulunmaktadır (Kat. No.139). Sikkenin ön yüzüne baktığımızda "DOMITI CAIS AVG" lejantı, ortada sağa dönük İmparator Domitian portresi yer almaktadır (Lev. XXIV, Kat. No.139). Sikkemiz üzerindeki Domitian betimini en iyi yansıtan Kopenhag mermer portresidir. Hafif geriye uçuk yüksekçe ve geniş bir alnın alt kısmı şişkin ve kabarık olarak verilmiştir. Burun kökü çökük olarak vurgulanmış olup hafif kemerli verilmiştir. Üst dudak alt dudağa göre daha küçük ve çıkık olup alt dudak üzerine taşkın olarak işlenmiştir. Dudak ve çene arasında ise geniş bir çukurluk göze çarpmaktadır. Domitian'ın boynun altına alnın üzerine kadar indirilmiş zengin saç buklelerine sahip olduğu görülmektedir²⁶¹.

4.2.9. Hadrian

Tam adı Publius Aelius Hadrianus MS 76 yılında İspanya'nın Sevilla kentinin güneyindeki yerleşim olan İtalica'da dünyaya gelmiştir. MS 100'de Traianus'un büyük yeğeni Sabina ile evlenmiştir. MS 105 yılında preator olan Hadrian İmparator Traianus'un hep yanında olup yardımcı olmuştur. Beraber Dacia seferine katılmıştır. Savaş sonrasında ise Pannonia Bölgesi'nin prokonsülü olmuştur. Sonraki dönemlerde

²⁵⁹ Özgan 2013b, 30 , Res. 15.

²⁶⁰ Özgan 2013b, 37.

²⁶¹ Özgan 2013b, 38-39, Res. 24a-b.

Hadrian Mezopotamya'nın tümünün işgalinde önemli rol üstlenmiştir. Bu başarılarından dolayı Suriye'nin prokonsüllüğüne ve komutanlığına getirilmiştir. Traianus'un ölümünden sonra Hadrian MS 117 yılında imparatorluğunu ilan etmiştir. İmparator olduktan sonra da devletin genişleme politikasını durdurup barış politikası sürdürmüştür. Pax Romana devrini başlatıp imar, altyapı, kültür-sanat anlamında Roma'nın altın çağını yaşatmıştır²⁶².

Katalogda Hadrian'a ait bronz 3 sikke bulunmaktadır (Kat. No.140-142). Sikkeleri ön yüzüne baktığımızda "ΑΔΙΑΝΟΚΑΙCΑΡ" lejanti, ortada sağa ve sola dönük Hadrian portreleri yer almaktadır (Lev. XXIV, Kat. No.140-142). Hadrian'ın ölümüne kadar bütün portreleri tahta geçtiği 41 yaşının fizyonomik özelliklerini yansıtır. Bu sikke üzerindeki özelliklere baktığımızda uzun oval biçimli yüz, uzun bir burun, kaşların hafif kalkık ve dolgun yapısı, düz ve şişkin alın yapısı, pürüzsüz kırışksız bir cilde sahip olması gösterilebilir. Yanaklarında ve cildinde herhangi bir kırışıklık yoktur. Bu durum imparatorun dinçliğini ve gençliğini göstermektedir. Dalgalı dolgun saç yapısı ve henüz gelişmekte olan çene sakalıyla²⁶³ ve diğer özellikleri yan yana getirdiğimizde Fittshen-Zanker'in "İmparatorial Tip" olarak tanımladığı²⁶⁴ ikonografiye göre imparatorun yönetiminin erken dönemine tarihlemek doğru olur.

4.2.10. Antoninus Pius

MS 86 yılında Lanuvium'da dünyaya gelen ve tam adı "Titus Aurelius Fulvius Boionius Arrius Antoninus" olan Antoninus Pius'un babası Aurelius Fulvus, annesi Arria Fadiua'dır²⁶⁵.

Hadrian²⁶⁶ tarafından MS 136 yılında (MS 117-138) evlatlık edinilip tahtın varisi yapılmıştır ve Hadrian'ın ölümünden sonra da tek başına imparatorluğa yükselmiştir. Tahta çıktıktan sonra Hadrian'ın tanrılaştırılması için gösterdiği çabadan dolayı ayrıca dindar oluşu sebebiyle senato ve halk tarafından kendisine

²⁶² Özgan 2013b, 126.

²⁶³ Hadrian Dönemi'nden itibaren imparatorların çoğu sakallı olarak tasvir edilmiştir. MS III. yüzyılın ilk yarısından itibaren portrelerdeki sakalların küçüldüğü; MS IV. yüzyılda ise tamamen ortadan kalktığı görülmektedir (Gür 1976, 11).

²⁶⁴ Fittshen-Zanker 1985.

²⁶⁵ RE II-2, 1896, 2492 vd., 138.

²⁶⁶ RE I-1, 1893, 494 vd., 64.

Arrius Antoninus'a, "Pius" ünvanı eklenmiştir. 7 Ocak 139'da "Pater Patriae" ne, 19 Eylül 138'de de "Pontifex Maximus" ünvanını almıştır²⁶⁷. Antoninus Pius MS 161 yılında hastalanarak ölmüştür.

Katalogda İmparator Antoninus Pius'a ait 20 tane bronz sikke bulunmaktadır (Kat. No. 143-162). Sikkelerin ön yüzünde genelde "IMP C T A H ANTONINVS AVG PIVS" lejantı, ortada sağa dönük başında tacı bulunan İmparator Antoninus Pius portresi yer almaktadır (Lev. XXIV-XXVII, Kat. No. 143-162).

Sikkelerimiz üzerinde en çok görülen betim İmparator Antoninus Pius figürüdür. Bu durum Lykaonia Bölgesi'nin siyasi gelişmelerine baktığımızda raslantı olmasa gerek. Çünkü biliyoruz ki Antoninus Pius Lykaonia Bölgesi'nde MS 138-161 yıllarında yeni bir idari düzenlemeye gitmiştir. Lykaonia'nın güney sınırlarını ayırıp Lykaonia, Isauria ve Kilikia'yı birleştirip üçlü bir eyalet düzenlemesi oluşturmuştur. Bu durumda Isauria'daki bir kitabede "Arhitratigos Eparhion Kilikia, Isaurias, Lykaonios"tan söz edilmiştir. Her üç eyalet de kendi idari durumunu muhafaza etmiştir.

Bir başka gerekçe olarak da Traianus'un hükümdarlığının başlamasından sonra çok sayıda kent, Parthia ve Persia'da yapılan savaşlar için toplanan ve nakledilen askerlerin varlığından da faydalanarak birçok bronz sikke bastırmıştır. Doğudaki askeri seferler ve kentlerin sayıca yükselen darp işleri arasındaki bağ, özellikle Antoninuslar ve Severuslar Hanedanı zamanında ve sonrasında, darphane kayıtlarından da açık bir şekilde izlenebilmektedir. Ancak bu durum, Romalı asker ya da yönetici sınıfının ödemelerinin yüksek miktarlarda basımı yapılan bronz kent sikkeleri veya bölgesel gümüşler ile ödendiği anlamına gelmemelidir. Lejyon ve yönetici ödemeleri yine imparatorluk bronz sikkeleri ile yapılmaktaydı. Darbın artmasının olası bir nedeni; kalabalık ordular ya da maiyeti ile beraber ziyarete gelen kraliyet ailesinden bir kişinin yerel pazarlarda alışveriş yaparak, büyük miktarlarda imparatorluk denariusu bırakmasından dolayı oluşan sikke değişimine veya daha ufak birimlere ihtiyaç duyulmasıydı²⁶⁸.

²⁶⁷ Aksit 1976, 211, Res. 196.

²⁶⁸ Harl 1987, 19.

İmparatorun ilk özgün portre tipi, tek portre tipi olarak ölümüne kadar sürmüştür. Sikkede betimlenen tipe baktığımızda yuvarlak bir kafatası, yüksek, açık, geniş ve dışa taşkın bir alna sahip olduğu görülür. Alın hareketli olup kaş kemikleri taşkın, kenarlarda ise orbital, yumuşak ve aşağıya düşük verilmiş derine yerleştirilen gözlerin koruyucusu görünümündedir. Elmacık kemikleri belirtilmiş ve çenenin kuvvetli yapısıyla kemik yapısı ön planda tutulmuştur. Ağız fizyonomisine baktığımızda alt dudak üst dudağa göre hafifçe geride kalmıştır. Saç yapısı ise kabarık ve yumuşak bir şekilde kafatası ve şakakları örtmüştür²⁶⁹.

4.2.11. Marcus Aurelius

Baba Annius Verus ile anne Domitia Lucilla'nın çocukları olarak dünyaya gelen Marcus Aurelius Antoninus Pius tarafından evlatlık edinilmiştir²⁷⁰. MS 140'da konsüllüğe seçilmiş, bir süre sonra da Antoninus Pius'un kızı Annia Galeria Faustina (Küçük Faustina) ile evlenmiştir. Pius'un ölümü üzerine imparator olmuş, döneminde çok sayıda savaşlar çıkmıştır. Parthların Armenia'yı istila etmeleri üzerine kardeşi Lucius Verus Armenia'ya gitmiş kendisi ise Roma'da kalıp kontrolü sağladıktan sonra MS 171 yılında Tuna Nehri'ne ondan sonrada Syria ve Mısır'a sefer yapmıştır. MS 180 yılında ölmüştür²⁷¹.

Katalogda İmparator Marcus Aurelius'a ait 7 tane bronz sikke bulunmaktadır (Kat. No. 183, 184, 186, 190, 191, 192, 195). Katalogda yer alan sikkelerin ön yüzünde "CAESAR AVRELIVS", "AYTOK [KAIC[AP] M AYPHA ANT]W CEB", "[AYTOK KAIC M AYPH ANTWNINOC CEB]" lejantları, ortada sağa dönük İmparator Marcus Aurelius portresi vardır (Lev. XXXI, Kat. No. 183, 184, 186, 190, 191, 192, 195). Sikke üzerindeki imparator portresi filozof görünümündedir. İkinci tip sakallı portreleri ise imparator olduğu MS 161-175 yıllarına denk gelir. Düzgün cildi, kalkık kaşları, göz açıklığı, oval ve açık gözleri, geniş yanak kemikleri, iri burun ve düzgün ağız yapısı görülmektedir. Diğer portrelerden ayrılan en dikkat çekici özellikleri ise saçın ve sakalın daha gür olmasıdır. Bu özellikler imparatorun

²⁶⁹ Özgan 2013b, 184-185.

²⁷⁰ Özgan 2013b, 216.

²⁷¹ Tekin 1995, 37.

muhtemelen ölümüne yakın veya ölümünden sonra yapılan portrelerine kadar süre gelmiştir²⁷².

4.2.12. Faustina II (Genç Faustina)

MS 130 yılında Roma'da dünyaya gelen tam adı Annia Galeria Faustina olan Faustina II, Yaşlı Faustina ve Antoninus Pius'un kızıdır²⁷³. Marcus Aurelius'la MS 145 yılında evlendikten sonra ilk çocuğunu dünyaya getirmiş. MS 147 yılında Faustina'ya Augustus ünvanı verilmiştir²⁷⁴. Faustina kocasının yanında doğu gezisine refakat etmiş ve Hala'da (bugünkü Ulukışla-Pozantı) civarında ölmüştür. Öldükten sonra "Diva" sıfatıyla tanrısallaştırılıp öldüğü yerde Faustina polis adıyla şehir inşa edilmiştir.

Katalogda İmparatoriçe Faustina'ya ait 4 tane bronz sikke bulunmaktadır (Kat. No. 185, 199, 200, 202). Sikkenin ön yüzünde "ΦAUCTEIN[A CEBACTH AVGVSTAS" lejantı, ortada sağa dönük İmparatoriçe Faustina II portresi yer almaktadır (Lev. XXXI, XXXIV, XXXIV, Kat. No. 185, 199, 200, 202).

Faustina II (Genç Faustina), prenseslik çağından beri portreleri üretilmiş bir imparatoriçe olarak portre bakımından IX tipolojiye sahiptir. Katalogda yer alan sikkeler üzerindeki betimlerine baktığımızda portre özelliği olarak VII. tipolojiye girmektedir. Marcus Aurelius'un yönetimi tek başına devralmasıyla başlayan bu portre tipinin karakteristik özelliklerine baktığımızda alın ortasından ikiye ayrılan ve yanlara taranan saç olup kulakların yine saç altında kaybolmasıdır. Önden arkaya doğru taranan saç, çözülmüş yoğun saç telleri olarak enseye götürülerek başın arkasında büyük bir topuz olarak verilmiştir. Diğer portre tiplerinden farklı kılın en belirgin özelliği alın üstü şakaklardan yanlara doğru temiz ve düzgün taranmış örgüsüz, çözülmüş dalgalı saç ile başın üst kısmındaki değişik yönlerde taranmış saçı birbirinden ayıran ince bir saç örgü belisinin işlenmesidir²⁷⁵. Saç modelleri olarak annesine benzediği gibi zaman zaman Flaviuslar dönemine zaman zaman da Julius-Cladiuslar dönemine ait örneklerle de benzerlik göstermektedir. Genç Faustina

²⁷² Kleiner 1992, 273.

²⁷³ Özgan 2013b, 234.

²⁷⁴ Tekin 1995, 38.

²⁷⁵ Özgan 2013b, 242, Res. 258a-b-c-d.

pürüzsüz cildi, yarı kapalı badem şeklinde gözleri, küçük burun ve ağzı, göz bebeklerinin kalp şeklinde işlenmesiyle de bilinir²⁷⁶.

4.2.13. Lucius Verus

Lucius Aelius Caesar ile karısı Avidia'nın oğlu olarak 15 Aralık MS 130 tarihinde doğmuş olan Lucius Verus Antoninus Pius tarafından evlatlık edinilmiştir. Antoninus Pius'un ölümü üzerine M. Aurelius ile tahtı paylaşmış. MS 161 yılından sonra Parthların Mezopotamya'yı huzursuz etmesinden dolayı doğuya gitmiştir²⁷⁷. Armenia ve Parthia'daki başarılarından dolayı Armeniacus ve Parthicus rütbesine yükselmiş olup MS 169'da Kuzey İtalya'da ölmüştür²⁷⁸.

Katalogda İmparatoriçe Lucius Verus'a ait tek tip olmak üzere 1 tane bronz sikke bulunmaktadır (Kat. No. 193). Sikkenin ön yüzünde "AYTOK KAIC Λ AY[PH] OY[HPO]C CEB" lejanti ve "II" monogramı, ortada sağa dönük, şua taçlı İmparator Lucius Verus portresi yer almaktadır (Lev. XXXIII, Kat. No. 193).

Marcus Aurelius'un Lucius Verus'u imparatorluk tahtına ortak ettiği MS 138 yılı ile ölümüne denk gelen MS 169 yılları arasında ana karakteristik özellik olarak III portresi üretilmiştir. Katalogda yer alan sikke üzerindeki Lucius Verus betimine baktığımızda III. tip (ilk imparatorluk tipi) portre özelliği göstermiş olup ortak fizyonomik özellik olarak da saç buklelerinin arkaya doğru dalgalı ve alın ortasına kadar indirilerek alnın daralmış olmasını sağlaması gösterilebilir²⁷⁹. Lucius Verus portreleri aralarında hiçbir kan bağı bulunmamasına rağmen Marcus Aurelius portrelerini hatırlatmaktadır. Örneğin yüzün oval ve hatlarının yuvarlak olması, bıyığın ince ve kısa olup sakalla birleşmesi, sakalın uzun buklelerden oluşup yeterince uzun olması ve saç modeli gösterilebilir²⁸⁰.

4.2.14. Lucilla

MS 7 Mart 150 tarihinde dünyaya gelen Annia Aurelia Galeria Lucilla, Marcus Aurelius ve Faustina II (Genç Faustina)'nin çocuğudur. MS 164 yılında Lucius

²⁷⁶ Kleiner 1992, 277.

²⁷⁷ Özgan 2013b, 255.

²⁷⁸ Tekin 1995, 38.

²⁷⁹ Özgan 2013b, 264-265, Res. 277a-b.

²⁸⁰ İnan - Rosenbaum 1966, Pl. XXXII, 1-2.

Verus'la Efes'te nişanlanmışlardır. Lucius Verus şiddetli beyin kanaması sonucu ölmüş ve 19 yaşında Lucilla dul kalmıştır²⁸¹. Kardeşi Commodus ile anlaşamayan ve ona karşı bir suikastın içinde yer alan Lucilla, Capri'ye sürüldükten sonra MS 182'de orada idam edilmiştir²⁸².

Katalogda İmparatoriçe Lucilla'ya ait tek tip olmak üzere 2 tane bronz sikke bulunmaktadır (Kat. No. 196, 197). Sikkenin ön yüzünde "ΛΟΥΚΙΑΛΛΑ ΚΕΒΑΚΤΗ" lejantı, ortada sağa dönük İmparatoriçe Lucilla portresi yer alır (Lev. XXXIII, Kat. No. 196, 197). Lucilla'nın ilk portresi muhtemelen Lucius Verus'la evlendikten sonra Augusta ünvanı almasıyla yani MS 164 yılında ortaya çıkıp MS 169 yılına kadar devam etmiştir. Katalogda yer alan sikke üzerindeki Lucilla betimi II. tip portre özelliği göstermektedir. Lucilla'nın saçın üç dört adet kavun dilimi gibi bölünerek ondüle edilmiş şekilde işleniş ve arkaya doğru götürülerek örgü belikleri gibi üst üste gelecek şekilde topuz oluşturmaları, ana karakteristik özellik olarak karşımıza çıkmaktadır. Farklı kılan fizyonomik özelliğine baktığımızda yüzün yavaş yavaş çene ucuna doğru hafif daraldığı, sarkık ve yumuşak gerdanının ise kaybolmasıdır²⁸³.

4.2.15. Gordian III

Tam adı "Marcus Antoninus Gordianus" olan Gordian III 20 Ocak 255'te Roma'da dünyaya gelmiştir. Babası Junius Balbus, annesi Maecia Faustina olan III. Gordian, MS 238 yılında Balbinus ve Pupienus tarafından Caesar rütbesine yükseltilmiştir. Onların öldürülmesinden sonra Augustus ünvanını almıştır²⁸⁴. 12 Mayıs 241'de Furia Sabinia Tranquillina ile evlendikten sonra MS 242 yılının yazında Asia'ya geçmiştir. MS 243 yılında da Persler'e karşı savaş açarak Persler'in işgal ettiği Suriye, Carrhae, Singora, Nisibis ve Edessa'yı tekrar Roma İmparatorluğu idaresi altına almıştır. MS 244 yılı başlarında askerleri tarafından Zaitha'da

²⁸¹ Özgan 2013b, 270.

²⁸² Tekin 1995, 38.

²⁸³ Özgan 2013b, 274, Res. 290.

²⁸⁴ Tekin 1995, 40.

öldürüldükten sonra senato tarafından "Divus Gordianus" olarak tanrısallaştırılmıştır²⁸⁵.

Katalogda İmparator Gordian'a ait tek tip olmak üzere 2 tane bronz sikke bulunmaktadır (Kat. No. 163, 165). Sikkenin ön yüzünde "IMP CAES M ANT GORDIANVS [AVG]" lejantı, ortada sağa dönük İmparator Gordian portresi yer almaktadır (Lev. XXVIII, Kat. No. 163, 165). Katalogda yer alan sikkemiz üzerindeki Gordian betimi, MS 242-244 yıllarına henüz çocukluktan delikanlılığa geçiş yıllarını gösteren III. portre tipi özelliği göstermektedir. Portrede Gordian III, genel anlamda genç olarak verilmiştir. Üçgenimsi arkaya doğru dışa taşkın kafa yapısı, alın yüksek ve dışa çıkık, gözlerin badem biçimli olup göz kapaklarının etli oluşu, kavisli dar çene yapısı, üçgenimsi üst dudağın alt dudak üzerine bindirilmesi, devam ettirilen fiziksel özellikler olarak ilk bakışta göze çarpmaktadır. Ancak erken örnekten farklı olarak çene ortasında bir ayırıklık, burnun üstünde alına doğru iki dikey çizginin kaşlara verdiği çatık hava, yeni terlemeye başlayan bıyıkları, yeni özellikleri olup, imparatorun çocukluk tasvirlerinde verilen sakin havayı bozup sert bir karaktere itmiştir²⁸⁶.

4.2.16. Furia Sabinia Tranquillina

İmparator III. Gordian'ın karısı Furia Sabinia Tranquillina, tahmini olarak MS 225 yılında doğmuş, MS 244 yılında üç yıllık imparatoriçelikten sonra ölmüştür. III. Gordian'la aynı yaşlarda olan Tranquillina, MS 241 yılının yazında evlendikten sonra "Augusta" ünvanıyla onurlandırılmıştır. Sikkelerinin çoğu Roma'dan çok Antiocheia basımlıdır, bu durum da İmparatoriçe'nin kocasının doğu seferine katılıp ona eşlik etmesine işaret eder²⁸⁷.

Katalogda İmparatoriçe Tranquillina'ya ait tek tip olmak üzere 1 tane bronz sikke bulunmaktadır (Kat. No. 166). Sikke ön yüzünde "SABINIA TRANCV[LIN]" lejantı, ortada sağa dönük Tranquillina portresi görülmektedir (Lev. XXVIII, Kat. No. 166).

²⁸⁵ Aksit 1970, 112 vd.

²⁸⁶ Felletti 1958 s. 141 nr. 281; Fittschen 1969, 200 nr. 16, 203, Abb 1 2, 211; Wegner vd. 1979, 27 Taf. 9.

²⁸⁷ Özgan 2016, 182.

İmparatoriçe Tranquillina'nın tek tip portre özelliği vardır. Katalogda yer alan sikke üzerindeki betimine baktığımızda ana karakteristik özellikleri yuvarlak göz yapısı üzerinde kavis yapan kaşları, iri burnu, üçgenimsi yüz yapısı, yüksek alın, küçük ve kapalı betimlenen ince ağzı gösterilebilir²⁸⁸. Saç yapısı en ayırt edici nitelik olarak karşımıza çıkmaktadır. Başın arkasında enseden yukarıya doğru götürülen saçın örgü beliklerinin oluşturduğu tutam başın tepesine bindirilmiştir. Alnın üstündeki saç ise ikiye ayrılarak her iki tarafa 5 ve 6 tane derin dalgalar şeklinde kulağa götürülmüştür²⁸⁹.

4.2.17. Philippus Arabs

Tam adı Marcus Julius Philippus olan Philippus, MS 204 yılında Roma eyaleti olan Arabia'daki Philippolis kentinde dünyaya gelmiştir. Timesitheus'un²⁹⁰ ölümünün ardından, İmparator III. Gordian'dan sonra bölgenin en güçlü adamı haline gelmiştir. Perslerle barış imzaladıktan sonra Roma'ya dönmüştür. MS 249 yılı sonbaharında Verona yakınlarında yapılan savaşta ordu tarafından imparator ilan edilen Traianus Decius tarafından öldürülmüştür²⁹¹.

Katalogda İmparator Philippus'a ait tek tip olmak üzere 3 tane bronz sikke bulunmaktadır (Kat. No. 187-189). Sikkenin ön yüzünde "AY KAI M IOYAI ΦΙΛΙΠΠΙΟΝ ΕΥ ΕΕ" lejantı, ortada sağa dönük, şua taçlı İmparator Philippus Arabs portresi görülmektedir (Lev. XXXII, Kat. No. 187-189).

244-249 yılları arasında Philippus Arabs'ın erken sikkelerinde portre özellikleri Gordian III'ün portrelerinden uyarlama gibidir²⁹². Katalogda yer alan sikke üzerindeki Philippus Arabs'ın fizyonomik özelliklerine bakıldığında ilk dikkati çeken, Caracalla'dan miras aldığı sert ifadesini oluşturan gözlerin orta kısmından alınan ve ağız kenarlarına yayılan "X" biçimindeki kıvrım detaylarıdır. Dikdörtgenimsi kafa yapısında, alın üzerinde derin kırışıklıklar, ileri çıkıntı yapan iri bir burun yapısı ve geniş ağzı karakteristik özellikleri olarak işlenmiştir. Gözler ince

²⁸⁸ Koparal 2007, 197.

²⁸⁹ Özgan 2016, 183, Res. 187-188.

²⁹⁰ Gaius Furius Sabinus Aquila Timesitheus (MS 190-243), 3. yy'ın ilk yarısında Roma İmparatorluğu hükümetinin bir subayıdır.

²⁹¹ Baydur 1998, 75.

²⁹² RIC IV. 3, 56- 59.

ve kısık işlenmiş olup düz betimlenen kaşlar göz kenarlarında derin kırışıklıklar arasında kaybolmaktadır. Yine kısa ve seyrek betimlenen sakal ve bıyığı deri altından anatomik yapısının belirlenmesine olanak vermiştir²⁹³. Saç biçimi askeri portrecilik anlayışı paralelinde kısa ve kafatasına yapışık bir biçim almış olup saçlar dökülmüştür. Bu tip sikkeleri muhtemelen öldüğü yıl ya da ölümünden birkaç yıl önce darp ettiği anlaşılır.

4.2.18. Otacilia Severa

Marcus Otacilia Severa hakkında bildiklerimiz kısıtlıdır. Makedonya ve Dakia prokonsüllükleri görevinde bulunan oldukça iyi tanınan eyalet valisi Severianus'un kız kardeşi olarak bilinmektedir²⁹⁴. Gordian III zamanında süvari birlik komutanı olan Philippus Arabs ile evliliğinden Marcus Julius Severus adında bir oğlu olmuştur²⁹⁵. MS 244 yılında imparator olan Philippus Arabs döneminde Augusta ünvanı almıştır. MS 244 yılında ise "Mater Castrorum" ve "Mater Senatus et Patriae" ünvanları ile onurlandırılmış olup muhtemelen MS 249'da hayatını kaybetmiştir.

Katalogda İmparatoriçe Otacilia Severa'ya ait tek tip olmak üzere 1 tane bronz sikke bulunmaktadır (Kat. No. 194). Sikkenin ön yüzünde "WTAKILIAN CEOVHPAN" lejantı, ortada sağa dönük, diadem takmış İmparatoriçe Otacilia Severa portresi görülmektedir (Lev. XXXIII, Kat. No. 194).

Katalogda yer alan sikkemiz üzerindeki Otacilia Severa betimine baktığımızda Floransa Uffizi Müzesi'ndeki Otacilia Severa portre özelliğini göstermektedir. Saçlar tıpkı Tranquillina'daki gibi alnın üstündeki saçın ikiye ayrılarak kızgın maşayla oluşturulup her iki tarafa derin dalgalar şeklinde kulağa götürülmüş olmasıdır. Başın arkasında enseden yukarıya doğru götürülen saçın örgü beliklerinin oluşturduğu tutam başın tepesine tutturulmuştur. Alın ve yanakları MS 3. yy'a ait diğer kadın portrelerinde olduğu gibi kırışksız olarak idealize edildiğini görüyoruz. Gözler yine badem formunda ve gözbebeğinin üst kısmı üst göz kapağının altında kalacak şekilde belirtilmiştir²⁹⁶.

²⁹³ Koparal 2007, 187.

²⁹⁴ Özgan 2016, 188.

²⁹⁵ Tekin 1995, 40.

²⁹⁶ Koparal 2007, 196, Res. 194a-b.

4.2.19. Gallienus

Tam adı Publius Licinius Egnatius Gallienus olan Gallienus, MS 218 yılında Milano'da doğduktan sonra babası Valerianus tarafından ortak imparator ilan edilmiştir. Zamanının çoğunu Germen kabileleriyle mücadele ederek geçiren Gallienus, babası Valerianus'un Persler'in eline esir düşmesinden sonra tek başına imparator olmuştur²⁹⁷. İmparatorluğu yıllarında da daha çok askeri ve idari alanda reform yapmış olup kendinden sonraki imparatorlar için de örnek teşkil etmiştir.

Katalogda İmparator Gallienus'a ait tek tip olmak üzere 14 tane bronz sikke bulunmaktadır (Kat. No. 167-180). Sikkelerin ön yüzünde "IMP C P LIC GALLIENVS P F Λ" lejantı, ortada sağa dönük, şua taçlı İmparator Gallienus portresi görülmektedir.

Katalogda yer alan sikke üzerinde Gallienus betimi III. tip portrelerinde olduğu gibi bıyıklar ve kaşların işlenişinde küçük kazıma çizgiler kullanılmış ve bundan dolayı bıraktığı etki bakımından daha seyrek saç ve sakal yapısı ortaya çıkmıştır. Batı Anadolu'dan ele geçen ve bugün Kopenhag'da sergilenen kolossal bir portreye benzer özellikler gösterir²⁹⁸. Ovalleşen baş üzerinde yanaklar pürüzsüz bir hal almış olup alnının üzerinde iki derin kıvrımla ayrılan saçlar yanlara doğru daha belirsiz kıvrımlar halinde dalgalandırılarak taranmış bir biçim almıştır. Badem formunda işlenen gözler etrafa sert bir mizaçla bakar biçimde bir ifade taşımakta, eğri burnu ve kıvrımlı dudak yapısı karakteristik özellik göstermektedir²⁹⁹. Saç ve sakal tip II ye göre daha basit bir stilin habercisidir. Tanrı Sol'un sembolü olan başın üzerindeki şua tacını³⁰⁰ Gallienus 265 yılında Atina'ya gidip bir yıl sonra 266 yılında Roma'ya geri geldikten sonra takmaya başladığından sikkeleri MS 266-268 olarak tarihlemek uygun olsa gerek³⁰¹.

Gallienus dönemi bitiminde, az sayıdaki kent haricinde diğer Anadolu kentlerinin genelinde görüldüğü gibi Lykaonia Bölgesi'ndeki kentlerde de sikke

²⁹⁷ Tekin 1995, 40.

²⁹⁸ Poulsen 1951, NCG nr. 768; Bergmann 1977, 52 taf. 14, 2.4.

²⁹⁹ Koparal 2007, 190.

³⁰⁰ MS 54 yılından itibaren güneş tanrısının sembolü olan "Şualı taç" görülmeye başlamıştır. Şualı taç, özellikle MS 214'den itibaren basılmaya başlanan Antoninuslar üzerinde görülmüştür (Gür 1976, 11).

³⁰¹ Özgan 2016, 232.

darbının son bulduğu görülmektedir. Yaklaşık MS 268 yılı olarak kabul gören bu tarihte³⁰² kent sikkelerinin son bulmasında, kentlerde sikke basımı masrafları gibi kamu harcamalarını karşılayacak varlıklı kişilerin azalması, küçük birim oluşturan bronz sikkelerin değer kaybetmeleri ve imparatorluk idaresinin sikke basımında standartlaşma ve düzenleme getirme isteği gibi faktörlerin bulunduğu anlaşılmaktadır³⁰³. Sonradan, daha az şehrin daha fazla miktarda sikke darp etmeye başlamasıyla da sikke basımı işinin azalarak sona erdiği düşünülebilir.

Bu sikkelerin yok oluş nedenleri tek başına yukarıda bahsettiğimiz genel ekonomik felaketler de değildi. MS III. yüzyıl ortaları Roma İmparatorluğu için oldukça zor; veba salgınlarının, barbar istilalarının ve neredeyse hiç bitmeyen sivil savaşların yaşandığı bir dönemdi. İmparatorlar, otoritelerini sağlamlaştırmak ve sürekliliğini sağlamak için orduya yaptığı ödemeleri her geçen gün daha fazla arttırmak mecburiyetindeydiler. Değerli maden kaynakları sınırsız değildi ve askerlere ödeme yapmak için kullanılan gümüşün değeri her zamankinden daha hızlı artmaktaydı. İmparatorluğun erken dönemlerinde kurulan ekonomi sistemi büyük bir düşüş yaşamakta, her bölgede farklı oranlarda olsa da fiyatlar artmaktaydı. Fakat ekonomi sistemindeki düşüş yalnızca nakit yatırımı yapanları büyük boyutlarda etkiledi³⁰⁴. Antik Çağ'da zenginlik tarıma endeksliydi; tarım ise enflasyondan ziyade Got akınlarından etkilenmekteydi³⁰⁵. Sikkelerin çoğu ve doğal olarak kullanım hakkı imparatora ya da şehirlere aitti ve muhtemelen sıkıntıyı çeken asıl kesim bunlardı. İmparatorluğun içinde bulunduğu bu kriz dönemi neticesinde Valerianus Dönemi'nde (MS 243–260) önce Avrupa ve Syria'da yerel darplar sona ererken Anadolu'da ise İmparator Gallienus Dönemi sonlarına (MS 253–268) kadar devam etmiştir. İmparator Gallienus Dönemi'nin bitmesiyle de sikke basımı Kyzikos ve Güney Anadolu'daki birkaç darphanenin dışında tamamıyla sona ermiştir.

³⁰² Howgego 1998, 163.

³⁰³ Howgego 1998, 165.

³⁰⁴ Howgego 1985, 98.

³⁰⁵ Butcher 1988, 20.

4.3. Sikkelerin Arka Yüzünde Görülen Betimlemeler

4.3.1. Mitolojik Betimlemeler

4.3.1.1. Zeus / Jupiter

Zeus, Roma'da Capitolium'daki tapınağında, aydınlık gökyüzünün tanrısı, Site'nin koruyucu ilahisi olarak Jupiter ile özdeşleştirilmiştir.

Katalogda sikkeler üzerinde Zeus'un 2 tip olmak üzere 10 tane bronz sikkesi bulunmaktadır (Kat. No. 95- 99, 190- 193, 196).

Tip 1: Sikkenin arka yüzünde "EIKONIE[ΩN MENEΔHM TIMOΘ[EOY]" lejantı, ortada sola dönük sol elinde asası sağ elinde yıldırım demetiyle tahta oturan Zeus görülmektedir (Lev. XVI, XVII, Kat. No. 95- 99).

Tip 2: Sikkenin arka yüzünde "ΔΑΛΙΚΑΔΕΟΝ Κ[ΟΙΝ] [ΛΥ]ΚΑ" ve "ΙΑΙΚ[ΤΡΕΩΝ] ΚΟΙΝ – ΛΥ[ΚΑΟΝΙΑΚ]" lejantları, ortada sola dönük tahta oturan sağ elinde phiale, sol elinde asa tutan Zeus yer almaktadır (Lev. XXXII, XXXIII, Kat. No. 190-193, 196).

Çalışmamıza konu olan sikkelerimizin arka yüzünde Zeus betiminin olması mitolojik işlevinden ziyade Anadolu'da Zeus kültüyle ilişkili olsa gerek. Zeus baş tanrı olduğu için en çok tapınım gören tanrılardan biridir. Birçok bölgede tapınağı, sunakları yer almaktadır. Son yıllarda Prof. Dr. Asuman Baldıran başkanlığında bölgede yürütülen yüzey araştırmaları sonucunda diğer bölgelerde olduğu gibi Lykaonia Bölgesi'nde de Zeus'un en çok tapınım gören tanrılardan biri olduğu görülmüştür³⁰⁶. Zeus'a ait atribütleri ile Fasıllar'da bir kaya yüzeyine işlenmiş büst betimlenmiştir. Burada sağ omzunu açıkta bırakan hymation giyimli büstün yüzü oldukça yıpranmıştır. Ancak omuzlarına kadar inen saçları görülebilmektedir. Büstün sağ omzunun arkasında yıldırım demeti, sol omzunun üst kısmında ise asanın ucu seçilebilmektedir. Tam olarak seçilemeyen bir başka kabartmanın alt kısmının sağ alt kenarında ise bir kartalın ayakları betimlenmektedir. Buradaki büst çevresindeki atribütleri ile birlikte değerlendirildiğinde, Zeus'un yerel bir tipi olmalıdır. Karaman Arkeoloji Müzesi'ndeki bir başka kabartma ise iki bukranium arasında yer alan Zeus

³⁰⁶ Baldıran 2009, 313-332; 2010, 121-134; 2011 , 221-230; 2015, 385-398.

büstü betimlemesidir³⁰⁷. Fasıllar örneğinde ise Zeus büstünün yakınında asma dallarının ve üzüm salkımlarının olması, Zeus'un bağcılığın koruyucu tanrısı olduğuna işaret ediyor. Nitekim Zeus Lydia Bölgesi'nde bağcılığın koruyucu tanrısı olarak da bilinmektedir. Lykaonia Bölgesi'nde yapılan araştırmalar bize Fasıllar anıtının dışında da çok sayıda taş anıtın olduğunu göstermektedir³⁰⁸. Seydişehir yakınlarındaki Yenice çiftlikte bahçe duvarında kullanılmış bir blok üzerinde Zeus'un atribütü olan yıldırım demeti betimlenmiştir. Kavak köyde C. İlgaz'ın evinin duvarına devşirme bir yapı olarak yerleştirilmiş olan ostotek gövdesinin ön yüzünde yıldırım demeti tasvirlenmektedir. Kızılcaköy'de M. Bal'ın evinin duvarında yerel kireçtaşından yapılmış, alt kısmı düz profil içeren kabartmada da Herakles'in sol omzu arkasında yine yıldırım demeti betimlenmiştir. Yeniceköy'de araştırmalar sırasında ortaya çıkmış altarda bir yüzde Zeus, diğer yüzde şua taçlı bir kadın betimlenmiştir. Seydişehir civarında Bostandere'de Arılık Mahallesi'nde bir evin duvarında yer alan blok üzerinde sağ omzun arkasında burgulu asası ve sol tarafında üzüm salkımı ile Zeus kabartması görülmektedir. Yine Palaia İsauria'da bir mezar steli üzerinde görülen iki büstten soldaki büst kerykeionu ile Hermes'e, sağdakini ise asası ile Zeus'a ait olduğu düşünülmektedir. Swoboda tarafından sadece çizim olarak verilmiştir³⁰⁹. Zeus adı Gevrekli'de bir evin duvarında da yazıt olarak geçmektedir. Sızma'da da Zeus'a yerel olarak tapınıldığı Zeus Megistos'a ithaf edilmiş bir stelden ve bitkilerin tanrısı Zeus Savior olarak da bir kaide üzerindeki yazıttan anlıyoruz³¹⁰.

4.3.1.2. Herakles / Hercules

Katalogda sikkelerin arka yüzünde Herakles'in 2 tip olmak üzere 2 tane bronz sikkesi bulunmaktadır (Kat. No. 163, 172).

Tip 1: Sikkenin arka yüzünde "[COL EL] IC[ONIE] S R" lejantı, ortada sağa duran Herakles bir nesne üzerine dayalı ve üzerine aslan postu atılı lobutuna sol koltuk altı ile yaslanmıştır. Lobutun altında bir boğa başı betimlenmektedir. Böylece

³⁰⁷ Baldıran 2008, fig.14.

³⁰⁸ Baldıran vd. 2010, 219.

³⁰⁹ Swoboda vd. 1935, 72–73.

³¹⁰ McLean 2002, 8.

lobutun bir boğa başının iki boynuzu arasına dayandığı görülmektedir (Lev. XXVIII, Kat. No. 163).

Tip 2: Sikkenin arka yüzünde "ICONIEN COLO SR" lejantı, ortada sola dönük sağ elinde lobut sol elinde ise aslan postu tutan Herakles yer almaktadır (Lev. XXIX, Kat. No. 172).

Birinci tipte olan (Kat. No. 163) Herakles betimine baktığımızda mitolojik bir işlevi olan Herakles Farnese stilini yansıtmaktadır. Farnese Herakles tipinin yaratıcısı heykeltıraş Lysippos³¹¹ olup tipin en iyi örneğini yansıtan ise heykeltıraş Glykon tarafından yapılan Napoli Ulusal Müzesi'nde bulunan Farnese Herakles'idir³¹². Lysippos'un bu eseri, bir İskender tetradrahmisi üzerindeki Herakles betimlenmesinden³¹³ hareketle memleketi Sikyon için yaptığı varsayılmıştır³¹⁴.

Seramik eserler üzerinde de Herakles Farnese stili³¹⁵ yansıtılmaktadır. Herakles'in on iki işinden özellikle Hesperidler'in bahçesinden elmaların getirilmesi³¹⁶, Nemea aslanının öldürülmesi³¹⁷ ki daha sonra Herakles'in önemli atribüsü olacaktır³¹⁸ ve Girit boğası ile mücadelesi³¹⁹ bu tipin en iyi örnekleri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sikkemiz üzerinde görülen benzer tipler Phrygia Bölgesi'nde ele geçen³²⁰ özellikle değerlendirmek gerekirse Synnada³²¹, Kibyra³²², Akmonia³²³ kent sikkelerinde görülmektedir.

Katalogdaki sikkelerin arka yüzündeki Herakles betimine baktığımızda sadece mitolojik işlevinden ziyade bölgedeki kültürlerin yansımasıyla da ilişkili olduğunu

³¹¹ Havelock 1981, 119-120, No. 81.

³¹² Richter 1954, 76; Boardman 2014, 57, Res. 37.

³¹³ Svoronos 1937, 58, Res. 45.

³¹⁴ Lippold 1950, 282; Johnson 1927, 204; Bieber 1961, 37; Vermeule 1975, 323; Steven 1975, 17.

³¹⁵ LIMC IV-1, 492- 495, No. 702-707.

³¹⁶ Cömert 1999, 68; LIMC IV-1, 730; Carpenter 2002, 131, Res. 209-213; Boardman 2002, 205, Res. 375.

³¹⁷ Graves 1981, 153; LIMC IV-1, 729; Beazley 1971, 381; Kostouros 2008, 124, No. 89; Matheson ve Pollitt 1975, 64-66, No. 55, Fig. 55.

³¹⁸ Can 1994, 168; Erhat 2002, 138.

³¹⁹ Can 1994, 174; Erhat 2002, 138; Boardman 2002, 39, Res. 26.2.; Boardman 2014, 229, Res. 194; Beazley 1956, 364.56, 356; LIMC V-1, 2323, No. 75.

³²⁰ Waddington 1904-1912, Lev. 19, 20, 22, 29;

³²¹ BMC Phrygia, Pl. XLVII.

³²² SNG v.Aul. 1957, 3748-9.

³²³ SNG Copenhagen, part: 19.

tespit ettik. Herakles kahramanlığın ve kuvvetin simgesi kabul edilir. Bu yüzden yaygın tapınım gören bir tanrı olarak karşımıza çıkmaktadır³²⁴. Lykaonia Bölgesi'nde Herakles kültü daha çok mezar stelleri, lahitler ve ostotekler üzerinde oldukça yaygındır.

Seydişehir civarındaki Dikilitaş'ta bir köy evinin duvarında yapıtaşı olarak kullanılan ostoteğin uzun ön cephesi üzerinde Herakles atribütü olan lobutu ile betimlenmektedir. Yine Seydişehir Kızılcaköy'de bir evin duvarında Herakles bu kez büstü ile görülmektedir. Beyşehir ilçesi yakınlarında Yunuslar'da bulunan (Papa Tiberiopolis)³²⁵ bölgenin önemli eserlerinden biri olarak Herakles lahdi karşımıza çıkmaktadır³²⁶. Ayrıca Lykaonia Bölgesi'nin güneyinde yer alan Taşkent ilçesine bağlı Avşar kasabasında bulunan ostotek gövdesinin alt panelinde de Herakles'in başardığı işler tasvir edilmiştir³²⁷. Bir diğer örnek olarak da Kızılcaköy'de bir evin duvarında devşirme olarak yerleştirilmiş kireçtaşı bir kabartmada omzunda aslan postu ile Herakles betimlenmiştir. Ancak bu kabartmada betimlenen figür her ne kadar Herakles simgesi ön planda tutulmuş olsa da muhtemelen yerel bir tanrıya işaret ediyor olabilir. Çünkü sakallı olarak betimlenen büstün sol omzu üzerindeki boşlukta yıldırım demeti motifinin de kullanılmış olması bu kabartmada çift nitelikli bir yerel tanrıyı düşünmemizi sağlamaktadır.

4.3.1.3. Athena / Minerva

Yunan pantheonunda Zeus ile Metis'in kızı ve on iki Olympos tanrısından biri olarak bilinen Athena savaşçı kimliğiyle öne çıkmış, zeka, akıl ve barış tanrıçasıdır³²⁸. Hesiodos'a³²⁹ göre, Athena'nın doğum zamanı gelince Zeus kafasını bir balta ile yarmasını Hephaistos'a emretmiştir. Böylece Athena Zeus'un kafasından kalkanı ve mızrağıyla savaşçı bir kız olarak çıkmıştır³³⁰. Bu yüzden Athena sanat eserlerinde genellikle savaşçı yönünü yansıtan başında miğferi, zırhı, Medusa betimli kalkanı ve mızrak gibi belirteçleri ile tasvir edilir. Ayrıca tanrıçanın tahtta oturan,

³²⁴ Baldıran 2012b, 73.

³²⁵ Ramsay, 1905, 254 FF.; Swoboda vd. 1935, 7.

³²⁶ Boysal 1958, 77.

³²⁷ Baldıran 2005, 70-8.

³²⁸ Baldıran 2012a, 95.

³²⁹ Hesiodos 1991, 886 vd.; 924 vd.

³³⁰ Baldıran 2012a, 95.

ayakta duran veya hareket halinde, baş ve büstleri ile de betimlenmiştir. Kutsal hayvanları baykuş, horoz ve yılan, kutsal bitkisi ise zeytin ağacıdır. Minerva tanrıçasının Roma'daki Latince adıdır³³¹. Iuno ve Jüpiter ile birlikte oluşturdıkları ve "Capitolium Üçlüsü" denilen tapınımla, Roma'daki en önemli üç tanrıdan biri olmuştur³³².

Katalogda sikkelerin ön yüzünde Athena'nın 6 tip olmak üzere 32 tane bronz sikkesi bulunmaktadır (Kat. No.106, 139- 141, 143- 161, 167, 168, 182, 187-189, 194, 197, 198).

Tip 1: Sikkenin arka yüzünde "CAOYATPEON" lejantı, ortada sol elinde mızrak sağ eli thymiaterion ve kalkarıyla sola duran Athena betimi yer alır (Lev. XVIII, Kat. No.106).

Tip 2: Sikkenin arka yüzünde "COLONEA ICOEON" lejantı, ortada ayakta sola duran sol elinde kalkan sağ elinde mızrağıyla miğferli Athena betimi yer alır (Lev. XXIV, Kat. No.139).

Tip 3: Sikkenin arka yüzünde "KAAAYΔE]IKONIEWN", "COL ICO" ve [ΔAΛICA]ΔEWN-NACPI" lejantları, ortada sağa dönük korinth miğferli Athena portresi, lejantları ortada korinth miğferli sağa duran Athena başı yer alır (Lev. XXIV, XXV, XXVI, XXVII, XXXI, XXXIII, Kat. No.140, 141, 148- 161, 182, 194).

Tip 4: Sikkenin arka yüzünde "COL ICO" lejantı, ortada sola duran kalkan mızrağı ve korinth miğferiyle Athena ve onu zafer çelengiyle taçlandıran Nike betimi görülmektedir (Lev. XXIV, XXV, Kat. No.143- 147).

Tip 5: Sikkenin arka yüzünde "ICONIEN COLO SR" lejantı, ortada ayakta sola dönük sol elinde yılanlarla sarılmış mızrak, sağ elinde baykuş bulunan sağ ayak önünde ise kalkan olan Athena görülmektedir (Lev. XXVIII, Kat. No.167, 168).

Tip 6: Sikkenin arka yüzünde "KOINON AYKAO BAPA[TEWN]" lejantı, ortada ayakta duran sola dönük sağ elinde patera sol elinde mızrak tutan sağ ayak önünde ise baykuşu sol ayak arkasında ise kalkarı bulunan Athena yer almaktadır (Lev. XXVIII, XXXIII Kat. No.187- 189, 197, 198).

³³¹ Heichelheim 1932, b.a.

³³² Jones 1990, a.g.e., s.185 vd.

Bilindiği gibi Athena barış ve akıl tanrıçası olup bu dönemde sikkeler üzerinde yer alması muhtemelen imparatorların devlet politikasıyla ilişkili olsa gerek. Çünkü imparatorlar başarılı stratejileriyle rüşvet ve yolsuzlukların üzerine gidip kalıcı yasaklar getirmişlerdir. Ayrıca isyanların bastırılmasıyla ülkesine barış ve huzurun gelmesini de sağladığından sikkeler üzerinde barış fonksiyonunda mitolojik anlamı olan Athena betiminin kullanılmış olduğunu anlıyoruz. Lykaonia Bölgesi'nde Athena kült alanları ile ilgili elimizdeki veriler yeterli değildir. Amblada'dan Kızılcaköy'e getirilmiş olduğu belirtilen ancak günümüzde ne Kızılcaköy'de ne de müzede göremediğimiz kireçtaşı Athena heykeli bilinmektedir³³³.

4.3.1.4. Nike / Victoria

Nike, Yunan patheonunda zafer tanrıçasıdır³³⁴. Hesiodos'a göre Pallas'la Okeanos'un kızı Styks'ten dünyaya gelmiştir. Zelos, Kratos ve Bia ise kardeşleridir. Zeus, Titanlar'a karşı mücadeleye girdiğinde Nike ve iki kız kadeşi yardıma gelip yanında olmuştur. Zeus bundan sonra onları Olympos'a yanına almıştır³³⁵. Nike, antik yazıtlarda Zeus'un savaşçı kızı Athena'nın oyun arkadaşı olarak da gösterilir.

Kendisine ait bir mitosu olmayan Nike, sanat eserlerinde genellikle kanatlı, giyimli, elinde çelenk tutan genç bir kız olarak betimlenmiştir. Ayrıca, palmye dalı ve kalkan tuttuğu tasvirleri de görülür. Tanrıça ikonografilerde bazen uçarken, bazen ayakta dururken tasvir edilmiştir. Antik Yunan ve Roma'da zafer getiren tanrılar olarak, Athena ve Zeus'un elinde; bazen de kazanılan zaferlerle ilgili olarak kahraman, kişileştirme ve imparatorların ellerinde betimlenmiştir.

Katalogda sikkelerin arka yüzünde Nike'nin 2 tip olmak üzere 8 tane bronz sikkesi bulunmaktadır (Kat. No. 100, 102, 103, 143-147).

Tip 1: Sikkenin arka yüzünde "CON" ve "CEBACTH NEIKH KΛAYΛIOΛAOΔIKEWN" lejantları, ortada elinde çelenk ve palmye dalı ile sola duran Nike yer alır (Lev. XVII, XVIII, Kat. No. 100, 102, 103).

³³³ Sterret 1888a, 184, No.302; Swoboda vd. 1935, 32, res.26; Karayaka 2007, 113-114; Baldıran 2012b, 76.

³³⁴ Grimal 1997, 542.

³³⁵ Hesiodos 1991, 382 - 404.

Tip 2: Sikkenin arka yüzünde "COL ICO" lejantı, ortada sola duran kalkan mızrağı ve korinth miğferiyle Athena'nın sağ elinde durup onu zafer çelengiyle taçlandıran Nike yer alır (Lev. XXIV, XXV, Kat. No. 143-147).

Katalogdaki tip 1'de yer alan sikkenin arka yüzünde sağ ayağını biraz ileriye atmış vaziyette ayakta duran, sağ elinde tuttuğu zafer çelengini ön yüzdeki başarılı imparatora giydirmek üzere uzatır gibi Nike betimlenmiştir. Esasen Hellen dünyasındaki zafer tanrıçası Nike, Roma'da Victoria olarak kabul görürken, Roma Çağı'nda Laodikeia'nın da içinde bulunduğu imparatorluğun doğu kısmında eski geleneğin Roma'nın menfaatlerine ters düşmediği sürece sürdürülmesi, yerel inançlara dokunulmadığına da kanıt olarak gösterilmektedir. Sikkelerin arka yüzündeki "NEIKH" lejantı da yine eski doğulu geleneğin devam ettiğinin önemli bir işaretidir.

4.3.1.5. Tyche / Fortuna

Katalogda sikkelerin arka yüzünde Tyche'nin 4 tip olmak üzere 11 tane bronz sikkesi bulunmaktadır (Kat. No. 105, 107- 109, 169- 171, 185, 199- 201).

Tip 1: Sikkenin ön yüzünde "CAOYATPEΩN" lejantı, ortada sola dönük sol elinde cornucopiae sağ elinde dümen tutan tahta oturmuş Tyche yer alır (Lev. XVIII, XIX, Kat. No. 107- 109).

Tip 2: Sikkenin arka yüzünde "ICONIEN COLOSΡ" lejantı, ortada sola dönük altında tekerlek³³⁶ bulunan tahta oturan Tyche sol elinde dümen sağ elinde meyvelerle süslü cornucopiae tutuyor (Lev. XXIX, Kat. No. 169-171).

Tip 3: Sikkenin arka yüzünde "KA[AYΔIOΛAOΔIKEWN]", "COL IVL LVS[TRA] ve [ΛAPA]NΔEΩN[MH]TPO" lejantları, ortada bir kaya üzerine oturan polos başlıklı Tyche sağ elinde dümen tutuyor. Ayakları altında ise nehir tanrısı Orontes yüzüyor (Lev. XVIII, XXXI, XXXIV, Kat. No. 105, 185, 201).

³³⁶ Hayatın veya kaderin tekerleği, çarkı anlamına da gelir. Şans Tanrıçası Fortuna, çoğunlukla büyük bir çark çevirirken tasvir edilir. Bu çarkın üstünde ve altında; her yanında ondan medet uman insanlar vardır. Bu insanlar "eşek" suretinde tasvir olunur. Fortuna elindeki çarkla insanları önce yükseltir, sonra alçaltır ki bu da çark-ı felek kavramının kararsız ve öngörülemez şansın "kötü"lüğüdür aynı zamanda (Herzog Hauser 1948, 156-163).

Tip 4: Sikkenin arka yüzünde "ΛΑΡ[ΑΝΔ ΜΗΤ Κ]ΟΙΝ ΛΥΚΑΟΝΙΑC" lejantı, ortada ayakta sola dönük sağ elinde dümen sol elinde cornucopiae tutan Tyche yer almaktadır (Lev. XXXIV, Kat. No. 199, 200).

Sikke üzerinde görülen tip 3'teki Tyche betimine baktığımızda bilinen Tyche tipi, Lysippos'un öğrencilerinden Sikyon'lu Eutykides'in yapmış olduğu Hellenistik stilli "Antiokheia Tychesi"dir. Modern araştırmacılar tarafından adlandırılan bu tipte Tanrıça, elinde palmiye dalıyla kayalıklarda otururken, ayaklarının altında, yüzer şeklindeki nehir tanrısı ile birlikte tasvir edilmiştir. Kayanın üzerine de oturması şehrin yamacına kurulmuş olan Antik Sipholos Dağı'nı belirtmiş olup³³⁷ Tyche bu oturuş ile bunların üzerinde yükseldiğini gösterir. Tyche, sağ eli ile palmiye dalı tutarken³³⁸; altında ise Asi Nehri'nin kişiselleştirmesi olan genç nehir tanrısı Orontes yüzmektedir³³⁹. Tip 1 ve 2 de daha çok cornucopiae, dümen, polos (bazen modius şeklinde), mızrak, palmiye dalı, başak ta en bilinen atribütleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Tanrıça burada uzun kıvrımlı khiton giyimlidir. Mantosu ise vücudun üst kısmını özenle sarmış olup ayağında sandaletleri, başında kent tanrıçalığının simgesi olan corona muralis bulunmaktadır³⁴⁰. Dolayısıyla Lykaonia Bölgesi'nin Kilikia Bölgesi'yle etkileşim içerisine girdiğinin somut kanıtı olarak karşımıza çıkmaktadır.

4.3.1.6. Dionysos / Bacchus

Katalogda sikkelerin arka yüzünde Dionysos'un tek tip olmak üzere 1 tane bronz sikkesi bulunmaktadır (Kat. No.195). Sikkenin arka yüzünde "ΚΑ[ΑΥ] ΔΕ[ΡΒ] ΚΟΥ Λ]ΥΚΑ" lejantı, ortada sol elinde thyrsos sağ elinde kantharosuyla ayaklarının önünde kutsal hayvanı panterle Dionysos görülmektedir (Lev. XXXIII, Kat. No.195).

Sikkenin arka yüzündeki Dionysos betimi bölgedeki kültlerle kısmen ilişkilidir. Lykaonia Bölgesi'nde Amblada yakınlarında Yenice köyde bulunan bir yazıtta

³³⁷ Ridgway 2001,233.

³³⁸ Mark- O'Donnell 1994, 59.

³³⁹ Mark -Donnell 1994, 52; Broucke 1994, 39; Belayche 2003, 112.

³⁴⁰ Dohrn 1961, 70.

ambrosia adı geçer³⁴¹. Hall, bu terimi Etymologicum Magnum'a³⁴² göre Dionysos festivalinin adı olarak yorumlar³⁴³. Ambrosia tanrıların içtiği ve bununla ölümsüzlüğü kazandığı bir içki olarak ta kabul edilir. Bunun da bir tür şarap olduğunu düşünürsek Dionysos ile bağdaştırabiliriz. Lykaonia Bölgesi'nde Dionysos tapınımı olabileceğini gösteren bir diğer kanıt ise Amblada'nın Caracalla Dönemi'nde basılan sikkelerinde Dionysos'un ayakta, thrysos ve kantharosluk, önünde panter, arkasında ayakta duran Pan ile betimlenmesidir³⁴⁴. Levick bu kültü yerel bağcılık üretimi ile ilişkilendirir³⁴⁵.

4.3.1.7. Perseus

Katalogda sikkelerde Perseus'un 2 tip olmak üzere 48 tane bronz sikkesi bulunmaktadır (Kat. No. 67-92, 116, 117, 121 - 129, 133 - 137, 142, 173 - 176, 201).

Tip 1: Sikkenin arka yüzünde "EIKONIEWN", "K[ΛAY]ΔEIKONIEWN" ve "ICONIEN COLO S R" lejantları, ortada bir elinde Medusa başı diğer elinde harpa ile sola dönmüş Perseus betimi yer almaktadır (Lev. XII, XIII, XIV, XV, XVI, XXIV, XXIX, XXX, Kat. No. 67 - 92, 116, 117, 142, 173, 174, 175, 176).

Tip 2: Sikkenin arka yüzünde "KΛAYΔEIKON[IEWN]" lejantı, ortada sağa dönük sol omzunda harpası olan Perseus görülmektedir (Lev. XXI, XXII, XXIII, Kat. No. 121 -129, 133 - 137).

4.3.1.8. Medusa

Katalogda sikkelerde Medusa'nın tek tip olmak üzere 2 tane bronz sikkesi bulunmaktadır (Lev. XVI, Kat. No. 93-94). Sikkenin arka yüzünde "EIKONIEΩN" lejantı, ortada cepheden yılan saçlı korkunç görünümlü Medusa başı yer almaktadır (Lev. XVI, Kat. No. 93-94).

Medusa figürünün sadece mitolojik fonksiyonundan ziyade ölü kültüyle de yakından ilişkili olduğu görülmüştür. Dolayısıyla Medusa tasvirinin Lykaonia

³⁴¹ Karayaka 2007,125.

³⁴² MS 1150 yılında bilinmeyen bir sözcük bilimci tarafından Konstantinopolis'te derlenen bir Yunan sözcük ansiklopedisinin geleneksel adıdır (Yunanca: *αβτυμολογικὸν Μέγα*, *Etymologikòn Mēga*).

³⁴³ Hall 1968,79, No.26.

³⁴⁴ Aulock 1977, 134-135; Karayaka 2007,127.

³⁴⁵ Levick 1970, 1000.

Bölgesi'nde bir tek sikkeler üzerinde olmadığı lahit, mezar steli ve ostotek üzerinde de karşımıza sık çıktığı görülmektedir. Örneğin Konya Arkeoloji Müzesi bahçesinde sergilenen Roma Dönemi'ne ait envanter numarası 1978.7.1 olan bir ostotek üzerinde bulunan iki uzun yüzde köşelerde Eros'lar omuzlarında girland taşımaktadırlar. Bu girlandın orta kısmında, girland üzerinde ve sandukanın orta kısmında saçları yılan şeklinde üst kısmında iki boynuzu olan Medusa başı mevcuttur. Bir diğer Medusa figürü Konya Arkeoloji Müzesi bahçesinde sergilenen envanter numarası 110 olan mezar stelidir. Yağlıbayatta bulunmuş olan bu mezar stelinin üçgen alınlığı içerisinde Medusa başı tasvir edilmektedir. Konya Arkeoloji Müzesi bahçesinde sergilenen bir çok lahit üzerinde de Medusa figürleri karşımıza çıkmaktadır. Envanter numarası 1351, 1988.5.1, 1988.5.2, 1988.5.4, 1989.10.1 olan lahitletlerin kısa ön ve uzun yüzlerinde de Medusa figürleri betimlenmiştir.

4.3.1.9. Marsyas

Yunan mitolojisinde Marsyas³⁴⁶ önceleri bir *satir*ken (veya silenos) Apollon tarafından nehre çevrilmiş *daimon*dur. Marsyas Hyagnis ile Olympos'un (veya bazen Oiagros) oğludur. Genellikle Phrygia kökenli olarak kabul görmüştür. Kelainai'lı bir flütçüdür ve flütü çok güzel çaldığı için Aulos'un (ikili flüt) mucidi olarak kabul edilmektedir³⁴⁷. Bu yüzden Kybele niteliği de göstermektedir. Kimi antik yazarlara göre de Athena'nın Aulos'u keşfetmiş olduğu ifade edilmektedir³⁴⁸.

Katalogdaki sikkelerde ise Marsyas'ın tek tip olmak üzere 1 tane bronz sikkesi bulunmaktadır (Kat. No.183). Sikkelerin arka yüzünde "LVSTRA COLONI[E]" lejantı, ortada sola dönük Tanrı Marsyas ayağında çizme, elinde şarap tulumu tutmuş bir şekilde tasvir edilmiştir (Lev. XXXI, Kat. No.183). Marsyas'ın omzunda şarap tulumu tutan bu betimi mitolojik bir efsaneye dayandırılmaktadır. Bu efsaneye göre Marsyas'ın flüt çalma becerisi tanrılar arasında yayılmıştır. Sanat tanrısı olan Apollon bunu duyunca Marsyas'ı düelloya davet etmiştir. Yarışma sonucunda Apollon'a yenildiği için tanrı tarafından cezalandırılarak çam ağacına asılmış,

³⁴⁶ Ayrıntılı bilgi ve kaynaklar için bkz. Schertz 2005; Rawson 1987; Small 1982, 36.

³⁴⁷ Marsyas'ın, Pan'ın yedi borulu (syrinks) flütüne karşı, iki borulu flüt icat ettiği bilinmektedir.

³⁴⁸ Buna göre, tanrıça, flütü çalarken yanaklarının şişmesinden dolayı, Hera ve Aphrodite kendisi ile dalga geçmiş, Athena'da Phrygia'ya giderek, Aulos'u bir ırmağa atmış ve onu bulup alacak olanı en korkunç cezalarla cezalandıracağı tehdidini savurmuştu (Grimal 1997, 473).

ardından kıllı derisi yüzülerek ondan bir tulum yapılmış ve sonra da nehre çevrilmiştir. Marsyas'ın cezalandırılma sahnesi Hellenistik ve Roma Dönem'i sanat eserlerinde yaygın olarak tasvir edilmiştir³⁴⁹. Omzunda şarap tulumu taşıyan bir Marsyas heykeli de Roma Forumu'nda yer almaktaydı. Yaklaşık olarak MÖ 300 yıllarına tarihlenen bu eser, muhtemelen ilk teşkil etmektedir. Roma Cumhuriyet ve İmparatorluk Dönemleri'nde Kuzey Afrika ve doğu eyaletlerinin sanat eserlerinde ve sikkelerinde yer alan Marsyas tiplerinin kaynağı buradan gelmektedir³⁵⁰. Marsyas, koloni kentlerinin kurulmasında önemli bir yere sahip olduğu için kent merkezlerine heykeli dikilmiş olup koloni kentlerinin sikkeleri üzerinde de yer almıştır. Krzyzanowska³⁵¹, Marsyas'ın da koloni tipi olduğunu ve koloni kentlerinin kuruluşunda Marsyas'ın önemli bir yerinin olduğunu ifade etmektedir.

4.3.1.10. Kybele

Kybele figürünün kökeni Anadolu'da çok eski dönemlere dayanır. Çok tanrılı din inancının yaygın olduğu Eskiçağ toplumlarında “Doğa Tanrıçası” olarak kabul edilen ve tapınım gören Kybele tasvirlerine yoğun olarak rastlanmaktadır Phrygia mitolojisinde bir ana tanrıça olan Kybele'ye genellikle dağ zirvelerinde tapınılırdı. Ana tanrıça yalnız Phryglere özgü değil, o dönemde tüm Anadolu'da ve farklı yerlerde yaşayan halkların ortak tanrıçası olma özelliğini üzerinde taşıdı, farklı isimler ve biçimlerde birçok topluma mal oldu. Doğa ile özdeşleştirilmiş özellikle aslan gibi bazı vahşi hayvanlarla ilişkilendirilmiştir.

Katalogda sikkelerde Kybele'nin tek tip olmak üzere 4 tane bronz sikkesi bulunmaktadır (Kat.No.104,130-132). Sikkenin arka yüzünde "[KΛAYΔEIKO]NIEWN" ve "KΛAYΔIOΛAO[ΔIKE]W[N]" lejantları, ortada sola dönük sağ elinde patera, sol elinde tympanon tutan tahtta oturan Kybele betimlenmiştir. Tahtın altında ise aslan yer alır (Lev. XVIII, XXII, Kat. No. 104, 130- 132).

Sikkelerin arka yüzünde görülen bu betim Kybele kültürle çok yakından ilişkilidir. Lykaonia Bölgesi'nin önemli yerleşimlerinden biri olan Sızma'da Kybele

³⁴⁹ Grimal 1997, 474.

³⁵⁰ Schertz 2005, 13-4.

³⁵¹ Krzyzanowska 1970, 104.

kültür varlığı öteden beri bilinmektedir³⁵². Sızma'da Kybele kutsal alanının olduğu ve tanrıçaya Zizimene olarak tapınıldığı bilinmektedir. Meter Zizimene Laodikeia Combusta'nın (Ladik) güneyinde Zizime çevresinde yerel kült olarak çok yaygın olduğu ve ona adaklar sunulduğu bilinmektedir. Yine Sızma kasabasında bulunup Konya Arkeoloji Müzesi'ne götürülen bir heykel (Kybele) ile A. Demir'in evinin duvarında yapı taşı olarak kullanılan Kybele kabartması yazıtlarla da desteklendiği gibi Kybele ya da yerel adıyla Meter Zizimene kültürünün varlığını doğrulamaktadır³⁵³. Yine köy halkının belirttiğine göre Konya Arkeoloji Müzesi'ndeki Kybele yontusunun bulunduğu alanda, büyük ve orta büyüklükteki taşlardan inşa edilmiş bir duvar yer almaktaydı. Fakat daha sonra bu duvar sökülerek taşları köydeki evlerin yapımında kullanılmıştır. Kybele kutsal alanı da muhtemelen burası olmalıdır. Kybele ile ilgili kalıntıların var olduğuna dair Beyşehir ilçesi Karahisar köyündeki antik yerleşimde de yoğun bir şekilde karşımıza çıkmaktadır. Özellikle Beyşehir'de Roma Dönemi Kybele adına yapılmış kaya anıtları bu durumun en net göstergesi olarak karşımıza çıkmaktadır³⁵⁴.

4.3.1.11. Nehir Tanrısı

Yunan mitolojisinde nehir tanrıları için kullanılan "Potamoi" kelimesi, Yunancada "nehir" anlamına gelen "potamos" (ποταμός) sözcüğünün çoğuludur. Yeryüzündeki tüm tatlı su akıntılarının, nehirlerin, derelerin, çayların, ırmakların tanrıları olan nehir tanrıları, Hesiodos'a göre Okeanos ile Tethys'in oğullarıdır. Okeanides adı verilen akıntı, ırmak ve yağmur bulutu tanrıçaları, nehir tanrılarının kız kardeşleri, Naiad denilen su perileri ise kızlarıdır. Bir nehir tanrısı genellikle şu biçimlerden biri olarak tasvir edilir:

1. Boğa başlı bir adam,
2. Belden aşağısı yılan gibi kıvrılan, balık kuyruklu, boğa boynuzlu bir adam,
3. Bir kline üzerine uzanmış bir koluyla yaslandığı bir amphoradan su döken ya da bir elinde palmye, saz tutan bir adam.

³⁵² Ramsay 1918, 148.

³⁵³ Ramsay 1905, 368; Robinson 1926, 29–9; Laminger- Pascher 1984, 87–94.

³⁵⁴ Baldıran – Söğüt 2002, 54-55.

Katalogda sikkelerde nehir tanrısının 2 tip olmak üzere 4 tane bronz sikkesi bulunmaktadır (Kat. No. 110- 112, 162).

Tip 1: Sikkenin arka yüzünde "CAOYA[T]PEΩN" lejantı, ortada sola duran çıplak, sakallı nehir tanrısı betimlenmiştir. Solda önünde balık motifi betimlenmiş olan figür sol eliyle bir dala dayanmış, sağ elinde iki adet kamış tutmaktadır (Kat. No. XIX, 110- 112).

Tip 2: Sikkelerin arka yüzlerinde ortada sola dönük kline üzerine dayanmış sakallı nehir tanrıları betimlenmiştir. Sağ elinde kamış tutmuş olan betimin ayaklarının üzerinde içinden su akan yan yatmış bir amphora tasvir edilmiştir (Lev. XXVII, XXXIV. Kat. No. 162, 202).

Birinci tipteki Savatra sikkesi üzerindeki ayakta duran bölgenin nehir tanrısına baktığımızda kült işlevi ile ilişkili tutulduğunu düşünüyoruz. Savatra (Yağlıbayat) ilçesinde yapılan araştırmalar sonucunda Strabon bölgeyle ilgili ilginç tespitlerde bulunmuştur. Alanda suyun çok kısıtlı olduğu ve çok derin kuyulardan suyun temin edildiğini görmüştür³⁵⁵. Nitekim bundan dolayı da suyun çok pahalı olduğunu söylemiştir. Sikkemiz üzerinde görülen su bitkisi sazdan dolayı bölgede yapılan gözlemlerimiz sonucunda herhangi bir ırmak ya da su kaynağı da bulunmadığı görülmüştür. Ancak antik kaynaklardan kentte bataklık alanların fazla olduğunu öğrenmekteyiz. Tüm bu değerlendirmeler sonucunda nehir ve ırmak olmadan da insanların kendilerine böyle bir tipte tanrı yaratacağı düşünülmektedir. Çünkü suyun eksikliği insanların böyle bir tanrının varlığını düşünmelerine sebep olabilir. Böylelikle insanlar kafalarında böyle bir şey tasarlayarak bunu somutlaştırma ihtiyacı duymuşlar ve yaratmış oldukları bu tanrıya dua ederek su ihtiyacını karşılamış olabilirler. Nitekim böyle bir tanrıya yabancı oldukları içindir ki bütün nehir tanrıları uzanmış olarak betimlenmiş olmasına rağmen bir tek Anadolu'da tek bir örneği dışında ikinci bir örneği olmayan Savatra nehir tanrısı ayakta betimlenmiştir.

Roma imparatorluk sikkelerinde ve sanatında pek rastlanılmayan bu tip (ayakta duran nehir tanrısı), küçük Asya sikkelerinde bir tek Morsynos ırmak tanrısı için kullanılmıştır. Thrakia kentlerinden Plotinopolis'te Hebros (Meriç) ırmak tanrısı için

³⁵⁵ Strabon 1993, 12.6.1.

kullanılan bu tip, Aleksandreia ise Neilos ırmak tanrısı için kullanılmakta olduğunu görmekteyiz³⁵⁶.

İkinci tip betimine gelecek olursak uzanan ırmak personifikasyonunun kökenini MÖ 4. yy Yunan sanatı olarak görmek daha uygundur. Bazı araştırmacılar uzanan ırmak tanrısı betiminin ilk örneğini, yaklaşık MÖ 340 yılına tarihlendirilen Tegea'daki Athena Alea tapınağının batı alınlığındaki sahne olduğunu düşünmektedir. Bu sahne Kaikos³⁵⁷ (Bakırçay) Vadisi'nde gerçekleşen Akhilleus ile Telephos arasındaki çarpışmayı konu edinmiştir. Köşelerde uzanan iki figürden kadın olan Nymphe Teuthrania'dır; erkek olan ise, olayın mekansal olarak gerçekleştiği Kaikos Irmağı'nı temsil etmektedir³⁵⁸.

Hellenistik Dönem'de Aleksandreialı sanatçılar nehir tanrılarına ilişkin erken dönemlerdeki betimlerden etkilenmiş olup kendi eserlerinde uygulamaya başlamışlardır. Örneğin Aleksandreia ve V. Epiphanes³⁵⁹ sikkelerinde de Nil tanrısı başında nilüfer çiçeği ile betimlenmiştir. MÖ 2. yy'ın sonlarına tarihlenen Sicilya'daki Katanya kentinin sikkelerinde çıplak ve uzanmış olarak betimlenen genç Irmak Tanrısı Amenanes, bir elinde bereket boynuzu diğer elinde palmye dalı ve saz tutmaktadır³⁶⁰. Bu tip Roma imparatorluk döneminde de sıklıkla kullanılmaya başlanmıştır. Roma Dönemi'nde uzanan ırmak tanrısı betimleri, mozaikler, heykeller ve rölyeflerde de karşımıza çıkmaktadır. Kompozisyon düzeni genelde hiç değişmezken ırmak tanrısı hafif yarım şeklinde uzanmaktadır. Genellikle dirseğini ve kolunu içinden su akan yan yatmış bir amphoraya yaslanmış bir şekilde tasvir edilmiştir. Bedeninin üst kısmı ise çıplak, belden aşağı ise hymation ile örtülü olup sakallı betimlenirken bazıları ise sakalsız betimlenmiştir. Bazı araştırmacılar³⁶¹ sakallı olanların Neilos Tiber gibi büyük ırmakları tasvir ettiğini sakalsız olanların da daha küçüklerini temsil ettiğini düşünmektedirler. Dolayısıyla ikinci tipte görülen sikkemiz üzerinde yer alan uzanan ırmak tanrısının ise mitolojik bir işlevi vardır.

³⁵⁶ Ostrowski 1991, 29.

³⁵⁷ Pausanias 1964, 8.45.5.

³⁵⁸ Dugas vd. 1924, 90, Fig. 54; Weiss 1986, 149-150.

³⁵⁹ BMC Sicily 1963, 75.

³⁶⁰ Cahn 1981, no 7.

³⁶¹ Imhoof-Blumer 1923, 543.

Burada bu betim mitolojik olayın yerine işaret ederek sahnede kompozisyonu tamamlayan süs ögesi olarak da görülmektedir.

4.3.2. İmparatoriçe Betimlemeleri

4.3.2.1. Agrippina

MS 15 yılında doğan genç Agrippina Germanicus ve büyük Agrippina'nın kızıdır. MS 28'de evlendiği Domitius Ahenobarbus'tan Nero dünyaya geldi. MS 49'da Claudius ile evlenmiş olup MS 59'da oğlu Nero tarafından öldürülmüştür³⁶².

Katalogda sikkelerde Agrippina'nın tek tip olmak üzere 3 tane bronz sikkesi bulunmaktadır (Kat. No.113-115). Sikkenin arka yüzünde "CEBACTH EΠΙ ΑΦΡΕΙΝΟΥ ΚΛΑΥΔΕΙΚΟΝΙΕΩΝ" lejanti, ortada sağa dönük Agrippina portresi yer almaktadır (Lev. XIX, XX, Kat. No. 113-115). Portre olarak baktığımızda Agrippina'nın bugüne kadar Roma Capitol Müzesi'nde tek portre tipi sergilenmektedir. Genç, alımlı güzel bir hanım olarak betimlenen Agrippina'nın dolgun bir yüz, küçük dudaklar, tok, yağlı bir çeneye sahip olduğu görülür. Saç yapısı da klasisistik moda özelliği göstermektedir. Alın ortasından ikiye ayrılan saçların küçük bir bölümü hafif aşağıya indirildikten sonra tekrar yukarıya ve yanlara yönlendirilip şakaklar üzerinden kulakları tamamen kapatacak biçimde yumuşak uzun ve çözünmüş saç belikleri halinde ensede örgü biçiminde birleştirilerek at kuyruğu şeklini almıştır. Ayrıca başın tepesinde yanlara taranarak indirilen saç beliklerinin bir bölümü at kuyruğu örgüsünden geçirilerek çözünmüş dalgalı belikler halinde omuzlar üzerine düşürülmüştür³⁶³.

4.3.2.2. Poppaea

Poppaea Sabina, Titus Ollius ve Yaşlı Poppaea Sabina'nın kızı ve tek çocuğudur. Tacitus'a göre Poppaea, hırslı ve acımasız birisidir. Nero'ya yakın olabilmek için sarayda her türlü entrikayı yapar. Nero üzerinde etkisi büyüktür hatta Nero'yu da ilk eşinden boşayan da odur. İmparator Nero'nun Octavia'dan sonra ikinci eşi olan Poppaea Sabina MS 62 yılında Nero'dan boşanmıştır. MS 62 yılında

³⁶² Tekin 1995, 37.

³⁶³ Özgan 2013a, 245-246.

Poppaea Sabina da ölür³⁶⁴. Katalogda sikkelerde Poppaea'nın tek tip olmak üzere 3 tane bronz sikkesi bulunmaktadır (Kat. No. 118, 119, 120).

Sikkenin arka yüzünde "ΠΟΠΠΑΙΑ CEBACTH ΚΑΛΥΔΕΙΚΟΝΙΕΩΝ" lejantı, İmparatoriçe Poppaea sağ elinde haşhaş sol elinde asa tutar vaziyette tahtta oturmuş şekilde tasvir edilmiştir (Lev. XX, Kat. No. 118, 119, 120). İmparatoriçe'nin sağ elinde tuttuğu haşhaş bolluğu bereketi, sol elinde tuttuğu asa ise gücü simgelemiş olmalıdır. Tahtta oturmak ise Poppaea'nın imparatorluk tahtındaki güçlü konumunu ifade etmektedir. Roma geleneklerine göre kadınların siyasi ve idari anlamda herhangi bir resmi görev ve sorumlulukları olmadığını biliyoruz. Bu yüzden imparatoriçenin sikkenin arka yüzünde tahtta oturmuş bir şekilde resmedilmesi Poppaea'nın İmparator Nero üzerindeki etkisinin de açık bir ifadesi olarak karşımıza çıkmaktadır.

4.3.3. Koloni Betimlemeleri

Koloni betimlemeleri, Roma İmparatorluğu tarafından koloni kentlerinin kullanmış oldukları bir betimdir. Roma Dönemi'nde koloni kentlerinin kuruluşunda, tarıma ait topraklar belirlenip sonra şehrin sınır taşları³⁶⁵ dikiliyordu ve bu taşların üzerine kentin adı ya da baş harfi yazılırdı. Sınırlar belirlendikten sonra koloninin kurucusunu temsil eden lejyonu ya da veteran birliklerini askeri bir düzen içerisinde lejyon sancağı ile (vexillum) birlikte koloniye doğru ilerlerdi. Koloni kentine gelindiğinde ise koloninin kuruluşu nedeniyle bir tören düzenlenirdi. Eski bir Etrüsk geleneği olan bu törende ise sağ tarafa bir boğa, sol tarafa bir ineğin koşulu olduğu ve bir rahibin tuttuğu saban yardımı ile koloniyi tahkim edecek sur takip edilirdi. Böylece koloni kentinin açılışı yapılıyordu. Koloni tarihinde önemli olan bu olay, zaman zaman koloni sikkelerinde betimlenerek kuruluş tarihi hatırlatılmak isteniyordu³⁶⁶.

Dolayısıyla koloni kenti olarak kurulan kentlerin sınırları, saban/pulluk ile belirlenmiştir. Bu nedenle koloni kentleri de bu durumu sikkelerinde saban/pulluk ya

³⁶⁴ Özgan 2013a, 257.

³⁶⁵ Bu sınır taşları üçgen prizma veya kare şeklinde olurdu.

³⁶⁶ Özsait 1999, 130.

da çift süren Augustus, çift süren rahip, çift süren kolonistler şeklinde betimlemişlerdir.

4.3.3.1. Çift süren rahip

Sağa doğru yönelmiş olan iki öküz ile çift süren rahip tasvirli sikkeler Lystra kentinde İmparator Augustus Dönemi'nde darp edilen koloni sikkelerinde betimlenmiştir³⁶⁷.

Katalogda sikkelerde çift süren rahip betiminin tek tip olmak üzere 2 tane bronz sikkesi bulunmaktadır (Kat. No.165, 181).

Sikkenin arka yüzünde "COL AELICONIE[N] SR" ve "COL IVL FEL GEM LVSTRA" lejantları, ortada sağa doğru, iki tane öküzle çift süren rahip yer almaktadır (Lev. XXVIII, XXXI, Kat. No. 165, 181). Sikkenin arka yüzünde yer alan bu betim kolonileştirme politikası olarak karşımıza çıkmaktadır. Nitekim biliyoruz ki koloni kelimesi, muhtemelen yeryüzünün bir çiftçisini ifade eden *colonus* kelimesi ve çift sürmek anlamına gelen *colere* fiilinden türemiştir. Koloni kentinin kuruluşunda ise tarıma ait topraklar belirlendikten sonra şehrin sınır taşları dikiliyordu ve bu taşların üzerine kentin adı ya da baş harfi yazılıyordu. Koloni kentine gelindiğinde koloninin kuruluşu nedeniyle bir tören yapılıyordu. Bu törende eski bir Etrüsk geleneği olan sağ tarafa bir boğa, sol tarafa bir ineğin koşulu olduğu ve bir rahibin tuttuğu saban yardımı ile koloniyi tahkim edecek sur takip ediliyordu. Böylece koloni kentinin açılışı yapılıyordu. Koloni tarihinde önemli olan bu olay, koloni sikkemizde de betimlenerek kuruluş tarihi hatırlatılıyordu³⁶⁸.

Bir diğer görüşe göre Romus ve Romulus'un Palatinus tepesine şehri kurma rivayetine dayanmaktadır. Kehanet uyarınca Romulus, kentin tanrılar tarafından korunacağına inanarak sınırların belirlenmesini bir çift beyaz sığırın koşulduğu sabanla yapmıştır. Kehanete göre ise bu sınır görünmez bir yapıya sahiptir. Romus ise sınırın çok ince olduğunu ve bir düşmanın bu sınırdan kolay geçeceğini

³⁶⁷ RPC II, 137, No. 889; Falghera MPR IV, No. 2392; BMC Lycaonia, 10, N.

³⁶⁸ Özsaıt 1999, 130.

söyleyerek sınırın diğer tarafına geçer. Böyle olunca da kehanetin bozulduğuna inanan Romulus, Romus'u bu nedenden dolayı öldürmüştür³⁶⁹.

Yeni kurulan kenti nüfuslandırmak isteyen Romulus, haydutlar, kaçaklar ve suçlu erkekleri toplayarak kente getirmiştir. Daha sonra komşu Sabinler'i bir ziyafete katılmaya ikna etmiş ve bu ziyafet sırasında Romalılar, Sabinler'in kadınlarını zorla kaçırarak kendilerine eş yapmıştır. Böylece yeni kurulan kentte bir toplum yaratılmıştır³⁷⁰. Bu yeni oluşturulan toplum Roma toplumuydu³⁷¹ aslında.

Burada Roma'nın kent sınırlarının Romulus tarafından biri öküz diğeri boğa tarafından çekilen saban ile belirlenmesi sikkeler üzerindeki bu tipi doğurduğu sonucunu ortaya çıkarmıştır. Bu tipin Roma'nın özellikle kolonize ettiği ya da koloni statüsü verdiği kentlerde görülmesi bir tesadüf değildir. Biri öküz diğeri boğa olan sabanı kullanan rahip betimi ise, Roma kentinin sınırlarını belirleyen ritüel ile bağlantılı olduğu düşünülür. Bu ritüel *pomerium*³⁷² olarak isimlendirilmekteydi³⁷³.

4.3.3.2. Lejyon Sancağı

Bir cins askeri gruba, standart denilmiştir³⁷⁴. Diğer adıyla Labarium, Roma askeri sancağına verilen isimdir³⁷⁵. Ayrıca Constantinus I'in Maxentius'a karşı yaptığı savaştan önce sancakların ucuna koyduğu haç biçimli ve çelenk içinde İsa'nın monogramını taşıyan dini sembole verilen addır³⁷⁶.

Katalogda sikkelerde lejyon sancağı (Standart) betiminde 1 tane bronz sikke bulunmaktadır (Kat. No.138). Sikkenin arka yüzünde "COL ICO[NIEN] E [Q]" lejantı, ortada iki adet stilize lejyon sancağı görülmektedir. İki standart ve aralarında yıldız³⁷⁷ betimi vardır. Iconium kentinde İmparator Titus Dönemi'nde darp edilen

³⁶⁹ Publishers vd. 2006, 204.

³⁷⁰ Tekin 2008, 191-192.

³⁷¹ Publishers vd. 2006, 204-205.

³⁷² Pomerium, kelime anlamı olarak *postmoerium* "duvarın ötesinde" kelimesinden türemiştir. Pomerium, Roma mitolojisinin diğer önemli konularından bir tanesidir. İkiz kardeşlerin hikâyesi kent kuruluşunun yanında birbirleri arasında problem olan gizli sınırı da içermektedir (Livy 1998, 52).

³⁷³ Berger 1991, 635.

³⁷⁴ Tulay 2001, 171.

³⁷⁵ RE XII-1, 1924, 240 vd. (Grosse).

³⁷⁶ Tulay 2001, 125.

³⁷⁷ RPC II, s.233, No. 1610.

koloni sikkelerinin arka yüzünde tasvir edilmiştir³⁷⁸ (Lev. XXIII, Kat. No. 138). Sikkenin sol ve sağ tarafında "E" ve "Q" harfleri bulunmaktadır. "E" harfi Ex, "Q" harfi ise Quintanın kısaltılmasıdır. Bu durum koloni sırasında lejyonerlerin bir bölümünün Iconium'da yerleştiği 5. lejyon ile ilişkilendirilebilir. 5. lejyon Galicia hakkındaki bilgilere sadece yazıtlardan ve Titus'un sikkelerinden yola çıkılarak ulaşılabilir. Tüm bu değerlendirmeler ışığında sikkenin arka tarafında 5. ve 2. lejyon sancağı tasvir edilmiştir. Ön tarafında Titus portresi vardır ve basım tarihi MS 79 yılı olarak tespit edilmiştir. Bu sikkeler koloninin MÖ 25 yılına denk gelen yüz yıllık kuruluşunu göstermektedir.

4.3.3.3. Romus ve Romulus

Katalogda sikkelerde Romus ve Romulus'un tek tip olmak üzere 4 tane bronz sikkesi bulunmaktadır (Kat. No. 177- 179, 184). Sikkenin arka yüzünde "ICONIENSIVM COP S R" lejantı, ortada dişi kurt tarafından emzirilen Romus ve Romulus betimi görülmektedir (Lev. XXX, Kat. No. 177- 179, 184). Bu betim sahnesi Roma kentinin dolayısıyla Roma Devleti'nin kuruluş efsanesi dişi kurt ile Romus ve Romulus'la ilgilidir³⁷⁹. Romus ve Romulus'u emziren dişi kurt betiminin Etrüsk kökenli olduğu ifade edilmektedir.

Aeneas, efsaneye göre Troya Bölgesi'nden kaçmayı başarıp Latium Bölgesi'ne yerleşti³⁸⁰. Oğlu Askanius ise Alba Longa kentini kurdu. Askanius'un sülalesi buraya uzun zaman egemen oldu. İkizlerin doğumundan önce, Numitor'un küçük kardeşi Amulius onu tahttan indirdi ve Numitor'ın kızı Rhea'yı da, tahta rakip adaylar doğurmaması için bir rahibe olmaya zorladı. Fakat Rhea daha önceden Savaş Tanrısı Mars'tan hamile kalıp Romus ve Romulus'u doğurdu. Amulius iki kardeşi sepete

³⁷⁸ Roma ordusu ilk defa general Marius zamanında (MÖ 107) profesyonel bir düzene kavuşmuştur ve bu ordu Cumhuriyet'in erken dönemlerinden Geç Antik Dönem'e kadar sürekli bir gelişim ve değişim göstermektedir. Bu lejyon düzeni Augustus'tan ilk asker imparator olan Septimus Severus'a kadar olan dönemi kapsamaktadır. Sınır boylarına yerleştirilen lejyon birliklerinden farklı olarak askeri anlamda daha az hareketliliğin yaşandığı eyaletlerde görülen ve *auxilia* ismi verilen çeşitli yardımcı birlikler de vardır. Legatus legio-nis (lejyon komutanı) senatör kökenden gelmiş olup bir lejyon içerisindeki en yüksek komutandır. Tribunus laticla-vius'tu (geniş bantlı) ondan sonraki en kıdemli kişidir. Üniformasındaki geniş banttan dolayı bu isimle anılıyordu ve 20'li yaşlarının başında askeri kariyerine henüz başlamış tecrübesiz bir askerdir. Senato kökenli olmasından ötürü lejyon içindeki diğer Tribunus'lardan daha rütbeli olarak kabul ediliyordu.

³⁷⁹ Cornell 1975, s. 1-32.

³⁸⁰ Grimal 1997, a.g.e., s. 30.

koyup Tiber Nehri'nde boğdurulmalarını emretti. Fakat çocuklar kurtuldu ve Palatine Tepesi'nin eteklerinde kıyıya vurdu. Burada da çoban Faustulus ve karısı Acca Larentia tarafından bulunana kadar bir dişi kurt tarafından emzirildiler ve bakıldılar. İkizler daha sonra, çocukken kurtarıldıkları yerde bir şehir kurmaya karar verdi. Fakat kısa zaman içinde önemsiz bir tartışmaya girdiler ve Romus kardeşi tarafından öldürüldü. Romulus da tek başına Palatinus Tepesi'nde Roma kentini kurdu.

4.3.4. Personifikasyon Betimlemesi

4.3.4.1. Aequitas

Aequitas, dürüstlüğü ve adaleti simgelemektedir. Adaleti temsil etmek için elinde terazi ve bereket boynuzu tutarken gösterilmiştir³⁸¹. Dikaio syne ise³⁸² Grekçe karşılığıdır.

Katalogda sikkeler üzerinde Aequitas betiminin tek tip olmak üzere 1 tane bronz sikkesi bulunmaktadır (Kat. No.166). Sikkenin arka yüzünde "COL [AEL HADR AVG ICO]NIES SR" lejantı, ortada sola dönük (personifikasyon) terazi ve bereket boynuzu tutan Aequitas betimi bulunmaktadır (Lev. XXVIII, Kat. No.166).

4.3.5. Propaganda Betimlemeleri

4.3.5.1. Kartal

Kartal, tarih boyunca kutsal kabul edilip birçok kültürde saygı görmüştür. Kartal Antik Yunan pantheonunda Gök Tanrı Zeus'un özel gücünü temsil eden bir hayvandır. Rodenwalt'a³⁸³ göre de kartal hem Zeus'un hem de fiziki güç ve cesaretin simgesidir. Tarsos kentinin tanrısı Baaltars'ın da kutsal hayvanı kartaldır. Bazen tanrısıyla bazen de yalnız kanatları açık, gagasında bir çelenk ve başı sağa dönük betimlenir.

Katalogda sikkeler üzerinde kartal betiminin tek tip olmak üzere 1 tane bronz sikkesi bulunmaktadır (Lev. XVIII, Kat. No.164). Sikkenin arka yüzünde "COL ICONIE" lejantı, ortada ayakta sola bakan, kanatlarını açmış kartal figürü yer

³⁸¹ Klawans 1959, 44.

³⁸² Tulay 2001, 11.

³⁸³ Rodenwalt 1919, 79.

almaktadır. Kartal, Zeus'un temsilcisidir. Zeus, bir Yunan Tanrısı olmasına rağmen Anadolu'nun kırsal kesimlerinde, özellikle Lykaonia Bölgesi'nde de oldukça sevilen bir tanrıdır. Bölgede, altarlara, mezar stelleri ve ostotekler üzerinde de Zeus ikonografisiyle bağlantılı olarak kartal betimi yer alır³⁸⁴. Dolayısıyla tüm bu değerlendirmeler ışığında sikkelerin arkasında yer alan kartal motifinin propaganda amaçlı olduğunu ve gücü temsil ettiği sonucunu çıkarıyoruz.

4.3.5.2. Çelenk içinde yazı

Katalogda sikkeler üzerinde yazıtlı tip betiminin tek tip olmak üzere 1 tane bronz sikkesi bulunmaktadır (Kat. No.101). Sikkenin arka yüzünde defne yapraklarından yapılmış bir çelenk içerisinde "KAAYΔEIKONIEWN" lejanti bulunmaktadır (Lev. XVII, Kat. No. 101).

Katalogda bulunan sikkenin ön yüzünde tasvir edilen imparator başlarındaki çelenkler daha çok Roma imparatorları tarafından propaganda amacı ile kullanılmıştır. Bilindiği kadarı ile ilk İmparator Augustus ile ortaya çıkan ve *corona civica* olarak adlandırılan defne dalından örülmüş çelenkler, yukarıda da vurgulandığı gibi, genellikle Roma imparatorları tarafından propaganda amacı ile kullanılmıştır. *Corona civica* ikonografik açıdan hem birlikte bulunan kişinin imparator olduğuna işaret etmekte, hem de o imparatorun halkı için ne kadar iyi, hoşgörülü ve yardımsever bir insan olduğunu göstermektedir. Özellikle imparatorlar, olasılıkla yeni kurumsallaştırmaya çalıştıkları monarşiyi yönetimleri altında bulunan vatandaşlarına sevdirmek amacıyla, bu çelenği başlarında taşımış olmalıydılar³⁸⁵. Ovidius'un rivayetine göre *corona civica* aynı zamanda dinsel bir anlam taşımakta ve ikonografik açıdan baş tanrılığa işaret etmektedir.

4.3.5.3. Kurt protomu

Katalogda Laranda sikkeleri üzerinde kurt betiminin iki tip olmak üzere toplam 66 tane gümüş sikkesi bulunmaktadır (Lev. I - XI, Kat. No.1-66).

³⁸⁴ Lochman 2003, 211.

³⁸⁵ Şahin 2005, 422.

Tip 1: Sikkenin arka yüzünde noktalı bordür içerisinde ortada üstte "ΛAPAN" lejantı, ortada sağa dönük bir kurt protomu betimlenmiştir. Kurt protomunun solunda monogram, sağında yıldız bulunmaktadır (Lev. I, XI, Kat. No. 1, 2, 66).

Tip 2: Sikkenin arka yüzünde sağa dönük kurt protomu tasvir edilmiştir. Arka yüzde ise "Λ" lejantı bulunmaktadır (Lev. I-XI, Kat No. 3-65). Laranda sikkesi üzerinde yer alan kurt protomu spesifik bir betimdir. Bu betim belki de belli bir dönem yöneticilik yapan bir hanedanlığın sembolü ya da bölgeyle ilişkili bir yerel tanrı tasviri olduğunu da anlayabiliriz. Çünkü MÖ 4. yy'da Laranda kentinin Kilikia Pers satrapları tarafından yönetildiği ve Laranda'nın coğrafi yakınlığı da göz önüne alındığında, bu kurt tasvirinin anlamının Kilikia Bölgesi'nde araştırılması gerektiği kanısına vardır. Nitekim Kilikia Bölgesi'nde Tarsos'ta kent sikkeleri üzerinde Apollon, Lykios sıfatı ile anılmaktadır. Tanrı, bu sıfatı ile birlikte görüldüğü örneklerde, her iki elinde de ön ayaklarından tutarak kaldırmış olduğu iki adet kurt ile birlikte betimlenmiştir³⁸⁶. Lykialı Apollon olarak düşünülmesinin yanında kurt, tanrı olarak çobanların ve sürülerin koruyucu tanrısı biçiminde de yorumlanır³⁸⁷. Kurt, tanrının hayvancılıkla geçinen halkların yanında olduğunu ve onun çobanlık özelliğini de vurgular. Sürülere dadanan kurtlar onun kontrolü altındadır. Tüm bunların yanında Aelianus, Delphi'de kurt ile bağlantılı bir sunak ve tapınaktan bahseder³⁸⁸. Sophokles Apollon'u "kurt öldüren"³⁸⁹, Aeschylus "kurt soylu" veya "kurtların kralı"³⁹⁰ olarak tanımlamıştır. Pausanias ise, Argos'da, Apollon Lykios'un kurt ile ilişkili bir kurt tapınağı olduğunu aktarır³⁹¹. Tüm bu değerlendirmeler bir arada düşünüldüğünde çalışmamızdaki Laranda sikkelerinin arkasında kurt ikonografisinin mitolojik bir işlevden ziyade daha çok Apollon'la ilişkili bir kült sonucu sikke üzerinde tasvir edildiği anlaşılır. Laranda isminin baş harfi olan "Λ" simgesine gelince, orada arkasına koyulmuş bir yıldızla birlikte hilal olduğu görülür. Bazı kopyalarda çok yuvarlak, hatta yukarıya doğru açık olduğu gerçektir. Geleneksel olarak Mezopotamya'nın eski zodyak sembolü hilalin genellikle yukarıya

³⁸⁶ SNG v. Aul 1957, n. 6012, 6026-6028.

³⁸⁷ Şahin 1981, 172.

³⁸⁸ Aelian 1989, XII, 40.

³⁸⁹ Kaibel 1967, 7.

³⁹⁰ Aeschylus 2009, 145.

³⁹¹ Pausanias 1964, II, 19, 3, 4.

doğru açık gösterildiğini (u) ve bazen de yakın doğu modellerinin kültürel taklidini temsil eden Sisam, Efes ve Sakız Adası kurşun madalyonlarının bazılarının üzerinde olduğu gibi aşağıya doğru gösterildiğini dikkate almalıyız³⁹².

4.3.5.4. Quadriga

Zafer alaylarının simgesi olan quadriga betimi Yunan ve Roma mitolojilerinde "Tanrıların Arabası" olarak tasvir edilmiştir. Roma'da gücün simgesi olan arabalar, mitolojide zafer tanrıçaları tarafından kullanılmıştır. Bu yüzden bir kadın ve dört at tasviri yaygın olarak kullanılmaktaydı.

Katalogda sikkeler üzerinde quadriga betiminin tek tip olmak üzere 1 tane bronz sikkesi bulunmaktadır (Kat. No.180). Sikkenin arka yüzünde "ICONIENSIVM COP S R" lejantı, ortada sağa dönük imparatorun sürdüğü quadriga betimi yer almaktadır (Lev. XXX, Kat. No.180). Sikkemiz üzerinde görülen bu betim de dolayısıyla imparatorun zafer simgesine atıfta bulunan bir propaganda sikkesi işlevini yürütmektedir.

³⁹² Casabonne 1999, 82.

5. LYKAONIA SIKKELERİNDE GÖRÜLEN LEJANTLAR VE KISALTMALAR

Sikkelerin ön yüzünde portrenin çevresinde imparator isim ve ünvan lejantları görülmektedir. Özellikle bunlar bazen arka yüzde de yer almaktadır. İsimler ve ünvanlar genellikle yalın halde bulunurken, bazen de ön ya da arka kısımlarına ek olarak verilir. Yani lejantlar üzerinde imparator isimlerinin yanı sıra ünvan ve kısaltmalarda işlenmiştir.

Bu bölümde kataloğumuzda yer alan Lykaonia sikkelerinde görülen ünvan ve kısaltmalar açıklanmıştır.

5.1. Ön Yüz Lejantları

ΑΜ : ARMENICUS, MEDICUS

ΠΡ : PARTHICUS

ΜΗ : MEDICUS, ARMENICUS

Π : PARTHICUS

Η : MEDICUS

Α : ARMENICUS

Μ : MEDICUS

ΠΡ : ARMENICUS, PARTHICUS

Α : ARMENICUS

M: Marcus

AVR: Aurelius

ANT: Antoninus

P: Publius

L: Lucius

F: Felix

Pontifex: PONT

Augustus: AVGVSTI, AVG, AVGVSTAS

Claudius : ΚΛΑΥΔΙΟC

M. Annius Afrinus: ANNIOC AΦPEINOC

Nero: NEPWN

Poppaea: ΠΟΠΠΑΙΑ

Vespasian: ΟΥΕCΠA]CIANOC, VESPA

Titus: TITOC

Domitian: DOMITI, ΔOMITIAN

Hadrian: ΑΔPIANOC

Antoninus Pius: ANTONINOC PIVS

Marcus Aurelius: AVRELIVS

Faustina II: ΦAUCTEINA

Lucilla: ΛΟΥKΙΑΛΑ

Gordian III: GORDIANVS

Tranquillina: SABINIA TRANCVLIN

Philippus : PHOYHPOC

Otacia Severa: ΩTAKIDIAN CEOYHPAN

Gallienus: GALLIENVΓ

Īmparator: IMP, AYTOKPATWP, AVTOK

Caesar: KAICAP, CAES, KAIC, CAIS

Coloni: COL, COLONEA

Ceres: CEBACTOC, CEBAC, CEBACTH

Pius: PIVS

Koinon: KOINON

5.2. Arka Yüz Lejantları

Lykaonia: ΛΥKAONIAC, ΛVKA

Iconium: IKONIEWN, ICO, ICONIEN, EIKONIEΩN, ΚΛΑΥΔΕΙΚONIEWN

Laranda: ΛΑΡΑΝΔ

Laodikeia Combusta: ΛΑΟΔΙΚΕWN

Lystra: LVSTRA

Savatra: CAOYATPEΩN

Derbe: ΔΕΡΒ

Dalisandos: ΔΑΛΙΣΑΝΔΕΩΝ

Ilistra: ΙΛΙΣΤΡΕ

Barata: ΒΑΡΑΤΕΩΝ

Hyde: ΥΔΗΚ

Poppaea: [Π]ΟΠΠΑΙΑ

Claudius : ΚΛΑΥΔ

Hadrian: ΗΔΡ, ΑΔΡ

Coloni: ΚΟΛ, ΚΟΛΟΝΕΑ

Koinon: ΚΟΙ, ΚΟΙΝ, ΚΟΙΝΟΝ

Sebaste: ΣΕΒΑΚΤΗ

Nike: ΝΕΙΚΗ

Felix: ΦΕΛ

Gemella: ΓΕΜ

Metropolis: ΜΗΤ, ΜΗΤΡΟ

Iulius: ΙΥΛ

Senato Romanus: Σ.Ρ

Μενεαὺμ Τιμοθεοῦ: Muhtemelen sikke darbından sorumlu bir magistrat ismi

Epimeleia (sikke darbının yapıldığı özel mekan): ΕΠΙ

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Bu çalışma, Lykaonia Bölgesi'nde kurulan kentlerin darp ettiği 202 sikke üzerinde gerçekleştirilmiştir (Grafik 5). Lykaonia Bölgesi'ndeki kentlerde ortaya çıkan bu sikkelerin 66 tanesi Klasik, 35 tanesi Hellenistik, diğer 101 tanesi Roma sikkesidir (Grafik 2). Kataloğa alınan sikkelerin Hellenistik ve Roma olmak üzere 103 tanesi Iconium kentinde darp edilmiştir. Bu veri Iconium kentinin Lykaonia Bölgesi'nin merkezinde olup önemli kavşak noktalarının birleşim yerinde yer almasından kaynaklıdır. Iconium, Augustus Dönemi'nde başlayan kolonizasyon faaliyetlerine maruz kalıp güneydeki liman kentlerine yakınlığı ile de Romalılar için büyük önem arz etmekteydi. Iconium kentinden sonra çoğunluğu Klasik ve Roma Dönem'ine ait 69 tane sikke darp eden Laranda kenti gelmektedir. Daha sonra katalogda sayısal çoğunluk bakımından sırasıyla Savatra kentine 7, Lystra ve Dalisandos'a 5, Laodikeia Combusta ve Barata'ya 4, Ilistra'ya 3, Derbe ve Hyde'ye ait 1'er tane sikke bulunmaktadır. Dolayısıyla tarihi süreçte bölgede egemenlik kuran farklı devletlerin çevre şehirler ve devletlerle çeşitli amaçlarla ilişki kurabilmeleri için kullandıkları bu yol sayesinde, yol güzergahında kurulmuş olan bu şehirler ekonomik, ticari, siyasi, askeri, sosyal ve kültürel anlamda etkilenmiştir. Bu sayede insan ve malların geçişine imkan sağlayan lojistik, ekonomik ve ticari özelliği ile birlikte bu şehirlerden de az sayıda da olsa sikke elde edildiği sonucuna varmaktayız.

Grek ve Roma İmparatorluk Dönemi'nde Anadolu'da kurulan kentlerin darp ettikleri sikkeler üzerindeki betimler sınıflandırılmıştır. Bu sınıflandırmaya göre;

1. Mitolojik,
2. Yönetici,
3. Koloni,
4. Propaganda betimlemeleri olmak üzere 4 tip sikke tipolojisi oluşturulmuştur.

Tipoloji içerisinde ilk başlığı oluşturan mitolojik betimdir. Bu grup içerisinde Klasik Hellenistik ve Roma Dönemi'ne ait sikkeler üzerinde Zeus, Herakles, Perseus, Medusa, Athena, Dionysos, Tyche, kurt, Baal gibi mitolojik figürlerin tasvir edildiği saptanmıştır (Grafik 6). İnancın politika çerçevesinde kullanılması ve sikkelere yansması bu tip sikkelerde belirgin olarak karşımıza çıkmaktadır. Örneğin Klasik

Dönem'de sikke darp eden Laranda obol sikkelerinin hepsinin arkasında kurt betimi ve ayrıca kurdun sırt kısmında "Λ" sembolü görülmektedir. Bulunan bu sembolün ne olduğu tartışma konusu olmuştur. Benzer sikkeler üzerinde de görülen bu sembolün hilal olduğuna dair görüşler bulunmakta, hilalin genellikle yukarıya, nadiren de aşağı doğru baktığı belirtilmektedir. Casabonne³⁹³, lejantın yuvarlak hatlı olması halinde ve yukarıya doğru bakar şekilde betimlendiğinde Tarsos darbı olduğunu; buna karşılık, uçları sivri ve aşağıya doğru baktığında ("Λ") Laranda darbı olabileceğini önermektedir. Ancak çalışmamızda yer alan sikkeler Laranda sikkeleri üzerindeki simgenin yukarı uç bölümü sivri olduğu ve aşağıya doğru baktığı görülmektedir. Bu bilgiler ışığında lejantın "Λ" "ΛAPAN" lejantları sikkenin Kilikia sikkesi değil aksine Lykaonia Bölgesi'nin bir kenti olan Laranda darbı olması gerektiğini göstermektedir. Dolayısıyla Aulock'a göre³⁹⁴ MÖ 1. yy da ilk sikkesini Iconium'da darp etmiş olan Lykaonia Bölgesi önerisi, yukarıda bahsettiğim değerlendirme ile ortadan kalkmıştır. Tüm bu arkeolojik veriler ışığında Lykaonia Bölgesi'nin sikke darbını MÖ 4. yy ortalarında gerçekleştirdiğini ortaya koymaktadır.

Mitolojik tiplerin sikkelerin üzerinde yer alması sikkenin darp edildiği kentteki kültürel durumlarla ilgili bilgi vermektedir. Örneğin Laodikeia Combusta'dan ele geçen Kybele heykelini Sızma'dan bulunan Kybele kült alanlarıyla açıklarken Savatra'dan ele geçen sikkeler üzerinde nehir tanrısı motifini ise bölgedeki su sıkıntısının yansıması olarak insanların kendine bir tanrı yaratmasıyla açıklayabiliriz. Tüm bu değerlendirmeler sonucunda; bölgedeki yerel tanrıların sikkeler üzerinde yer alması ve Grekçe lejantların varlığı Iconium kentinde Hellenistik kültür geleneğinin ve kentin kendi yerel geleneğinin devam ettiğinin göstergesi olarak görülebilir.

Laranda kentinin bu dönemde Pers satrapları tarafından yönetildiği dikkate alındığında bu kurt tasvirinin ise Kilikia Bölgesi'ndeki Apollon Lykeios kült alanıyla ilişkili olduğu sonucuna varıyoruz. Çünkü tanrı sıfatı ile birlikte görüldüğü Tarsos sikkelerinin arka yüzünde, her iki elinde de ön ayaklarından tutarak kaldırmış olduğu iki adet kurt ile birlikte betimlenmiştir³⁹⁵.

³⁹³ Casabonne 1999, 69-88.

³⁹⁴ Aulock 1976, 53.

³⁹⁵ SNG v. Aul 1967, n. 6012, 6026-6028.

Dikkat çeken bir ayrıntı da Hellenistik ve Roma Dönemi'nde Iconium sikkelerinin arka yüzündeki betimlerin büyük çoğunluğunun Perseus'a ait olmasıdır. Bu durum Konya'nın adının³⁹⁶ "kutsal tasvir" anlamındaki "IKON" sözcüğünden gelen Deukalion tufanından sonra Prometheus'un yaptığı insan biçimli kalıplara veya evvelce Danaia kentine eziyet eden ejderin kafasını kesen Perseus'un anısına dikilen anıta bağlanmakta olduğu sonucunu kanıtlar niteliktedir. Perseus dışında kentte saygı ve tapınım gören diğer tanrı ve tanrıçalar da sikkelerin vazgeçilmez konuları arasında yerini almıştır. Lykaonia Bölgesi'ndeki kent sikkelerinden bilinen gerek portre gerekse ayakta veya taht üzerinde oturmuş Tanrı Zeus betimi, en sık tekrarlanan ve sevilen figürler arasında yerini almıştır. Lykaonia Bölgesi'nde bu Zeus tapınımına ilişkin verilerin bir kısmı kabartmalar bir kısmı da epigrafik malzemelerle belgelenmiştir. Bu veriler ışığında Anadolu geleneğinde olduğu gibi Lykaonia Bölgesi'nde baş tanrı Zeus'un rağbet gören bir tanrı olduğu anlaşılmaktadır. Zeus'u izleyen diğer bir tanrıça ise Athena'dır. O da bütün bir Roma İmparatorluk Dönemi boyunca sikkeler üzerinde hem büst / portre hem de ayakta mızrak ve kalkan tutarken betimlenmiştir.

İkinci tipi ise Klasik Dönem'de satrap, Roma Dönemi'nde ise imparator, imparatoriçe ve eyalet valisi ile bağlantılı yönetici tipler oluşturmaktadır. Ön yüzlerinde imparator ve imparatoriçe betiminin yer aldığı sikkeler, İmparator Augustus'tan başlayarak (MÖ 27-MS 14) Gallienus'a (MS 253-268) kadar olan dönem kapsamaktadır. Bu yönetici betimli sikkeler aracılığıyla da bölgenin siyasi durumu hakkında bilgi sahibi oluyoruz (Tablo 4). Örneğin Kat. No. 66'daki Laranda obol sikkesinin ön yüzündeki Kilikia Satrabı olan Mazaios (MÖ 361-364) betimi Laranda kentinin Kilikia ile aynı idare içerisinde kaldığını göstermesi ve Lykaonia sikke tarihinin Hellenistik Dönem'den daha erken Klasik Dönem'e götürmesi açısından iyi bir kanıt olarak karşımıza çıkmaktadır. Kayda değer diğer bir konu ise Iconium sikkesi üzerinde Claudius idaresinin egemenliği altında ortaya çıkarılan Kat. No. 116'taki sikkemizdir. Bu sikke bize elçi Marcus Annus Afrinus'un portresiyle sikke basımının olduğunu gösterir. Onun adını sikke üzerindeki yazıtlar "ANNIOC AΦPEINOC" dan (Annius Afrinus) dolayı bilmekteyiz. Marcus Annus Afrinus,

³⁹⁶ Brown 2000, 113.

Claudius hükümetinin egemenliği altında Galatia eyaletinin elçisidir. Bu dönemde Iconium sikkesi üzerinde çıkması Lykaonia Bölgesi'nin Galatia idaresi altında yeni merkezi düzenlemeye gitmesiyle açıklanabilir.

Üçüncü tipi, Romalıların kolonizasyon sonucu oluşturduğu koloni sikkeleri oluşturmaktadır (Tablo 5). Roma İmparatorluğu, kendi hâkimiyetini kabul ettirmek ve devam ettirmek için özellikle denize kıyısı olan ya da önemli geçiş noktalarında yer alan stratejik noktalardaki Iconium ve Lystra gibi koloni kentleri üzerinde kurulmuştur. MÖ 25 yılında Lykaonia Bölgesi'ndeki kolonizasyon faaliyetine baktığımızda Augustus döneminde onun "Pax Romana (Roma Barışı)" yı yerleştirmek amacıyla uyguladığı şehircilik politikasının eseri olarak bu bölgede Roma kolonisi inşa ettiğini ve Hellenistik polisle birlikte hayatlarını devam ettirdiklerini görüyoruz. İmparator Hadrianus³⁹⁷ Dönemi'nde kent kolonist hareketlerine sahne olmuştur. Sikkeler üzerindeki "Colonia" ünvanı ve "Colonia Hadriana Augusta" yazıtları bu durumun en önemli kanıtıdır³⁹⁸. Bir süre ara verdikten sonra İmparator Antoninus Pius Dönemi'nde tekrardan koloni sikkeleri darp etmiş olup bu durum Gordian III Dönemi'ne kadar devam etmiştir. Bu nedenle sikkeler üzerinde bu durumu simgeleyen tasvirler kullanmışlardır. Bu politika sonucunda çift süren rahip, lejyon, Romus ve Romulus betimi gibi tipler ortaya çıkmıştır. Buna dayanarak Roma İmparatorluğu politikasının sikke tiplerine yansıdığı görülmekte olup bu tiplerin seçimindeki etkenlerin Romalılaştırma politikası olduğu sonucuna varılmıştır.

Koloninin resmi dilinin Latince olması sikkeler üzerindeki lejantlara da yansımıştır. İmparator isimleri ve ünvanları ile birlikte kentin adı ve arka yüzde yer alan figürlerin isimleri hep Latince yazılmıştır. Ancak Severus Dönemi'ne kadar yer yer Grekçe lejantların varlığı (ICONIWN) Iconium kentinde Hellenistik kültür geleneğinin ve kentin kendi yerel geleneğinin devam ettiğinin göstergesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Lykaonia sikkeleri üzerinde bu durum açıkça görülmektedir; arka yüzlerindeki "COL, COLONEA CAES, CERES" gibi ibareler şehir adıyla birlikte şehrin statüsünü de göstermektedir.

³⁹⁷ Tekin 2008, 255.

³⁹⁸ Pilhofer 2001: 27-34; Head 1911: 713- 714; Özsaıt 1999: 128.

Dördüncü tipi, sikkeler üzerinde yer alan propaganda betimleri oluşturmaktadır. Bu tipler, imparator ve idari bir yönetici tarafından propaganda amaçlı tasvir edilmiştir. Sikkelerin arka yüzünde yer alan kurt betimi, Pers imparatorları; kartal, çelenk ve quadriga betimi de Roma imparatorları tarafından propaganda amacı ile kullanılmıştır.

Dikkat çeken bir özellik Psidia Antiocheia sikkesi üzerinde yer alan lejant³⁹⁹ ile Kat. No. 165'teki Iconium sikkesinin ön yüzündeki lejantın durumu, Iconium ve Antiochia sikkelerinin arka yüzünde bulunan "SR" uyumları (senatus-romanus), aynı zamanda biçimsel benzerliklerinin de olduğunu göstermiştir. Her ne kadar sikke basımından sorumlu olan *magistrat* ismi belli olmamasına rağmen sadece başka bir darp bağlantısının olduğu bulunmuştur. Muhtemelen sikkenin ön yüzünden birçok baskı kopyası yapılmış ve arka yüzleri farklı şekilde darp edilip birleştirilmiş olduğu sonucunu çıkarabiliriz. Örneğin Antiochia ve Iconium arasındaki Gordian sikkelerinin damga birleşiminde aşağıdaki bazı gözlemler not edilmiştir. Her iki kentin sikkelerinin ön yüzünde "A" harfi daima doğru yazılmıştır. Fakat aynı sikkenin arka tarafında Iconium kentinde "A" harfi, "Λ" olarak yazılmıştır. Açıkça anlaşılmaktadır ki Antiochia için çalışan ve muhtemelen bu kentte doğan magistrat, arka yüze mühür basan ve birçok hata yapan, "AELI" yerine "ELI" , "ICONIEN" yerine "CONIESI" yazan, Iconium şehrindeki meslektaşına göre Latinceyi daha iyi bilmektedir. Sonuç olarak sikkelerin ön ve arka yüzleri farklı kişiler tarafından darp edilmiştir.

Katalog çalışmasındaki sikkeler üzerinde yer alan lejantlar aracılığıyla Antoninus Pius Dönemi'nde Lykaonia Bölgesi'nin yeni bir idari düzenlemeye gittiği sonucuna varılmaktadır. Koinon adı altındaki bu idari düzenleme belli dini ritüeller ve ekonomik koşullar durumunda bir araya gelen kent birlikleri anlamına gelmektedir. Sikkeler üzerinde yer alan "KOINON AYKAONIAN" lejantları böyle bir çıkarıma varmamızda güçlü birer kanıt olmaktadır. Bu lejant aracılığıyla Koinon sikkelerine baktığımızda karşımıza Derbe, Laranda, Ilistra, Dalisandos, Hyde, Barata olmak üzere toplam 6 kent çıkmaktadır (Grafik 7).

³⁹⁹ Krzyzanowska 1970, 1209.

KAYNAKÇA

- Aelian 1989,** Aelianus, C. (1989). *On the Characteristics of Animals*, (Çeviren: A. F. Scholfield), Volume III, Books 12-17, Loeb Classical Library Volumes. Cambridge, MA, Harvard University Press; London.
- Agizza 2001,** Agizza, R. (2001). *Antik Yunan'da Mitoloji Masallar ve Söylenceler*, (Çeviren: Z. İlkelen), İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Aeschylus 2009,** Aeschylus (2009). *Persians. Seven against Thebes. Suppliants. Prometheus Bound*,(Ed. ve Çeviren: Alan H. Sommerstein), Volume I, Loeb Classical Library Volumes. Cambridge, MA, Harvard University Press; London.
- Aiskhylos 1956,** Aiskhylos (1956). *Prometheus*, (Çeviren: H. W. Smyth), Cambridge, Mass, London: The Loeb Classical Library.
- Akçay 2011,** Akçay, A. (2011). *Arkeolojik ve Filolojik Belgeler Işığında Tabal Ülkesi, Gazi Üniversitesi Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Ankara.
- Akşit 1970,** Akşit, O. (1970). *Roma İmparatorluk Tarihi (MS 193-395)*, İstanbul.
- Akşit 1976,** Akşit, O. (1976). *Roma İmparatorluk Tarihi (MÖ 27-MS 192)*, İstanbul.
- Ammianus 1935,** Ammianus, M. (1935). In Three Volumes-I, 1. rev. Ph. D. John C. Rolfe. London, William Heinemann Ltd. Cambridge-Massachusetts, Harvard University Press.
- AnatSt 1964,** Anatolian Studies, Vol:14, published by British Institute of Archaeology at Ankara.

- Ashton-Hurter 1998,** Ashton, R., Hurter, S. (1998). *Studies in Greek Numismatics in memory of Martin Jessop Price*, Spink and Son Ltd, First edition, London.
- Atlan 1976,** Atlan, S. (1976). 1947-1967 Yılları Side Kazıları Sırasında Elde Edilen Sikkeler, İstanbul.
- Aulock 1976,** Aulock, H. Von (1976). *Münzen und Städte Lykaoniens*, IstMitt, Beiheft 16, Tübingen.
- Aulock 1977,** Aulock, H. Von (1977). *Münzen und Städte Pisidiens Teil II*. Tübingen.
- Bahar 1991,** Bahar, H. (1991). *İsauria Bölgesi Tarihi*, SÜSBE Tarih Anabilim Dalı Eskiçağ Tarihi Bilim Dalı (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Konya.
- Bahar 2000,** Bahar, H. (2000). "Lykaonia Bölgesi Araştırmaları". Selçuk Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Projesi, Konya.
- Baldıran - Söğüt 2002,** Baldıran, A., Söğüt, B. (2002). "Lykaonia Bölgesi'nde Kybele Kültü: Beyşehir ve Seydişehir İlçeleri", *Selçuk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Edebiyat Dergisi* 14: 45-70, Konya.
- Baldıran 2005,** Baldıran, A. (2005). "Taşkent-Avşar Ostotekleri", *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 22 (2), s: 67-86, Ankara.
- Baldıran 2008,** Baldıran, A. (2008). "2005 Yılı Taşkent Yüzey Araştırmaları", *AST 25/1*, Ankara, 27-42.
- Baldıran 2009,** Baldıran, A. (2009). "Taşkent İlçesi ve Civarı 2007 Yılı Yüzey Araştırması Raporu", *AST 26 (1)* , Ankara, 313-332.
- Baldıran 2010,** Baldıran, A. (2010). "Taşkent-Seydişehir 2008 Yılı Yüzey Araştırmaları", *AST 27/1*, Ankara, 121-134.
- Baldıran 2011,** Baldıran, A. (2011). "Taşkent-Seydişehir 2009 Yılı Yüzey Araştırması", *AST 28 (1)*, Ankara, 221-230.

- Baldıran vd. 2010,** Baldıran A., Karağuz, G., Söğüt, B. (2010). “*Centre Unissant Les Cultes Hittites et Romanis: Fasıllar*”, Trade and Production Through the Ages, Konya, 219-237.
- Baldıran 2012a,** Baldıran, A. (2012). "Yunan ve Roma Mitolojisi". (Editör: Remzi Duran), *Mitoloji ve Din*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 82-103.
- Baldıran 2012b,** Baldıran, A. (2012). "Yeni Örneklerle Lykaonia Bölgesi Kültürleri". *Stratonikeia'dan Lagina'ya. Ahmet Adil Tırpan Armağanı*. İstanbul: Ege Yayınları.
- Baldıran 2015,** Baldıran, A. (2015). "Seydişehir 2013 Yılı Yüzey Araştırması", *AST 32 (1)*, 385-398.
- Ballance 1957,** Ballance, M. H. (1957). "The Site of Derbe, Laranda: A New Inscription", *Anatolian Studies*, VH, s: 147-151.
- Ballance 1958,** Ballance, M.H. (1958). "Roman Roads in Lycaonia", *AS-VIII*, s: 223-234, Ankara-London.
- Ballance 1962,** Ballance, M. H. (1962). Monuments from Lycaonia, The Pisido-Phrygian Borderland, Aphrodisias, with: M.H. BALLANCE and M.R.E. GOUGH, *MAMA-VIII*, Manchester.
- Balty 1981,** Balty, J. Ch. (1981). "Tyche", *LIMC 1*, s: 840 – 851.
- Baydur 1998,** Baydur, N. (1998). *Roma Sikkeleri*, İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Baykara 1988,** Baykara, T. (1988). *Anadolu'nun Tarihi Coğrafyasına Giriş I Anadolu'nun İdari Taksimatı*, Ankara: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları.
- Beaufort 1818,** Beaufort, F. (1818). *Karamanya, Küçük Asya'nın Güney Kıyıları ve Antik Kalıntıların Kısa Bir Tanıtımı (Tuğamiral Sir-Londra)*, (Çevirenler: Ali Neyzi, Doğan Türker), AKMED, Antalya.

- Beazley 1956,** Beazley, J. D. (1956). *Attic Black-Figure Vase-Painters*, London-New York: Clarendon Press.
- Beazley 1971,** Beazley, J. D. (1971). *Paralipomena, Additions to Attic Black-Figure Vase painters and to Attic Red-figure Vase-Painters*, Oxford.
- Belayche 2003,** Belayche, N. (2003). "Tychè et la Tychè dans les Cités de la Palestine Romaine". *Syria*, T. 80, s: 111-138.
- Belke-Restle 1984,** Belke, K., Restle, M. (1984). *Galatien und Lykaonien*, Österreichische Akademie Der Wissenschaften, Tabula Imperii Byzantini, Herbert HUNGER, Band-4, Wien.
- Berger 1991,** Berger, A. (1991). *Encyclopedic Dictionary of Roman Law*, Philadelphia.
- Bergmann 1977,** Bergmann, M. (1977). *Studien Zum Römischen Portrat des 3. Jahrhunderts n. Chr.*, Bonn: Dr. Rudolf Habelt.
- Bieber 1961,** Biaber, M. (1961). *The Sculpture of the Hellenistic Age*, Columbia University Press.
- Bing 1987,** Bing, J.D. (1987). *A History of Cilicia During The Assyrian Period*, Michigan.
- BMC 1883,** Poole, R. S.(1883). *British Museum Catalog of Greek Coins*, The Ptolemies, Kings of Egypt.
- BMC Lycaonia ,** Hill, G. F. (1964). *British Museum Catalog of Greek Coins of Lycaonia, Isauria and Cilicia* (Ed: A. Forni), Bologna.
- BMC Phrygia,** *Catalogue Greek Coins of Phrygia*, (B. V. Head), London, 1906.
- BMC Sicily,** British Museum Department of Coins and Medals. *Catalogue of Greek Coins, Sicily*. Ed. R. S. Poole. London: Trustees (of the British Museum). Repr. Bologna: A. Formi, (1963).
- Boardman 2002,** Boardman, J. (2002). *Kırmızı Figürlü Atina Vazoları*, (Çeviren: Gürkan Ergin), İstanbul: Homer Kitabevi.

- Boardman 2014,** Boardman, J. (2014). *Yunan Heykeli Geç Klasik Dönem*. (Çeviren: Müjde Peker), İstanbul: Homer Kitabevi.
- Bonnefoy 2000,** Bonnefoy, Y. (2000). *Antik Dünya ve Geleneksel Toplumlarda Dinler ve Mitolojiler Sözlüğü*, I. Cilt: A-K, (Çeviren: Levent Yılmaz), Ankara: Dost Kitabevi.
- Bosch 1949,** Bosch, C. M. (1949). *Türkiyenin Antik Devirdeki Meskukatına Dair Bibliyografya*, TTK Yayınları XII. Seri, No:2, Ankara: TTK Basımevi.
- Boysal 1958,** Boysal, Y. (1958). "Yunuslar Köyünde Bulunan Lahit". *TürkAD*, 8 (2), s: 77-81, Ankara.
- Broucke 1994,** Broucke, P. B. (1994). "Tyche and the Fortune of Cities in the Greek and Roman World". *Yale University Art Gallery Bulletin, An Obsession with Fortune: Tyche in Greekand Roman Art*, s: 34-49.
- Broughton 1975,** Broughton, T. R. S. (1975). *"Roman Asia Minor" An Economic Survey of Ancient Rome-IV*, Ed.Tenney FRANK, Octagon Boks, New York.
- Brown 2000,** Brown, P. (2000). *Geç Antik Çağda Roma ve Bizans Dünyası*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Buğdaycıoğlu 1973,** Buğdaycıoğlu, S. (1973). *Konya 1973 [bin dokuz yüz almış yedi] il yılığ*, Konya: Yeni Kitab Basımevi.
- Burnett 1993,** Burnett, A. M. (1993). "Roman Provincial Coins of the Julio-Claudians", *Essays in Honour of Robert Carson and Kenneth Jenkins*, (Price, M., Burnett, A. M., & Bland, R., eds.), London: Spink, s: 145 – 153.
- Butcher 1988,** Butcher, K. (1988). *Roman Provincial Coins*, An Introduction to the Greek Imperials, London: Seaby.
- Cahn 1981,** Cahn, H. (1981). "Amenanos", *LIMC I/2*, no. 7.
- Calder 1956,** Calder, W. M. (1956). *Monuments from Eastern Phrygia*, MAMA-VII, Manchester.

- Calder-Bean 1958,** Calder, W. M., Bean, G. E. (1958). A Classical Map of Asia Minor. British Institute of Archaeology, London.
- Calder-** Calder, W. M., Cormack, J. M. R. (1956). Monuments
Cormack 1962, from Lycaonia, The Pisido-Phrygian Borderland, Aphrodisias, with: M.H. BALLANCE and M.R.E. GOUGH, MAMA-VIII, Manchester.
- Can 1994,** Can, Ş. (1994). *Klasik Yunan Mitolojisi*, İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Carpenter 2002,** Carpenter, T. H. (2002). *Antik Yunanda Sanat ve Mitoloji*, (Çevirenler: B. Bensen, M. Ünlüoğlu), İstanbul: Homer Kitabevi.
- Carradice-** Carradice, I., Price, M. (1988). Coinage in the Greek
Price 1988, World . London, Seaby.
- Casabonne 1999,** Casabonne, O. (1999). "Notes Ciliciennes", *Anatolia Antiqua/Eski Anadolu*, VII: s: 69-88.
- CIL III** *Corpus Inscriptionum Latinarum*, Bd. III, 1; Inscriptiones Asiae provinciarum Europe Graecarum Illyrici Latinae. Inscriptiones Provinciarum Europae Graecarum. Inscriptionum Illyrici partes 1-5 comprehendens.
- Cohen 1995,** Cohen, Getzel M. (1995). *The Hellenistic Settlements in Europe, The Islands, and Asia Minor*, California: University of California.
- Cornell 1975,** Cornell, T. J. (1975). "Aeneas and the Twins: The Development of the Roman Foundation Legend", *PCPS* 201, 1 - 32.
- Couch 1997,** Couch, M. (1997). *Greek & Roman Mythology*, London: Tiger Boks International.
- Cömert 1999,** Cömert, B. (1999). *Mitoloji ve İkonografi*, Ankara: Ayraç Yayınevi.

- Cramer 1832,** Cramer, J. A. (1832). *A Historical Description of Asia Minor: With a Map*, vol. 2, London.
- Cronin 1902,** Cronin, H. S. (1902). "First Report of a Journey in Pisidia, Lycaonia and Pamphylia", In: JHS-XXII(1902), and 24 (1904), London.
- Çelebi 1999,** Çelebi, E. (1999). *Evliya Çelebi Seyahatnamesi*, Haz: Seyit Ali Kahraman-Yücel Dağlı-3.Kitap, YKY, 1999, İstanbul.
- Desideri 1991,** Desideri, P. (1991). Strabo's Cilicians, *De Anatolia Antiqua I*, Paris, s: 299-304.
- Dio 1927,** Dio Cassius (1927). *Roman History Books 71-80*, (Çevirenler: Earnest Cary ve Herbert B. Foster), Loeb Classical Library. Cambridge, MA.: Harvard University Press.
- Dio 1961,** Dio Cassius (1961). *Historia Romana (Dio's Roman History)*, With an English Translation by E. Car, London: The Loeb Classical Library.
- Diodoros 1947,** Diodoros (1947). *Bibliotheka Historika.*, (Editör: T. E. Page), London: The Loeb Classical Library.
- Doğanay 2012,** Doğanay, O. (2012). "Zengibar Kalesi (Bozkır/Konya) 2010 Yılı Yüzey Araştırması", *AST 29 (3)*: 403-422.
- Doğanay 2013,** Doğanay, O. (2013). "Zengibar Kalesi (Bozkır/Konya) 2011 Yılı Yüzey Araştırması", *AST 30 (2)*: 97-104.
- Doğanay - Köker 2014,** Doğanay, O., Köker, Emine. (2014). "Zengibar Kalesi (Bozkır/Konya) 2012 Yılı Yüzey Araştırması", *AST 31 (1)*: 207- 213.
- Doğanay-Sunay 2015,** Doğanay, O., Sunay, S. (2015). "Zengibar Kalesi (Bozkır/Konya) 2013 Yılı Yüzey Araştırması", *AST 32 (1)*: 431-436.
- Dohrn 1961,** Dohrn, T. (1961). "Antike flussgötter", *Mosaion Studien aus Kunst und Geschichte für Otto H. Förster*, Köln.

- Drew vd. 2004,** Drew, B., Naourt, T., Stroud, C., Ronald, S. (2004). "Phrygia, Pisidia ve Lycaonia'da Epigrafik Yüzey Araştırmaları", *AST-XXI-I*, s:105-108, Ankara.
- Drexler-Peter 1886-1890,** Drexler, W., Peter, R. (1886-1890). "Fortuna", *Roscher ML I 2*, s: 2074 – 2139.
- Dugas vd. 1924,** Dugas, C.H., Berchmans, J., Clemmensen, M. (1924). "Le sanctuaire d'Aléa Athéna à Tégée au IVe siècle". Paris, 1, s: 90.
- Erhat 2002,** Erhat, A. (2002). *Mitoloji Sözlüğü*, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Erzen 1940,** Erzen, A. (1940). *Kilikien bis zum Ende der Perserherrschaft*, Leipzig.
- Eyice 1971,** Eyice, S. (1971). *Karadağ (Binbirkilise) ve Karaman Çevresinde Arkeolojik İncelemeler=Recherches Archeologiques e Karadağ (Binbirkilise) et Dans La Region De Karaman*, İstanbul: İstanbul Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Falghera MPR IV,** N. Vismara (1992). *Monetazione provinciale romana Collezione Winseman Falghera*, 4 Maximianus-Aemilianus, Glau, Milano.
- Felletti 1958,** Felletti, B. M. (1958). *Iconografia Romana Imperiale da Severo Alesandro a M. Aurelio Carino* Michigan Üniversitesi: L'Erma" di Bretschneider.
- Finegan 1997,** Finegan, J. (1997). *Myth and Mystery, And Introduction to the Pagan Religions of the Biblical World*, Baker Academic, M. United States.
- Fittschen 1969,** Fittschen, K. (1969). "Bemerkungen zu den Portrats des 3. Jahrhunderts nach Christus", *Jdl* 84, s: 197-236.
- Fittschen-Zanker 1985,** Fittschen, K., Zanker, P. (1985). *Katalog Der römischen Portraits in der Capitulinischen Museen und den anderen kommunalen Sammlungen der Stadt Rom. 1.*

- Kaiser-und Prinzenbildnisse*. Text and plates. (Beiträge zur Erschliessung hellenistischer und kaiserzeitlicher Skulptur und Architektur iii.). Mainz: von Zabern.
- Freely 2004,** Freely, J. (2004). *Türkiye Uygarlıklar Rehberi-4, Akdeniz Kıyıları*, YKY, İstanbul.
- French 1981,** French, D. H. (1981). Roman roads and milestones of Asia Minor I: the Pilgrim's Road, British Institute of Archaeology at Ankara Monograph 3, BAR International series 105, Oxford.
- French 1984,** French, D. (1984). "The Site of Dalisandus", *Epigraphica Anatolica*, 4, s: 85-96.
- French 1996,** French, D. (1996). "The Site of Barata and Routes in the Konya Plain", *Epigraphica Anatolia*, XXVII, s: 93-110, (Tafel I-VIII).
- Furtwängler 1886-1890,** Furtwängler, A. (1886-1890). "Die Gorgonnen in der Kunst", *Roscher ML I*, s:1701-1727.
- Göktürk 1996,** Göktürk, T. (1996). *Anadolu Medeniyetleri Müzesi yıllığı, Sayı XI*, Ankara.
- Graves 1981,** Graves, R. (1981). *Greek Mythos*, London: Pergum Books.
- Grimal 1997,** Grimal, P. (1997). *Mitoloji Sözlüğü Yunan ve Roma*, (Çeviren: Sevgi Tamgüç), İstanbul: Sosyal Yayınlar.
- Gurney 1961,** Gurney, O. R. (1961). *The Hittites*, Penguin Boks.
- Gür 1976,** Gür, S. (1976). *Antik Sikkeler*, İstanbul.
- Habicht 1959-60,** Habicht, C. (1959-60). "Zwei neue Inschriften aus Pergamon", *Istanbuler Mitteilungen* 9– 10, s: 109– 127.
- Hakman 2015,** Hakman, M. (2015). *Kapadokya'da Zeus Kültü*, İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Hall 1968,** Hall, A. S. (1968). "Notes and Inscriptions from Eastern Psidia", *AnatSt*, Vol: XVIII, 57-92.

- Hamilton 1842a,** Hamilton, W. J. (1842a). *Researches In Asia Minor, Pontus and Armenia*, Vol-I, 1984-Georg Olms Verlag, Hildesheim-Zürich-New York, London.
- Hamilton 1842b,** Hamilton, W. J. (1842b). *Researches In Asia Minor, Pontus and Armenia*, Vol-II, 1984-Georg Olms Verlag, Hildesheim-Zürich-New York, London.
- Harl 1987,** Harl, K. (1987). *Civic Coins and Civic Politics in the Roman East A.D, 180 - 275*, Berkeley: University of California Press.
- Haspels 1971,** Haspels, C. H. E. (1971). *The Highlands of Phrygia-Sites and Monuments, I-Text and II- Plates*, New Jersey: Princeton.
- Havelock 1981,** Havelock, C. M. (1981). *Hellenistic Art: The Art of the Classical World from the Death of Alexander the Great to the Battle of Actium*. 2d ed. New York and London: W. W. Norton.
- Head 1911,** Head, B.V. (1911). *Historia Numorum A Manual Of Grek Numismatics*, Oxford.
- Heichelheim 1932,** Heichelheim, F. (1932). "Minerva", *RE* XV II, 1774 - 1805.
- Herzog Hauser-Ziegler 1943,** Herzog Hauser, G., Ziegler, K. (1943). "Tyche", *RE* VII A-1, s:1643 – 1696.
- Herzog Hauser 1948,** Herzog Hauser, G. (1948). "Tyche und Fortuna", *In: Wiener Studien*. 63.
- Hesiodos 1991,** *Theogonia*, (Çevirenler: S. Eyuboğlu, A. Erhat), Hesiodos Eseri ve Kaynakları, Ankara: TTK Yayınları.
- Hierokles,** Hierokles 675,11. *Not. episc. I* 405; *VIII* 458; *IX* 368.
- Hill 1900,** Hill, G. F. (1900). *Catalogue of the Grek Coins of Lykaonia, Ísauria and Cilicia*, London: Trustees.
- Hrozny 1936,** Hrozny, B. (1936). "Les Inscriptions <Hittites> Hieroglyphiques De Karakuyu, Fraktin, Kara Dag et

- La Stele De Boghazkeui", *Archiu Orientalni*, VIII, s: 200-209, Pl.XXVII-XXIX.
- Hmeros 1999,** *İlyada*, (Çevirenler: A. Erhat, A. Kadir), İstanbul: Can Yayınları.
- Hmeros 2000,** *Odysseia*, (Çevirenler: A. Erhat, A. Kadir), İstanbul: Can Yayınları.
- Hmeros 2008,** *Hmeros İlahileri (Homerik Hymnos'lar)*, (Çeviren: A. Eti Sina), İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Howgego 1985,** Howgego, C. J. (1985). *Greek Imperial Countermarks*, "Studies in the Provincial Coinage of the Roman Empire", London: Royal Numismatic Society.
- Howgego 1998,** Howgego, C. (1998). *Sikkelerin Işığında Eskiçağ Tarihi*, (Çeviren: Oğuz Tekin), İstanbul: Homer Kitabevi.
- IGCH 1973,** *An Inventory of Greek Coin Hoards*. (Editörler: M. Thompson, O. Morkholm, C. M. Kraay). New York: The American Numismatic Society.
- Imhoof-Blumer 1923,** Imhoof-Blumer, F. (1923). *Fluss und Meergötter auf griechischen und römischen Münzen (personifikationen der gewässer)*, Au siège de la Société.
- İnan-Rosenbaum 1966,** İnan, J., Rosenbaum, E. (1966). *Roman and Early Byzantine Portrait Sculpture in Asia Minor*, British Academy: Oxford University Press.
- Johnson 1927,** Johnson, F. P. (1927). *Lysippos*, Duke University Press.
- Johnston 1985,** Johnston, A. (1985). "The So Called 'Pseudo-Autonomous', *Greek Imperials* ANSMN 30, s. 89 – 112.
- Jones 1990,** Jones, J. M. (1990). *A Dictionary of Ancient Roman Coins*, London.
- Jones 1998,** Jones, A. H. M. (1998). *Cities of the Eastern Roman Provinces*, Oxford: Clarendon Press.

- Kaibel 1967,** Kaibel, G. (1967). *Sopkhokles, Elektra*, (Stuttgart) (Leipzig 1896).
- Karauğuz vd. 2004** Karauğuz, G., Kunt, H. İ., Doğanay, O. (2004). *Lykaonia Bölgesi Kaya Mezarları*, Konya: Çizgi Kitap Evi.
- Karauğuz 2005,** Karauğuz, G. (2005). *Arkeolojik ve Filolojik Belgeler Işığında MÖ 2. Binde Orta Anadolu'nun Güney Kesimi*, Konya: Çizgi Kitap Evi.
- Karayaka 2007,** Karayaka, N. (2007). *Hellenistik ve Roma Döneminde Pisidia Tanrıları*, İstanbul: Ege Yayınları.
- Kaya 2005,** Kaya, M. A. (2005). *Anadolu'daki Galatlar ve Galatia Tarihi*, İzmir: İlya Yayınları.
- Klawans 1959,** Klawans, H. Zander (1959). *Reading And Dating Roman Imperial Coins*, Wisconsin.
- Kleiner 1992,** Kleiner, D. E. E. (1992). *Roman Sculpture*. Yale University Press.
- Koçak-Şahin 2002,** Koçak, Ö., Şahin, H. (2002). "Eskiçağ Tarihi Araştırmalarında Jeopolitiğin Yeri (Prof.Dr. Arif Müfid Mansel Anısına)", *AnAr-XVI*, s:337-380, İstanbul.
- Koparal 2007,** Koparal, T. (2007). *Smyrna Agorası'ndan ele geçen Roma Devri Portreleri*, Dokuz Eylül Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Kostouros 2008,** Kostouros, G. A. (2008). Narrative of the Nemean Games.
- Krauskopf 1988,** Krauskopf, I. (1988). "Gorgon, Gorgonnes", *LIMC IV*, s: 285 - 330.
- Kraay 1976,** Kraay, C. M. (1976). *Archaic and Classical Greek Coins*, Berkeley and Los Angeles: University of California Press.
- Krzyzanowska 1970,** Krzyzanowska, A. (1970). *Monnaies Coloniales D'Antioche De Pisidie*, Tome 7, Warszawa.

- Kurt 2015,** Kurt, M. (2015). "Antik Lykaonia'da Yönetim ve Şehirleşme". *Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı:28.
- Laminger-Pascher 1984,** Laminger-Pascher, G. (1984). *Beiträge zu den Griechischen Inschriften Lykaoniens*, DenkschrWien 173, TAM 2, Vienna.
- Lehmann 1971,** Lehmann, G.A. (1971). "Tacitus und die 'imitatio Alexandri' des Germanicus Caesar", in Radke, 23–36.
- Leuze 1935,** Leuze, O. (1935). *Die Satrapieneinteilung in Syrien und im Zweistromlande von 520 bis 320. Schriften der Königsberger Gelehrten Gesellschaft*, Heft 4. Halle.
- Levick 1967,** Levick, R. (1967). *Roman Colonies in Southern Asia Minor*, Oxford.
- Levick 1970,** Levick, B. M. (1970). "Dedications to Mên Askaenos", *Anatolian Studies*, vol. 20, British Institute at Ankara, 37-50.
- LIMC IV-1,** Lexicon Iconographicum Mythologiae Classicae IV-1, Eros- Herakles, (Zurich&Munich), 1990.
- LIMC V-1** Lexicon Iconographicum Mythologie Classicae V-2, Herakles- Kechhrias, Zürich and München, 1990.
- Lippold 1950,** Lippold, G. (1950). *Griechische Plastik (=Handbuch der Archäologie; Band III)*, 1, München.
- Livy 1998,** Livy (1998). *The Rise of Rome: Books One To Five*, (Editor: T. J. Luce), Oxford.
- Lochman 2003,** Lochman, T. (2003). *Studien zu kaiserzeitlichen Grab- und Votivreliefs aus Phrygien*, Basel.
- Magie 1950,** Magie, D. (1950). *Roman Rule in Asia Minor*. Volume I, Text, Princeton.
- Mark-O'Donnell 1994,** Mark, D., O'Donnell, S. (1994). "Reflections of the Tyche of Antioch in Literary Sources and on Coins". Yale University Art Gallery Bulletin, An Obsession with Fortune: *Tyche in Greek and Roman Art*,

- 50-63.
- Matheson-Pollitt 1975,** Matheson, S. B., Pollitt, J. J. (1975). *Greek Vases at Yale*, New Haven: Yale University Art Gallery.
- McLean 2002,** McLean, B. H. (2002). *Greek and Latin Inscriptions in the Konya Archaeological Museum*. Ankara (RECAM IV; The British Institute of Archaeology at Ankara, Monograph, 29).
- Mellink 1991,** Mellink, M. J. (1991). "Archaeology in Anatolia", *AJA*, XCV, 123-153.
- Meyer 1886-1890,** Meyer, E. (1886-1890). "Baal", *Roscher ML* I, 2, s: 2867.
- Mitchell 1993,** Mitchell, S. (1993). *Anatolia: Land, Men, and Gods in Asia Minor - Volume I The Celts and the Impact of Roman Rule*, Oxford: Clarendon Press.
- Ostrowski 1991,** Ostrowski, J. A. (1991). *Personifications of Rivers in Greek and Roman Art*, Jagiellonian University Press, Cracow.
- Özgan 2013a,** Özgan, R. (2013a). *Roma Portre Sanatı I*, İstanbul: Ege Yayınları.
- Özgan 2013b,** Özgan, R. (2013b). *Roma Portre Sanatı II*, İstanbul: Ege Yayınları.
- Özgan 2015,** Özgan, R. (2016). *Roma Portre Sanatı III*, İstanbul: Ege Yayınları.
- Özsait 1982,** Özsait, M. (1982). "Anadolu'da Roma Egemenliği", Anadolu Uygarlıkları GATA-II, İstanbul.
- Özsait 1985,** Özsait, M. (1985). *Hellenistik ve Roma Devrinde Pisidia Tarihi*, İstanbul: İstanbul Edebiyat Fakültesi Basımevi.
- Özsait 1999,** Özsait, M. (1999). "*Küçük Asya'da Roma Kolonileri*", Zafer Taşlıkılıoğlu Armağanı Anadolu ve Trakya Çalışmaları, Cilt – Volüme I, İstanbul: Arkeoloji ve

- Sanat Yayınları.
- Pauly-** Pauly, A. F. von, Wissowa, G. (1949). *Realencyclopädie der classischen Altertumswissenschaft Erste Reihe. Band XVIII, 3: Palatinus–Paranatellont*, Stuttgart: J.B. Metzler.
- Wissowa 1949,**
- Pausanias 1964,** Pausanias (1964). *Periegesis tes Hellados. Description of Greece I-V*, (Çev: W.H.S. Jones). London: The Loeb Classical Library.
- Pilhofer 2001,** Pilhofer, S. (2001). "Konya/'Ιxόviov", Vom Orontes zum Hellespont, s: 27- 34.
- Plinius,** Plinius, (1958). *Natural History*, (Çeviren: H. R. Rackham, London: The Loeb Classical Library.
- Plutarch's 1926,** Plutarch's (1926). *Lives-II*, Ed.: T.E. Page, E.Capps, W.H.D. Rouse, Çev: Bernadotte Perrin. London, William Heinemann. New York, G.P.Putnam's Sons, The Loeb Classical Library.
- Pohl 2004,** Pohl, D. (2004). "Baal und Zeus in Tarsos", *Kulturbegegnung in einem Brückenland. Gottheiten und Kulte als Indikatoren von Akkulturationsprozessen im Ebenen Kilikien, Asia Minor Studien Band 53*, Bonn, s: 63 - 73.
- Poulsen 1951,** Poulsen, F. (1951). *"Catologue of Ancient Sculpture in the Ny Carlsberg Glyptotek"*, Copenhagen.
- Publishers** **vd.** Publishers, S., Parker, J., Mills, A., Stanton, J. (2006). *Mythology: Myths, Legends and Fantasies*, Cape Town.
- 2006,**
- Ramsay 1890,** Ramsay, W. M. (1890). *The Historical Geography of Asia Minor*, Royal Geographical Society, Supplementary Papers-Vol-IV, London.
- Ramsay 1892,** Ramsay, W. M. (1892). *The Church in The Roman Empire Before A.D. 170*, London: Hodder and Stoughton.

- Ramsay 1902-1903,** Ramsay, W. M. (1902-1903). "Pisidia and the Lycaonian Frontier", *ABSA* 9.
- Ramsay 1905,** Ramsay, W. M. (1905). "Lycaonian and Phrygian Notes". *CR* 19, 367-370.413-429.
- Ramsay 1906a,** Ramsay, W. M. (1906a). "Derbe", The Exposition 7th Series 1.
- Ramsay 1906b,** Ramsay, W. M. (1906b). "Iconium", The Exposition 7th Series 1.
- Ramsay 1906c,** Ramsay, W. M. (1906c). "The War For Possesion of Asia Minor", Studies in the History and Art of the Eastern Provinces of the Roman Empire, Ed. William M. Ramsay, Aberdeen, London.
- Ramsay 1906,** Ramsay, A. M. (1906). "Isaurian and East-Phrygian Art", Studies in the History and Art of the Eastern Provinces of the Roman Empire, Ed. William M. Ramsay, Aberdeen, London "1990 Yılı Konya-Akşehir Çevresi Tarih Öncesi Araştırmaları", AST-IX, s: 377-397, Ankara.
- Ramsay 1918,** Ramsay, W. M. (1918). "The Utilisation of old Epigraphic Copies". *JHS* 38, 124-92.
- Ramsay 1941,** Ramsay, W. M. (1941). *The Social Basis of Roman Power in Asia Minor*, (Ed: John George Clark Anderson), Aberdeen University Press, s:307.
- Ramsay 1960,** Ramsay W..M. (1960). *Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası*, (Çeviren: M.Pektaş), İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Ramsay 2001,** Ramsay, W. M. (2001). St.Paul The Traveller and Roman Citizen, Ed.Mark Wilson, Kregel Publications, USA.
- Ramsay 2010,** Ramsay, W. M. (2010). *The Historical Geography of Asia Minor*, New York: Cambridge University Press.

- Rawson 1987,** Rawson, P. B. (1987). *The Myth of Marsyas in the Roman Visual Art: An Iconographic Study*. Oxford: BAR International Series, 347.
- RE I-1,** P. Von Rohden, (1893). Aelius 64, RE I-1:494-496.
- RE II-2,** P. Von Rohden, (1896). "T. Aurelius Fulvus" 136. RE II-2, Stuttgart.
- RE IV,** Kornemann, E. (1901). RE IV, Paulys Realencyclopädie der classischen Altertums-wissenschaft.
- RE IX,** Kornemann, E. (1903). "Dioecesis", RE IX, Paulys Realencyclopädie der classischen Altertums-wissenschaft.
- RE XII-1,** R. Grosse, (1924). "Labarum", RE XII- 1. Stuttgart, 240-42.
- RGTC VI,** Del Monte, G. F., Tischler J. (1978). *Die Orts und Gewässernamen der Hethitische Texte*, Wiesbaden.
- RIC III,** Mattingly, H. ve Sydenham, E. A. (1962). *The Roman Imperial Coinage. Vol III. Antoninus Pius to Commodus*. London: Spink and Son.
- RIC I-X,** Mattingly, H., Sydenham E. A., Sutherland, C. H. V., Carson, R. A. G. (1923-1994). *The Roman Imperial Coinage*, 10 Volumes, London: Spink and Som.
- Richter 1954,** Richter, G. M. A. (1954). *Catalogue of Greek Sculptures*, Cambridge: Harvard University Press.
- Ridgway 2001,** Ridgway, B. S. (2001). *Hellenistic Sculpture I*. The University of Wisconsin Press.
- Robert 1980,** Robert, L. (1980). *À travers l'Asie Mineure : poètes et prosateurs, monnaies grecques, voyageurs et géographie*, Athènes: École française d'Athènes ; Paris (11, rue de Médicis, 75006 Paris) : Dépositaire, Diffusion de Boccard.

- Robinson 1926,** Robinson, P. M. (1926). "Greek and Latin Inscriptions from Asia Minor", *Transactions of the American Philological Association* 57: 195-237.
- Rodenwalt 1919,** Rodenwalt, G. (1919). "Zeus Bronton", *Jahrb. d. kais. deutsch. arch. Inst.*, 34, 79.
- RPC II,** A. Burnett, M. Amandry, I. Carradice, (1999). *Roman Provincial Coinage*, Volume II, From Vespasian to Domitian (AD 69- 96), London, Paris.
- Ruge 1900,** Ruge, W. (1900). "Clibanus", *Pauly-Wissowa-Kroll, Real Encyclopädie der klassischen Altertumswissenschaft*, Stuttgart, IV/1: 22.
- Ruge 1916,** Ruge (1916). "Isaura maddesi", "Isauria maddesi", "Isauropolis maddesi", s: 2055–2056, *Paulys Realencyclopädie Der Classischen Altertumswissenschaft*, Neue Bearbeitung, Begonnen Von Georg Wissowa, Unter Mitwirkung Zahireicher Fachgenossen Herausge Geben Von Wilhelm Kroll, Achzehnter Halbband Imperium bis lugum, J.B.Metzlersche Verlagsbuchhandlung Stuttgart.
- Ruge 1927,** Ruge, (1927). "Lykaonia maddesi", *Paulys Realencyclopädie Der Classischen Altertumswissenschaft*, Neue Bearbeitung, Begonnen Von Georg Wissowa, Unter Mitwirkung Zahireicher Fachgenossen Herausge Geben Von Wilhelm Kroll, Seuchszwanzigster Halbband Lokroi bis Lysimachides, J.B. Metzlersche Verlagsbuchhandlung Stuttgart.
- Sarre 2002,** Sarre, F. (2002). *Küçük Asya Seyahati-1985(Reise In Kleinasien, Summer- 1985)*, (Çeviren: Dara Çolakoğlu), Asya Eyaleti 1985 Yazı, İstanbul: Selçuklu Sanatı ve Ülkenin Coğrafyası Üzerine Araştırmalar, Pera Turizm

- ve Ticaret A.Ş.Yayınları.
- Sayar vd. 1994,** Sayar, M. H., Siewert, H. P., Taeuber, H. (1994). "Doğu Kilikia'da Epigrafi ve Tarihi-Coğrafya Araştırmaları 1992", *AST-XI*, s: 129-136, Ankara.
- Schertz 2005,** Schertz, P. J. M. (2005). *Seer or Victim? The figure of Marsyas in Roman Art, Religion, and Politics*, Faculty of the Graduate School, Yayınlanmamış Doktora Tezi, University of Southern California.
- Schwabl 1978,** Schwabl, H. (1978). "Zeus", *RE Suppl. XV*, s: 994-1481.
- Sear 1979,** Sear, D. R. (1979). *Greek Coins and Their Values*, London.
- Sherk 1969,** Sherk, R. K. (1969). *Roman Documents from the Greek East. Senatus Consulta and Epistulae to the Age of Augustus*. Baltimore.
- Small 1982,** Small, J. P. (1982). *Cacus and Marsyas in Etrusco Roman Legend (PMAA 44)*. Princeton: Princeton University Press.
- Smith 2002,** Smith, R. R. R. (2002). *Hellenistik Heykel*. İstanbul: Homer Kitabevi.
- SNG Copenhagen,** Sylloge Nummorum Graecorum, *Deutschland, The Royal Collection of Coins and Medals, Danish National Museum*, (Copenhagen, 1942-1979), Part 19 (1945): Mysia.
- SNG v. Aul,** Sylloge Nummorum Graecorum, Sammlung von Aulock, Vol. II, Caria, Lydia, Phrygia, Lycia, Pamphilia, Berlin (1957).
- SNG v. Aul** Sylloge Nummorum Graecorum. Deutschland: Sammlung von Aulock, Nachtrage II. Berlin (1967).
- Nachtrage,**
- SNG Paris III,** *Sylloge Nummorum Graecorum*, France, Cabinet Des Médailles, Vol. III, Pamphylie, Pisidie, Lycaonie et

- Galatie, Bibliothèque Nationale de la France ve Numismatica Ars Classica, Zürich (1994).
- Sterret 1885,** Sterret, J. R. S. (1885). Preliminary Report of an Archaeological Journey 1884, AJA, Boston.
- Sterret 1888a,** Sterret, J. R. S. (1888a). An Epigraphical Journey in Asia Minor Vol-II, 1883-1884, AJA, Boston.
- Sterret 1888b,** Sterret, J. R. S. (1888b). The Wolfe Expedition to Asia Minor Vol-III, 1884-1885, AJA, Boston.
- Steven 1975,** Steven, L. (1975). "Two Statues of Herakles", *The J. Paul Getty Museum Journal*, Vol. 2, 17-26.
- Strabon ,** Strabon, 1993. *Antik Anadolu Coğrafyası (Geographika; XII, XIII, XIV)*, (Çev.: A. Pekman), İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Syme 1939,** Syme, R. (1939). "Observations On The Province of Cilicia", *Anatolium Studies Presented W. H. Buckler (Edited W. M. Calder, J. Keil)*, s. 299- 332.
- Syme 1995,** Syme, R. (1995). *Anatolica: Studies in Strabo*, (Ed: Birley, A.), Oxford.
- Swoboda vd. 1935,** Swoboda, H., Keil, J. ve Knoll, F. (1935). *Denkmäler aus Lykaonien, Pamphylien und Isaurien*, Brünn, Prague, Leipzig and Vienna: Rohrer.
- Svoronos 1937,** Svoronos, I. N. (1937). *Das Athener Nationalmuseum*. Textband 1-3, Beck & Barth, Athen.
- Şahin 1981,** Şahin, S. (1981). Katalog der Antiken Inschriften des Museums von İznik (Nikaia) / İznik Müzesi Antik Yazıtlar Kataloğu II,1. Entfernte Umgebung der Stadt / Şehir Uzak Çevresi. Bonn.
- Şahin 2001,** Şahin, N. (2001). *Zeus'un Anadolu Kültleri*, İstanbul: Suna-İnan-Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü Yayınları.

- Şahin 2005,** Şahin, M. (2005). "Pisidia Antiocheiası'ndan Yayınlanmamış Bir Marc Aurel Portresi" *Ramazan Özgan'a Armağan*, 2005, 422.
- Tekin 1995,** Tekin, O. (1995). *Ege Yunan Tarihi*, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Tekin 1997,** Tekin, O. (1997). *Antik Nümismatik ve Anadolu*, İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Tekin 2000,** Tekin, O. (2000). *Eski çağda Para (Antik Nümizmatiğe Giriş)*, İstanbul: Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü Yayınları.
- Tekin 2008,** Tekin, O. (2008). *Eski Yunan Ve Roma Tarihine Giriş*, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Tulay 2001,** Tulay, A. S. (2001). *Genel Nümizmatik Sözlüğü*, İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Umar 1993,** Umar, B. (1993). *Türkiye'deki Tarihsel Adlar, Türkiye'nin Tarihsel Coğrafyası ve Tarihsel Adları Üzerine Alfabetik Düzendeki Bir İnceleme*, İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Usman 1949,** Usman, M. (1949). "İkonium Sikkeleri", *Anıt Dergisi*, Sayı 5.
- Uysal 1990,** Uysal, M.V. (1990). *Karaman Derbe Kertihöyük*, Kayseri: Ak Ofset Matbaacılık.
- Ünal-
Girginer 2007,** Ünal, A., Girginer, S. (2007). *Kilikia-Çukurova, İlkçağlardan Osmanlılar Dönemine Kadar Kilikia'da Tarihi Coğrafya, Tarih ve Arkeoloji*, İstanbul: Homer Basımevi.
- Villard 1997,** Villard, L. (1997). "Tyche", *LIMC VIII I*, s: 115 – 125.
- Waddington 1883,** Waddington, W. H. (1883). "Numismatique de l'Isaurie et de la Lycaonie". *Revue Numismatique*, s: 24-63.
- Waddington 1904-
1912,** Waddington, W. H. (1912). *Recueil General des Monnaies Grecques D'Asie Mineure*, Paris: E. Leroux.

- Walpole 1820,** Walpole, O. R. (1820). *Memoirs Relating to European and Asiatic Turkey, and Other Countries*, London: Longman.
- Waser 1916-1924,** Waser, O., In. Ruhl (1916-1924). "Tyche", *Roscher ML* V, s: 1309 – 1380.
- Wegner vd. 1979,** Wegner, M., Bracker, J, Real, W. (1979). *Gordian III bis Carinus*, Berlin.
- Weiss 1986,** Weiss, C. (1986). *Griechische Flussgottheiten in Vorhellenistischer Zeit*, Würzburg.
- Xenophon ,** Xenophon, 1998. *Anabasis I (Onbinlerin Dönüşü)*, (Çeviren: Tanju Gökçöl), İstanbul: Sosyal Yayınları.
- Vermeule 1975,** Vermeule, C. (1975). "The Weary Herakles of Lysippos", *American Journal of Archaeology*, Vol. 79, No. 4, 323-332.
- Voutiras vd. 1997,** Voutiras, E., Tiverios, M., Leventi, I., Machaira, V. (1997). "Zeus", *LIMC VIII-1*, s: 310 – 374.
- Zgusta 1964,** Zgusta, L. (1964). *Anatolische Personennamensippen*, Dissertationes orientales, Vol-II, Prag.
- Zoroğlu 1984,** Zoroğlu, K. L. (1984). *Konya Adının Kaynağı Hakkında Dökümanlar*, Konya (Haz. Fevzi Alıcı), Ankara.
- Zoroğlu 1994,** Zoroğlu, L. (1994). "Cilicia Tracheia in the Iron Age: The Hilakku Problem", *Anatolian Iron Ages*, Vol:3, (Ed. A. Çilingiroğlu, D. H. French), The British Institute of Archaeology at Ankara Monograph No:16, 301-309.

KATALOG

Grek Dönemi Sikke Darbı

Laranda

Klasik Dönem (MÖ 361-334)

1. AR, 10 mm, 0.57gr

Korunduğu Yer: Karaman Arkeoloji Müzesi

Envanter No: 7430

ÖY: Cepheden sakallı Herakles (?) başı

AY: Sağa dönük kurt protomu, sol üstte monogramı, üstte ise "ΛAPAN" lejantı

2. AR, 10 mm, 0.57 gr

Korunduğu Yer: Karaman Arkeoloji Müzesi

Envanter No: 5715

ÖY: Cepheden sakallı Herakles (?) başı

AY: Sağa dönük kurt protomu, sol üstte monogramı, üstte ise "ΛAPAN" lejantı

3. AR, 10 mm, 0.57 gr

Korunduğu Yer: Karaman Arkeoloji Müzesi

Envanter No: 5782

ÖY: Boynunda aslan postuyla cepheden sakallı Herakles başı, sol omzunda lobutuyla beraber geniş bir "H" lejantı

AY: Sağa dönük kurt protomu, arkada yıldız motifi

4. AR, 11 mm, 0.63 gr

Korunduğu Yer: Karaman Arkeoloji Müzesi

Envanter No: 7434

ÖY: Boynunda aslan postuyla cepheden sakallı Herakles başı, sol omzunda lobutuyla beraber geniş bir "H" lejantı

AY: Sağa dönük kurt protomu, arkada yıldız motifi

5. AR, 11 mm, 0.63 gr

Korunduğu Yer: Karaman Arkeoloji Müzesi

Envanter No: 5783

ÖY: Boynunda aslan postuyla cepheden sakallı Herakles başı, sol omzunda lobutuyla beraber geniş bir "H" lejantı

AY: Sağa dönük kurt protomu, arkada yıldız motifi

6. AR, 11 mm, 0.63 gr

Korunduğu Yer: Karaman Arkeoloji Müzesi

Envanter No: 5492

ÖY: Boynunda aslan postuyla cepheden sakallı Herakles başı, sol omzunda lobutuyla beraber geniş bir "H" lejantı

AY: Sağa dönük kurt protomu, arkada yıldız motifi

7. AR, 11 mm, 0.63 gr

Korunduğu Yer: Karaman Arkeoloji Müzesi

Envanter No: 5631

ÖY: Boynunda aslan postuyla cepheden sakallı Herakles başı, sol omzunda lobutuyla beraber geniş bir "H" lejantı

AY: Sağa dönük kurt protomu, arkada yıldız motifi

8. AR, 11 mm, 0.50 gr

Korunduğu Yer: Karaman Arkeoloji Müzesi

Envanter No: 7487

ÖY: Sakallı erkek Baal başı

AY: Noktalı bordür içerisinde sağa dönük kurt protomu, üstte solda "Λ" lejantı

9. AR, 11 mm, 0.50 gr

Korunduğu Yer: Karaman Arkeoloji Müzesi

Envanter No: 7488

ÖY: Sakallı erkek Baal başı

AY: Sağa dönük kurt protomu

10. AR, 11 mm, 0.59 gr

Korunduğu Yer: Karaman Arkeoloji Müzesi

Envanter No: 7489

ÖY: Sakallı erkek Baal başı

AY: Sağa dönük kurt protomu

11. AR, 11 mm, 0.51 gr

Korunduğu Yer: Karaman Arkeoloji Müzesi

Envanter No: 7490

ÖY: Sakallı erkek Baal başı

AY: Sağa dönük kurt protomu, üstte solda "Λ" lejantı

12. AR, 11 mm, 0.50 gr

Korunduğu Yer: Karaman Arkeoloji Müzesi

Envanter No: 7491

ÖY: Sakallı erkek Baal başı

AY: Sağa dönük kurt protomu ve üstte solda "Λ" lejantı

13. AR, 11 mm, 0.50 gr

Korunduğu Yer: Karaman Arkeoloji Müzesi

Envanter No: 5695

ÖY: Sakallı erkek Baal başı

AY: Sağa dönük kurt protomu ve üstte solda "Λ" lejantı

14. AR, 11 mm, 0.59 gr

Korunduğu Yer: Karaman Arkeoloji Müzesi

Envanter No: 7482

ÖY: Sakallı erkek Baal başı

AY: Noktalı bordür içerisinde sağa dönük kurt protomu ve üstte solda "Λ" lejantı

15. AR, 11 mm, 0.50 gr

Korunduğu Yer: Karaman Arkeoloji Müzesi

Envanter No: 7485

ÖY: Sakallı erkek Baal başı

AY: Sağa dönük kurt protomu

16. AR, 11 mm, 0.50 gr

Korunduğu Yer: Karaman Arkeoloji Müzesi

Envanter No: 7441

ÖY: Sakallı erkek Baal başı

AY: Noktalı bordür içerisinde sağa dönük kurt protomu ve üstte solda "Λ" lejantı

17. AR, 11 mm, 0.56 gr

Korunduğu Yer: Karaman Arkeoloji Müzesi

Envanter No: 5493

ÖY: Sakallı erkek Baal başı

AY: Sağa dönük kurt protomu ve üstte solda "Λ" lejantı

18. AR, 11 mm, 0.50 gr

Korunduğu Yer: Karaman Arkeoloji Müzesi

Envanter No: 5698

ÖY: Sakallı erkek Baal başı

AY: Noktalı bordür içerisinde sağa dönük kurt protomu ve üstte solda "Λ" lejantı

19. AR, 11 mm, 0.54 gr

Korunduğu Yer: Karaman Arkeoloji Müzesi

Envanter No: 7476

ÖY: Sakallı erkek Baal başı

AY: Sağa dönük kurt protomu ve üstte solda "Λ" lejantı

20. AR, 11 mm, 0.50 gr

Korunduğu Yer: Karaman Arkeoloji Müzesi

Envanter No: 7480

ÖY: Sakallı erkek Baal başı

AY: Noktalı bordür içerisinde sağa dönük kurt protomu ve üstte solda "Λ" lejantı

21. AR, 11 mm, 0.54 gr

Korunduğu Yer: Karaman Arkeoloji Müzesi

Envanter No: 7481

ÖY: Sakallı erkek Baal başı

AY: Noktalı bordür içerisinde sağa dönük kurt protomu ve üstte solda "Λ" lejantı

22. AR, 11 mm, 0.57 gr

Korunduğu Yer: Karaman Arkeoloji Müzesi

Envanter No: 7483

ÖY: Sakallı erkek Baal başı

AY: Noktalı bordür içerisinde sağa dönük kurt protomu ve üstte solda "Λ" lejantı

23. AR, 11 mm, 0.50 gr

Korunduğu Yer: Karaman Arkeoloji Müzesi

Envanter No: 7484

ÖY: Sakallı erkek Baal başı

AY: Sağa dönük kurt protomu ve üstte solda "Λ" lejantı

24. AR, 11 mm, 0.57 gr

Korunduğu Yer: Karaman Arkeoloji Müzesi

Envanter No: 7486

ÖY: Sakallı erkek Baal başı

AY: Sağa dönük kurt protomu ve üstte solda "Λ" lejantı

25. AR, 11 mm, 0.55 gr

Korunduğu Yer: Karaman Arkeoloji Müzesi

Envanter No: 4233

ÖY: Çift sıra noktalı kenar ile çevrili bordür içerisinde Baal arkalıksız bir taht üzerinde sola dönük oturuyor, sol eli ile asasına dayanırken ileri uzattığı sağ elinde buğday başağı ve üzüm salkımı tutuyor

AY: Noktalı bordür içerisinde sağa dönük kurt protomu ve üstte solda "Λ" lejantı

26. AR, 11 mm, 0.55 gr

Korunduğu Yer: Karaman Arkeoloji Müzesi

Envanter No: 4234

ÖY: Çift sıra noktalı kenar ile çevrili bordür içerisinde Baal arkalıksız bir taht üzerinde sola dönük oturuyor, sol eli ile asasına dayanırken ileri uzattığı sağ elinde buğday başağı ve üzüm salkımı tutuyor

AY: Sağa dönük kurt protomu

27. AR, 11 mm, 0.55 gr

Korunduğu Yer: Karaman Arkeoloji Müzesi

Envanter No: 1623

ÖY: Çift sıra noktalı kenar ile çevrili bordür içerisinde Baal arkalıksız bir taht üzerinde sola dönük oturuyor, sol eli ile asasına dayanırken ileri uzattığı sağ elinde buğday başağı ve üzüm salkımı tutuyor

AY: Sağa dönük kurt protomu ve üstte solda "Λ" lejantı

28. AR, 11 mm, 0.55 gr

Korunduğu Yer: Karaman Arkeoloji Müzesi

Envanter No: 5336

ÖY: Muhtemelen çift sıra noktalı kenar ile çevrili bordür içerisinde Baal arkalıksız bir taht üzerinde sola dönük oturuyor, sol eli ile asasına dayanırken ileri uzattığı sağ elinde buğday başağı ve üzüm salkımı tutuyor

AY: Sağa dönük kurt protomu ve üstte solda "Λ" lejantı

29. AR, 11 mm, 0.55 gr

Korunduğu Yer: Karaman Arkeoloji Müzesi

Envanter No: 5620

ÖY: Çift sıra noktalı kenar ile çevrili bordür içerisinde Baal arkalıksız bir taht üzerinde sola dönük oturuyor, sol eli ile asasına dayanırken ileri uzattığı sağ elinde buğday başağı ve üzüm salkımı tutuyor

AY: Noktalı bordür içerisinde sağa dönük kurt protomu ve üstte solda "Λ" lejantı

30. AR, 11 mm, 0.55 gr

Korunduğu Yer: Karaman Arkeoloji Müzesi

Envanter No: 5622

ÖY: Çift sıra noktalı kenar ile çevrili bordür içerisinde Baal arkalıksız bir taht üzerinde sola dönük oturuyor, sol eli ile asasına dayanırken ileri uzattığı sağ elinde buğday başağı ve üzüm salkımı tutuyor

AY: Sağa dönük kurt protomu ve üstte solda "Λ" lejantı

31. AR, 11 mm, 0.55 gr

Korunduğu Yer: Karaman Arkeoloji Müzesi

Envanter No: 5624

ÖY: Muhtemelen çift sıra noktalı kenar ile çevrili bordür içerisinde Baal arkalıksız bir taht üzerinde sola dönük oturuyor, sol eli ile asasına dayanırken ileri uzattığı sağ elinde buğday başağı ve üzüm salkımı tutuyor

AY: Noktalı bordür içerisinde sağa dönük kurt protomu ve üstte solda "Λ" lejantı

32. AR, 11 mm, 0.55 gr

Korunduğu Yer: Karaman Arkeoloji Müzesi

Envanter No: 5627

ÖY: Çift sıra noktalı kenar ile çevrili bordür içerisinde Baal arkalıksız bir taht üzerinde sola dönük oturuyor, sol eli ile asasına dayanırken ileri uzattığı sağ elinde buğday başağı ve üzüm salkımı tutuyor

AY: Noktalı bordür içerisinde sağa dönük kurt protomu ve üstte solda "Λ" lejantı

33. AR, 11 mm, 0.54 gr

Korunduğu Yer: Karaman Arkeoloji Müzesi

Envanter No: 5632

ÖY: Çift sıra noktalı kenar ile çevrili bordür içerisinde Baal arkalıksız bir taht üzerinde sola dönük oturuyor, sol eli ile asasına dayanırken ileri uzattığı sağ elinde buğday başağı ve üzüm salkımı tutuyor

AY: Sağa dönük kurt protomu ve üstte solda "Λ" lejantı

34. AR, 11 mm, 0.55 gr

Korunduğu Yer: Karaman Arkeoloji Müzesi

Envanter No: 5641

ÖY: Çift sıra noktalı kenar ile çevrili bordür içerisinde Baal arkalıksız bir taht üzerinde sola dönük oturuyor, sol eli ile asasına dayanırken ileri uzattığı sağ elinde buğday başağı ve üzüm salkımı tutuyor

AY: Sağa dönük kurt protomu

35. AR, 11 mm, 0.55 gr

Korunduğu Yer: Karaman Arkeoloji Müzesi

Envanter No: 5642

ÖY: Çift sıra noktalı kenar ile çevrili bordür içerisinde Baal arkalıksız bir taht üzerinde sola dönük oturuyor, sol eli ile asasına dayanırken ileri uzattığı sağ elinde buğday başağı ve üzüm salkımı tutuyor

AY: Sağa dönük kurt protomu ve üstte solda "Λ" lejantı

36. AR, 11 mm, 0.53 gr

Korunduğu Yer: Karaman Arkeoloji Müzesi

Envanter No: 5693

ÖY: Çift sıra noktalı kenar ile çevrili bordür içerisinde Baal arkalıksız bir taht üzerinde sola dönük oturuyor, sol eli ile esasına dayanırken ileri uzattığı sağ elinde buğday başağı ve üzüm salkımı tutuyor

AY: Noktalı bordür içerisinde sağa dönük kurt protomu ve üstte solda "Λ" lejantı

37. AR, 10 mm, 0.55 gr

Korunduğu Yer: Karaman Arkeoloji Müzesi

Envanter No: 5694

ÖY: Muhtemelen çift sıra noktalı kenar ile çevrili bordür içerisinde Baal arkalıksız bir taht üzerinde sola dönük oturuyor, sol eli ile esasına dayanırken ileri uzattığı sağ elinde buğday başağı ve üzüm salkımı tutuyor

AY: Noktalı bordür içerisinde sağa dönük kurt protomu ve üstte solda "Λ" lejantı

38. AR, 11 mm, 0.55 gr

Korunduğu Yer: Karaman Arkeoloji Müzesi

Envanter No: 5696

ÖY: Muhtemelen çift sıra noktalı kenar ile çevrili bordür içerisinde Baal arkalıksız bir taht üzerinde sola dönük oturuyor, sol eli ile esasına dayanırken ileri uzattığı sağ elinde buğday başağı ve üzüm salkımı tutuyor

AY: Sağa dönük kurt protomu ve üstte solda "Λ" lejantı

39. AR, 11 mm, 0.55 gr

Korunduğu Yer: Karaman Arkeoloji Müzesi

Envanter No: 5697

ÖY: Çift sıra noktalı kenar ile çevrili bordür içerisinde Baal arkalıksız bir taht üzerinde sola dönük oturuyor, sol eli ile asasına dayanırken ileri uzattığı sağ elinde buğday başağı ve üzüm salkımı tutuyor

AY: Muhtemelen sağa dönük kurt protomu ve üstte solda "Λ" lejantı

40. AR, 11 mm, 0.55 gr

Korunduğu Yer: Karaman Arkeoloji Müzesi

Envanter No: 5636

ÖY: Çift sıra noktalı kenar ile çevrili bordür içerisinde Baal arkalıksız bir taht üzerinde sola dönük oturuyor, sol eli ile asasına dayanırken ileri uzattığı sağ elinde buğday başağı ve üzüm salkımı tutuyor

AY: Sağa dönük kurt protomu ve üstte solda "Λ" lejantı

41. AR, 11 mm, 0.55 gr

Korunduğu Yer: Karaman Arkeoloji Müzesi

Envanter No: 2106

ÖY: Çift sıra noktalı kenar ile çevrili bordür içerisinde Baal arkalıksız bir taht üzerinde sola dönük oturuyor, sol eli ile asasına dayanırken ileri uzattığı sağ elinde buğday başağı ve üzüm salkımı tutuyor

AY: Noktalı bordür içerisinde sağa dönük kurt protomu ve üstte solda "Λ" lejantı

42. AR, 10 mm, 0.55 gr

Korunduğu Yer: Karaman Arkeoloji Müzesi

Envanter No: 5490

ÖY: Çift sıra noktalı kenar ile çevrili bordür içerisinde Baal arkalıksız bir taht üzerinde sola dönük oturuyor, sol eli ile asasına dayanırken ileri uzattığı sağ elinde buğday başağı ve üzüm salkımı tutuyor

AY: Sağa dönük kurt protomu ve üstte solda "Λ" lejantı

43. AR, 11 mm, 0.55 gr

Korunduğu Yer: Karaman Arkeoloji Müzesi

Envanter No: 5495

ÖY: Çift sıra noktalı kenar ile çevrili bordür içerisinde Baal arkalıksız bir taht üzerinde sola dönük oturuyor, sol eli ile asasına dayanırken ileri uzattığı sağ elinde buğday başağı ve üzüm salkımı tutuyor

AY: Sağa dönük kurt protomu ve üstte solda "Λ" lejantı

44. AR, 11 mm, 0.57 gr

Korunduğu Yer: Karaman Arkeoloji Müzesi

Envanter No: 5494

ÖY: Çift sıra noktalı kenar ile çevrili bordür içerisinde Baal arkalıksız bir taht üzerinde sola dönük oturuyor, sol eli ile asasına dayanırken ileri uzattığı sağ elinde buğday başağı ve üzüm salkımı tutuyor

AY: Sağa dönük kurt protomu ve üstte solda "Λ" lejantı

45. AR, 11 mm, 0.65 gr

Korunduğu Yer: Karaman Arkeoloji Müzesi

Envanter No: 5497

ÖY: Çift sıra noktalı kenar ile çevrili bordür içerisinde Baal arkalıksız bir taht üzerinde sola dönük oturuyor, sol eli ile asasına dayanırken ileri uzattığı sağ elinde buğday başağı ve üzüm salkımı tutuyor

AY: Noktalı bordür içerisinde sağa dönük kurt protomu ve üstte solda "Λ" lejantı

46. AR, 10 mm, 0.59 gr

Korunduğu Yer: Karaman Arkeoloji Müzesi

Envanter No: 5621

ÖY: Çift sıra noktalı kenar ile çevrili bordür içerisinde Baal arkalıksız bir taht üzerinde sola dönük oturuyor, sol eli ile asasına dayanırken ileri uzattığı sağ elinde buğday başağı ve üzüm salkımı tutuyor

AY: Sağa dönük kurt protomu ve üstte solda "Λ" lejantı

47. AR, 11 mm, 0.55 gr

Korunduğu Yer: Karaman Arkeoloji Müzesi

Envanter No: 5623

ÖY: Muhtemelen çift sıra noktalı kenar ile çevrili bordür içerisinde Baal arkalıksız bir taht üzerinde sola dönük oturuyor, sol eli ile asasına dayanırken ileri uzattığı sağ elinde buğday başağı ve üzüm salkımı tutuyor

AY: Sağa dönük kurt protomu ve üstte solda "Λ" lejantı

48. AR, 11 mm, 0.55 gr

Korunduğu Yer: Karaman Arkeoloji Müzesi

Envanter No: 5625

ÖY: Çift sıra noktalı kenar ile çevrili bordür içerisinde Baal arkalıksız bir taht üzerinde sola dönük oturuyor, sol eli ile asasına dayanırken ileri uzattığı sağ elinde buğday başağı ve üzüm salkımı tutuyor

AY: Sağa dönük kurt protomu ve üstte solda "Λ" lejantı

49. AR, 11 mm, 0.52 gr

Korunduğu Yer: Karaman Arkeoloji Müzesi

Envanter No: 5626

ÖY: Çift sıra noktalı kenar ile çevrili bordür içerisinde Baal arkalıksız bir taht üzerinde sola dönük oturuyor, sol eli ile asasına dayanırken ileri uzattığı sağ elinde buğday başağı ve üzüm salkımı tutuyor

AY: Sağa dönük kurt protomu

50. AR, 11 mm, 0.55 gr

Korunduğu Yer: Karaman Arkeoloji Müzesi

Envanter No: 5628

ÖY: Çift sıra noktalı kenar ile çevrili bordür içerisinde Baal arkalıksız bir taht üzerinde sola dönük oturuyor, sol eli ile asasına dayanırken ileri uzattığı sağ elinde buğday başağı ve üzüm salkımı tutuyor

AY: Sağa dönük kurt protomu ve üstte solda "Λ" lejantı

51. AR, 11 mm, 0.57 gr

Korunduğu Yer: Karaman Arkeoloji Müzesi

Envanter No: 5629

ÖY: Çift sıra noktalı kenar ile çevrili bordür içerisinde Baal arkalıksız bir taht üzerinde sola dönük oturuyor, sol eli ile asasına dayanırken ileri uzattığı sağ elinde buğday başağı ve üzüm salkımı tutuyor

AY: Sağa dönük kurt protomu ve üstte solda "Λ" lejantı

52. AR, 11 mm, 0.55 gr

Korunduğu Yer: Karaman Arkeoloji Müzesi

Envanter No: 5630

Referans: SNG Levante 225

ÖY: Çift sıra noktalı kenar ile çevrili bordür içerisinde Baal arkalıksız bir taht üzerinde sola dönük oturuyor, sol eli ile asasına dayanırken ileri uzattığı sağ elinde buğday başağı ve üzüm salkımı tutuyor

AY: Sağa dönük kurt protomu ve üstte solda "Λ" lejantı

53. AR, 11 mm, 0.55 gr

Korunduğu Yer: Karaman Arkeoloji Müzesi

Envanter No: 5633

ÖY: Çift sıra noktalı kenar ile çevrili bordür içerisinde Baal arkalıksız bir taht üzerinde sola dönük oturuyor, sol eli ile asasına dayanırken ileri uzattığı sağ elinde buğday başağı ve üzüm salkımı tutuyor

AY: Sağa dönük kurt protomu ve üstte solda "Λ" lejantı

54. AR, 11 mm, 0.55 gr

Korunduğu Yer: Karaman Arkeoloji Müzesi

Envanter No: 5635

ÖY: Çift sıra noktalı kenar ile çevrili bordür içerisinde Baal arkalıksız bir taht üzerinde sola dönük oturuyor, sol eli ile asasına dayanırken ileri uzattığı sağ elinde buğday başağı ve üzüm salkımı tutuyor

AY: Sağa dönük kurt protomu ve üstte solda "Λ" lejantı

55. AR, 11 mm, 0.55 gr

Korunduğu Yer: Karaman Arkeoloji Müzesi

Envanter No: 5637

ÖY: Çift sıra noktalı kenar ile çevrili bordür içerisinde Baal arkalıksız bir taht üzerinde sola dönük oturuyor, sol eli ile asasına dayanırken ileri uzattığı sağ elinde buğday başağı ve üzüm salkımı tutuyor

AY: Sağa dönük kurt protomu ve üstte solda "Λ" lejantı

56. AR, 11 mm, 0.55 gr

Korunduğu Yer: Karaman Arkeoloji Müzesi

Envanter No: 5638

ÖY: Çift sıra noktalı kenar ile çevrili bordür içerisinde Baal arkalıksız bir taht üzerinde sola dönük oturuyor, sol eli ile asasına dayanırken ileri uzattığı sağ elinde buğday başağı ve üzüm salkımı tutuyor

AY: Sağa dönük kurt protomu ve üstte solda "Λ" lejantı

57. AR, 11 mm, 0.55 gr

Korunduğu Yer: Karaman Arkeoloji Müzesi

Envanter No: 5639

ÖY: Çift sıra noktalı kenar ile çevrili bordür içerisinde Baal arkalıksız bir taht üzerinde sola dönük oturuyor, sol eli ile asasına dayanırken ileri uzattığı sağ elinde buğday başağı ve üzüm salkımı tutuyor

AY: Noktalı bordür içerisinde sağa dönük kurt protomu ve üstte solda "Λ" lejantı

58. AR, 11 mm, 0.55 gr

Korunduğu Yer: Karaman Arkeoloji Müzesi

Envanter No: 5640

ÖY: Çift sıra noktalı kenar ile çevrili bordür içerisinde Baal arkalıksız bir taht üzerinde sola dönük oturuyor, sol eli ile asasına dayanırken ileri uzattığı sağ elinde buğday başağı ve üzüm salkımı tutuyor

AY: Sağa dönük kurt protomu ve üstte solda "Λ" lejantı

59. AR, 11 mm, 0.55 gr

Korunduğu Yer: Karaman Arkeoloji Müzesi

Envanter No: 5688

ÖY: Çift sıra noktalı kenar ile çevrili bordür içerisinde Baal arkalıksız bir taht üzerinde sola dönük oturuyor, sol eli ile asasına dayanırken ileri uzattığı sağ elinde buğday başağı ve üzüm salkımı tutuyor

AY: Noktalı bordür içerisinde sağa dönük kurt protomu ve üstte solda "Λ" lejantı

60. AR, 11 mm, 0.55 gr

Korunduğu Yer: Karaman Arkeoloji Müzesi

Envanter No: 5689

ÖY: Çift sıra noktalı kenar ile çevrili bordür içerisinde Baal arkalıksız bir taht üzerinde sola dönük oturuyor, sol eli ile asasına dayanırken ileri uzattığı sağ elinde buğday başağı ve üzüm salkımı tutuyor

AY: Sağa dönük kurt protomu ve üstte solda "Λ" lejantı

61. AR, 11 mm, 0.55 gr

Korunduğu Yer: Karaman Arkeoloji Müzesi

Envanter No: 5690

ÖY: Çift sıra noktalı kenar ile çevrili bordür içerisinde Baal arkalıksız bir taht üzerinde sola dönük oturuyor, sol eli ile asasına dayanırken ileri uzattığı sağ elinde buğday başağı ve üzüm salkımı tutuyor

AY: Noktalı bordür içerisinde sağa dönük kurt protomu ve üstte solda "Λ" lejantı

62. AR, 11 mm, 0.55 gr

Korunduğu Yer: Karaman Arkeoloji Müzesi

Envanter No: 5691

ÖY: Çift sıra noktalı kenar ile çevrili bordür içerisinde Baal arkalıksız bir taht üzerinde sola dönük oturuyor, sol eli ile asasına dayanırken ileri uzattığı sağ elinde buğday başağı ve üzüm salkımı tutuyor

AY: Sağa dönük kurt protomu ve üstte solda "Λ" lejantı

63. AR, 11 mm, 0.55 gr

Korunduğu Yer: Karaman Arkeoloji Müzesi

Envanter No: 5692

ÖY: Çift sıra noktalı kenar ile çevrili bordür içerisinde Baal arkalıksız bir taht üzerinde sola dönük oturuyor, sol eli ile asasına dayanırken ileri uzattığı sağ elinde buğday başağı ve üzüm salkımı tutuyor

AY: Sağa dönük kurt protomu ve üstte solda "Λ" lejantı

64. AR, 11 mm, 0.55 gr

Korunduğu Yer: Karaman Arkeoloji Müzesi

Envanter No: 6203

ÖY: Muhtemelen çift sıra noktalı kenar ile çevrili bordür içerisinde Baal arkalıksız bir taht üzerinde sola dönük oturuyor, sol eli ile asasına dayanırken ileri uzattığı sağ elinde buğday başağı ve üzüm salkımı tutuyor

AY: Sağa dönük kurt protomu ve üstte solda "Λ" lejantı

65. AR, 11 mm, 0.55 gr

Korunduğu Yer: Karaman Arkeoloji Müzesi

Envanter No: 5634

ÖY: Çift sıra noktalı kenar ile çevrili bordür içerisinde Baal arkalıksız bir taht üzerinde sola dönük oturuyor, sol eli ile asasına dayanırken ileri uzattığı sağ elinde buğday başağı ve üzüm salkımı tutuyor

AY: Sağa dönük kurt protomu ve üstte solda "Λ" lejantı

Satrap Mazaios Dönemi (MÖ 361-334)

66. AR, 11 mm, 0.67 gr

Korunduğu Yer: Karaman Arkeoloji Müzesi

Envanter No: 7431

ÖY: Noktalı bordür içerisinde sakallı ve diademli çift erkek büstü (Satrap Mazaïos)

AY: Üstte "ΛΑΡΑΝ" lejantı, noktalı bordür içerisinde ortada sağa dönük bir kurt protomu, kurt protomunun solunda monogramı, sağında yıldız

Iconium

Hellenistik Dönem (MÖ 1. yy)

67. AE, 23.1 mm, 3.9 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 807/1

ÖY: Sağa dönük Zeus portresi

AY: "EIKONIWN" lejantı, ortada elindeki Medusa başı ile sola dönmüş Perseus

68. AE, 14.4 mm, 3 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 807/2

ÖY: Sağa dönük sakallı Zeus başı

AY: "EIKONIWN[N]" lejantı, ortada elindeki Medusa başı ile sola dönmüş Perseus

69. AE, 15 mm, 3.5 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 1997

ÖY: Sağa dönük sakallı Zeus başı

AY: "[EIKONIWN]" lejantı, ortada elindeki Medusa başı ile sola dönmüş Perseus

70. AE, 16.9 mm, 2.9 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 2057/2

ÖY: Sağa dönük sakallı Zeus başı

AY: ‘‘HK’’ "EIKONIWN" lejantları, ortada elindeki Medusa başı ile sola dönmüş Perseus

71. AE, 23.8 mm, 3.9 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 2138

ÖY: Sağa dönük sakallı Zeus başı

AY: "[EIKONI]WN" lejantı, ortada elindeki Medusa başı ile sola dönmüş Perseus

72. AE, 17 mm, 4.6 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 4964

ÖY: Sağa dönük sakallı Zeus başı

AY: "[E]IKON[I]EWN" lejantı, ortada elindeki Medusa başı ile sola dönmüş Perseus

73. AE, 14 mm, 3.4 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 5364

ÖY: Sağa dönük sakallı Zeus başı

AY: "HK" "EIKON-EK" lejantları, ortada elindeki Medusa başı ile sola dönmüş Perseus

74. AE, 17 mm, 4.5 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 5946

ÖY: Sağa dönük sakallı Zeus başı

AY: "EIK[ONI]EWN" lejantı, ortada elindeki Medusa başı ile sola dönmüş Perseus

75. AE, 15.2 mm, 3.6 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 6288

ÖY: Sağa dönük sakallı Zeus başı

AY: "HK" "[E]IKONIEWN" lejantları, ortada elindeki Medusa başı ile sola dönmüş Perseus

76. AE, 14 mm, 3.5 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 6442

ÖY: Sağa dönük sakallı Zeus başı

AY: "EIKONIE[WN] " lejantı, ortada elindeki Medusa başı ile sola dönmüş Perseus

77. AE, 16 mm, 3.2 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 6532

ÖY: Sağa dönük sakallı Zeus başı

AY: "EIKO[NIEWN] " lejantı, ortada elinde Medusa başı ile sola dönmüş Perseus

78. AE, 16 mm, 3.7 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 6539

ÖY: Sağa dönük sakallı Zeus başı

AY: "[EIKONI]EW[N]" lejantı, elinde Medusa başı ve harpa ile sola dönmüş Perseus

79. AE, 14.9 mm, 5.2 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 6688

ÖY: Sağa dönük sakallı Zeus başı

AY: "[EIKONIE]WN" lejantı, ortada elinde Medusa başı ve harpa ile sola dönmüş Perseus

80. AE, 16.2 mm, 3.9 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 6824

ÖY: Sağa dönük sakallı Zeus başı

AY: "EIKONI[EW]" lejantı, ortada elinde Medusa başı ve harpa ile sola dönmüş Perseus

81. AE, 1.4 mm, 2.1 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 7359

ÖY: Sağa dönük sakallı Zeus başı

AY: "IKONIEWN" lejantı, ortada elinde Medusa başı ve harpa ile sola dönmüş Perseus

82. AE, 14 mm, 4.4 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 7455

ÖY: Sağa dönük sakallı Zeus başı

AY: "HK" "[E]IKONIEΩN" lejantları, ortada elinde Medusa başı ve harpa ile sola dönmüş Perseus

83. AE, 15 mm, 3.6 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 7898

ÖY: Sağa dönük sakallı Zeus başı

AY: "EIKONIEW[N]" lejantı, ortada elinde Medusa başı ve harpa ile sola dönmüş Perseus

84. AE, 16.5 mm, 5.5 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 7899

ÖY: Sağa dönük sakallı Zeus başı

AY: "EIKON[IWN]" lejantı, ortada elinde Medusa başı ve harpa ile sola dönmüş Perseus

85. AE, 16 mm, 3.45 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 8304

ÖY: Sağa dönük sakallı Zeus başı

AY: "[E]IKON[I]E[WN]" lejantı, ortada elinde Medusa başı ve harpa ile sola dönmüş Perseus

86. AE, 14.5 mm, 2.70 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 8385

ÖY: Sağa dönük sakallı Zeus başı

AY: "[EI]KONIWN" lejantı, ortada elinde Medusa başı ve harpa ile sola dönmüş Perseus

87. AE, 12.9 mm, 4.15 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 8386

ÖY: Sağa dönük sakallı Zeus başı

AY: "[E]IKONIEWN" lejantı, ortada sol elinde Medusa başı sağ elinde harpa ile sola dönmüş Perseus

88. AE, 14.5 mm, 3.45 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 8540

ÖY: Sağa dönük sakallı Zeus başı

AY: "EIKON[IWN]" lejantı, ortada elinde Medusa başı ve harpa ile sola dönmüş Perseus

89. AE, 12 mm, 2.6 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 8612

ÖY: Sağa dönük sakallı Zeus başı

AY: "[EIK]ONI[WN]" lejantı, ortada elinde Medusa başı ve harpa ile sola dönmüş Perseus

90. AE, 15 mm, 3.09 gr

Korunduğu Yer: Akşehir Müzesi

Envanter No: 3233

ÖY: Sağa dönük sakallı Zeus başı

AY: "[E]IKON[IWN]" lejantı, ortada elinde Medusa başı ve harpa ile sola dönmüş Perseus

91. AE, 14 mm, 3.8 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 4262

ÖY: Sağa dönük sakallı Zeus başı

AY: "HK" "EIKO[NIEWN]" lejantları, ortada elindeki Medusa başı ile sola dönmüş Perseus

92. AE, 17 mm, 4.55 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 8609

ÖY: Sağa dönük corona muralisli şehir tanrıçası Tyche başı

AY: "ION - CON" lejantı, ortada sola duran Perseus

93. AE, 16 mm, 3 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 4700

ÖY: Sağa dönük saçları kurdele ile bağlanmış Dionysos başı

AY: "EIKONIEΩN " lejantı, ortada cepheden Medusa başı

94. AE, 17 mm, 2.55 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 8615

ÖY: Sağa dönük saç kurdele ile bağlanmış Dionysos başı

AY: "EIKONIEWN" lejantı, ortada cepheden Medusa başı

95. AE, 21.1 mm, 7.1 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 1946/9

ÖY: Sağa dönük Perseus başı, başının arkasında harpa ve Medusa başı

AY: "[E]IKONIE[ΩN MENEΔHM] TIMOΘ[EOY]" lejantı, ortada sola dönük sol elinde asası, sağ elinde yıldırım demetiyle tahta oturan Zeus

96. AE, 23 mm, 6.6 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 4624

ÖY: Sağa dönük Perseus başı, başının arkasında harpa ve Medusa başı

AY: "EIKO[NI]EΩ[N] MENEΔH[M]TIMOΘ[EOY]" lejantı, ortada sola dönük sol elinde asası, sağ elinde yıldırım demetiyle tahta oturan Zeus

97. AE, 21.1 mm, 5.5 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 6257

ÖY: Sağa dönük Perseus başı, başının arkasında harpa ve Medusa başı

AY: "[E]IKONIEΩ[N] MENEΔ[HM TIMOΘEOY]" lejantı, ortada sola dönük sol elinde asası, sağ elinde yıldırım demetiyle tahta oturan Zeus

98. AE, 22 mm, 8.10 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 8616

ÖY: Sağa dönük Perseus başı, başının arkasında harpa ve Medusa başı

AY: "[EIKO]NI[EΩN] MENEΔHM TIMOΘE[Y]" lejantı, ortada sola dönük sağ elinde asası, sol elinde yıldırım demetiyle tahta oturan Zeus

99. AE, 20 mm, 6.3 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 808

ÖY: Sağa dönük Perseus başı, başının arkasında harpa ve Medusa başı

AY: "[EIKO]NIEΩN [MENEΔHM TIMOΘEOY]" lejantı, ortada sola dönük sağ elinde asası, sol elinde yıldırım demetiyle tahta oturan Zeus

100. AE, 14 mm, 2.15 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 8614

ÖY: Noktalı bordür içerisinde cepheden kıvrıcık saçlarıyla Medusa başı

AY: "CON" lejantı, ortada ayakta elinde çelenk ve sağa dönük Nike

101. AE, 14.9 mm, 2.4 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 8613

ÖY: Noktalı bordür içerisinde cepheden kıvrıcık saçlarıyla Medusa başı

AY: Defne yaprakları içinde "KΛAYΔEIKONIEWN" lejantı

Roma Dönemi Şehir Sikkeleri

Laodikeia Combusta

Vespasian (MS 69-79)

102. AE, 24 mm, 11.10 gr

Korunduğu yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 8638

ÖY: "AYTOKPATWP KAICAP OYECTIANOC" lejantı, ortada sağa dönük defne taçlı İmparator Vespasian

AY: "CEBACTH NEIKH KΛAYΔIOΛAOΔIKEWN" lejantı, ortada elinde çelenk ve palmiye dalı ile sola duran Nike

103. AE, 37 mm, 10.48 gr

Korunduğu yer: Anadolu Medeniyetleri Müzesi

Envanter No: 11-92/68-91

ÖY: "AYTOKPATWP KAICAP OYECΠACIAN[OC]" lejantı, ortada sağa dönük defne taçlı İmparator Vespasian

AY: "CEBACTH NEIK[H][KΛA]YΔIOΛAOΔ[IKE]WN" lejantı, ortada elinde çelenk ve palmiye dalı ile sola duran Nike

Titus ve Domitian (MS 70-79)

104. AE, 24 mm, 11.10 gr

Korunduğu yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 8639

ÖY: "TITOC KAI ΔOMITIAN[O] [KAICAP]EC" lejantı, ortada karşılıklı İmparator Titus ve İmparator Domitian portreleri

AY: "KΛAYΔIOΛAO[ΔIKE]W[N]" lejantı, sola oturmuş sağ elinde patera sol elinde tympanon tutan başında poloslu bulunan Kybele, tahtın her iki yanında ise aslan tasviri

105. AE, 34 mm, 4.06 gr

Korunduğu yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 8635

ÖY: "[TITOC KAI ΔOMITIANO KAICAPEC]" lejantı, ortada karşılıklı İmparator Titus ve İmparator Domitian portreleri

AY: "ΚΛ[ΑΥΔΙΟΛΑΟΔΙΚΕΩΝ]" lejantı, ortada bir kaya üzerine oturan sağ elinde dümen tutan polos başlıklı Tyche, ayakları altında ise nehir tanrısı

Savatra

Antoninus Pius (MS 138-161)

106. AE, 21 mm, 6 gr

Korunduğu yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 8634

ÖY: "ΑΥΤ ΚΑΙ ΑΔΡ ΑΝΤΩΝΙΝΟC" lejantı, ortada sağa dönük İmparator Antoninus Pius'un defne taçlı başı

AY: "CΑ[ΟΥΑ]ΤΡΕΩΝ" lejantı, ortada sol elinde mızrak sağ eli thymiaterion ve kalkanıyla sola duran Athena

107. AE, 26 mm, 9.90 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 8637

ÖY: "ΑΥΤ Κ[ΑΙC ΑΔΡ] ΑΝ[ΤΩΝΙΝΟC CΕ]" lejantı, ortada sağa dönük İmparator Antoninus Pius'un defne taçlı başı

AY: "CΑΟΥΑ[ΤΡΕ]ΩΝ" lejantı, ortada sola dönük tahta oturan Tyche, sol elinde bereket boynuzu (cornucopiae), sağ elinde dümen

108. AE, 25 mm, 9.80 gr

Korunduğu yer: Anadolu Medeniyetleri Müzesi

Envanter No:101-19/7-97

ÖY: "ΑΥΤ ΚΑΙC ΑΔΡ ΑΝΤΩ[NΙΝΟC CΕ]" lejantı, ortada sağa dönük İmparator Antoninus Pius'un defne taçlı başı

AY: "CAOYAT[PEΩN]" lejantı, ortada sola oturan Tyche, sol elinde bereket boynuzu (cornucopiae), sağ elinde dümen

109. AE, 24.5 mm, 8.40 gr

Korunduğu yer: Anadolu Medeniyetleri Müzesi

Envanter No:101-19/8-97

ÖY: "AYT KAIC AΔP AN[TΩNINOC CE]" lejantı, ortada sağa dönük İmparator Antoninus Pius'un defne taçlı başı

AY: "CAOYA [T]PEΩN" lejantı, ortada sola oturan Tyche, sol elinde bereket boynuzu (cornucopiae), sağ elinde dümen

110. AE, 27 mm, 10.1 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 5102

ÖY: "AYT KAIC AΔP ANTΩNINO[C CE]" lejantı, ortada sağa dönük İmparator Antoninus Pius'un defne taçlı başı

AY: "CAOYA[T]PEΩN" lejantı, ortada sola duran çıplak, sakallı erkek figürü (su/nehir tanrısı?), sol eliyle bir dala dayanmış, sağ elinde iki adet kamış, solda önünde balık motifi

111. AE, 25.2 mm, 10.5 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 8636

ÖY: "AYT KAIC AΔP AN[TΩNINOC CE]" lejantı, ortada sağa dönük İmparator Antoninus Pius'un defne taçlı başı

AY: "[CA]OYA[TP]EΩN" lejantı, ortada sola duran çıplak, sakallı erkek figürü (su/nehir tanrısı?), sol eliyle bir dala dayanmış, sağ elinde iki adet kamış, solda önünde balık motifi

112. AE, 25.5 mm, 10.3gr

Korunduğu Yer: Anadolu Medeniyetleri Müzesi

Envanter No:125-18/16-91

ÖY: [AY]T K[AIC] AΔP AN[TΩNEI]NOC[CE]" lejantı, ortada sağa dönük İmparator Antoninus Pius'un defne taçlı başı

AY: "[CAOYA] TPEΩN" lejantı, ortada sola duran çıplak, sakallı erkek figürü (su/nehir tanrısı?), sol eliyle bir dala dayanmış, sağ elinde iki adet kamış, solda önünde balık motifi

Roma Dönemi Koloni Sikkeleri

Iconium

Claudius I (MS 41-54)

113. AE, 21.5 mm, 4.8 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 6079

ÖY: "[KΛAYΔIOC KAI]CAP CEBA" lejantı, ortada sağa dönük İmparator Claudius'un defne taçlı başı (Annius Afrinus adlı bölge valisi tarafından bastırılmıştır)

AY: "CEBACTH EΠI AΦPEINOY KΛAYΔEIKONIEWN" lejantı, ortada sağa dönük İmparatoriçe Agrippina portresi

114. AE, 20 mm, 5.80 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 8619

ÖY: "Κ[ΛΑΥΔΙΟC ΚΑΙC]ΑΡ CΕΒΑCΤΟC" lejantı, ortada sağa dönük İmparator Claudius'un defne taçlı başı

AY: "CΕΒΑC[ΤΗ ΕΠΙ ΑΦΡΕΙΝΟΥ] ΚΑ[ΑΥΔΕΙΚΟΝΙ]ΕΩΝ" lejantı, ortada sağa dönük İmparatoriçe Agrippina portresi

115. AE, 19.5 mm, 4.38 gr

Korunduğu Yer: Anadolu Medeniyetleri Müzesi

Envanter No: 116-25/17-97

ÖY: "[ΚΛΑΥΔΙΟC ΚΑΙ]CΑΡ CΕΒΑ[CΤΟC]" lejantı, ortada sağa dönük İmparator Claudius'un defne taçlı başı

AY: "CΕΒΑCΤΗ ΕΠΙ [ΑΦΡΕΙΝΟΥ] ΚΛΑΥΔ [ΕΙ]ΚΟΝΙΕΩΝ" lejantı, ortada sağa dönük İmparatoriçe Agrippina portresi

Marcus Annius Afrinus (MS 41-54)

116. AE, 17 mm, 3.15 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 8617

ÖY: "ΑΝΝΙΟC Α[ΦΡΕΙΝΟC]" lejantı, ortada sağa dönük Vali Annius Afrinus portresi

AY: "[ΚΛΑΥΔ ΕΙΚΟ]ΝΙΕΩΝ" lejantı, ortada sola dönük Perseus, sağ elinde harpa, sol elinde Medusa başı

117. AE, 18 mm, 3.57 gr

Korunduğu Yer: Anadolu Medeniyetleri Müzesi

Envanter No: 116-25/16-97

ÖY: "ANNIO[C] AΦPEINOC" lejantı, ortada sağa dönük Vali Annius Afrinus portresi

AY: "K[ΛAY]ΔEIKONIEWN" lejantı, ortada sola dönük Perseus, sağ elinde harpa, sol elinde Medusa başı

Nero (MS 54-68)

118. AE, 25 mm, 10.9 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 3709

ÖY: "NEPWN KAICAP CEBACTOC" lejantı, ortada sağa dönük İmparator Nero portresi

AY: "[Π]OΠΠAIA CEBACTH KΛAYΔEIKONIEWN" lejantı, ortada sağ elinde haşhaş çalı, sol elinde asası olan sola dönük tahta oturan İmparatoriçe Poppaea

119. AE, 27 mm, 10.10 gr

Korunduğu Yer: Anadolu Medeniyetleri Müzesi

Envanter No: 101-19-13-97

ÖY: "NEPWN KAICAP CEB[ACTOC]" lejantı, ortada sağa dönük İmparator Nero portresi

AY: "[ΠOΠΠAIA] CEBACTH KΛAYΔEIKO[NIEWN]" lejantı, ortada sağ elinde haşhaş çalı, sol elinde asası olan sola dönük tahta oturan İmparatoriçe Poppaea

120. AE, 25 mm, 8.80 gr

Korunduğu Yer: Anadolu Medeniyetleri Müzesi

Envanter No: 101-19-14-97

ÖY: "[NEPWN] KAI[CAP] CEBACTO[C]" lejantı, ortada sağa dönük İmparator Nero portresi

AY: "[ΠΟ]ΠΠΑ[ΙΑ CEBACTH ΚΛΑΥΔΕΙΚΟΝΙΕΩΝ]" lejantı, ortada sağ elinde haşhaş çalı, sol elinde asası olan sola dönük tahta oturan İmparatoriçe Poppaea

121. AE, 18.5 mm, 5.85 gr

Korunduğu Yer: Anadolu Medeniyetleri Müzesi

Envanter No: 116-25-18-97

ÖY: "[NEPWN] KAICAP CEBAC[TOC]" lejantı, ortada sağa dönük İmparator Nero portresi

AY: "ΚΛΑΥΔΕΙΚΟΝ[ΙΕΩΝ]" lejantı, ortada sağa dönük sol omzunda harpası olan Perseus

122. AE, 21 mm, 5.13 gr

Korunduğu Yer: Anadolu Medeniyetleri Müzesi

Envanter No: 3-19-19-2008

ÖY: "NEPWN KAICAP CEBACTOC" lejantı, ortada sağa dönük İmparator Nero portresi

AY: "ΚΛΑΥΔΕΙΚ[ΟΝΙΕ]ΩΝ" lejantı, ortada sağa dönük sol omzunda harpası olan Perseus

123. AE, 21.5 mm, 5.3 gr

Korunduğu Yer: Anadolu Medeniyetleri Müzesi

Envanter No:11-92-80-91

ÖY: "NEPWN KAIC[AP] CEBACTOC" lejantı, ortada sağa dönük sol omzunda İmparator Nero portresi

AY: "[KΛAYΔEIK]ONIEWN" lejantı, ortada sağa dönük harpası olan Perseus

124. AE, 2.1 mm, 2.3 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 4652

ÖY: "NEPWN KAICAP CEBACTOC" lejantı, ortada sağa dönük İmparator Nero portresi

AY: "KΛAYΔEIKONIEWN" lejantı, ortada sağa dönük sol omzunda harpası olan Perseus

125. AE, 20.5 mm, 6 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 8583

ÖY: "[N]EPWN KAICAP [C]EBACTOC" lejantı, ortada sağa dönük İmparator Nero portresi

AY: "KΛAYΔEIKONIEWN" lejantı, ortada sağa dönük sol omzunda harpası olan Perseus

126. AE, 21 mm, 6.1 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 8750

ÖY: "NEPWN KAICAP CEBACTOC" lejantı, ortada sağa dönük İmparator Nero portresi

AY: "ΚΛΑΥΔΕΙΚΟΝΙΕΩΝ" lejantı, ortada sağa dönük sol omzunda harpası olan Perseus

127. AE, 20 mm, 5.65 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 8752

ÖY: "[NEP]WN KAICAP [CEBACTOC]" lejantı, ortada sağa dönük İmparator Nero portresi

AY: "[ΚΛΑΥ]ΔΕΙΚΟΝΙΕΩΝ" lejantı, ortada sağa dönük sol omzunda harpası olan Perseus

128. AE, 20.1 mm, 6 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 5481

ÖY: "[NEPWN KAICAP] CEBACTOC" lejantı, ortada sağa dönük İmparator Nero portresi

AY: "[ΚΛΑΥΔΕΙΚΟ]ΝΙΕΩΝ" lejantı, ortada sağa dönük sol omzunda harpası olan Perseus

129. AE, 19.9 mm, 4.8 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 7953

ÖY: "NEPWN KAICAP CEBACTOC" lejantı, ortada sağa dönük İmparator Nero portresi

AY: "ΚΛΑΥΔΕΙΚΟΝΙΕΩΝ" lejantı, ortada sağa dönük sol omzunda harpası olan Perseus

Vespasian (MS 69-79)**130.** AE, 26 mm, 8.8 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 4863

ÖY: "AYTOKPATWP KAICAP OY[ECΠACIANOC]" lejantı, ortada sağa dönük İmparator Vespasian portresi

AY: "KΛA[YΔEIKO]NIEWN" lejantı, ortada sola dönük sağ elinde patera sol elinde tympanon tutan tahta oturan Kybele, tahtın her iki yanında ise aslan tasviri

131. AE, 23.1 mm, 10 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 573

ÖY: "[AYTOKPATWP KAICAP OYEC]ΠACIANOC" lejantı, ortada sağa dönük İmparator Vespasian portresi

AY: "[KΛAYΔEIKO]NIEWN" lejantı, ortada sola dönük sağ elinde patera sol elinde tympanon tutan tahta oturan Kybele, tahtın her iki yanında ise aslan tasviri

132. AE, 26 mm, 12.67 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 116-25-15-97

ÖY: "AVTOKPATWP KAICAP[OYECΠA]CIANOC" lejantı, ortada sağa dönük İmparator Vespasian

AY: "[KΛA]YΔEIKONIEWN" lejantı, ortada sola dönük sağ elinde patera sol elinde tympanon tutan tahta oturan Kybele, tahtın her iki yanında ise aslan tasviri

Titus (MS 79-81)**133.** AE, 20 mm, 5.95 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 8582

ÖY: "[AYT]OKPATWP TITOC [KAICAP]" lejantı, ortada sağa dönük
İmparator Titus portresi

AY: "KΛAY[ΔEIKO]NIEWN" lejantı, ortada sağa dönük başının arkasında
harpası olan Perseus portresi

134. AE, 19 mm, 5.05 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 8921

ÖY: "[AYTOKPATWP TI]TOC KAICAP" lejantı, ortada sağa dönük
İmparator Titus portresi

AY: "KΛAYΔEI[KONIEWN]" lejantı, ortada sağa dönük başının arkasında
harpası olan Perseus portresi

135. AE, 20.1 mm, 1.07 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 109

ÖY: "AYTOK[PAT]WP TITOC KAICAP" lejantı, ortada sağa dönük
İmparator Titus portresi

AY: "[KΛAYΔEI]KONIEWN" lejantı, ortada sağa dönük başının arkasında
harpası olan Perseus portresi

136. AE, 19 mm, 5.55 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 8620

ÖY: "[AYTOKPA]TW[P TI]TOC [KAICAP]" lejantı, ortada sağa dönük İmparator Titus portresi

AY: "KAAYΔEI[KONIE]WN" lejantı, ortada sağa dönük başının arkasında harpası olan Perseus portresi

137. AE, 25 mm, 5.66 gr

Korunduğu Yer: Anadolu Medeniyetleri Müzesi

Envanter No: 1708-405

ÖY: "AYTOKPATWP [TITOC KAICAP]" lejantı, ortada sağa dönük İmparator Titus portresi

AY: "[KAAY]ΔEIKON[IEWN]" lejantı, ortada sağa dönük başının arkasında harpası olan Perseus portresi

138. AE, 20.5 mm, 5.05 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 8618

ÖY: "[T] CAES IMP [PONT]" lejantı, ortada sağa dönük İmparator Titus portresi

AY: "COL E [Q] ICO[NIEN]" lejantı, ortada iki adet stilize lejyon sancağı

Domitian (MS 81-96)

139. AE, 19.3 mm, 3.75 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 8621

ÖY: "DOMITI CAIS AVG" lejantı, ortada sağa dönük İmparator Domitian portresi

AY: "COLONEA ICOEON" lejantı, ortada ayakta sola duran sol elinde kalkan sağ elinde mızrağıyla miğferli Athena

Hadrian (MS 117-138)

140. AE, 18 mm, 4.75 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 8926

ÖY: "ΑΔΡΙ[ANOC] KAICAP" lejantı, ortada sağa dönük İmparator Hadrian portresi

AY: "[ΚΛΑΥΔΕ]ΙΚΟΝΙΕΩΝ" lejantı, ortada korinth miğferli Athena

141. AE, 21 mm, 3.78 gr

Korunduğu Yer: Anadolu Medeniyetleri Müzesi

Envanter No: 116-25-19-97

ÖY: "ΑΔ[PIANOC] KAICAP" lejantı, ortada sağa dönük İmparator Hadrian portresi

AY: "ΚΛΑΥΔΕΙ[ΚΟΝΙΕΩΝ]" lejantı, ortada korinth miğferli Athena

142. AE, 14.2 mm, 2.30 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 8622

ÖY: "ΑΔΡΙΑΝΟΚΑΙΚΑΡ" lejantı, ortada sola dönük İmparator Hadrian portresi

AY: "ΚΛΑΥΔΕΙ[KONIEWN]" lejantı, ortada sağ elinde Medusa başı sol kolunda ise chylamis ve üzerinde harpa ile sağa duran Perseus

Antoninus Pius (MS 138-161)

143. AE, 16.5 mm, 4.95 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 8549

ÖY: "[IMP C T A H ANTON]INO[C]" lejantı, ortada sağa dönük İmparator Antoninus Pius portresi

AY: "COL [ICO]" lejantı, ortada sola duran kalkan mızrağı ve korinth miğferiyle Athena ve onu zafer çelengiyle taçlandıran Nike

144. AE, 20 mm, 5.5 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 1606-1

ÖY: "[IMP C T A H] ANTONIN[OC]" lejantı, ortada sağa dönük İmparator Antoninus Pius portresi

AY: "COL ICO" lejantı, ortada sola duran kalkan mızrağı ve korinth miğferiyle Athena ve onu zafer çelengiyle taçlandıran Nike

145. AE, 18 mm, 3.5 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 6673

ÖY: "[IMP C T A H ANTONINOC]" lejantı, ortada sağa dönük İmparator Antoninus Pius portresi

AY: "COL ICO" lejantı, ortada sola duran kalkan mızrağı ve korinth miğferiyle Athena ve onu zafer çelengiyle taçlandıran Nike

146. AE, 20 mm, 4.05 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 8394

ÖY: "[IMP C T A H] ANTONIN[OC]" lejantı, ortada sağa dönük İmparator Antoninus Pius portresi

AY: "COL ICO" lejantı, ortada sola duran kalkan mızrağı ve korinth miğferiyle Athena ve onu zafer çelengiyle taçlandıran Nike

147. AE, 18.6 mm, 4.55 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 8624

ÖY: "IM[P C T A H] ANTONINOC" lejantı, ortada sağa dönük İmparator Antoninus Pius portresi

AY: "COL [ICO]" lejantı, ortada sola duran kalkan mızrağı ve korinth miğferiyle Athena ve onu zafer çelengiyle taçlandıran Nike

148. AE, 20 mm, 3.8 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 5249

ÖY: "ANTONINVS AVG PIUS" lejantı, ortada sağa dönük İmparator Antoninus Pius portresi

AY: "COL [ICO] " lejantı, ortada sağa dönük korinth miğferli Athena portresi

149. AE, 20 mm, 3.8 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 5513

ÖY: "ANTONIN[VS AVG PIVS]" lejantı, ortada sağa dönük İmparator Antoninus Pius portresi

AY: "COLICO" lejantı, ortada sağa dönük korinth miğferli Athena portresi

150. AE, 18 mm, 3.7 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 7368

ÖY: "[ANTONIN]VS AVG [PIVS]" lejantı, ortada sağa dönük İmparator Antoninus Pius portresi

AY: "CO [LICO]" lejantı, ortada sağa dönük korinth miğferli Athena portresi

151. AE, 18.5 mm, 4 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 8331

ÖY: "ANTONIN[VS AVG PIVS]" lejantı, ortada sağa dönük İmparator Antoninus Pius portresi

AY: "[COL]ICO" lejantı, ortada sağa dönük korinth miğferli Athena portresi

152. AE, 17 mm, 5.10 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 8392

ÖY: "AN[TONINVS AVG PIVS]" lejantı, ortada sağa dönük İmparator Antoninus Pius portresi

AY: "CO [LI] CO" lejantı, ortada sağa dönük korinth miğferli Athena portresi

153. AE, 18.1 mm, 4.90 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 8393

ÖY: "ANTONIN[VS AVG PIVS]" lejantı, ortada sağa dönük İmparator Antoninus Pius portresi

AY: "COLICO" lejantı, ortada sağa dönük korinth miğferli Athena portresi

154. AE, 18.5 mm, 5.90 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 8550

ÖY: "ANTONIN[VS AVG PIVS]" lejantı, ortada sağa dönük İmparator Antoninus Pius portresi

AY: "COLICO" lejantı, ortada sağa dönük korinth miğferli Athena portresi

155. AE, 18.5 mm, 5.90 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 8551

ÖY: "ANTONIN[VS AVG PIVS]" lejantı, ortada sağa dönük İmparator Antoninus Pius portresi

AY: "COLI [CO]" lejantı, ortada sağa dönük korinth miğferli Athena portresi

156. AE, 18 mm, 4 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 3756

ÖY: "ANTONI[NOC] [AUG PIUS]" lejantı, ortada sağa dönük İmparator Antoninus Pius portresi

AY: "CO[L I]CO" lejantı, ortada sağa duran korinth miğferli Athena portresi

157. AE, 19 mm, 3.60 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 8625

ÖY: "ANTON[IN]VS AVG [PIVS]" lejantı, ortada sağa dönük İmparator Antoninus Pius portresi

AY: "[CO] LICO" lejantı, ortada sağa dönük korinth miğferli Athena portresi

158. AE, 17 mm, 3.55 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 8920

ÖY: "ANTONIN[VS AVG PIVS]" lejantı, ortada sağa dönük İmparator Antoninus Pius portresi

AY: "CO [LI] CO" lejantı, ortada sağa dönük korinth miğferli Athena portresi

159. AE, 19 mm, 4.95 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 8945

ÖY: "AN[TO]NI[NVS AVG PIVS]" lejantı, ortada sağa dönük İmparator Antoninus Pius portresi

AY: "CO [LI] CO" lejantı, ortada sağa dönük korinth miğferli Athena portresi

160. AE, 19 mm, 4.71 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 104-38-38-90

ÖY: "ANTONINVS AVG [PIVS]" lejantı, ortada sağa dönük İmparator Antoninus Pius portresi

AY: "CO [LIC]O" lejantı, ortada sağa dönük korinth miğferli Athena portresi

161. AE, 21 mm, 3.28 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 3-2-1-90

ÖY: "ANTONINVS AVG [PIVS]" lejantı, ortada sağa dönük İmparator Antoninus Pius portresi

AY: "[COL]ICO" lejantı, ortada sağa dönük korinth miğferli Athena portresi

162. AE, 15.5 mm, 2.95 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 8626

ÖY: "ANTON[INVS AVG PIVS]" lejantı, ortada sağa dönük İmparator Antoninus Pius portresi

AY: "COL ICO" lejantı, ortada sola dönük kline üzerine uzanmış nehir tanrısı

Gordian III (MS 238-244)

163. AE, 22.4 mm, 4.6 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 8629

ÖY: "[IMP C M A G]ORDIANVS" lejantı, ortada sağa dönük İmparator Gordian portresi

AY: "[COL EL] IC[ONIE] S R" lejantı, ortada sağa duran sol elinde aslan postu ve lobut tutan Herakles

164. AE, 16.9 mm, 3.09 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 8628

ÖY: "IMP CA[E] MAT [GORDIANVS]" lejantı, ortada sağa dönük İmparator Gordian portresi

AY: "COL IC[ONIE]" lejantı, ortada ayakta sola bakan, kanatlarını açmış kartal figürü

165. AE, 34 mm, 20.85 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 8627

ÖY: "IMP CAES M ANT GORDIANVS [AVG]" lejantı, ortada sağa dönük İmparator Gordian portresi

AY: "COL AELICONIE[N] SR" lejantı, ortada sağa doğru, iki tane öküzle çift süren rahip

Tranquillina (MS 238-244)

166. AE, 24.8 mm, 9.3 gr

Korunduğu Yer: Anadolu Medeniyetleri Müzesi

Envanter No:125-18-15-91

ÖY: "SABINIA TRANC[V[LIN]" lejantı, ortada sağa dönük İmparatoriçe Tranquillina büstü

AY: "COL [AEL HADR AVG ICO]NIES SR" lejantı, ortada sola dönük terazi ve bereket boynuzu (cornucopiae) tutan Aequitas

Gallienus (MS 253-268)

167. AE, 25 mm, 8.35 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 8633

ÖY: "[IMP CP LIC] GALLIENVS [P F Λ]" lejantı, ortada sağa dönük, şua taçlı İmparator Gallienus portresi

AY: "ICONI[EN COLO] SR" lejantı, ortada ayakta sola dönük sol elinde yılanlarla sarılmış mızrak, sağ elinde baykuş bulunan sağ ayak önünde ise kalkan olan Athena

168. AE, 23.5 mm, 6.60 gr

Korunduğu Yer: Anadolu Medeniyetleri Müzesi

Envanter No: 101-19-15-97

ÖY: "IMP C P LIC GALLIENVS P F Λ" lejantı, ortada sağa dönük, şua taçlı İmparator Gallienus portresi

AY: "ICONIEN COLO SR" lejantı, ortada ayakta sola dönük sol elinde yılanlarla sarılmış mızrak, sağ elinde baykuş bulunan sağ ayak önünde ise kalkan olan Athena

169. AE, 23.5 mm, 4.80 gr

Korunduğu Yer: Anadolu Medeniyetleri Müzesi

Envanter No:101-19-19-97

ÖY: "[IMP C] P LIC GALLIENV T P F Λ" lejantı, ortada sağa dönük, şua taçlı
İmparator Gallienus portresi

AY: "[ICO]NIEN COLO SR" lejantı, ortada sola dönük tahta oturan, sol elinde
dümen, sağ elinde meyvelerle süslü bereket boynuzu (cornucopiae) tutan Tyche,
tahtın altında ise tekerlek betimi

170. AE, 23 mm, 6.10 gr

Korunduğu Yer: Anadolu Medeniyetleri Müzesi

Envanter No: 101-19-16-97

ÖY: "IMP C P LIC GALLIENV T P F Λ" lejantı, ortada sağa dönük, şua taçlı
İmparator Gallienus portresi

AY: "[ICO]NIEN COLO SR" lejantı, ortada sola dönük tahta oturan, sol elinde
dümen, sağ elinde meyvelerle süslü bereket boynuzu (cornucopiae) tutan Tyche,
tahtın altında ise tekerlek betimi

171. AE, 22.9 mm, 5.95 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 8631

ÖY: "IMP C P LIC GALLIENV T P F Λ" lejantı, ortada sağa dönük, şua taçlı
İmparator Gallienus portresi

AY: "ICONIEN COLO SR" lejantı, ortada sola dönük tahta oturan, sol elinde
dümen, sağ elinde meyvelerle süslü bereket boynuzu (cornucopiae) tutan Tyche,
tahtın altında ise tekerlek betimi

172. AE, 22 mm, 5.6 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 4625

ÖY: "IMP C P LIC GALLIENV T P F Λ" lejantı, ortada sağa dönük, şua taçlı İmparator Gallienus portresi

AY: "ICONIEN COLO SR" lejantı, ortada sola dönük sağ elinde lobut sol elinde ise aslan postu tutan Herakles

173. AE, 24 mm, 5.6 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 4627

ÖY: "[IMP C P] LIC GALLIEN[VT P F Λ]" lejantı, ortada sağa dönük, şua taçlı İmparator Gallienus portresi

AY: "IC[ONIEN][COL][O] S R" lejantı, ortada sola dönük, sağ elinde Medusa başı sol elinde harpa tutan Perseus

174. AE, 24 mm, 4.7 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 5179

ÖY: "IMP C P LIC GALLIEN[VT P F Λ]" lejantı, ortada sağa dönük, şua taçlı İmparator Gallienus portresi vardır

AY: "ICONIEN COLO– S R" lejantı, ortada sola dönük, sağ elinde Medusa başı sol elinde harpa tutan Perseus

175. AE, 23 mm, 4.40 gr

Korunduğu Yer: Anadolu Medeniyetleri Müzesi

Envanter No:101-19-18-47

ÖY: "IMP C P L[IC GALL]IENV[Γ P F Λ]" lejantı, ortada sağa dönük, şua taçlı İmparator Gallienus portresi

AY: "ICONIE[N COLO]– S[R]" lejantı, ortada sola dönük, sağ elinde Medusa başı sol elinde harpa tutan Perseus

176. AE, 24 mm, 5.38 gr

Korunduğu Yer: Anadolu Medeniyetleri Müzesi

Envanter No:121-6-6-92

ÖY: "[IMP C] P LIC GALLIENV[Γ P F Λ]" lejantı, ortada sağa dönük, şua taçlı İmparator Gallienus portresi

AY: "ICONIEN COLO– S R" lejantı, ortada sola dönük, sağ elinde Medusa başı sol elinde harpa tutan Perseus

177. AE, 23 mm, 7.10 gr

Korunduğu Yer: Anadolu Medeniyetleri Müzesi

Envanter No: 101-19-17-97

ÖY: "[IMP C] P LIC GALLIENV[Γ P F Λ]" lejantı, ortada sağa dönük, şua taçlı İmparator Gallienus portresi

AY: "ICONIENSIVM [COP] S R" lejantı, ortada dişi kurt tarafından emzirilen Romus ve Romulus

178. AE, 23 mm, 4.7 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No:2295-1

ÖY: "[IMP C] P LIC GALLIEN[VT] P F Λ" lejantı, ortada sağa dönük, şua taçlı İmparator Gallienus portresi

AY: "ICONIENSIVM COP S R" lejantı, ortada dişi kurt tarafından emzirilen Romus ve Romulus

179. AE, 24 mm, 5.8 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 8632

ÖY: "IMP C P LIC GALLIENVT P [F Λ]" lejantı, ortada sağa dönük, şua taçlı İmparator Gallienus portresi

AY: "ICONIENSIVM COP S R" lejantı, ortada dişi kurt tarafından emzirilen Romus ve Romulus

180. AE, 23.5 mm, 8.10 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 8630

ÖY: "IMP C P LIC [GAL]LIENVT P F Λ" lejantı, ortada sağa dönük, şua taçlı İmparator Gallienus portresi

AY: "[ICONIENSIVM COP] S R" lejantı, ortada sağa dönük imparatorun sürdüğu quadriga

Lystra

Augustus (MÖ 27-MS 14)

181. AE, 24 mm, 8.28 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 8640

ÖY: "IMPE AVGVSTI" lejantı, ortada sola dönük, başının arkasında cornucopiae olan İmparator Augustus portresi

AY: "COL IVL FEL [GEM] LV[STRA]" lejantı, ortada sola doğru iki tane öküzle çift süren rahip

Titus (MS 79-81)

182. AE, 20 mm, 4.75 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 8641

ÖY: "IMP T CAES [AVG] VESPA" lejantı, ortada sola dönük İmparator Titus portresi

AY: "[COL IVL LVVS]" lejantı, ortada sola dönük korinth miğferli Athena portresi

Marcus Aurelius (MS 161-180)

183. AE, 16.5 cm, 4.15 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 8642

ÖY: "[CAE]SAR AVRELI[VS]" lejantı, ortada sağa dönük İmparator Marcus Aurelius portresi

AY: "LVSTRA COLONI[E]" lejantı, ortada sola dönük, ayağında çizme elinde şarap hortumu tutan Marsyas

184. AE, 17 mm, 3.35 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 8643

ÖY: "[C]AESAR AVRELIVS" lejantı, ortada sağa dönük İmparator Marcus Aurelius portresi

AY: "COLONIA[E] LVSTRA" lejantı, ortada sağa duran dişi kurt tarafından emzirilen Romus ve Romulus

Faustina II (MS 161-180)

185. AE, 19 mm, 3.9 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 8644

ÖY: "FAV[STINAS AVGVSTAS]" lejantı, ortada sağa dönük İmparatoriçe Faustina II portresi

AY: "COL IVL LVS[TRA]" lejantı, ortada bir kaya üzerine oturan sağ elinde dümen tutan corona muralisli Tyche, ayakları altında ise nehir tanrısı

Koinon (Birlik) Sikkeleri

Barata

Marcus Aurelius (MS 161-180)

186. AE, 23 mm, 7.55 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 8649

ÖY: "[AYTOK KAIC M AYPH ANTWNINOC CEB]" lejantı, ortada sağa dönük şua taçlı İmparator Marcus Aurelius portresi

AY: "BAP[ATEWN KOI AYK[AONIAC]" lejantı, ortada sağa dönmüş şaha kalkmış bir at, atın ayakları altında düşman askeri olan elinde mızrağı ile İmparator Lucius Verus

Philippus Arabs (MS 244-249)

187. AE, 30.4 mm, 20.20 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 8648

ÖY: "[AY KAI M IOYAI ΦILI]ΠΠION [EY CE]" lejantı, ortada sağa dönük, şua taçlı İmparator Philippus Arabs portresi

AY: "KOINON ΛYKAO BAPA[TEWN]" lejantı, ortada ayakta duran sola dönük sağ elinde patera, sol elinde mızrak tutan, sağ ayak önünde ise baykuşu sol ayak arkasında ise kalkanı bulunan Athena

188. AE, 30 mm, 16.46 gr

Korunduğu Yer: Anadolu Medeniyetleri Müzesi

Envanter No: 141-83- 44-90

ÖY: "AY KAI M [IOYAI ΦILIΦΠΠION EY CE]" lejantı, ortada sağa dönük, şua taçlı İmparator Philippus Arabs portresi

AY: "KOINON ΛYKAO BAPAT[EWN]" lejantı, ortada ayakta duran sola dönük sağ elinde patera, sol elinde mızrak tutan, sağ ayak önünde ise baykuşu sol ayak arkasında ise kalkanı bulunan Athena

189. AE, 30 mm, 16.46 gr

Korunduğu Yer: Anadolu Medeniyetleri Müzesi

Envanter No: 308-1

ÖY: "AY KAI M IOYAI [ΦILI]ΠΠION [EY CE]" lejantı, İmparator Philippus Arabs portresi

AY: "KOINON ΛYKAO BAPATEWN" lejantı, ortada ayakta duran sola dönük sağ elinde patera, sol elinde mızrak tutan sağ ayak önünde ise baykuşu sol ayak arkasında ise kalkanı bulunan Athena

Dalisandos**Antoninus Pius (MS 138-161)****190.** AE, 19.5 mm, 6.35 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 8623

ÖY: "[AYTOK KAIC M AYPH ANT]WNEINO" lejantı, ortada sağa dönük İmparator Antoninus Pius portresi

AY: "ΔΑΛ[ΙΣΑΝΔΕΩΝ]" lejantı, ortada sola dönük tahta oturan sağ elinde phiale, sol elinde asa tutan Zeus

Marcus Aurelius (MS 161-180)**191.** AE, 25 mm, 9.75 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 8650

ÖY: "AVTOK KAIC M AN[TWNEINO], soldaki monogram veya , Π ; sağdaki (MH?) " lejantları, ortada sola dönük, şua taçlı İmparator Marcus Aurelius portresi

AY: "ΔΑΛΙ[ΕΑΝΑΕΩΝ] KOIN AV KA" lejantı, ortada sola dönük tahta oturan sağ elinde phiale, sol elinde asa tutan Zeus

192. AE, 20.4 mm, 9.73 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 8653

ÖY: "AY[TOC KAIC] M AYPH AN[TWNEINO]" lejantı, ortada sola dönük, şua taçlı İmparator Marcus Aurelius portresi

AY: "ΔΑΛΙΚΑΔΕΟΝ PHM ANT" lejantı, ortada sola dönük tahta oturan sağ elinde phiale, sol elinde asa tutan Zeus

Lucius Verus (MS 161-169)

193. AE, 24.1 mm, 10.95 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No:8651

ÖY: "AYTOK KAIC Λ AY[PH] OY[HPO]C CEB ve monogram Π" lejantları, ortada sağa dönük, şua taçlı İmparator Lucius Verus portresi

AY: "ΔΑΛΙΚΑΔΕΟΝ K[OIN] [ΛY]KA" lejantı, ortada sola dönük tahta oturan sağ elinde phiale, sol elinde asa tutan Zeus

Otacilia Severa (MS 244-249)

194. AE, 23.5 mm, 5.5 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 8652

ÖY: "WTAKILIAN CEOVHPAN" lejantı, ortada sağa dönük, diadem takmış İmparatoriçe Otacilia Severa portresi

AY: "[ΔΑΛΙΚΑ]ΔEWN NACPI" lejantı, ortada sağa dönük korinth miğferli Athena portresi

Derbe

Marcus Aurelius (MS 161-180)

195. AE, 25.5 mm, 13.56 gr

Korunduğu Yer: Anadolu Medeniyetleri Müzesi

Envanter No: 141-83-51-90

ÖY: "AYTOK KAIC M AYPHA [AN...CEB]" lejantı, ortada sağa dönük İmparator Marcus Aurelius portresi

AY: "KA[AY] ΔE[RB] KOU Λ]YKA" lejantı, ortada sol elinde thyrsos, sağ elinde kantharosuyla ayaklarının önünde ise kutsal hayvanı panterle betimlenmiş Dionysos

İllstra

Marcus Aurelius (MS 161-180)

196. AE, 25.4 mm, 10.10 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 8646

ÖY: "AYTOK [KAIC[AP] M AYPHA ANT]W CEB, soldaki monogram   veya sağdaki " lejantları, ortada sola dönük İmparator Marcus Aurelius portresi

AY: "IAIC[TPEWN] KOIN AY[KAONIA]" lejantı, ortada sola dönük tahta oturan sağ elinde phiale, sol elinde asa tutan Zeus

Lucilla (MS 164-182)

197. AE, 24 mm, 7.44 gr

Korunduğu Yer: Karaman Arkeoloji Müzesi

Envanter No: 5260

ÖY: "AOY[KIAA]A [CEBA]CTH" lejantı, ortada sağa dönük İmparatoriçe Lucilla portresi

AY: "IL[ICTRE KOIN] LYKAONIA" lejantı, ortada sola dönük Athena, sağ elinde phiale, sol elinde mızrağı, sağ ayağının önünde kutsal hayvanı baykuş sol ayağının arkasında ise kalkanla betimlenen Athena

198. AE, 19.9 mm, 4.75 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 8647

ÖY: "ΛΟΥ[KIΛΛΑ CEBACTH]" lejantı, ortada sağa dönük İmparatoriçe Lucilla portresi

AY: "ΙΑICTPE [KOIN ΛYKAONIACT]" lejantı, ortada sola dönük Athena, sağ elinde phiale, sol elinde mızrağı, sağ ayağının önünde kutsal hayvanı baykuş sol ayağının arkasında ise kalkanla betimlenen Athena

Laranda

Faustina II (MS 161-180)

199. AE, 20 mm, 6.1 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 8802

ÖY: "[Φ]AUCTEIN[A CEBACTH]" lejantı, ortada sağa dönük İmparatoriçe Faustina II portresi

AY: "ΛΑΡ[ΑΝΔ ΜΗΤ Κ]ΟΙΝ ΛYKAONIACT" lejantı, ortada ayakta sola dönük, sağ elinde dümen sol elinde bereket boynuzu (cornucopiae) tutan Tyche

200. AE, 20 mm, 6.44 gr

Korunduğu Yer: Karaman Arkeoloji Müzesi

Envanter No:5441

ÖY: "[ΦΑ]UCTEIN[A CEBACTH]" lejantı, ortada sağa dönük İmparatoriçe Faustina II portresi

AY: "[ΛΑΡΑΝΔ ΜΗΤ] ΚΟΙΝ [ΛYKAONIACT]" lejantı, ortada ayakta sola dönük, sağ elinde dümen sol elinde bereket boynuzu (cornucopiae) tutan Tyche

Otacilia Severa (MS 244-249)

201. AE, 23 mm, 8.20 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

Envanter No: 8645

ÖY: "Μ ΩΤΑΚΙΔΙΑΝ CEOYHPAN [CEB]" lejantı, ortada sağa dönük İmparatoriçe Otacilia Severa portresi

AY: "[ΛΑΡΑ]ΝΔΕΩΝ [ΜΗ]ΤΡΟ" lejantı, ortada bir kaya üzerine sola dönük oturan Tyche, ayakları altında nehir tanrısı

Hyde

Faustina II (MS 147-175)

202. AE, 22 mm, 6.7 gr

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

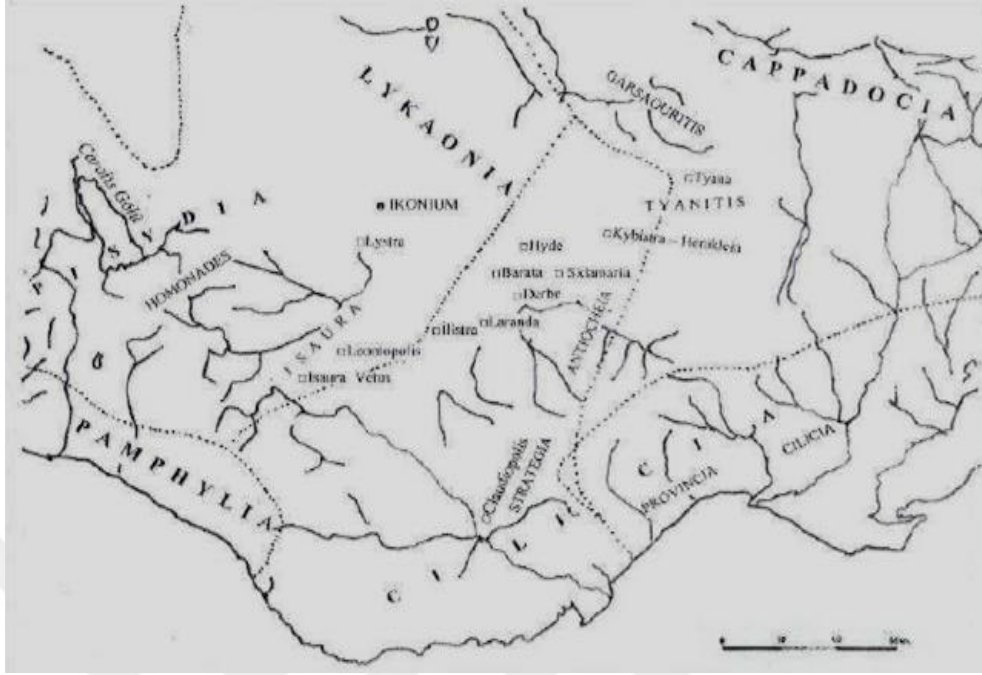
Envanter No: 6467

ÖY: "ΦΑΥΣΤΕΙΝΑ ΣΕΒΑΚΤΗ" lejantı, ortada sağa dönük İmparatoriçe Faustina II portresi

AY: "ΥΔΗΚ ΙΕΡΑΚ ΚΟΙΝ ΛΥΚΑΟ" lejantı, ortada sola dönük kline üzerine dayanmış sakallı bir nehir tanrısı, sağ elinde kamış tutmuş olan betimin ayaklarının üzerinde içinden su akan yan yatmış bir amphora

HARİTALAR, TABLOLAR, GRAFİKLER

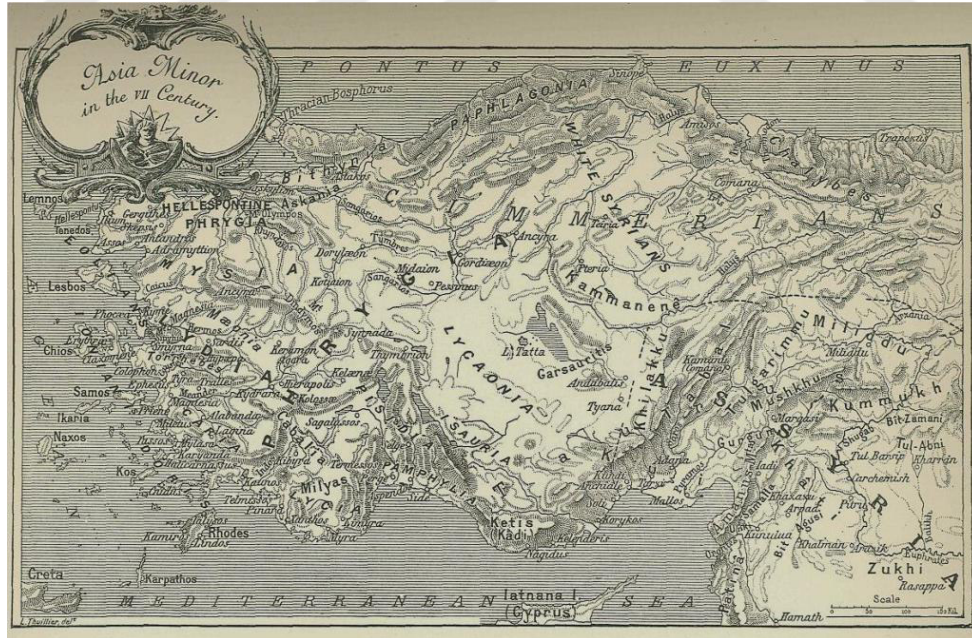
Harita 3. MS 1. yy'da Lykaonia ve çevresi

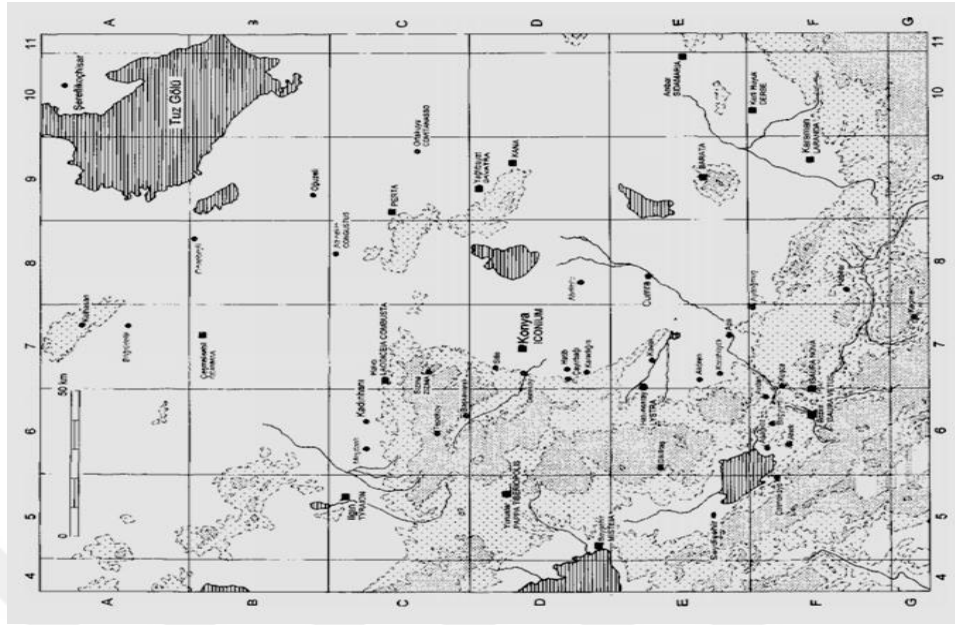
Harita 4. Lykaonia Bölgesi

Harita 5. Lykaonia Bölgesi ve kentleri

Harita 6. MS VII. yy' da Lykaonia Bölgesi

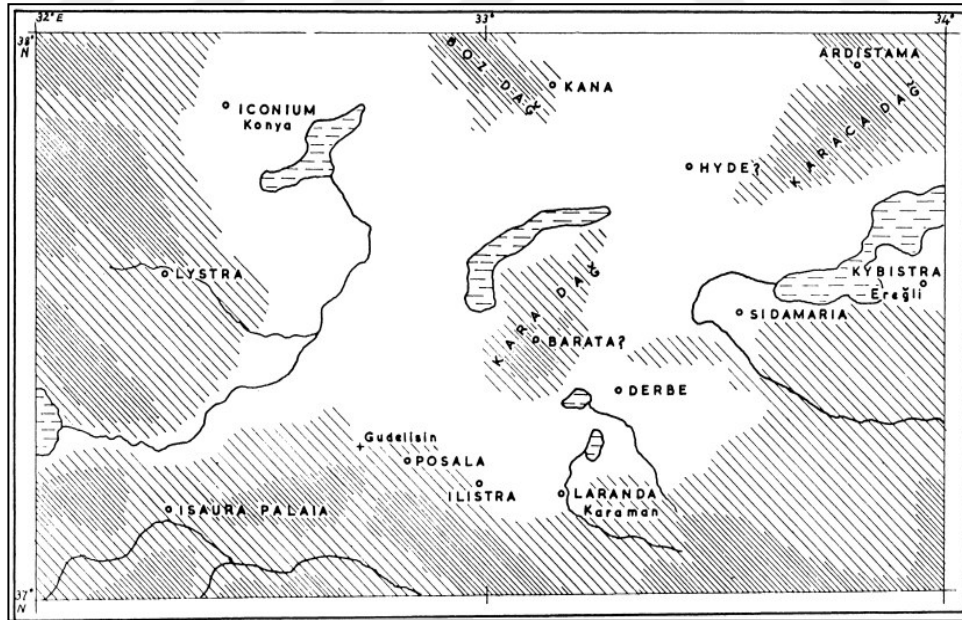
Harita 9. Iconium ve çevresi

Harita 10. Lystra ve çevresi

Harita 11. Derbe ve çevresi

Harita 12. Laranda ve çevresi

TİPLER	ICONIUM	LARANDA	SAVATRA	DERBE	LYSTRA	ILISTRA	BARATA	DALISANDOS	LAODIKEIA COMBUSTA	HYDE
Baal		58								
Herakles		7								
Satrap Mazaïos		1								
Perseus	5									
Medusa	2									
Zeus	25									
Tyche	1									
Dionysos	2									
Augustus					1					
Claudius I	3									
Annius Afrinus	2									
Nero	12									
Vespasian	2								2	
Titus	6				1					
Domitian	1									
Titus ve Domitian									2	
Hadrian	3									
Antoninus Pius	20		7					1		
Marcus Aurelius				1	2	1	1	2		
Faustina II	1	2			1					1
Lucius Verus								1		
Lucilla						2				
Gordian III	3									
Tranquillina	1									
Philippus Arabs							3			
Otacilia Severa		1						1		
Gallienus	14									
Toplam	103	69	7	1	5	3	4	5	4	1

Tablo 1. Sikkelerin ön yüzünde bulunan betimlemelerin kentlere göre dağılımı

Tipler	ICONIUM	LARANDA	SAVATRA	DERBE	LYSTRA	ILISTRA	BARATA	DALISANDOS	LAODIKEIA COMBUSTA	HYDE
Perseus	47									
Medusa	2									
Aequitas	1									
Poppaea	3									
Lejyon Sancağı	1									
Athena	24		1		1	2	3	1		
Nehir Tanrısı	1		3							1
Agrippina	3									
Quadriga	1									
Tyche	3	3	3		1				1	
Romus ve Romulus	3				1					
Kartal	1									
Herakles	2									
Zeus	5					1		4		
Nike	1								2	
Kybele	3								1	
Çift süren rahip	1				1					
Yazıtlı	1									
Lucius Verus							1			
Dionysos				1						
Kurt protomu		66								
Marsyas					1					
Toplam	103	69	7	1	5	3	4	5	4	1

Tablo 2. Sikkelerin arka yüzünde bulunan betimlemelerin kentlere göre dağılımı

TİPLER	ICONIUM	LARANDA	SAVATRA	DERBE	LYSTRA	ILISTRA	BARATA	DALISANDOS	LAODIKEIA COMBUSTA	HYDE
Baal		58								
Herakles	2	7								
Perseus	52									
Tyche	5	3	3		1				1	
Medusa	4									
Zeus	30					1		4		
Marsyas					1					
Dionysos	2			1						
Athena	24		1		1	2	3	1		
Nehir Tanrısı	1		3							1
Kybele	3								1	
Nike	1								2	
Toplam	124	68	7	1	3	3	3	5	4	1

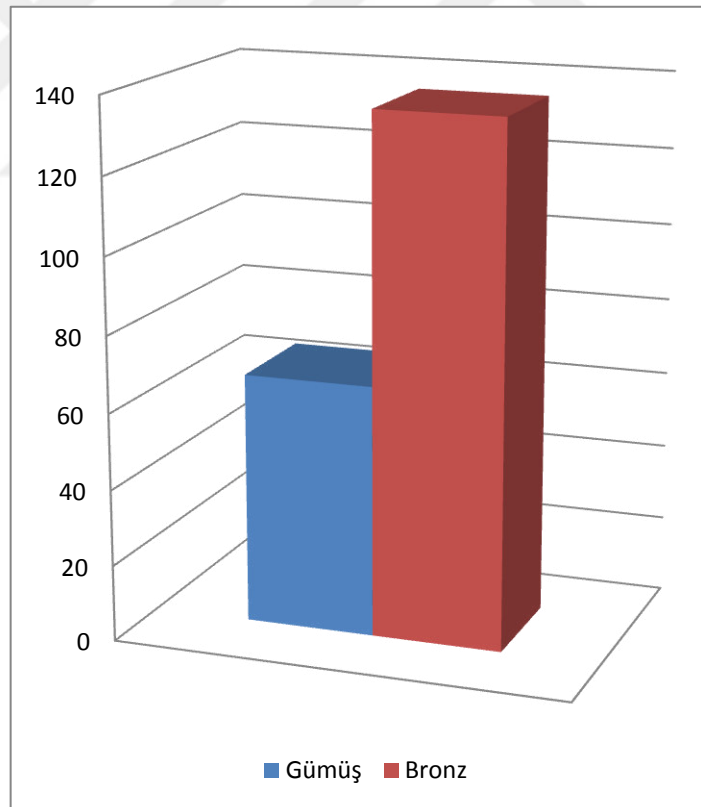
Tablo 3. Lykaonia sikkelerinde görülen tanrı ve tanrıça betimlerinin kentlere göre dağılımı

TİPLER	ICONIUM	LARANDA	SAVATRA	DERBE	LYSTRA	ILISTRA	BARATA	DALISANDOS	LAODIKEIA COMBUSTA	HYDE
Augustus					1					
Claudius I	3									
Agrippina	3									
Nero	12									
Poppaea	3									
Vespasian	2								2	
Titus	6				1					
Domitian	1									
Titus ve Domitian									2	
Hadrian	3									
Antoninus Pius	20		7					1		
Marcus Aurelius				1	2	1	1	2		
Faustina II	1	1			1					1
Lucius Verus								1		
Lucilla						2				
Gordian III	3									
Tranquillina	1									
Philippus Arabs							3			
Otacilia Severa		1						1		
Gallienus	14									
Toplam	72	2	7	1	5	3	4	5	4	1

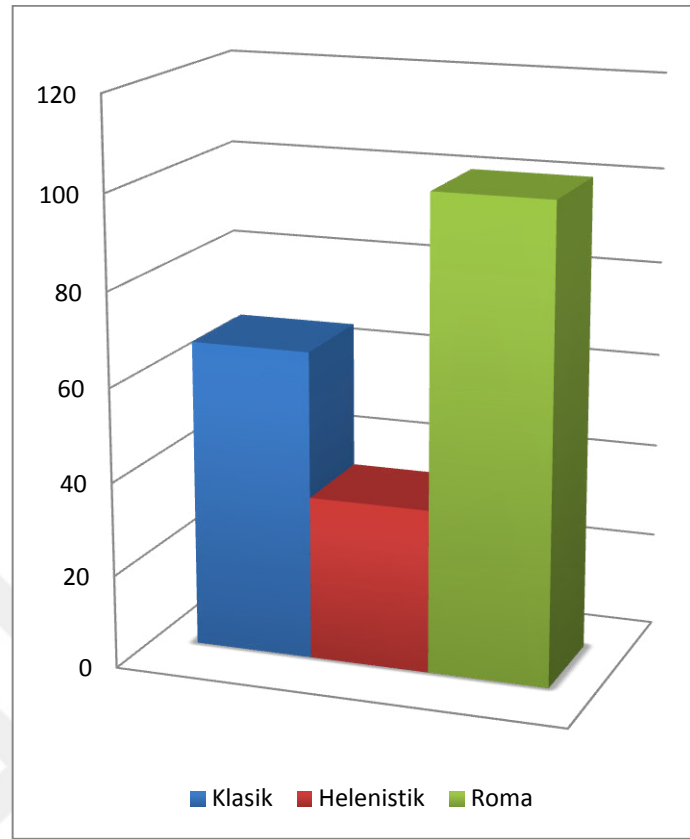
Tablo 4.Lykaonia sikkelerinde görülen imparatorluk tiplerinin kentlere göre dağılımı

KOLONİ TİPLERİ	ICONIUM	LARANDA	SAVATRA	DERBE	LYSTRA	ILISTRA	BARATA	DALISANDOS	LAODIKEIA COMBUSTA
Lejyon Sancağı	1								
Romus ve Romulus	3				1				
Çift süren rahip	1				1				
Toplam	5				2				

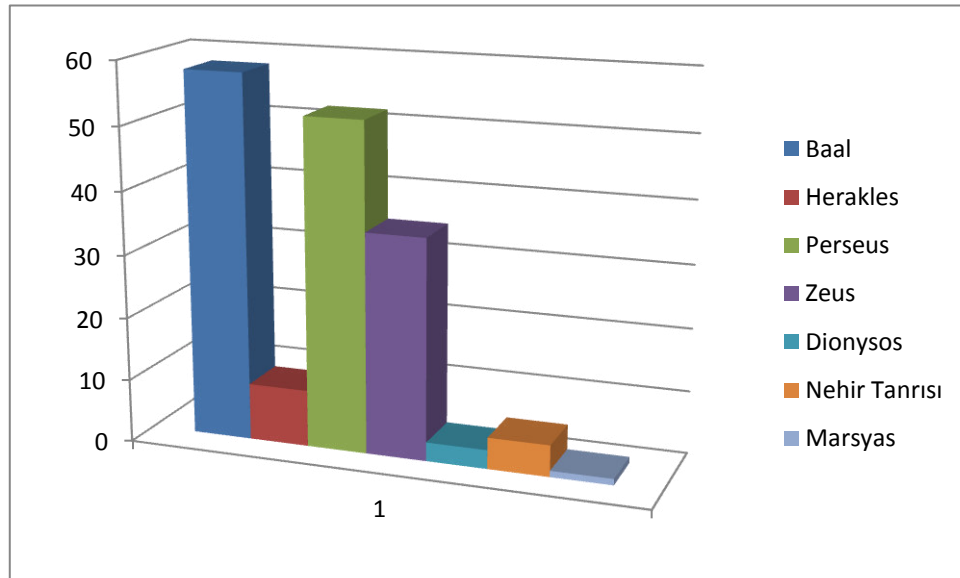
Tablo 5. Lykaonia sikkelerinde görülen koloni tiplerinin kentlere göre dağılımı

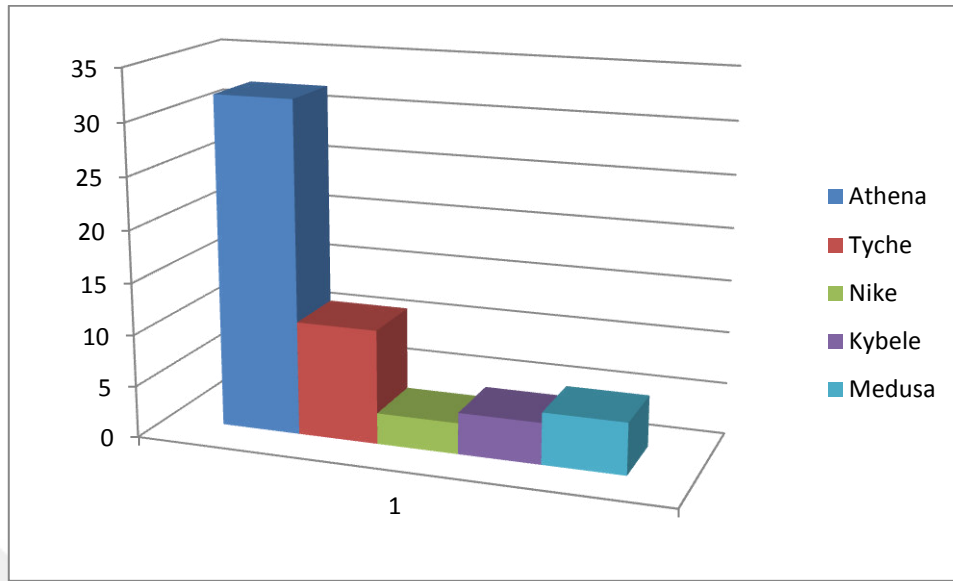
Grafik 1. Sikkelerin yapım maddesine göre dağılımı

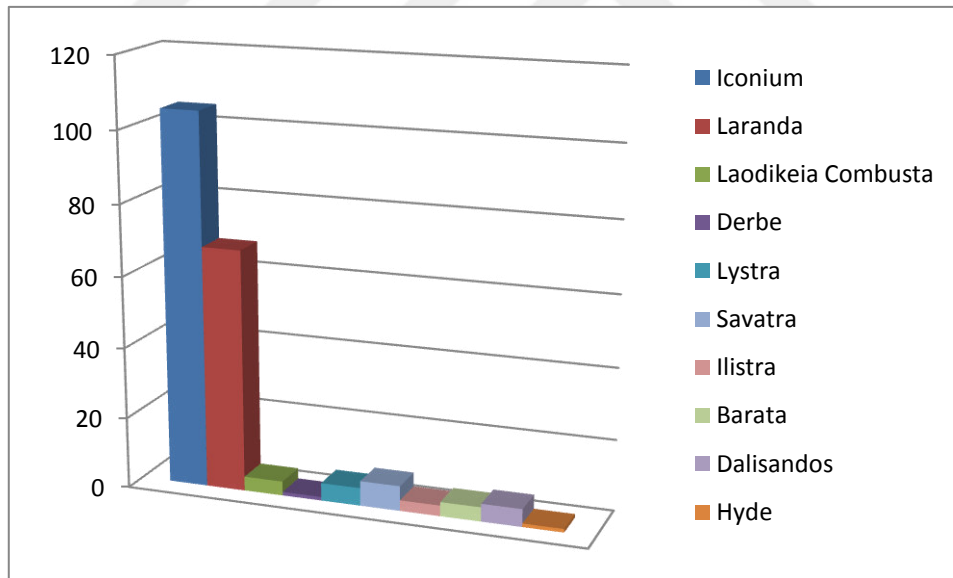
Grafik 2. Sikkelerin dönemlere göre dağılımı

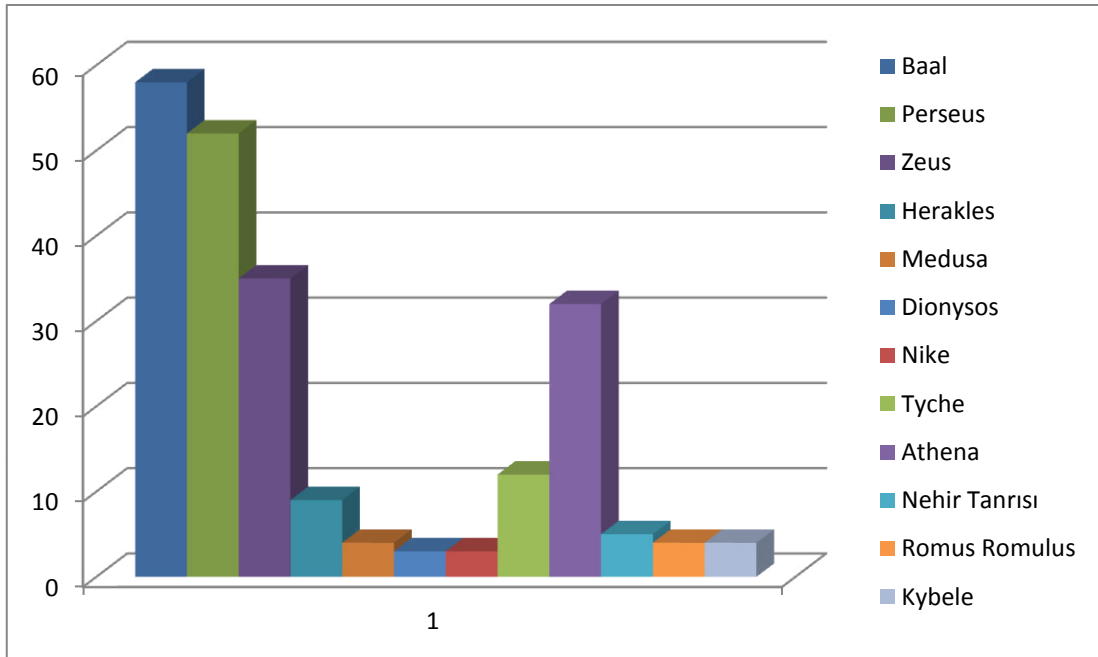
Grafik 3. Lykaonia sikkelerinde betimlenen tanrılar

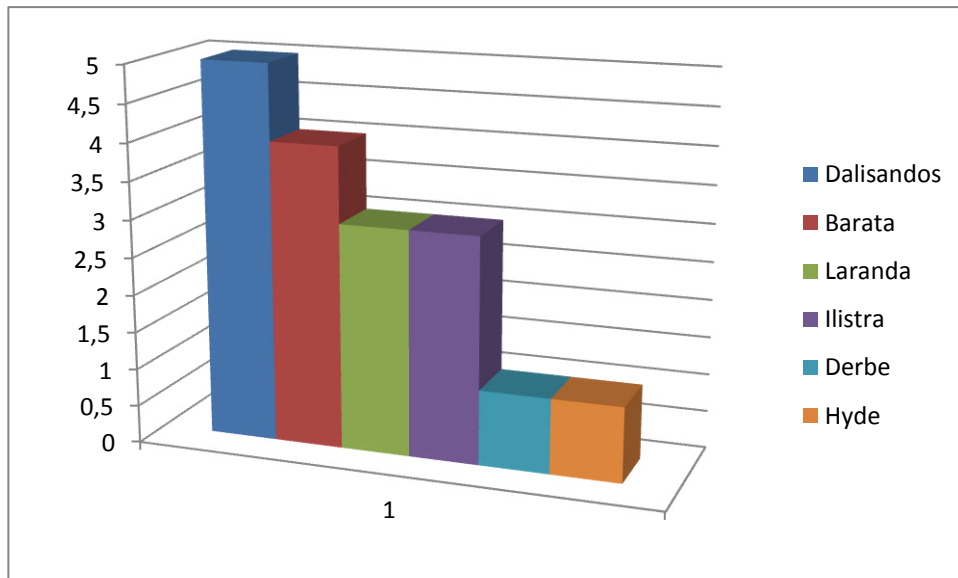
Grafik 4. Lykaonia sikkelerinde betimlenen tanrıçalar

Grafik 5. Lykaonia Bölgesi'nde sikke darp eden kentler

Grafik 6. Lykaonia sikkelerinde görülen mitolojik betimler

Grafik 7. Lykaonia Bölgesi'nde darp edilen koinon kent sikkeleri

Levha I

Kat. No: 1

Kat. No: 2

Kat. No: 3

Kat. No: 4

Kat. No: 5

Kat. No: 6

Levha II

Kat. No: 7

Kat. No: 8

Kat. No: 9

Kat. No: 10

Kat. No: 11

Kat. No: 12

Levha III

Kat. No: 13

Kat. No: 14

Kat. No: 15

Kat. No: 16

Kat. No: 17

Kat. No: 18

Levha IV

Kat. No: 19

Kat. No: 20

Kat. No: 21

Kat. No: 22

Kat. No: 23

Kat. No: 24

Levha V

Kat. No: 25

Kat. No: 26

Kat. No: 27

Kat. No: 28

Kat. No: 29

Kat. No: 30

Levha VI

Kat. No: 31

Kat. No: 32

Kat. No: 33

Kat. No: 34

Kat. No: 35

Kat. No: 36

Levha VII

Kat. No: 37

Kat. No: 38

Kat. No: 39

Kat. No: 40

Kat. No: 41

Kat. No: 42

Levha VIII

Kat. No: 43

Kat. No: 44

Kat. No: 45

Kat. No: 46

Kat. No: 47

Kat. No: 48

Levha IX

Kat. No: 49

Kat. No: 50

Kat. No: 51

Kat. No: 52

Kat. No: 53

Kat. No: 54

Levha X**Kat. No: 55****Kat. No: 56****Kat. No: 57****Kat. No: 58****Kat. No: 59****Kat. No: 60**

Levha XI

Kat. No: 61

Kat. No: 62

Kat. No: 63

Kat. No: 64

Kat. No: 65

Kat. No: 66

Levha XII

Kat. No: 67

Kat. No: 68

Kat. No: 69

Kat. No: 70

Kat. No: 71

Kat. No: 72

Levha XIII

Kat. No: 73

Kat. No: 74

Kat. No: 75

Kat. No: 76

Kat. No: 77

Kat. No: 78

Levha XIV

Kat. No: 79

Kat. No: 80

Kat. No: 81

Kat. No: 82

Kat. No: 83

Kat. No: 84

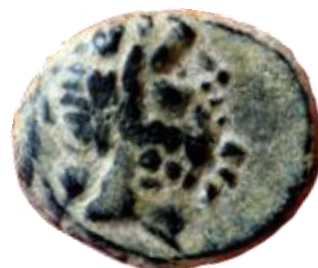
Levha XV

Kat. No: 85

Kat. No: 86

Kat. No: 87

Kat. No: 88

Kat. No: 89

Kat. No: 90

Levha XVI

Kat. No: 91

Kat. No: 92

Kat. No: 93

Kat. No: 94

Kat. No: 95

Kat. No: 96

Levha XVII

Kat. No: 97

Kat. No: 98

Kat. No: 99

Kat. No: 100

Kat. No: 101

Kat. No: 102

Levha XVIII

Kat. No: 103

Kat. No: 104

Kat. No: 105

Kat. No: 106

Kat. No: 107

Kat. No: 108

Levha XIX

Kat. No: 109

Kat. No: 110

Kat. No: 111

Kat. No: 112

Kat. No: 113

Kat. No: 114

Levha XX

Kat. No: 115

Kat. No: 116

Kat. No: 117

Kat. No: 118

Kat. No: 119

Kat. No: 120

Levha XXI

Kat. No: 121

Kat. No: 122

Kat. No: 123

Kat. No: 124

Kat. No: 125

Kat. No: 126

Levha XXII

Kat. No: 127

Kat. No: 128

Kat. No: 129

Kat. No: 130

Kat. No: 131

Kat. No: 132

Levha XXIII

Kat. No: 133

Kat. No: 134

Kat. No: 135

Kat. No: 136

Kat. No: 137

Kat. No: 138

Levha XXIV

Kat. No: 139

Kat. No: 140

Kat. No: 141

Kat. No: 142

Kat. No: 143

Kat. No: 144

Levha XXV

Kat. No: 145

Kat. No: 146

Kat. No: 147

Kat. No: 148

Kat. No: 149

Kat. No: 150

Levha XXVI

Kat. No: 151

Kat. No: 152

Kat. No: 153

Kat. No: 154

Kat. No: 155

Kat. No: 156

Levha XXVII

Kat. No: 157

Kat. No: 158

Kat. No: 159

Kat. No: 160

Kat. No: 161

Kat. No: 162

Levha XXVIII

Kat. No: 163

Kat. No: 164

Kat. No: 165

Kat. No: 166

Kat. No: 167

Kat. No: 168

Levha XXIX

Kat. No: 169

Kat. No: 170

Kat. No: 171

Kat. No: 172

Kat. No: 173

Kat. No: 174

Levha XXX

Kat. No: 175

Kat. No: 176

Kat. No: 177

Kat. No: 178

Kat. No: 179

Kat. No: 180

Levha XXXI

Kat. No: 181

Kat. No: 182

Kat. No: 183

Kat. No: 184

Kat. No: 185

Kat. No: 186

Levha XXXII

Kat. No: 187

Kat. No: 188

Kat. No: 189

Kat. No: 190

Kat. No: 191

Kat. No: 192

Levha XXXIII

Kat. No: 193

Kat. No: 194

Kat. No: 195

Kat. No: 196

Kat. No: 197

Kat. No: 198

Levha XXXIV**Kat. No: 199****Kat. No: 200****Kat. No: 201****Kat. No:202**

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Özgeçmiş

Adı Soyadı:	Nizam ABAY
Doğum Yeri:	Diyarbakır
Doğum Tarihi:	21.11.1985
Medeni Durumu:	Evli
Öğrenim Durumu	
Derece:	Okulun Adı:
Lise:	Ziya Gökalp Lisesi-1999-2002
Lisans:	Dicle Üniversitesi-2007-2011
Yüksek Lisans:	Dicle Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji ve Sanat Tarihi Anabilim Dalı-2012-2014
Doktora:	Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı-2014-2018
Halen Yaptığı İş:	Araştırma Görevlisi
Yayınları (SCI ve diğer):	ABAY, N. (2014). <i>Antakya'daki Narlıca ve Çekmece Hamamları</i> . Yüksek lisans tezi, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır. ABAY, N. (2014). Spaces and Planning of Narlıca Bath in Antakya. <i>18th SOMA</i> , 24-26 April, 152-159, Wrocław-Poland. ABAY, N. (2016). Konya Koyunoğlu Müzesinde Roma Dönemine Ait İki Stel. <i>SEFAD</i> (35), 329-342. ABAY, N. (2016). Hellenistik Dönem'e Ait Bir Mezar Steli. <i>Selçuk Ün. Sos. Bil. Ens. Der.</i> (36), 152-160. BALDIRAN, A.- ABAY, N. (2017). A Grave Stel From Doğanhisar. <i>İMCOFE</i> , 27-30 April, 111, Barselona. ABAY, N. (2017). A Group of Iconium Coin Belong to Rome Period in the Region of Lykaonia. <i>İMCOFE</i> , 27-30 April, 112, Barselona. BALDIRAN, A.- ABAY, N. (2017). Doğanhisar Mezar Steli. <i>SEFAD</i> (37), 429-436.
Tel:	05394525616
E-mail:	nizamabay21@gmail.com
Adres:	Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü

İmza: